

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 april justerades.

§ 2 Anmälan om faktagromemoria

Talmannen anmälde att följande faktagromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2021/22:FPM79 Direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information COM(2022) 143 till civilutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:235 till konstitutionsutskottet

Motioner

2021/22:4636, 4647, 4657, 4661, 4664 och 4665 till miljö- och jordbruksutskottet

2021/22:4668, 4672, 4673, 4678, 4680 och 4683 till skatteutskottet

2021/22:4644, 4667, 4676, 4681 och 4685 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

COM(2022) 142 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 24 juni*.

COM(2022) 151 och COM(2022) 179 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 24 juni*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkanden
2021/22:FiU23 Riksbankens förvaltning 2021
2021/22:FiU34 Offentlig upphandling

Utbildningsutskottets betänkande
2021/22:UbU20 Forskning

Trafikutskottets betänkande
2021/22:TU11 Cykelfrågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2021/22:MJU23 Vattenvård

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2021/22:SfU18 Ekonomisk familjepolitik

*Höjd omsättningsgräns
för befrielse från
mervärdesskatt*

§ 5 Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU22
Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt (prop.
2021/22:110)
föredrogs.

Anf. 1 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande SkU22 *Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt*.

I betänkandet redogörs det för att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt, det vill säga moms.

Förslaget innebär att omsättningsgränsen höjs från dagens 30 000 till 80 000 kronor per beskattningsår. Höjningen medför att företag med en omsättning på högst 80 000 kronor inte längre behöver vara registrerade för eller deklarerera moms.

Förslaget, som medför ändringar i mervärdesskattelagen, syftar till att förenkla för mindre företag och andra aktörer med liten verksamhet. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Herr talman! Det är angeläget att företagen konkurrerar på lika villkor. Moms ska därför som utgångspunkt tas ut oavsett ett företags storlek och inte påverka företag på olika sätt. För företag med mycket liten omsättning innebär dock administrationen av momsen en i förhållande till omsättningen omfattande arbetsbörda.

Regeringen har i flera sammanhang framhållit att det är angeläget att förenkla för de minsta företagen. Ett sätt att göra det är att ge fler möjlighet att bli befriade från att ta ut moms. Den föreslagna höjningen av omsättningsgränsen kommer därför att innebära en förenkling för ännu fler mind-

re företag som därmed inte längre behöver vara registrerade för och deklarerera moms.

Skatteverket behöver inte heller administrera deklARATIONER och betalningar från dem som använder denna möjlighet.

En höjd omsättningsgräns kan alltså innebära förenklingar. Samtidigt kan en större höjning skapa negativa effekter, exempelvis konkurrenssnedvridningar, samt öka risken för skattefusk.

Vi anser att regeringen har gjort en rimlig avvägning mellan de positiva effekterna av minskade administrativa kostnader å ena sidan och de samlade negativa effekterna å andra sidan.

Herr talman! I betänkandet finns det två särskilda yttranden, ett från Moderaterna och ett från Kristdemokraterna. I dessa yttranden framför partierna att man tycker att regeringens föreslagna höjning av omsättningsgränsen är för låg men att man ändå står bakom förslaget.

Kristdemokraterna har till skillnad från Moderaterna varit ärliga med att deras ställningstagande med ett yttrande i stället för en reservation beror på att det är M-SD-KD-budgeten som ligger till grund för nivån på höjningen. Det hade varit önskvärt att Moderaterna tydligt redovisat samma sak i sitt yttrande.

Nåväl, samtliga partier i utskottet står bakom regeringens förslag och därmed också skatteutskottets förslag, vilket jag återigen yrkar bifall till.

Anf. 2 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! Mervärdesskatt, eller moms som vi säger i vardagsspråket, är den näst största intäkt staten har – 550 miljarder årligen. Den lär inte bli mindre i år. Med en inflation på 6 procent kommer momsen att bli en ännu större intäkt för staten.

Här i riksdagen handlar ärenden om moms ofta om att ta ställning till undantag och sänkning av momsen på olika tjänster. Nästa ärende är just ett sådant. Det är både dåligt och olyckligt. Politiken blandar ofta ihop momsen med företagets kostnader. Det blir fel, för momsen är hela tiden statens pengar. Det är en skatt på konsumtion som staten får in. Företagen däremot administrerar momsen gratis eller utan ersättning. Om man vill att företagen ska ha lägre kostnad för en produkt och tjänst är det företagets övriga skatter man ska sänka, inte momsen.

År 1996 sänkte Göran Persson momsen på livsmedel från 25 procent till 12 procent i syfte att barnfamiljerna skulle få lägre matpriser – ett lovligt försök som slog helt fel. Priserna gick ned med 2–3 procent. Övriga 10 procent hamnade i andra fickor, inte hos barnfamiljerna.

En väl fungerande konkurrens är grunden för rätt prissättning på varor och tjänster. Nu föreslår regeringen en höjning av golvet för att redovisa moms på omsättning från 30 000 till 80 000 årligen för mindre företag.

Herr talman! Detta är ett steg åt rätt håll. Dock är det alldeles för lite. Snittet inom EU ligger på 300 000. Sverige vill alltid vara det land inom EU som är bäst i klassen på att följa EU-direktiv och förslag – dock inte när det gäller villkor för små företag. Rimligen borde vi höja gränsen till EU-nivå.

Detta skulle också göra det enklare att starta nya företag. Det är ju så att för många som startar sitt första företag, kvinnor och kanske yngre som haft en anställning och vill pröva sina vingar, är det krångligt. Det är inte helt enkelt. Första krånget är när man ska registrera sig hos Bolagsverket.

Det är inte okomplicerat, kan jag säga – och jag har drivit företag i 26 år, så jag vet hur det ligger till. Det måste bli enklare att starta nya företag, och då måste man förenkla regelverket. Man behöver också göra det mer transparent med lika konkurrens inom EU.

Om vi vill få fart på Sverige är det lägre skatter på arbete som behövs, inte lägre moms.

Jag hänvisar till Moderaternas särskilda yttrande i ärendet.

Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Kjell Jansson säger två saker i sitt anförande som jag inte riktigt får att gå ihop. Å ena sidan säger han att det är fel att sänka momsen. Å andra sidan hänvisar han till ett yttrande där man tycker att sänkningen borde vara ännu större.

Jag tänkte fråga Kjell Jansson hur han får det här resonemanget att gå ihop.

Anf. 4 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr talman! Det är ju så att även om du inte är momsredovisnings-skyldig får du betala momsen på varorna, men du kan inte reglera det med dina intäkter, så staten får alltid in sina pengar. Så fiffigt ligger det till med momsen.

Det här innebär alltså ingen sänkning för staten. Det innebär mindre byråkrati för mindre företag att höja gränsen för momsredovisning.

Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är inte riktigt säker på att Kjell Jansson uppfattade min fråga. Han svarade i alla fall inte på den.

Som jag hänvisade till i mitt anförande talar Kristdemokraterna om att anledningen till att de har ett särskilt yttrande är att de egentligen vill ha en högre omsättningsgräns. Men eftersom det är deras budget som ligger till grund för det här har de avstått från en reservation.

Moderaterna har inte gjort det, och i sitt anförande säger Kjell Jansson å ena sidan att man borde höja och å andra sidan att man inte ska sänka momsen. Jag förstår fortfarande inte hur han får ihop sitt resonemang.

Anf. 6 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr talman! Vi har för det första inte reserverat oss, utan vi har ett särskilt yttrande.

Nummer två: momsen får staten in på de varor som säljs. Detta handlar om att mindre företag inte ska behöva redovisa momsen – den går direkt in när man handlar varor. Däremot förlorar staten på den del i detta som gäller tjänstesidan i företagen, men det är marginellt. Det handlar om att få igång nya företag. Roten i samhället är små företag, inte att ta ut höga skatter.

Momsen bör i grunden vara enhetlig. Däremot kan man ha undantag för mindre företag när det gäller att redovisa momsen.

Anf. 7 ANNE OSKARSSON (SD):

Herr talman! Vi diskuterar i dag höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt. Enligt förslaget höjs omsättningsgränsen för befrielse

sen från 30 000 till 80 000. En ytterligare höjning av omsättningsgränsen skulle innebära att anmälningsprocedurer för varor och tjänster enligt EU-direktivet 2015/1535 aktualiseras. Anledningen till gränsen på 80 000 i årsomsättning är att den ryms inom EU:s mervärdesskattedirektiv från 2006, som tillåter länder att momsbefria företag under en viss omsättning.

Uppsåtet med att befria småföretagare är att de ska få lägre administrativa kostnader för mervärdesskatt. Fördelen är störst för de företag som arbetar direkt mot slutkonsument. De företag som befrias från mervärdesskatt kan sänka priset eller, nu i dagarna när inflationen stiger och alla priser höjs, undvika att höja priset. Förändringen medför att moms som företaget betalar inte heller kan dras av.

En beskattningsbar person som skattebefrias kan välja att tillämpa de allmänna mervärdesskattereglerna. Detta gäller ofta för nystartade företag och för företag som säljer till andra företag som inte är momsbefriade.

Herr talman! Remissinstanserna har yttrat sig. Konjunkturinstitutet, FAR, LRF, Småföretagarnas Riksförbund och Svenskt Näringsliv är tveksamma till förslaget då de anser att det skulle ha sambehandlats med betänkandet *Mikroföretagskonto – schabloniserad inkomstbeskattning för de minsta företagen*, SOU 2021:55. Om så hade skett hade kanske resultatet blivit annorlunda.

Man måste göra mer för att små företag ska kunna växa.

Herr talman! Det bedöms att 80 000 företag uppfyller villkoren. Närmare 80 procent av dessa företag är privata, enskilda näringsidkare. Av dessa företag som kan bli mervärdesskattebefriade är det 60 000 företag som måste ansöka om att bli momsbefriade. Man beräknar att 20 000 nya företag kommer att få automatisk befrielse det år reglerna införs.

Vilka branscher är då mest gynnade? Jo, det är jordbruk, skogsbruk och fiske, som står för 27 procent. Nummer två är juridik, ekonomi och vetenskap, med 18 procent.

Slutligen ställer vi oss bakom regeringens förslag och ser fram emot en utvärdering. Vi ser detta förslag som ett första steg och ser med förväntan fram emot nästa steg.

Anf. 8 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! Det här ärendet handlar om att gränsen för vilka företag som ska vara befriade från moms ska höjas. I dag är man befriad från moms om man har en omsättning som understiger 30 000 kronor per år, men i och med det beslut som vi kommer att ta i dag höjs gränsen till 80 000 kronor per år. Vi kristdemokrater välkomnar och stöder denna höjning, som kommer att förenkla regelverket för de allra minsta företagen. Det här är ett steg i rätt riktning, men det kommer att behövas ytterligare steg på den här vägen.

Det är värt att notera att Sveriges omsättningsgräns är låg i förhållande till många andra EU-länders. Vår omsättningsgräns kommer att vara låg även efter den höjning som görs nu. Den genomsnittliga omsättningsgränsen i EU är drygt 30 000 euro, alltså mer än 300 000 kronor. Det är tio gånger högre än den gräns som gäller i Sverige i dag och nästan fyra gånger högre än den gräns som kommer att gälla från halvårsskiftet.

Detta är den genomsnittliga gränsen, herr talman. Det är 14 EU-länder som har omsättningsgränser som ligger över genomsnittet. Det finns 2 EU-länder som inte har någon omsättningsgräns alls, men av de övriga 25 som

har omsättningsgränser ligger Sverige lägst. Efter den höjning som vi beslutar om här i dag kommer Sverige att ligga näst lägst.

Detta innebär att de skattemässiga förutsättningarna är sämre i Sverige jämfört med i många andra EU-länder. Det innebär mer krångel i Sverige än i många andra EU-länder för de allra minsta företagen. Detta är skadligt för Sveriges konkurrenskraft. Vi kan inte ha sämre förutsättningar för företag än andra EU-länder. Därför måste det steg som tas i dag följas av fler steg så att förutsättningarna att starta och driva småföretag i Sverige inte är sämre än i andra EU-länder.

Vi kristdemokrater säger i dag ja till utskottets förslag, men vi kommer att verka för att denna fråga ses över igen i syfte att höja omsättningsgränsen för moms ytterligare.

Anf. 9 GULAN AVCI (L):

Herr talman! Även Liberalerna står bakom regeringens förslag och välkomnar de förändringar som föreslås i propositionen om höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt. Det lyfter bort en stor börda från de små företagen när den ekonomiska och administrativa bördan minskar. Men jag vill understryka att det behöver göras betydligt mer för att fler ska våga starta företag och för att befintliga företag ska kunna växa.

Trots de förändringar som nu görs för att höja omsättningsgränsen från dagens 30 000 till 80 000 kronor kommer Sverige fortsatt att ha betydligt lägre gräns för befrielse från mervärdesskatt än de flesta andra EU-länder, vilket även påpekats av andra ledamöter. Därför anser även vi liberaler, likaväl som Moderaterna, att det behöver göras en översyn av hur omsättningsgränsen kan höjas ännu mer.

Herr talman! Om Sverige ska vara ett konkurrenskraftigt land och om våra företag ska kunna vara med och konkurrera på lika villkor på den globala marknaden behöver vi stärka upp det svenska näringslivet rejält de kommande åren för att skapa större attraktionskraft för företagandet i Sverige. I dag möts många företag, inte minst de små företagen, av en mycket tung administrativ börda. Därför är det angeläget att fortsätta minska den administrativa bördan.

Liberalerna har under den här mandatperioden bidragit till att många viktiga förändringar har skett för att stärka inte minst det svenska näringslivet. Vi har förlängt expertskatten, och det har gjorts i en kombination av sänkt bolagsskatt med ett nytt avdrag för investeringar. Vi har utvidgat FOU-avdraget och sänkt arbetsgivaravgifterna rejält, och mycket annat har gjorts.

Vi tror att det är genom ett bra företagsklimat som nya företag kan startas, befintliga företag kan växa och stora företag kan bli mer konkurrenskraftiga internationellt.

Herr talman! Det krävs fler strukturreformer. Det krävs skattelättnader för företag och avlastning av den administrativa bördan. Det är tre deviser som vi liberaler jobbar efter. Mycket kommer att göras även nästa mandatperiod.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 10 HANNA WAGENIUS (C):

Herr talman! Det vi ska diskutera här i dag är en sak som kan vara strulig för de allra minsta företagen, nämligen omsättningsskatten och

skyldigheten att redovisa den. Vi vet att det inte är myndigheter som skapar jobb i det här landet. Det är människor – människor som har en idé, som väljer att satsa på den, som startar ett företag och brinner för den grundtanke de har och för att försöka hjälpa andra med just det som de håller på med.

För att fler ska våga göra detta är det naturligtvis otroligt viktigt att vi gör allt som står i vår makt för att förenkla för människor att just ta detta steg och våga bli företagare. Det handlar om att våga ansöka om F-skatt, fastän det kanske känns lite läskigt. Det är inte statens uppgift att lägga hinder i vägen.

Naturligtvis ska staten alltid försöka behandla alla sina medborgare lika. Det finns en god idé om att samma skatteregler ska gälla oavsett vem man är och vilket företag man driver. Men vi kan heller inte blunda för att många och krångliga regler lägger en oproportionerligt stor börda på de allra minsta företagen. Därför tycker Centerpartiet, precis som många andra här, att det är viktigt att vi höjer omsättningsgränsen, gärna ytterligare. Men det står inte i vår makt att ensamma göra detta, utan det handlar också om att vara pådrivande på europeisk nivå för att förändra regelverket.

Centerpartiet ställer sig därför klart bakom att vi höjer omsättningsgränsen i dag och fortsätter att arbeta för att höja den även långsiktigt.

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! I går besökte skatteutskottet en av sina favoritmyndigheter, nämligen skattemyndigheterna. Skattemyndigheterna är ju jätteviktiga i arbetet med att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids.

Jag uppfattade att Hanna Wagenius sa att myndigheter inte skapar jobb, men de skapar i alla fall bra konkurrens genom att bidra till att få bort företag som sysslar med svarta pengar och inte håller sig till regler när det gäller utsläpp, klimat eller arbetsmarknad.

Jag vill bara ha en kommentar från Hanna Wagenius: Visst behövs en del myndigheter också?

Anf. 12 HANNA WAGENIUS (C) replik:

Herr talman! Självklart behövs myndigheter! Det handlar om att vi ska ha ett regelverk som fungerar, som är tydligt för alla och som ser till att de som konkurrerar på osjysta villkor inte har någon möjlighet att göra det.

Jag tror inte att det här förslaget kommer att innebära att någon i större utsträckning kommer att ha möjlighet att konkurrera på osjysta villkor, utan det handlar om att lyfta en börda från de allra minsta företagen och göra det lite lättare att våga ta det första steget för dem som vill starta ett företag.

Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande är det just den bedömningen som regeringen har gjort. Man har hittat en rimlig balans i förslaget mellan å ena sidan att minska krånglet och å andra sidan att inte snedvrیدا konkurrensen. Just Skatteverket gör ett fantastiskt bra jobb när det gäller att säkerställa att vi får bort osunda företag som konkurrerar på orimliga villkor i förhållande till de företag som är seriösa.

Prot. 2021/22:107
4 maj

*Höjd omsättningsgräns
för befrielse från
mervärdesskatt*

Anf. 14 HANNA WAGENIUS (C) replik:

Herr talman! Skatteverket gör ett jätteviktigt arbete där. Grunden för deras arbete är att vi har en sund och bra lagstiftning, stiftad här i riksdagen, så att de kan upprätthålla detta. Om den saken är vi överens.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 6 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU23

Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer (prop. 2021/22:96) föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Företag, kapital och
fastighet*

§ 7 Företag, kapital och fastighet

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU14

Företag, kapital och fastighet föredrogs.

Anf. 15 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! ”Vissa betraktar den privata företagsamheten som en farlig tiger som måste skjutas, andra betraktar den som en ko som är till för att mjölkas. Alltför få inser att den är hästen som drar lasset.” Citatet kommer från Winston Churchill, en av mina förebilder.

Sverige har världens fjärde högsta skattetryck. Statens totala skatteintäkter är 2 200 miljarder årligen. Många av våra invånare betalar upp till 70 procent av sin inkomst i skatt, och många av dem är i Stockholmsregionen, som är motorn i Sverige och står för ungefär 45 procent av Sveriges bnp.

Kommunalskatten är 30 procent, om man inte bor i Österåker, för då betalar man lite mindre. Man betalar 22 procent i statlig inkomstskatt om man tjänar över brytpunkten. Därtill kommer moms och alla dessa punktskatter. Det är trängselskatter. Det är skatt på allt! Det är skatt på plastpåsar på Ica. Det är enormt med skatter!

Staten är vinnare på framgångsrika människor och människor som arbetar hårt i ur och skur. Personligen anser jag att den enda skatten på arbete borde vara kommunalskatt och inget mer. Sedan har vi alla punktskatter, så staten skulle i alla fall kunna finansiera sin verksamhet. Den statliga inkomstskatten är dessutom bara 52 miljarder, vilket i sammanhanget är en mycket liten del av statens totala budget.

Varje felanvänd skattekrona är en stöld från folket, ska den socialdemokratiska ingenjören Gustav Möller ha sagt. Tyvärr tror jag att Socialdemokraterna har glömt den tesen i dagens politik.

Vad ger staten legitimitet att ta ut så höga skatter? Den frågan borde flera av oss ställa sig. Svaret är att Sverige sedan 1950-talet har haft en politik som har haft en övertro på att staten ska sköta saker i samhället som kan göras effektivare, bättre och till högre kvalitet i den privata sektorn. Framför allt borde skatterna på arbete sänkas.

Herr talman! Vår stora industrilegend Curt Nicolin sa så här: Ju lägre skatter desto högre tillväxt. Förmögenhetsbildningen för enskilda människor ökar med lägre skatter. Människor som riskerar pengar och bygger upp företag måste belönas i högre grad. Det var kloka ord av Curt Nicolin. Det var på 1970-talet han sa detta.

Herr talman! Riksdag och regering har i decennier byggt upp en enormt stor statsapparat. Vi har i dag 465 myndigheter med 230 000 anställda. Många myndigheter behövs för att Sverige ska vara ett fungerande land och en säker rättsstat, exempelvis Skatteverket, som nämndes här. Dock ska vi ha klart för oss att alla myndigheter kostar pengar. De drar inte in ett öre. Det är dem som vi finansierar med skatterna.

Under de senaste åtta åren har regeringen bildat 50 nya myndigheter och höjt 46 skatter – detta samtidigt som flera centrala myndigheter är underfinansierade och inte klarar sina uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Då tänker jag i första hand på polisen och tullen, som behöver förstärkningar för att klara sitt uppdrag och för att möta det våld som är i dag och den narkotikasmuggling som pågår genom välorganiserad brottslighet.

Dessutom driver flera myndigheter politik. Svaga regleringsbrev ger utrymme för det. Då tänker jag i första hand på Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, som annekterar privat skog som har skötts i generationer av familjer.

Regeringen styr inte sina myndigheter på ett rättssäkert sätt.

Herr talman! Exportindustrin är en motor i svensk ekonomi. 52 procent av bnp kommer från exportindustrin. Företagsbeskattningen är en stor del av statens intäkter. Arbetsgivaravgifter är 670 miljarder, den största intäkten för staten. Bolagsskatt är 135 miljarder. Egenavgifter för små företag som inte är under bolagsform är 13 miljarder. Särskild löneskatt är 55 miljarder. Det redovisas inte vad den går till; den försvinner väl in i det svarta hålet. Den skatten är dunkel.

Avsättning till pensionssystemet är 42 miljarder. Då kan man fundera på om den särskilda löneskatten skulle kunna användas för att stärka det svenska pensionssystemet i stället för att man går in med pengar vid sidan av pensionssystemet för att stärka pensionerna för vissa personer och inte hela pensionssystemet.

Reavinstskatten när du säljer ditt hus eller din lägenhet är 22 procent – den är väldigt hög. Detta försvårar flyttkedjor. Man kan ha jobbat hela sitt liv. Man kan ha haft familj. Man har byggt en villa, och man har sparat pengar genom att amortera av på sin villa. Det är som en pensionsförsäkring. På ålderns höst kanske barnen har flyttat ut och bildat egna familjer. Man kanske vill flytta till något mindre. Detta gör att många äldre drar sig för att sälja sina villor – det försvinner ju ungefär 22 procent av det man har över från villan. Den kanske man köpte för 200 000–300 000, och i dag kanske man får 5–6 miljoner för den.

Den här skatten är alldeles för hög, tycker jag. Jag tycker att den borde sänkas för att få igång rörligheten och dynamiken på bostadsmarknaden.

Stämpelskatten är också en intressant skatt, som betalas för registrering vid ägarbyte av fastigheter. Den ger staten inte mindre än 14 miljarder. Staten har väl inte så mycket kostnader för att vi köper fastigheter av varandra?

Utdelning av beskattat kapital, 3:12, i fåmansbolag är 30 procent. Skatten på investeringssparkonto är också 30 procent av schablonintäkten. Avkastningsskatt på kapitalförsäkringar är 5 miljarder, 30 procent av schablonintäkten. Skatt på pensionsmedel är 15 procent.

Herr talman! Om skatten på kapital skulle sänkas från 30 procent till 20 procent skulle det enligt utredning från Ifo-institutet skapas 35 000 nya jobb i Sverige. Det skulle bli 3 procent högre bnp samt 6 procent högre privata investeringar i ekonomin. Och skatteintäkterna skulle öka med 8 ½ miljard. 10 procentenheter lägre kapitalskatt skulle alltså ge 8 ½ miljard högre intäkter.

Herr talman! Fastighetsskatten är omstridd och avskaffades till stor del av regeringen Reinfeldt. Numera har vi en fastighetsavgift, som då är begränsad. Tidigare betalade man 1,2 procent av taxeringsvärdet. I dag betalar man 1 procent för obebyggda tomter, men max cirka 8 500–9 000 för bebyggda fastigheter.

Fastighetsskatten ger årligen 35 miljarder. Vi hoppas innerligt – om ondskan eller oturen är framme, så att det inte blir ett regeringsskifte – att Magdalena Andersson inte får utrymme att återinföra fastighetsskatten. Det är en stor oro som vi har.

Anf. 16 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Gällande beskattning av företag, kapital och fastigheter torde det fortsatt finnas en hel del förbättrings- och effektiviseringspotential. Sverige behöver inte minst ha ett skattesystem som gör det attraktivt för företagare att förlägga och utveckla sin verksamhet i Sverige. Här har riksdagen mer att göra.

I detta betänkande vill vi särskilt se en moderniserad och en förtydligad lagstiftning för att möjliggöra för innehavare att delta i fler nyemissioner. Vi vill därigenom säkerställa att innehavare av investeringssparkonton genom alla banker och finansinstitut tillåts delta i börsnoteringar med emissioner av både nyemitterade och befintliga aktier.

I spåren av pandemins ekonomiska efterdyningar ser vi det också som värdefullt att förändra dagens system för ett bolags resultatutjämning över åren. Som regelverket ser ut i dag kan företag endast kvitta förluster mot eventuella framtida vinster. Det kan ibland påverka företag att skapa långsiktiga förutsättningar för att upprätthålla en livskraftig verksamhet. Vi vill därför tillsätta en utredning i syfte att undersöka möjligheten att införa en så kallad carry back, som bland annat redan används i USA, Storbritannien och Kanada, för att bereda företag möjligheten att kvitta förluster mot tidigare års vinster.

Företagen utgör ryggraden i skattebasen, det vill säga företagens verksamhet är det som bär samhället ekonomiskt. Därför måste också företagens villkor och möjligheter att verka beaktas.

Vi tror att investeringar leder till sysselsättning och utveckling. Vår vision är att vårt land ska generera välstånd, till godo för hela samhället. En viktig komponent i detta är att det ska vara lönsamt att investera i nya idéer och industriella koncept.

Här tror vi att investeraravdraget är ett bra verktyg för att styra riskkapital mot mindre företag, som troligen hade varit mindre intressanta att investera i utan avdraget. Vi har även för avsikt att vidareutveckla investeraravdraget med beaktande av nivån på avdraget, möjligheten för juridiska personer att utnyttja avdraget och möjligheten att låta allmänheten använda sig av det för investeringar i riskkapitalfonder som satsar på småföretag.

Vi föreslår därför att möjligheten för juridiska personer att använda investeraravdraget ska utredas och att nivån på investeraravdraget ska ökas.

För att underlätta för småföretagarna vill vi även se ett enklare och mer lättbegripligt system för fåmansbolagsskattesystemet. Vi förordar därför en utredning av fåmansbolagsskattesystemet.

Herr talman! År 2004 tillsattes en utredning för att se över föreningars skatte- och avgiftssituation. Utredningen *Nya skatteregler för idrotten*, SOU 2006:23, innehöll ett antal förslag på hur beskattningen kan anpassas till den moderna idrottsrörelsen. Trots konkreta förslag på hur idrottsföreningars skattesituation kan förenklas och förtydligas verkar den politiska viljan att ta tag i frågan saknas.

I stället för att följa upp utredningen med en proposition tillsatte den dåvarande regeringen en ny utredning, SOU 2009:65, för att utreda beskattningen av ideella föreningar. Inte heller denna utredning resulterade i någon proposition från regeringen.

Riksidrottsförbundet uttrycker nu en oro över att Skatteverket börjat tillämpa regelverket, så att bland annat professionell idrott inte räknas som en allmännyttig verksamhet och att föreningars intäkter från professionell verksamhet är obegränsat skattepliktiga.

Därutöver har Skatteverket ändrat sin praxis när det gäller beskattning av föreningars secondhandförsäljning. Riksidrottsförbundet menar att Skatteverkets tolkning drabbar föreningars barn- och ungdomsverksamhet negativt. Vi föreslår därför att regeringen snarast ska lämna ett förslag om förbättrade skatteregler för idrotten.

Herr talman! Det är fortsatt även Sverigedemokraternas uppfattning att ränteavdragen behöver reformeras för att långsiktigt avvecklas.

En ekonomi som premierar lån och som höjer skatten på sparande bidrar till att långsiktigt äventyra den finansiella stabiliteten. Det har vi också sett historiskt. Samtidigt förstår vi att hushållen agerar utifrån gällande regelverk. Vi föreslår därför dels en mycket långsam utfasning av ränteavdragen med 1 procent per år de kommande fem åren, dels att skatten på ISK, investeringssparkonton, sänks.

När investeringssparkontot infördes hade inget av de nuvarande åtta partierna i riksdagen någon annan uppfattning om hur schablonintäkter från investeringssparkonto skulle beräknas. Det lär ha varit en tydlig signal till de småsparare som öppnade kontot att det fanns långsiktiga och förutsägbara regler för hur deras innehav skulle beskattas och under vilka former detta skulle ske. I budgetpropositionen för 2016 valde däremot den rödgröna regeringen att endast fyra år efter införandet ändra förutsättningarna för sparfonden genom att tillföra ett tillägg på 0,75 procent av hela avgiftsunderlaget. Därefter har skatten höjts en gång till.

Vår uppfattning är att skattereglerna kring beräkningen av avgiftsunderlaget bör återställas, när statsfinanserna tillåter, till reglerna som gällde

före år 2018 – i synnerhet på grund av att höjda räntor leder till högre ISK-avgift.

Herr talman! Avseende skatt på fastigheter har pensionärer eller de som får sjuk- eller aktivitetsersättning en takbegränsning för hur mycket av inkomsten de ska betala i fastighetsavgift. Vi föreslår att fastighetsavgiften för utsatta grupper, till exempel pensionärer eller de som får sjuk- eller aktivitetsersättning, ska sänkas ytterligare. Med dagens system saknas möjligheten att avsätta obeskattade medel till framtida underhåll. Så kallade spekulationsaffärer inom ledig byggbar mark, som sålts med kapitalvinst men utan att en ansökan om bygglov har registrerats, bör kunna beläggas med en högre kapitalvinstbeskattning. För att främja möjligheten för alla att studera bör fastighetsavgiften för studentbostäder minskas eller undantas.

Vi föreslår även att utredningar tillsätts för att utreda hur glesbygden kan gynnas av skattebefrielser i samband med renovering av ödehus. Vidare bör utredas huruvida ett avdrag för reparationer av bostadshus och ekonomibygnader på lantbruksenheter kan införas.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag trycka på vikten av att utveckla den kustnära sjöfarten, speciellt tonnagesbeskattning och översyn av stämpelskatten för svenskflaggade fartyg. Om svenska rederier konkurrerar mot omvärlden kan inte Sverige genom stämpelskatt på pantbrev beskatta investeringar på miljöteknik högre än andra länder. Det är likaså av vikt att mer likvärdiga villkor i förhållande till andra nationer behöver utföras. Vi ser därför ett behov av att utreda hur ytterligare svenska fartyg ska kunna omfattas av tonnageskatten i syfte att förenkla skattereglerna för sjöfarten. Det är med glädje jag kan konstatera att Sverigedemokraterna och riksdagen nu har beslutat att genomföra delar av detta.

Herr talman! Med detta sagt står jag bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 2.

Anf. 17 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Betänkandet innehåller många avgörande frågor för företag i Sverige. Det är de företag som skapar fyra av fem jobb, och det är viktiga frågor för att svenska företags konkurrenskraft ska stärkas ytterligare och för att företag ska våga utvecklas och ta risker. Jag ska fokusera på några av dessa punkter.

Avdraget för forskning och utveckling är ett viktigt instrument för just detta. Det är också viktigt, menar jag, att digital utveckling kan utgöra grund för avdrag. Centerpartiet menar att avdraget för forskning och utveckling måste ses över och förstärkas av just det skälet.

I dag är investeringar i klimatkompensation avdragsgilla för företag endast om det syns tydligt i deras marknadsföring. Det kan ju faktiskt finnas andra drivkrafter och nyttor med att klimatkompensera som inte alltid är kopplade till marknadsföring. Vi vill därför utöka avdragsrätten till alla företag, även om utgiften inte är direkt kopplad till marknadsföring.

Herr talman! Det råder bostadsbrist runt om i Sverige. Det är faktiskt så både på landsbygden och i städer. Runt om i landet finns många hus som står öde och lokaler som står tomma – även i stan. Det här är ett av många exempel på dåligt utnyttjande av befintligt bostadsbestånd.

Det är klart att det för många av husen finns ett betydande renoveringsbehov, men för att sänka tröskeln för människor som vill ta sig an denna typ av hus och på så sätt bidra till att fler bostäder tas i bruk, har Centerpartiet tidigare föreslagit en utredning om att slopa fastighetsavgiften för de första fem åren för dem som för permanentboende tar över en byggnad som inte används. Även andra hinder i skattelagstiftningen som gör att lokaler står tomma behöver ses över. Alla incitament som går att skapa för att öka bostadsförsörjningen är viktiga. Det har vi diskuterat i andra betänkanden och andra beslut som vi har fattat här.

Herr talman! Låt mig säga några ord om skog och skogsbruk, som också behandlas i detta betänkande.

Skogsbruk är enligt Centerpartiet den viktigaste näringen för omställning till ett fossilfritt samhälle. Det är en näring som kan ersätta fossilt bränsle och fossila material, till exempel plast, och som kan ersätta mindre klimatsmarta byggmaterial. Samtidigt vet vi att det är en näring som har enormt stor betydelse för Sveriges ekonomi och exportnetto.

I den svenska skattelagstiftningen finns i dag något som kallas skogskonto och skogsskadekonto. Det innebär att pengar från en avverkning, som görs en gång under skogens omloppstid, 80 år eller mer, får disponeras över tid och inte tas ut och beskattas just vid avverkningstillfället.

Det här är kloka ekonomiska villkor för Sveriges skogsägare som är helt avgörande för skogsägarens ekonomi. Det är bra att Skogsutredningen ledde till den proposition som vi antog förra året, det vill säga att föräringssättet bör utredas även för den formen av skydd som heter naturvårdsavtal och som löper på över 50 år. De medlen bör också kunna sättas in på ett skogskonto. Så är inte fallet i dag, utan markägaren får en ekonomisk ersättning för de begränsningar i brukandet som avtalet medför. Den ersättningen lämnas som ett engångsbelopp vid avtalsperiodens början.

Inte sällan står markägare och privatpersoner, eller näringsidkare, inför en situation där de upplåter nyttjanderätten till en del av en fastighet för all framtid men behåller ägandet. Typexemplet är upplåtelse av mark för en kraftledning eller vägrätt för allmän väg. Markägare äger fortfarande den upplåtna marken men nyttjandet disponeras av någon annan. Det kallas allframtidsupplåtelse. Centerpartiet menar att det finns anledning att se över även hur större belopp vid allframtidsupplåtelse kan fördelas över flera år för att undvika beskattning vid en enskild tidpunkt.

Herr talman! Vi fattar beslut om några frågor i eftermiddag som kan innebära verklig skillnad för olika målgrupper. Dels är det de tillkännagivanden som nämns i betänkandet, dels är det frågan om en hållbar och jämställd sponsring, som vi faktiskt tycks få majoritet för – även om det inte går att tyda i betänkandet vi har framför oss.

Att företag sponsrar idrott och kultur är bra och avgörande för föreningarnas ekonomi. För många företag är det till att börja med ett strategiskt beslut att bidra till idrotten. Vi pratar social hållbarhet, vilket blir allt vanligare för företag att vilja förknippas med och vara delaktiga i.

Men sponsringen i dag styrs i inkomstskattelagen. I den lagen finns särskilda regler för avdrag för representation, som vi har nämnt från talarstolen. Rättare sagt har vi har också nämnt avdrag för forskning och utveckling. Men några särskilda regler i inkomstskattelagen för avdrag för sponsring finns inte. Hör och häpna! Det är märkligt eftersom det inte är en liten summa vi pratar om. Jag har inte en färsk siffra, men år 2020 drog

de tio största förbunden in sponsorintäkter på över 500 miljoner kronor tillsammans.

Hur fungerar det då i dag? Jo, föreningar som får sponsorstöd måste tillhandahålla en motprestation till företaget, antingen i kommersiellt syfte eller via reklam och marknadsföring. Varumärket ska alltså synliggöras. Det är väl ett okej system – om det är så att det fungerar på ett tillfredsställande sätt. Och här kommer vi till pudelns kärna, för hur beräknas värdet av marknadsföring och reklam? Det är ju det de inblandade företagen och föreningarna måste redovisa till Skatteverket för att få avdraget godkänt.

Herr talman! Här finns den kritik som Centerpartiet riktar mot nuvarande regelverk – och inte bara vi utan i stort sett hela den samlade idrottsrörelsen, inte minst damidrotten. Notera också att jag säger ”regelverk”, eftersom det alltså inte finns skrivningar specifikt om sponsring i lagtexten. Dagens system bygger på ett lapptäcke av tolkningar och prejudikat i domar. Det kan vara okej att det avgörs i domstol om det finns oenighet, men då ska vi vara säkra på att det inte leder till ett ojämlikt eller ojämnt resultat, vilket ju är ett faktum i dag.

Varför används värdet av sålda biljetter till en fotbollsmatch när vi vet att det är stor skillnad i publiksiffror mellan dam- och herrfotboll? Och är det inte lika viktigt att gynna sponsring av ungdomsidrott kontra elitidrott, där det också är stor skillnad i publiksiffror? Varför uppskattas värdet av en skylt på arenan eller en annons i ett programblad, i den mån det ens finns sådana nu för tiden, men inte till exempel synligheten i sociala medier? Med dagens system gynnas faktiskt arenaidrotter mer än till exempel löpartävlingar och orienteringar – varför?

Detta är frågor som jag gärna vill att Moderaterna och Socialdemokraterna svarar på, för de är de enda partierna som inte vill att det här ska förändras och ses över. Jag undrar varför.

De kan också svara på om de verkligen står bakom det som sägs i betänkandet. Det står: ”Utskottet konstaterar vidare att det är en viktig del i ett fungerande skattesystem att reglerna om avdrag för sponsring är generella och tydliga. Det är också en av de bärande principerna bakom skattepolitiken. Frågorna om en mer jämställd idrott eller om sponsring av kulturen bör därför enligt utskottets mening inte lösas genom undantag i skatte-reglerna.”

”Bärande” och ”tydliga” – det är ju precis vad de inte är i dag. Att de avgörs i domstol är väl ett tecken just på att de inte är tydliga. Och jag vet inte vad man ska säga om att frågan om jämställd sponsring inte ska avgöras genom ett ”undantag i skattereglerna”. Det är helt okej att vi har generella regler – jag är fine med det – men om effekten av reglerna är ett oönskat resultat måste man ju göra någonting åt det. Om det leder till en ojämntställd eller ojämlig idrott måste det åtgärdas, eller är Socialdemokraterna och Moderaterna helt okej med att dessa effekter uppstår?

Herr talman! Ojämntställdhet inom idrotten börjar redan vid de första, knaggliga träningarna på småbarnsben. I dag pekar vi på sponsringen, men sanningen är ju att fördelningen av de offentliga medel som går till idrott fortfarande är cirka 80/20 till herr- respektive damidrott – och då pratar jag om de offentliga stöden. Detta är problem som multipliceras över tid, bland annat genom de otidsenliga reglerna för sponsring.

Att ta fram lösningar som lyfter bort uppenbara skattetekniska hinder som står i vägen för en jämställd idrott borde stå högst upp på prioriterings-

listan för alla i denna kammare. Vi kan inte ducka för det här längre. Damidrotten behöver fungerande villkor nu – ett system för 2020-talet och framåt.

Jag yrkar bifall till reservation 23.

Anf. 18 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman! Jag vikarierar i den här debatten med skatteutskottet i dag, så det blir ett kort anförande.

Jag vill för Vänsterpartiets räkning lyfta reservation nummer 21. Den handlar om hur vi löser de omfattande renoveringsbehov som finns i dagens hyresbestånd.

Enligt nuvarande regler kan småhusägare och bostadsrättsföreningar göra avsättningar till framtida underhåll utan skattekonsekvenser, medan avsättningar till framtida underhåll av hyresfastigheter beskattas med 22 procent. Det försvårar möjligheterna till underhåll i hyresfastigheter och är ett av flera exempel på att hyresbostäder skattemässigt är missgynnade jämfört med ägda bostäder.

Hyresgästföreningen har länge krävt rättvisa villkor mellan ägt och hyrt boende, och de har därför föreslagit så kallade skattefria underhållsfonder för att säkerställa resurser till periodiskt underhåll och upprustning av hyresbostäder. Jag delar Hyresgästföreningens uppfattning och föreslår därför en utredning om hur skattefria underhållsfonder kan användas.

Tack för mig!

(ÅLDERSPRESIDENTEN: Var det ett yrkande på reservation 21?)

Ja, det stämmer!

Anf. 19 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr ålderspresident! Det är en bra dag i dag, för i dag ska riksdagen fatta beslut om ett tillkännagivande till regeringen om att utvärdera och föreslå åtgärder för att utveckla den kustnära sjöfarten och systemet med tonnagebeskattning. Dessutom kommer riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att se över stämpelskatten på fartygsinteckningar. Det är ett enigt skatteutskott som lägger fram båda dessa förslag.

Jag är väldigt glad över detta, för detta är saker som jag har lyft gång på gång under hela mandatperioden – i motioner, i debatter och i frågor till regeringen. Jag vill passa på att tacka alla kollegor i utskottet för ett bra arbete med dessa frågor.

Någon kanske undrar vad tonnagebeskattning egentligen är. Det är en schablonbeskattning som bidrar till att förbättra förutsättningarna för svensk sjöfart. Det är nämligen en enkel beskattningsmodell som gör det mer attraktivt att ha svenskflaggade fartyg, och därigenom har den sannolikt bidragit till öka antalet svenskflaggade fartyg under de senaste åren. Men denna utveckling både kan och måste stärkas.

Det är nämligen viktigt med just svensk sjöfart. Svensk sjöfart ger skatteintäkter, och svensk sjöfart ger Sverige tyngd i internationella sammanhang – tyngd som på global nivå kan användas för att till exempel driva på för hårdare miljökrav och bättre arbetsvillkor. Men det är också viktigt ur ett nationellt säkerhets- och beredskapsperspektiv; en stor och diversifierad svensk handelsflotta är en förutsättning för nödvändiga transporter i

händelse av kris eller krig. Då kan vi inte förlita oss på att andra ska låna ut sina fartyg till oss.

Vi kristdemokrater har i flera år drivit att Sverige ska börja utveckla tonnageskattesystemet, se över de begränsningar som finns och minimera de osäkerhetsfaktorer som finns för rederierna i det nuvarande systemet. Nu tar riksdagen äntligen beslut om att tonnageskattesystemet ska utvärderas men också om att åtgärder ska föreslås för att utveckla det. Jag hoppas att regeringen är redo och att man tar tag i frågan omedelbart.

Herr ålderspresident! Riksdagen ska i dag också besluta om att se över stämpelskatten på fartygsinteckningar. Stämpelskatten är ett problem därför att den har en hämmande effekt på investeringar. Att investera i fartyg kräver ett stort kapital, och ofta innebär det att ett lån behövs. Ett lån kräver en säkerhet som garanteras genom ett pantbrev, och när ett pantbrev utfärdas tas stämpelskatt ut. När det handlar om investeringar på hundratals miljoner kronor blir stämpelskatten en betydande summa.

Dessutom är det så att stämpelskatten fungerar som en straffskatt på klimatsmarta investeringar eftersom den teknik som ligger i framkant ofta är dyrare än konventionell teknik. Därmed blir ju också investeringskostnaden större, och det driver upp skatten. Det fungerar alltså precis tvärt emot hur det borde fungera.

Herr ålderspresident! Det är dumt att vi har en skatt på investeringar, men det är faktiskt svårt att hitta ord för hur korkat det är att man dessutom får betala mer skatt på en miljövänlig investering.

Vi kristdemokrater vill ta bort stämpelskatten på fartygsinteckningar, och i vår budget har vi finansierat detta. Vi menar fortsatt att det här borde göras direkt, men dagens tillkännagivande är trots allt ett stort steg i rätt riktning. Även detta måste regeringen ta tag i omedelbart.

Herr ålderspresident! Vi hörde alldeles nyss kollegan Helena Vilhelmsson prata om hållbar och jämställd sponsring. Det ser i betänkandet ut som att det inte kommer att bli ett tillkännagivande, men nu verkar det som att det ändå kommer att bli det. Det är förstås väldigt positivt. Kristdemokraterna står bakom detta tillkännagivande, och jag hoppas att regeringen omedelbart tar tag i även denna viktiga fråga.

Herr ålderspresident! I skattedebatterna brukar jag och många kollegor lyfta fram att det finns mycket på skatteområdet i Sverige som behöver bli bättre, men det är också viktigt att säga att allt inte är negativt i Sverige i dag. Det finns en lång rad världskända företag som har startats här på senare år; några exempel är King, Spotify och Zettle. Sverige är faktiskt ett av världens mest innovativa länder, och det ska vi i Sverige vara stolta över.

Det finns många skäl till att företag växer fram här i Sverige. Ett av dem är att det sedan gåvoskatter, arvsskatter och förmögenhetsskatter tagits bort finns förutsättningar för att behålla och återinvestera kapital här i Sverige. Det är oerhört värdefullt för det svenska samhället både nu och på sikt.

Det är därför oroande när det från vänsterhåll talas om nya eller högre skatter på kapital. Detta skulle slå mot investeringar i nya företag och därmed också mot framtidens jobb och framtidens välfärd.

Kristdemokraternas besked är tvärtom. De skatteregler som har gett förutsättningar för alla dessa företag att växa fram här ska värnas, och för-

utsättningarna måste förbättras. Sveriges skattesystem ska vara konkurrenskraftigt att driva företag i och locka till investeringar.

Om de skattemässiga förutsättningarna är goda, genom skatteregler som uppmuntrar investeringar, skatteregler som är enkla att förstå samt skatteregler och skattenivåer som är konkurrenskraftiga, förbättras också förutsättningarna för att fler jobb ska växa fram. Fler jobb ger större skatteintäkter. Dessa skatteintäkter kan användas för att förbättra vården, äldreomsorgen och polisen, bara för att nämna några saker.

Herr ålderspresident! Jag står givetvis bakom alla kristdemokratiska reservationer i betänkandet, men för att vinna tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 20 GULAN AVCI (L):

Herr ålderspresident! I dag är det exakt 131 dagar kvar till riksdagsvalet. Det är ett viktigt val ur många aspekter. Beroende på valresultatet och mandatfördelningen här i riksdagen kommer det att lägga grunden för två alternativa sätt att ta Sverige in i framtiden.

Antingen blir det fortsatt vänsterpolitik, som kommer att påverka svensk ekonomi, tillväxt och konkurrenskraft på ett negativt sätt, eller så blir det maktskifte och en borgerlig regering som tillträder och driver en marknadsliberal politik som underlättar företagande och entreprenörskap, som premierar hårt arbete, förkovran och människors eget ansvar för sin ekonomi och sin framtid, som inte straffbeskattar företagande och som skapar fler nya jobb, så att gapet mellan dem som arbetar och dem som står utanför minskar. Detta håller givetvis ihop Sverige. Det kallar jag för en rättvis fördelningspolitik.

Herr ålderspresident! Arbetslinjen måste återupprättas. I dag har vi 1,3 miljoner människor som inte försörjer sig själva. Det är det yttersta beviset på regeringens misslyckande. De har haft åtta år på sig att vända utvecklingen, men utanförskapet har bara fortsatt att växa år för år.

Ekvationen är väldigt enkel: vår gemensamma välfärd förutsätter att vi blir fler som jobbar och är med och betalar in skatt till vårt skattesystem. Endast då kan vi göra rejäla satsningar på skolan, äldreomsorgen, polisen, socialtjänsten och andra viktiga samhällssektorer.

I Socialdemokraternas Sverige betyder hårt arbete, slit, förkovran och eget ansvar inte så mycket. De förslag som regeringen har lagt fram det senaste året, i gott sällskap av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, innebär en tillbakagång till 70-talets konfiskatoriska ägandeskatter. Det kommer att drabba vanliga människor och göra Sverige till ett fattigare, mindre företagsamt och mindre innovativt land.

Om vänstersidan får bestämma ska allt som rör på sig straffbeskattas. På agendan finns kraftiga kapitalskattehöjningar och återinförd värnskatt, som jag är stolt över att mitt parti var med och avskaffade i början av den här mandatperioden. En miljonärsskatt ska införas, vilket dåvarande finansministern – och dagens statsminister – Magdalena Andersson är arkitekten bakom. Kraftigt höjd beskattning på ISK-konton väntar, vilket kommer att slå hårt mot alla småsparare.

De vill även höja skatten för fåmansbolag – småföretagare som sliter och kämpar varje dag för att få verksamheten att gå runt. Detta gör de i tron att deras förslag på chockhöjda skatter kommer att slå hårt mot de så kallade giriga miljonärerna, men jag lovar att miljonärerna kommer att

överleva dessa chockskatter. Möjligen försvinner kapital återigen ut ur Sverige – kapital som i dag är nödvändigt för investeringar och växande företag, som i sin tur bidrar till att det skapas nya jobb.

De som däremot kommer att ta notan för denna vänstersväng är den breda medelklassen. Det är alla småsparare som sparar några hundralappar i månaden till en kontantinsats, till sina barn eller sin egen framtida pension. Det är alla småföretagare som kämpar och sliter varje dag för att inte ligga samhället till last utan kunna klara sig själva.

Herr ålderspresident! Alla förlorar på att Sverige blir ett land där slit och ambition straffas, där företag och innovationer flyr utomlands och där småföretagare får lägga alltmer av sin tid på regelkrångel i stället för på att utveckla den egna verksamheten.

Vänstern kallar detta för en rättvis fördelningspolitik, men det är falsk marknadsföring. Visst kan man känna att det är bra för stunden att lösa problem med populistiska förslag, men långsiktigt är det förödande för svensk tillväxt, ekonomi och konkurrenskraft och för individens eget ansvar för sin ekonomi och sin framtid.

Vi liberaler har skarpa förslag, som jag givetvis kommer att yrka bifall till. Vi vill göra kraftiga skattelättnader på ISK-konton, och vi vill att de 300 000 första sparade kronorna ska vara skattefria. Detta förslag skulle betyda enormt mycket för kvinnors möjlighet att på allvar bygga upp den trygghetsbuffert som många i dag har svårt att nå upp till.

Det är ingen hemlighet att kvinnor har både sämre lön och sämre löneutveckling än män. Detta förföljer väldigt många under ett helt yrkesliv.

Kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män. Kvinnor tar ut största ansvaret för det oavlönade arbetet för hem och barn. Kvinnor tar ut merparten av föräldraledigheten och vabbar i större utsträckning än män under barnens första levnadsår. Den som är insatt i jämställdhet och feministiska frågor förstår att det är här grunden läggs för de ojämställda villkor som män och kvinnor drabbas av på olika sätt.

Detta bidrar inte bara till att kvinnor får sämre pension, utan de har också mindre marginaler till att kunna spara. Så ser den krassa verkligheten ut i ett av världens mest jämställda länder, och så kan vi inte fortsätta att ha det.

Medan Sveriges feministiska regering fortsätter att sätta fler käppar i hjulet för kvinnor tar vi liberaler ansvar för att även kvinnor ska kunna bli ekonomiskt oberoende. Det är feminism i konkret handling.

Herr ålderspresident! För väljarna blir det alltmer tydligt att en röst på regeringen och dess stödpartier är en röst för en återgång till ett skattesystem som många vid det här laget trodde att vi hade lämnat bakom oss.

Vårt besked är tydligt. Vi står upp för den hårt arbetande medelklassen, för kvinnors rätt att bli ekonomiskt oberoende, för att stärka svenska företag, för att utbildning ska premieras och för att de som jobbar och betalar skatt ska ha mer pengar kvar i plånboken.

Jag står givetvis bakom samtliga av våra reservationer, men för tids vinnande vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 6.

Anf. 21 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr ålderspresident! Vi debatterar beskattning här i dag. Den här gången är det fokus på företag, fastighet och kapital. Som vanligt hör vi från högern allt om hur olika skatter är skadliga, borde sänkas och kanske

helst borde tas bort. Särskilt på det här området brukar man få höra hur sänkta skatter skulle motivera dem som gynnas till oerhörda nivåer av effektivitet och arbetsvilja.

Herr ålderspresident! I andra debatter hör vi dock samma höger säga att det finns för få poliser, fängelseplatser, vårdplatser, lärare, tulltjänstemän, domare och så vidare. Det senaste är såklart Försvarsmakten som behöver mer resurser i det läge vi befinner oss i. Den har naturligtvis behövt det under väldigt lång tid. Men en gång i tiden prioriterades skattesänkningar i stället för till exempel värnpliktsförsvaret.

Det som högern säger är såklart sant – det behövs mer resurser till vården, skolan, omsorgen, rättsväsendet, försvaret och andra viktiga delar av vårt samhälle som finansieras via skattsedeln. Men det är när vi kommer hit, till det som finansierar allting, som högerens projekt faller ihop som ett korthus. För högern finns det nämligen i stort sett ingenstans möjlighet att ta in de skatter som behövs.

Möjligen vill högern slopa några avdrag, till exempel för a-kassan, eller dra ned på ersättningarna till dem som skadat sig på jobbet. I bästa fall vill de höja skatten på skadliga saker. Folk ska jobba, inte suppa, som Anders Borg sa. Det handlar om att straffbeskatta sådant som är skadligt för människor eller för samhället. Problemet med den filosofin är att det blir mindre intäkter till staten när straffbeskattningen fungerar. Man kan inte skifta bort stabila skattebaser och försöka kompensera med skatt på sådant man vill ha bort. Det funkar helt enkelt inte. Vill vi ha någonting måste vi också betala för det.

Herr ålderspresident! Vi behöver beskatta alla delar av samhället någorlunda lika, för min del gärna progressivt och efter bärkraft. Det duger helt enkelt inte att säga att arbete och företagande är bra och sänka skatten på det utan att ersätta detta med beskattning av andra skattebaser som är lika stabila och fungerar för att bära samhället, till exempel olika former av beskattning av den finansiella ekonomin, som är kraftigt underbeskattad i dag.

Arbete bär Sverige, herr ålderspresident, oavsett hur det organiseras. Egenföretagare, förskolepersonal, industriarbetare, bibliotekarier – alla bidrar till Sverige och Sveriges försörjning. Ska vi kunna stötta dem och se till att de har en dräglig arbetssituation och tillräckligt många kollegor och dessutom stötta de branscher och människor som nu under det vidriga kriget i Ukraina lider av problem med höjda priser och riskerar att hela deras livsverk går i stöpet för att de inte har råd med insatsvaror – då måste pengarna komma någonstans ifrån. Det går såklart att låna en hel del i det här skedet. Det har vi gjort under pandemin, och vi har gjort det bra. Men någon gång ska detta betalas tillbaka, och staten är ingenting annat än allas våra samlade resurser och viljor.

Vi får alla vara med och betala om vi inte betalat in i förväg för de här eventualiteterna. Vi hade visserligen en väldigt bra situation före pandemin, men skulderna har ökat. Även om det var värt det går det inte att låtsas som att skattesänkningar är svaret på framtida behov av satsningar på offentlig verksamhet och av att bygga upp en ny ekonomisk buffert för att klara kommande kriser.

Herr ålderspresident! Om vi ska ta oss framåt och utveckla Sverige för framtiden krävs det att vi fördelar skatterna mer rättvist än i dag. Vi kan börja med att inte utöka avdragen och fördelarna för företag och människor

som redan gör rejäla vinster, vilket många av de förslag vi har i det här betänkandet skulle göra. Ska vi stärka Sveriges försvar med över 40 miljarder per år måste de komma någonstans ifrån. Det är bara denna utgift vi alla i den här kammaren är överens om. Den skattesänker vi oss inte till finansiering av. Oavsett om Moderaternas drömskattesänkning skulle kunna ge 8 miljarder är det inte ens tillräckligt för att finansiera utökningen av försvaret.

Samtidigt vet vi att brottsligheten måste bekämpas ytterligare och skolan stärkas. Vården måste utökas, kanske framför allt den psykiatriska vården av människors mentala hälsa. Det här kräver såklart inte bara pengar. Det kräver framför allt utbildad personal som kan ta jobben, vilket också kostar via statens kassa. Därför yrkar jag avslag på samtliga motioner, herr ålderspresident. Sverige kan verkligen bättre än så här.

Jag skulle också vilja passa på att ställa några frågor till tidigare talare här i kammaren. Från Moderaternas Kjell Jansson hörde vi ett citat från en gammal socialdemokrat: Varje felanvänd skattekrona är en stöld från folket. Kjell Jansson påstod att vi har glömt det här. Det är ju inte sant. Där emot har vi kanske olika syn på vad som är felanvända skattepengar. Att sänka skatterna för dem som redan har rejäla mängder och dem som inte har särskilt stora behov som de inte kan tillgodose och i stället hacka på dem som har det svårt här i livet och som behöver en utbildning för att kunna ta ett jobb och stötta och finansiera Sverige – det tycker vi helt klart är felanvända skattepengar.

Kjell Jansson påstod också att myndigheter inte gör sitt jobb och att de är aktivistiska och bryter mot regler och lagar. Då undrar jag helt enkelt: Har Kjell eller någon annan gjort en anmälan om detta? Har man till exempel anmält till KU att myndigheterna inte styrs på rätt sätt? Det brukar annars vara väldigt poppis att KU-anmäla saker i tid och otid, men här har det väl inte hänt över huvud taget? Trots det står man här och talar vitt och brett om att det minsann är på det här viset. Men man har alltså inte gjort någonting åt det. Det tycker jag är väldigt märkligt, måste jag säga.

Det påstods även att den allmänna löneavgiften är väldigt hög och att man där skulle kunna sänka bördorna för företag i Sverige. Man sanningen är ju att Moderaterna redan har använt den allmänna löneavgiften för att införa jobbskatteavdrag och sänka skatten på arbete. Man skiftade över det här. Ska man kunna använda de här pengarna nu igen? Det är pengar som i dag finansierar sådant som skattesänkningar för dem som faktiskt redan har hyfsade inkomster. Då skiftade man över från sjukförsäkringarna till den allmänna löneavgiften. Man tog alltså egentligen pengar från dem som var sjukskrivna och behövde läka sig för att komma tillbaka i arbete. Man slog på dem och såg till att de fick en sämre situation. Man höjde den allmänna löneavgiften och sänkte skatterna för dem som fortfarande hade jobb.

Det här är helt klart inte en politik för framtiden. Vi måste hålla ihop. Vi måste se till att alla betalar det som behövs för att vi ska klara av de gemensamma utmaningar som vi har i Sverige framöver – efter det här valet och efter kommande val.

(Applåder)

Anf. 22 GULAN AVCI (L) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten Patrik Lundqvist lyfte upp försvaret i sitt inledningsanförande. Det tycker jag var bra eftersom det finns ett enormt behov, inte minst med tanke på det vidriga invasionskriget mot Ukraina, av att även Sverige i det nya säkerhetspolitiska läge vi lever i rustar upp sitt eget försvar för att klara av att försvara vårt lands gränser om vi skulle drabbas på det sätt som Ukraina och dess befolkning drabbats.

Ledamoten Patrik Lundqvist pratade också om att det måste göras en massa skattehöjningar för att finansiera försvaret. Här har vi också kommit överens om att 2 procent av bnp ska avsättas för upprustning de kommande åren, och det är mycket viktigt och inte en dag för tidigt.

Jag har några frågor till ledamoten Patrik Lundqvist. Förutom de skattehöjningar som ni avser att genomföra om ni får fortsätta att styra Sverige i fyra år till måste ni givetvis ha en finansieringsplan för försvaret. Vilka uppoffringar är Socialdemokraterna beredda att göra för att vi ska kunna rusta upp det svenska försvaret? Är Socialdemokraterna redo att lägga sin meningslösa familjevecka åt sidan? Har ni någon plan för hur fler människor ska komma i arbete och betala skatt så att vi kan stärka vårt försvar, kanske med mer än 2 procent av bnp?

Det skulle vara intressant att höra vad ni har för finansieringsplan, förutom att fortsätta chockbeskatta dem som redan betalar väldigt mycket.

Anf. 23 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Försvaret är en fråga som ligger mig nära. Jag är nämligen tidvis anställd i försvaret, så jag gör min insats inte bara här i kammaren utan även med beredskap för att försöka försvara Sverige så gott det går med de resurser vi har. Jag välkomnar därför att försvarets ramanslag ökar.

Jag tänker här och nu inte slå fast vilka finansieringsmodeller vi kan tänka oss; det är inte vår melodi. Vi försöker skapa breda allianser och komma överens om något som kan hålla över tid. Det är vår främsta målsättning i dessa frågor.

Problemet brukar i allmänhet inte vara att komma överens med oss utan att alla andra ska lyckas få med någon liten hjärtefråga och kanske behöva kompromissa lite. Vi har inte direkt rykte om oss att vilja hålla igen, men det har däremot många andra.

Du nämnde att Magdalena hade varit arkitekt till en miljonärsskatt. Det låter som en spännande idé, men jag har aldrig hört det förut. Jag sa inte heller något i mitt inledningsanförande om skattehöjningar. Jag har bara pratat om att det i detta läge inte är aktuellt att hålla på med en massa skattesänkningar eftersom vi alla vet att intäkterna behöver öka.

Anf. 24 GULAN AVCI (L) replik:

Herr ålderspresident! Försvaret ligger även mig varmt om hjärtat, och det är också därför som jag under denna hemska period har anmält mig till hemvärnet. Förhoppningsvis ska då även jag kunna dra mitt lilla strå till stacken för att försvara Sverige i det fall det skulle behövas.

Ledamoten Patrik Lundqvist svarade inte på min fråga. Givetvis kommer alla partier att på ett eller annat sätt behöva kompromissa, men en kompromiss kan inte innebära att vi alla ska tvingas förhålla oss till Socialdemokraterna.

Jag upprepar därför min fråga, som är viktig och relevant, inte minst nu när vi ska presentera en seriös plan för hur försvaret ska finansieras. Vilka uppoffringar är Socialdemokraterna beredda att göra för att detta ska gå i hamn?

Jag kan hålla med om att det i detta läge är relevant med en bred palett av skattesänkningar, men lösningen kan inte vara de enorma skattechocker som Socialdemokraterna går till val på.

Jag skulle därför uppskatta om ledamoten Patrik Lundqvist svarade på min enkla fråga: Vilka uppoffringar är Socialdemokraterna beredda att göra för att finansiera försvaret?

Anf. 25 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! De uppoffringar Sverige som nation behöver göra är att betala de skattepengar som krävs för att finansiera försvaret.

Vi går inte till val på någon bred palett av skattehöjningar. Det har Gulan helt och hållet hittat på. Hon måste ha letat någonstans på Liberalernas partikansli och hittat ”Attackpunkter mot Socialdemokraterna”, för de där skattehöjningarna finns inte.

Vi är beredda att se över hela skattesystemet för att få en rättvis och jämlik beskattning i Sverige. Vi hade till med ett avtal med Liberalerna om det, men det bröt ni. Det hade varit en bra början för att se till att få in de skatteintäkter vi behöver för att finansiera försvaret och allt det andra som även ni vill genomföra.

Men det är roligare att anklaga oss för att vilja göra massiva skattehöjningar som förstör en massa saker än att ta dessa frågor seriöst och titta på vad vi kan och måste göra för att säkra Sverige. Det borde stå i fokus nu och ett bra tag framöver.

Jag är inte heller övertygad om att 2 procent är rätt nivå i slutändan, men det är i alla fall ett första steg.

Anf. 26 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tänkte adressera den fråga jag ställde till Socialdemokraterna i mitt anförande men som ledamoten valde att inte ta upp, nämligen avdrag för sponsring.

Jag kan förstå att det kan vara lite förvirrande, för i handlingarna till dagens votering ser det ut som att förslaget kanske inte kommer att gå igenom. Men alla vi som sitter i utskottet vet att det var en falsk majoritet och att Miljöpartiet hela tiden i utskottet varit för att se över denna fråga. Jag utgår därför från att voteringen följer den majoritet som finns i utskottet och kammaren.

Jag ställde frågan om Socialdemokraterna tycker att dagens regler fungerar på ett godtagbart sätt. Om man gör det skulle jag vilja ha en förklaring till varför man tycker det. Det är viktigt med både breddidrott och elitidrott, men i dag gynnas elitidrotten när det gäller sponsring liksom herridrotten gynnas framför damidrotten.

Hur kommer det sig att Socialdemokraterna tycker att en reklamskylt på en arena är något att värdera när det kommer till motprestation medan de näppeligen tar hänsyn till annonser på sociala medier, webbsidor och så vidare? Varför ska arenaidrott ska vara enklare att sponsra än till exempel orientering eller annan idrott som sker utomhus?

Tycker Socialdemokraterna att dagens ordning är bra ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv när företag och föreningar får agera skatteexperter i stället för att hålla på med det de är bra på, nämligen idrott?

Anf. 27 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag har ingen egentlig synpunkt på hur dessa värderingar görs. Vad jag förstår behöver man en motprestation för att kunna göra sina avdrag. Jag är dock inte så säker på att man jämt behöver göra avdrag. Ska det behövas för att stötta idrott man bryr sig om? Det är förstås mer en filosofisk fråga än frågan om skattesystemet.

Jag är också övertygad om att det här faktiskt kan skötas inom våra system i Skatteverket och andra myndigheter som gör bedömningen av vad som är rimligt och inte. Jag tycker, till skillnad från vad Helena Vilhelmsson sa, att det ibland kan vara bra med mer eller mindre öppna regler som får tolkas och anpassas efter hur det kan funka bäst för varje enskild verksamhet, i stället för att vi här i kammaren skapar detaljerade regler som aldrig prövas i domstol eller någon annanstans utifrån hur de landar för olika intressenter.

Anf. 28 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret! Jag tycker att det är jättetråkigt med besked i form av att man inte har någon synpunkt på dessa värderingar och att man ställer frågan varför man ska ha avdrag. Det betyder ju att Socialdemokraterna är nöjda med det system som är i dag, medan klubb efter klubb som jag har talat med skriker på förändring eftersom systemet varken är jämlikt eller jämställt.

Jag hade nästan trott att ledamoten skulle säga att om man ska se över det här så behöver det in i en allmän skatteöversyn, vilket vore bra, för jag tycker egentligen inte heller att man ska lappa och laga i ett regelverk. Men om regelverket i dag har uppenbara oönskade effekter måste man göra någonting åt det.

Det har ju Socialdemokraterna gjort i andra fall. För några veckor sedan fattade vi beslut här i kammaren om ett tillkännagivande till regeringen om att se över internmomsen. Då gick det bra men inte i det här fallet. Det finns också tydliga regler i lagstiftningen i dag om till exempel avdrag för representation, forskning och utveckling men inte när det gäller sponsring, vilket jag nämnde.

Som jag sa kan jag köpa att det ibland är bra om saker och ting går till domstol. Men om man konstaterar att effekterna av dagens system inte är bra behöver man inte vänta på domstol, för de tar faktiskt inte hänsyn till om det är ojämlikt eller ojämställt. Det är en politisk fråga – en politisk fråga som Socialdemokraterna uppenbarligen inte tycker är viktig. Varför tycker ni inte det?

Anf. 29 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis så att jag i grund och botten håller med om det Helena Vilhelmsson sa och tyckte kanske inte att det behövde sägas, nämligen att vi behöver ett skattesystem som är hållbart över alla nivåer och att vi har lappat och lagat i systemet ett evinnerligt antal gånger och gjort det oerhört svårt och komplicerat på vissa håll och dessutom väldigt olika.

Jag sa i mitt anförande att vi behöver ett skattesystem som är lika för alla, som är förutsägbart och som är rättvist. Problemet är att det ibland står emot möjligheter att fuska, möjligheter att göra avdrag som ingen tänkte eller skapa konstruktioner som ingen hade förutsett och som gör att man kommer undan. Det är en orsak till att lappa och laga. En annan är ständiga krav på olika undantag och sänkningar för enskilda branscher eller verksamheter.

Allt det där är dissonanser i vårt skattesystem, och jag tror att vi kanske inte någonsin kommer ifrån dem fullständigt. Men i den mån det är möjligt ska vi naturligtvis minska alla möjligheter att hitta på egna abrovinker. Man ska inte behöva jobba ihjäl sig för att över huvud taget förstå hur man ska göra.

Den ambitionen delar vi absolut, men att bifalla en sådan här motion just nu ser vi inte som det bästa sättet att använda de resurser som finns.

Anf. 30 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten Lundqvist apostroferar undertecknad, och det är som vanligt: Socialdemokraterna ska lösa allt, alla Sveriges problem, genom att höja skatterna. Alltid höjd skatt!

När jag var kommunalråd och vi gjorde budget började vi alltid med att titta på utgiftssidan först, innan vi ens började prata om att höja skatten etcetera. Det handlade alltid om att prioritera för att hålla sig inom ram – alltid.

Den tanken finns nog inte hos ledamoten Lundqvist. Skattehöjningar är lösningen på allt. Därför är min fråga till Lundqvist: Avser ni att återinföra fastighetsskatten och driva folk från hus och hem? Det var vad ni gjorde när den fanns. Folk fick sälja och flytta.

Avser ni att ha familjeveckan kvar för 11 miljarder? Om vi nu ska fylla på försvaret med 40 miljarder, vilket jag tror att kammaren är ganska överens om – vill ni ändå ha familjeveckan kvar?

Är ni beredda att göra en översyn av biståndet som är på 60 miljarder? Biståndet får mer pengar än hela rättsväsendet i Sverige. Jag har kollat med riksdagens utredningstjänst, och av dessa 60 miljarder får jag svar om 14 miljarder. 14 miljarder redovisar de, 46 miljarder kan de inte redovisa, utan det är svarta hål hos Sida, får jag till svar. Är sossarna beredda att ompröva det för att finansiera försvarsuppräkningsen?

Myndigheter tog ledamoten Lundqvist upp. Då är det så här: Jag sitter själv i byggnadsnämnden i min hemkommun. En enig byggnadsnämnd med Socialdemokraterna, Miljöpartiet, alla, vill ge tillstånd för att folk ska få bygga en brygga där det har legat en brygga tidigare. Man kanske måste bygga om den efter 80 år. Men då går länsstyrelsen, som till skillnad från oss i byggnadsnämnden inte har någon som helst lokalkännedom, in och röjer bort beslutet.

Anf. 31 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är ändå spännande att höra ledamoten prata om att man måste titta på utgifterna först. Jag hade uppfattningen att han är företagare, och de flesta företag brukar faktiskt investera där man kan göra vinster. Man lånar pengar för att investera för framtida vinster. Det är ett väldigt väletablerat sätt.

Det kan man också göra i staten. Man kan investera för att få ut mer av pengarna i framtiden. Det är välansvänt sätt här också, men det vill man naturligtvis inte använda eftersom man vill att marknaden och den privata sidan ska göra så mycket som möjligt.

Vi ser hur det går. Skolan är sönderslagen. Det fuskas järnet i äldreomsorgen, därför att man har släppt lös marknadskrafterna, släppt lös bovar, banditer och skurkar i våra offentliga verksamheter med mer eller mindre fri dragningsrätt på skattepengar.

Det här är naturligtvis sådant som vi jobbar mot och försöker att stävja och se till så att det upphör så fort det bara går. Allt fusk och allt brottsligt inom både offentlig och privat sektor ska stävas, dels för att det gynnar vårt land eftersom vi då får människor som får en ordentlig inkomst på laglig väg, dels för att ordning och reda ger stabila statsfinanser.

Man kan anklaga oss för mycket, men nog sjutton ser vi även till utgifterna i svenska staten. Vi höjer inte bara skatter för att lösa problem.

Däremot har det varit Moderaternas mantra väldigt länge: Sänkt skatt och ett övervältrande av verksamheter i den privata delen av samhället ska lösa det mesta. Att det inte funkar har vi sett.

Anf. 32 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi har helt olika syn på det här, ledamoten Lundqvist och undertecknad. Jag vill ha ett friare samhälle, och Lundqvist vill ha en starkare stat – inget konstigt.

Man kan inte jämföra offentlig verksamhet med företag. Företag driver sin verksamhet för att tjäna pengar. Staten gör av med pengar. Staten tjänar pengar i form av skatt, inget annat. Det är detta det handlar om. Därför måste man först jaga kostnader i offentlig verksamhet, inte alltid först öka intäkterna i form av höjda skatter. Det är det som är skillnaden.

Det är intressant att ledamoten Lundqvist kallar företagare som driver äldreboenden och fina friskolor för bovar och banditer. Jag har själv haft min pojk i en friskola. Det var hur bra som helst. Familjen, inte tjänstemännen på kommunen, fick välja var grabben skulle gå.

Det vill ni undanröja. Det är en attack på valfrihetssystemet ni är ute efter. Det ska vi ha med oss.

Det ni är ute efter är produktionsmonopol. Ni vill att staten och kommunerna ska göra så mycket som möjligt. Tidigare konkurrerade kommunala bolag med privata företag i kommunerna, och därför bildade regeringen Bildt lagen om offentlig upphandling. Regeringen var tvungen att göra det för att få bort det här. Där var det korruption!

Anders Borg sänkte skatterna med 280 miljarder kronor, och staten fick in 45 miljarder kronor mer på grund av att fler kom i arbete och att man även satte press på att folk skulle börja jobba och inte vara hemma för att de har ont i lilltån.

Anf. 33 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr ålderspresident! Det stämmer, som Kjell Jansson säger, att jag vill ha en stark stat. Jag vill ha en stark stat därför att det borgar för fria individer som har möjligheter i samhället. Det motverkar möjligheterna för den som redan har och som utnyttjar dem som inte har så mycket resurser. Vi ser ett samhälle som växer fram i dag där människor utnyttjas på bygg- arbetsplatser och ibland till och med får betala tillbaka det som de får ut i

lön för att det ska se snyggt ut i den redovisning som sker till myndigheter. Vi vet detta, och vi vet att det har kommit av att den starka staten gick tillbaka till förmån för marknadskrafter och de människor som kan köpa sig rättigheter före andra i samhället.

Jag vill ha en stark stat därför att människor blir fria av det. Människor kan byggas upp av en ordentlig skola där de får de kunskaper och möjligheter som de behöver i ett modernt samhälle. Det får vi inte genom att konkurrera och påstå att människor är hemma för att de har lite ont i tån. Samtidigt försöker ledamoten påstå att när jag pratar om bovar och banditer i offentligfinansierad verksamhet pratar jag om alla företag. Det gör jag naturligtvis inte. Men här har vi alltså en människa som kan raljera över människor som skadas och blir sjuka på jobbet och anklagar dem för att ha lite ont i tån. Jag tycker att det är en ganska osmaklig argumentation från ledamoten, herr ålderspresident.

Anf. 34 KJELL JANSSON (M):

Herr ålderspresident! Jag ska bara tillägga att Moderaterna yrkar bifall till reservation 1 i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Civilt försvar och krisberedskap

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU7
Civilt försvar och krisberedskap
föredrogs.

Anf. 35 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident, ärade ledamöter och åhörare! Det civila försvaret måste stärkas. Den senaste tiden är det många med oss som har riktat skarp kritik mot regeringens arbete med det civila försvaret. Det är ganska allvarligt, särskilt när vi befinner oss i det nuvarande försämrade säkerhetspolitiska läget.

Problemet är att detta har utretts och utretts men att regeringen aldrig kommer till skott. En särskild utredare, Barbro Holmberg, fick i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Den överlämnades till regeringen för över ett år sedan. Men det verkar vara först nu som regeringen har kommit på att man har fått den. Detta är allvarligt.

I remissvaren på utredningen påpekade exempelvis Försvarsmakten att det är en förutsättning att det civila försvaret förstärks för att det militära försvaret ska fungera.

Herr ålderspresident! Sverige måste vara väl rustat för att möta framtiden, oavsett om det handlar om krig, pandemier, avbrott i försörjningskedjor eller cyberattacker. Moderaterna vill därför genom många bra förslag se genomgripande reformer för att stärka det civila försvaret. Och de flesta av våra förslag är inga nya förslag, utan det är förslag som vi har lyft fram länge. Vi behöver exempelvis ett nytt nationellt säkerhetsråd för en tydli-

gare krisledning. Vi behöver mer resurser till kommunernas och regionernas arbete med det civila försvaret och tydliga mål och resultatuppföljning. Vi behöver inrätta ett näringslivsråd, införa modern civilplikt och stärka Sveriges cybersäkerhet.

Sveriges civila försvar måste gå i takt med den upprustning av det militära försvaret som vi är inne i.

Jag var i går på Gotland och såg upprustningen på P 18 – fantastiskt. Men vi går inte i takt med det civila försvaret, och det behövs.

Det är sju år sedan planeringen av det civila försvaret påbörjades. Men arbetet har sedan dess gått på sparlåga. Trots både pandemi och läget nu i Europa har frågan inte fått tillräckligt hög prioritet. Man har pratat mycket, men man kommer inte, som sagt, till skott. Det har alltså gått sju år sedan försvarsbeslutet 2015, och alltför lite har faktiskt gjorts. Och Socialdemokraterna har haft ansvaret hela tiden. Då undrar man faktiskt vad förklaringen är. Det faller en tung skugga över regeringens bristande ansvarstagande i denna fråga.

I försvarsbeslutet 2015 återupptogs i alla fall planeringen för det civila försvaret. Under dessa sju år har vi haft väldigt många utredningar. Man har till exempel utrett totalförsvarets näringslivsråd tre gånger, och fortfarande har man inte kommit till skott.

Vi har haft frågor kring strukturen för det civila försvaret och försörjningsberedskapen i diverse utredningar med slutdatum långt fram i tiden, och resurstillskotten har varit otillräckliga. Nu satsas det i alla fall väldigt mycket pengar på det civila försvaret, och det är bra. Men jag ska säga att det är tack vare Moderaterna och de andra oppositionspartierna som det blev 800 miljoner kronor extra till det civila försvaret i år. I det uppdrag som regeringen gav Försvarsberedningen från början fanns det nämligen ingenting om att beredningen skulle överväga åtgärder för att stärka det civila försvaret.

Nu är det viktigt att vi stärker våra kommuner och regioner i fråga om detta, så att det blir tydligt finansiellt men också med ledning och styrning vad som ska uppnås. Kommuner och regioner behöver arbeta mer strukturerat med frågan och anställa människor som över tid kan hålla i arbetet med ett civilt försvar. Det handlar om allt från befolkningsskydd och transporter till att ha resurser för att kunna upprätta alternativa stabsplatser.

Herr ålderspresident! När det gäller befolkningsskydd har vi alltså 64 000 skyddsrum i Sverige och har inte byggt några nya, trots att man var överens i Försvarsberedningen om att det skulle byggas nya skyddsrum på strategiskt viktiga ställen.

Kontrollen av våra skyddsrum är också oerhört eftersatt. Många har inte renoverats eller kontrollerats på väldigt länge. Och när det gäller dem som har kontrollerats tidigare har man tappat bort vad som var kontrollerat och vad som behövde åtgärdas.

Detta medför faktiskt en påtaglig risk för svensk totalförsvarsförmåga då vi inte har full kontroll över vår beredskapssituation och befolkningsskyddet.

Herr ålderspresident! Från Moderaternas sida har vi länge lyft fram behovet av ett nytt nationellt säkerhetsråd för en tydligare krisledning. Det som efterfrågas när det är kris är just en tydlig ledning. De senaste årens kriser har understrukit detta behov. Bristen på ledarskap och förmåga till

samordning var påtaglig under hela pandemin, och det fick konsekvenser som vi hade kunnat undvika.

Herr ålderspresident! Jag sa tidigare att regeringen tre gånger har utrett ett näringslivsråd som man redan var överens om i Försvarsberedningen skulle inrättas. Jag har fått till svar av ansvarig minister att detta ska vara på plats i sommar. Det ska bli spännande att få se det under svensk högsommar. Jag tänker att regeringen borde ha kunnat sätta igång detta för länge sedan.

Många av de resurser som tidigare låg hos offentliga aktörer sköts i dag av näringslivet. Därför är vi beroende av näringslivet för att det civila försvaret ska fungera i dag. Det finns olika forum mellan näringsliv och offentliga aktörer i dag. Men man har konstaterat att de inte är tillräckliga. Därför behöver vi en bättre och effektiv planering för att tillgodose totalförsvarets kritiska behov.

Moderaterna vill även att samverkan mellan näringslivet och staten stärks och att man inför omställningsavtal med näringslivet och genomför en översyn av lagar och regler som reglerar möjligheterna att teckna avtal med näringslivet.

Herr ålderspresident! Vi kan i dag se en stor tillströmning av intressenter till exempelvis hemvärnet och lottakåren. Det är fantastiskt roligt! Svenskarna vill hjälpa till och vara förberedda. Det är en stor förändring att så många fler vill vara just förberedda och kunna ta ansvar vid händelse av kris eller krig. För att kunna tillgodose detta skulle man till exempel kunna införa civilplikten. Det har vi varit överens om att vi borde göra, men regeringen har inte tagit tag i det.

Civilplikten, som vi har haft tidigare, avskaffades 2008. Det handlar till exempel om att få utbildning i brandbekämpning, sjukvård, röjning eller reparationer. Vi behöver ha mer personal i händelse av kris eller krig, och då skulle civilplikten kunna vara ett bra sätt att få bredare kunskaper om detta och få det att fungera. Det är viktigt att kunna ta ansvar och vara förberedd, och därför borde regeringen ta tag i detta och skyndsamt aktivera en form av modern civilplikt.

Slutligen, herr ålderspresident, vill jag lyfta Sveriges cybersäkerhet, som måste förstärkas. Sverige är i dag ett av världens mest digitaliserade länder, men vi är inte tillräckligt bra på it-säkerhet. Här behöver vi bli mycket bättre. Det nationella cybersäkerhetscentret måste få permanenta lokaler och ett tydligt huvudmannaskap. Någon måste ta ledartröjan. Vi behöver också ha mer resurser för att få fram tekniska lösningar för att identifiera, analysera och möta angrepp på samhällsviktig verksamhet.

Jag står såklart bakom Moderaternas alla reservationer men yrkar för tids vinning bifall bara till reservation 36 under punkt 15.

Anf. 36 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Herr ålderspresident! Det militära försvaret fungerar inte utan det civila försvaret, och det finns många delar som skyndsamt måste komma på plats. Jag tänker belysa några av våra reservationer i det breda betänkandet *Civilt försvar och krisberedskap*, som vi nu debatterar.

Mycket av det jag kommer att lyfta är ämnen vi har berört i debatter under ett flertal år. Vi välkomnar att takten och medlen nu ökar, även om vi gärna hade sett att det hade skett lite tidigare.

Ett trovärdigt och fungerande totalförsvar kräver att den civila delen, likaväl som den militära, är väl samövd och finansierad med tydliga mål och en ansvarsstruktur. Och detta ska finnas på plats redan i fredstid.

Som en följd av försvarsbesluten 1999 och 2004 upphörde planeringen för höjd beredskap och krig i Sverige. Besluten innebar att det civila försvaret, med dess beredskapslager, planering, ledningscentraler, övningar med mera avvecklades.

De senaste årens förändrade säkerhetspolitiska läge har fått som resultat att det civila försvaret nu är på väg att återupprättas, vilket är något vi välkomnar och länge arbetat för. Det civila försvaret ska ha god förmåga och en planering för att ge stöd till det militära försvaret. Det civila försvaret ska även stärka samhällets samlade förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar såväl i fred som i krig.

För att återupprätta det civila försvaret behövs en ansvarig myndighet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har hitintills haft rollen som samverkare mellan olika myndigheter. Vi anser att MSB ska ha ett övergripande ansvar för det civila försvaret och att myndigheten måste ges en tydligare roll som samordnare.

Ett av MBS:s ansvarsområden bör vara att fastställa beredskapslagrens innehåll tillsammans med berörda myndigheter. Det civila försvaret och rikets krisberedskap är i behov av beredskapslager. För vissa produkter krävs nationella och regionala lager, och för andra behövs storskalig central lagerhållning kompletterat med lokala lager. Riktvärdet bör vara att beredskapslagren klarar av att täcka minst tre månaders förbrukning.

För att förbättra och säkerställa vår förmåga att klara framtida kriser behöver också självförsörjningsgraden av exempelvis livsmedel, läkemedel samt skydds- och sjukvårdsmateriel höjas avsevärt – något vi fick erfara under pandemin.

I dag krävs det mycket av det civila försvaret då dagens hotbild är komplex och svårförutsägbar. Utöver krig utgörs hoten mot vår säkerhet av exempelvis cyberattacker, påverkansoperationer, naturolyckor, terrorism och smittsamma sjukdomar.

De nya hoten innebär att det återupprättade civila försvaret måste ha bred kompetens, kunskap och förmåga. Detta kräver omfattande satsningar på bland annat övningar, materiel samt personal för att skapa ett starkt civilt försvar som klarar av att lösa sina uppgifter under alla förhållanden i minst 90 dagar.

Det är även viktigt att kraven på den enskilde blir tydligt kommunicerade. För att riket ska klara av framtida kriser eller krig är det av yttersta vikt att varje medborgare tar ett stort eget ansvar och förbereder sig så att hon eller han klarar sig utan stöd från samhället i minst en vecka.

Det är då viktigt att skapa kunskap och en folkförankring i totalförsvaret, och där gör bland annat våra frivilliga försvarsorganisationer en stor insats. En stark försvarsvilja och förberedelser kan vara avgörande i händelse av kris eller krig.

En annan viktig komponent för ett robust totalförsvar är återinförandet av civilplikten. Det finns i dag en möjlighet att plikta in personer i samhället utanför värnplikten. Vid ett läge av höjd beredskap kan regeringen föreskriva om allmän tjänsteplikt om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret ska kunna upprätthållas. Föreskriften kan avse en viss del av landet eller en specifik verksamhet.

Problematiken ligger i att de personer som regeringen tar i anspråk kanske inte har de rutiner som deras uppgift kräver eller är tillräckligt samtränade med sina samverkanspartner. Det kan även finnas allvarliga situationer vid kris eller gråzonsproblematik där höjd beredskap inte råder och då regeringen inte heller har denna befogenhet att inkalla till tjänsteplikt.

Det är då viktigt att civilplikten är återinförd och att vi vid behov har en civilpliktig utbildning. Det kan handla om exempelvis behovet av räddningstjänstpersonal, kraftnätsoperatörer i en krigs- eller krissituation eller personer som krigsplaceras på sin arbetsplats utan vidare utbildningsbehov, men med en förståelse för och rutiner vid en händelse av kris eller krig.

Herr ålderspresident! Det finns många områden i våra reservationer som berör allt från skogsbrandsbekämpning till säkerställande av fungerande betalmedel i kris- eller krigssituationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation nummer 2.

Anf. 37 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr ålderspresident! Centerpartiet har under många år uppmärksammat att svensk räddningstjänst behöver utvecklas för att alla som bor i hela detta land ska ha samma rätt till trygghet och säkerhet, oavsett om det är i städer eller på landsbygd.

Det känns bra att vårt förslag om flygande brandsläckningsresurser blev verklighet. Det är högst troligt att detta kommer att behövas allt oftare. Vi vet ju inte hur sommaren kommer att bli med avseende på kommande väderlek.

Centerpartiet vill att MSB ska få en särskild uppgift i att stödja kommunerna i rekryteringen av deltidsbrandmän, för det här är en stor utmaning i många av landets kommuner. Centerpartiet vill se en specialistutbildning för brandmän i hur stora skogsbränder både ska bekämpas och hanteras över tid. Genom fler utbildningsplatser för brandmän ökar också den statliga närvaron runt om i landet.

Inom räddningstjänstens arbete har drönare blivit allt viktigare och allt vanligare både före och under en insats. Genom en ökad användning av drönare kan räddningstjänsten snabbare och smidigare skaffa sig en lägesbild men också till exempel lokalisera skogsbränder och få ut hjärtstartare till dem som är i nöd.

I dag är det dock en upplevd tung byråkrati och ett regelverk med dyra abonnemang för att erhålla tillstånd för den lokala räddningstjänsten att använda drönare. Centerpartiet vill därför förenkla eller ta bort byråkratin för räddningstjänsterna så att de så smidigt som möjligt kan använda drönare i sin dagliga verksamhet.

Herr ålderspresident! Hela samhället påverkas av konsekvenserna av ett allt varmare klimat. Enorma värden står på spel, i Sverige och i omvärlden. Vi ser att det krävs omfattande insatser för att anpassa alla delar av vårt samhälle. Det handlar om fysisk planering, vatten och avlopp, energiförsörjning och jord- och skogsbruk. Det handlar också om att hantera perioder av torka, parallellt med ett väldigt försämrat säkerhetspolitiskt läge.

Att diskutera och debattera krisberedskap och civilt försvar blir i dagsläget alltmer komplext. Vårt samhälle ska inte bara hantera en kris i taget utan också ta höjd för många kriser, såväl civilt som militärt, under samma tidsperiod.

Centerpartiet anser att nya finansieringsformer behöver utredas som säkerställer att det finns tillräckligt med medel för klimatanpassningsåtgärder. Men det räcker inte med förebyggande insatser. Räddningstjänstens resurser måste också anpassas för att hantera mer omfattande och regelbundna katastrofer som översvämningar, bränder och stormar.

När det handlar om hur pandemin har påverkat svensk krisberedskap kan vi se att det finns stora brister, som ofta har lämnats utan åtgärd. Det är ett underbetyg för svensk krisberedskap att större utvecklingssteg inför fortsatt arbete oftast tas först efter det att en stor kris har inträffat. Ställ detta i ett totalförsvarsperspektiv, och ställ frågan till ansvariga ministrar: Kommer det att finnas möjligheter att utvärdera vad ett väpnat angrepp kommer att innebära för svensk existens?

Med samma perspektiv när det handlar om den dagliga civila krisberedskapen finns det nämligen en väldigt stor risk att man inte tar det säkerhetspolitiska läget på allvar och ser verkligheten som den faktiskt är. Då är utsikterna väldigt svåra om man inte vidtar förebyggande åtgärder i tid och också dimensionerar för vad ett väpnat angrepp kan ha för konsekvenser för hela landet.

Där är inte svensk styrning i dag. Det diffar också mellan det militära och det civila. Jag upplever inte att alla i ledande befattningar tar hotet om ett väpnat angrepp på fullt allvar.

Såväl pandemier som klimatrelaterade katastrofer måste leda fram till en reformerad krisberedskap med högre prioritet i hela samhället. När det till exempel handlar om läkemedelsförsörjningen har det redan visats i revisions- och granskningsrapporter att Socialstyrelsens samordnande roll vid större kriser har varit otydlig och att ansvarsförhållandena måste förtydligas. Detta är ett exempel på hur det ser ut och vad som inte är tillräckligt bra i vår krisberedskap.

Herr ålderspresident! Det civila försvaret kräver betydligt mer än den fredstida krisberedskapen. I krig möter man en strategisk motståndare. Strukturerna för fredstida händelser och krig behöver i så stor utsträckning som möjligt kunna hantera både fredstida kriser och en situation av höjd beredskap. Uppbyggnaden av ett nytt starkt civilt försvar ska stå på en solid grund så att systembrister som finns i krisberedskapen inte följer med och blir brister i ett nytt civilt försvar.

Vi har från Centerpartiets sida varit med och förhandlat fram uppgörelser om ett starkare totalförsvar och senast tillsammans med övriga partier landat en viktig överenskommelse om ytterligare förstärkningar. De 800 miljoner som vi förstärker med i år behöver givetvis följa med nästa år och åren därefter, så att till exempel Sveriges Kommuner och Regioner i sitt budgetarbete nu inför midsommar kan lägga ut förutsättningarna för det lokala beredskapsarbetet. Det är en viktig signal som regeringen måste ge till landets kommuner. Utan den kommer inte arbetet att komma igång, och det kommer inte att bli dimensionerat för en långsiktig utveckling och ett långsiktigt lokalt arbete.

Det är ett oförutsägbart säkerhetsläge. Vi behöver ta tiden som finns i anspråk på bästa sätt. Där ingår också att göra det som krävs för att stötta de frivilliga försvarsorganisationerna, som täcker många och viktiga områden runt hela landet. Centerpartiet har länge drivit att vi vill se en starkt frivillighet både vid fredstida kriser och i ett modernt totalförsvar. Det är

viktigt att planeringen tar sin utgångspunkt i hur frivilliga ska delta i det aktiva arbetet. Det behövs också utbildning och övningar.

Ett helhetsperspektiv behöver också läggas när det handlar om försörjningstrygghet, logistik, hantering av sårbara flöden, omvärldsberoende och ett gigantiskt importberoende på energiområdet. Hälso- och sjukvården behöver bli mer motståndskraftig, och självförsörjningsgraden av livsmedel i landet behöver höjas rejält.

Vi är i ett läge med en kostnadskris för Sveriges bönder, som är beroende av bland annat import av gödningsmedel med koppling till Ryssland. Var är svensk försörjningstrygghet om ett år? Det har redan varit svårt för många att genomföra vårbruket, av ekonomiska skäl. Vi vet inte, med tanke på hur lite det har regnat på många håll i Sverige under april och hur prognosen ser ut för de närmaste veckorna, vad det kommer att ha blivit av säderna när det är dags att skörda. Detta kan i allra högsta grad påverka vår försörjningstrygghet det närmaste året, men också förutsättningarna för nästa års vårbruk.

Centerpartiet vill att en uppdaterad livsmedelsstrategi givetvis ska ha försörjningstrygghet som ett särskilt avsnitt. Dessa arbeten måste kopplas samman mycket starkare. Vi behöver även ge jordbruket och de gröna näringarna status som samhällsviktig verksamhet. Det har de inte i dag. De aktörer som finns i svensk primärproduktion måste givetvis också, så snabbt det är möjligt, inkluderas och göras delaktiga i totalförsvarsplaneringen mycket mer.

Det finns många åtgärder här som syftar till att stärka vår försörjningstrygghet. Jag hinner inte gå in på alla områden, men lager, logistik och uthållighet är viktiga ledord för att få det att fungera.

Avslutningsvis, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till reservation 21 under punkt 7, som har koppling till primärproducenternas betydelse. Men jag vill också rikta en vädjan till Regeringskansliet. Vi har nu diskuterat dessa frågor i sju år, efter försvarsbeslutet 2015 med följande kompletterande överenskommelser och också efter det stora beslut om mer resurser som vi tog i samband med försvarsbeslutet 2020, och fortfarande är det militära och det civila uppdelat på olika departement.

Som ledamot i Försvarsberedningen ser jag hur svensk totalförsvarsplanering uppenbarligen lider av detta kluvna ledarskap, att det inte finns något helhetsperspektiv över hur dessa frågor synkas och ska fungera tillsammans, både nästa år och kommande år. Det är en oerhört stor säkerhetspolitisk risk att inte ta tag i detta nu. Med tanke på alla utredningar som ligger i olika faser och inte är klara inför nästa varv med Försvarsberedningen i höst tappar vi väldigt mycket tid i detta väldigt känsliga säkerhetspolitiska läge.

Regeringsföreträdarna bör ta denna uppmaning till sig: Samla nu kraft och visa ett enat ledarskap i de här frågorna så att det genomsyrar alla politikområden och också den lokala nivån i svensk politik!

Anf. 38 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr ålderspresident och ärade ledamöter! Hej till er som tittar hemma och till er som sitter på läktaren och lyssnar!

I dag debatterar försvarsutskottet motioner på området civilt försvar och krisberedskap. Det är en årligt återkommande debatt. De senaste två gångerna som vi har debatterat det här har vi varit i en pandemi, och nu är

det krig i Europa efter Rysslands invasion av Ukraina. Den här debatten har känts väldigt aktuell och viktig varje gång som den har hållits.

Just nu sitter vi i Försvarsberedningen och diskuterar hur utökningen av hela totalförsvaret ska gå till. I går fick vi en väldigt bra presentation av hur långt regeringen har kommit i det här arbetet. Det går framåt med små steg men behöver gå väldigt mycket snabbare.

Jag vill instämma i det som Daniel Bäckström precis sa om att vi behöver hålla ihop totalförsvaret. I dag ligger det civila och det militära försvaret på olika departement inom regeringen, och det gör att det är svårare för oss att hålla ihop det.

Herr ålderspresident! De senaste årens händelser och de upplevelser som många människor har haft under pandemin och även nu under det pågående kriget i Ukraina har satt stort fokus på frågorna om krisberedskap och civilt försvar. För två år sedan hade kanske många av oss lite svårt att se framför oss hur en kris som påverkar hela samhället eller ett krig mitt i Europa skulle kunna se ut. Uppmaningen om att ha en krislåda hemma kändes kanske för många människor lite abstrakt. Nu har vi dock upplevt stora kriser som har påverkat liv och hälsa men också hela samhällets sätt att fungera. Vårt perspektiv på vad som är viktigt har förändrats.

Under pandemin och även nu när det pågår ett krig i Europa har vi sett hur hjälpsamheten och solidariteten mellan människor har ökat i samhället. Vi har också upplevt hur sårbart vårt samhälle är efter privatiseringar och nedskärningar i framför allt sjukvården men också i äldreomsorgen och hemtjänsten.

Vi har under de senaste åren pratat mer och mer om att vi lever i ett sårbart samhälle, men fokus har varit mycket på naturkatastrofer och klimatförändringarna, framför allt på bränder och torka. Men under pandemin har vi blivit påmind om att vi har ytterligare ett hot, och det är sjukdomar och pandemier och hur detta kan drabba oss. Och nu har vi återigen blivit medvetna om att kriget i världen inte är slut och att det civila försvaret måste byggas upp igen även här i Sverige.

Precis som efter tidigare kriser och allvarliga händelser måste vi se till att vårt samhälle är starkare efter kriserna så att vi kan möta framtida hot på ett ännu bättre sätt än vad vi kan i dag. När kriserna är över är det viktigt att vi lär oss av den tid som har varit och inte glömmer bort eller lägger saker bakom oss för snabbt. Vi behöver utvärdera på alla nivåer för att kunna göra samhället ännu bättre och kunna möta framtida kriser på ett ännu bättre sätt. De senaste åren har vi fått en väldigt stark påminnelse om den sårbarhet som samhället har, bland annat efter privatiseringar och nedskärningar, och om att vi måste ha en starkare motståndskraft framöver.

Herr ålderspresident! Det civila försvaret är väldigt stort och väldigt brett. Det innehåller, om man ska uttrycka det lite enkelt, allting i samhället. Allt är en del av det civila försvaret. Här finns allt från den vanliga välfärden med sjukvård och förskolor till elektricitet och värme, mat och vatten, läkemedel och transporter – allting som behövs för att samhället ska fungera. I det civila försvaret kan man också räkna in kultur- och idrottssektorn, för kulturen och idrotten kan bidra till reflektion och glädje och till att glömma tunga stunder när vi befinner oss mitt i en kris.

Det civila försvaret är alltså hela samhällets möjlighet att stå emot kriser, att vara motståndskraftigt och att återhämta sig så snabbt som möjligt.

Därför är det väldigt viktigt att Sverige fortsätter att bygga upp det civila försvaret igen och att vi bygger på de erfarenheter som de senaste åren har gett oss. Jag ser mycket fram emot att regeringen någon gång framöver kommer att återupprätta civilplikten så att ännu fler personer kommer att ha en grundläggande utbildning för att kunna vara med och stödja samhället i kris.

Herr ålderspresident! Vi lever i ett samhälle som på många håll och under lång tid har drabbats av nedskärningar och privatiseringar i den offentliga sektorn. Jag nämner det flera gånger i mitt anförande därför att detta är så allvarligt. Kommuner och regioner har ett stort ansvar att planera för hur verksamheter som sjukvård, äldreomsorg och förskola kan fortsätta vara igång även i tider av kris. När det är kris kanske till och med välfärden måste utöka och bli ännu större och bättre. Det här kräver ekonomiska resurser. Det kräver förberedelse, samarbete och kunskapshöjning.

Sjukvården är en av de saker som Försvarsmakten nu pekar ut som något vi verkligen måste stärka för att kunna få ett totalförsvar som fungerar överlag. Verksamheter som redan går på knäna när det är lugnt i samhället och där de anställda har svårt att hinna med allt som de ska göra kommer såklart att ha väldigt svårt att klara sitt uppdrag när det blir kris. För att en verksamhet ska kunna fungera i händelse av kris krävs att personalen inte redan från början är utarbetad eller underbemannad.

Vi i Vänsterpartiet menar att vi måste stoppa nedskärningar i kommunal och regional sektor. Vi måste ha en fullt finansierad sjukvård och äldreomsorg framöver där personalen har högre löner, bättre arbetsvillkor och tid för vidareutbildning. Det är också en del i att stärka det civila försvaret. Fler måste vilja utbilda sig till vårdrken, orka stanna kvar i arbetet hela vägen fram till pensionen och känna stolthet och glädje varje gång de går till jobbet.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att vårt samhälle ska vara starkt och motståndskraftigt. För Vänsterpartiet är det självklart att jämlika samhällen där vi planerar, finansierar och genomför saker tillsammans är starka samhällen. Vi menar att de senaste årtiondenas privatiseringar och utförsäljningar har gjort vårt samhälle svagare och att det har gjort det svårare för verksamheter att samordna på ett effektivt och snabbt sätt under kriser. Vi behöver därför återta samhällsviktiga verksamheter, framför allt inom välfärden, i offentlig regi.

Herr ålderspresident! Vänsterpartiet har två motioner i det här betänkandet. Båda handlar om andra områden än försvarspolitik. Det visar hur viktiga och breda områden krisberedskap och civilförsvar är.

Den första motionen handlar om fyrverkerier. Det kan kanske tyckas vara lite långt från det som jag har pratat om nu, men det ligger ändå inom det här området. Fyrverkerier är ju fina och roliga att se på, tycker många människor, men de riskerar också att skapa obehag och skador på miljön, och de kan till och med vara dödliga. Reglerna har skärpts den senaste tiden, men vi menar att det finns behov av att göra en ytterligare översyn av den lagstiftning som finns om fyrverkerier.

Den reservation som jag vill yrka bifall till är reservation nummer 50, herr ålderspresident. Den handlar om bostadspolitik och om behovet av bättre tillsyn av brandsäkerheten i flerfamiljshus. Bränder i bostäder kan vara otroligt allvarliga och såklart dödliga, men de kan förebyggas om man

har bättre tillsyn när det gäller brandvarnare och sprinklersystem även i flerbostadshus. Det är en enkel åtgärd som kan rädda liv.

Prot. 2021/22:107
4 maj

Anf. 39 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr ålderspresident! Hej, alla ni som tittar och inte minst alla ni som sitter på läktaren!

Vi debatterar försvarsutskottets betänkande nummer 22. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 under punkt 1.

Civilt försvar är någonting väldigt viktigt, och inte minst just nu är det viktigt. Som förut har påpekats här pågår ett krig i Europa. Det får allvarliga konsekvenser och är en stark påminnelse om att vi måste stärka vårt försvar. Vi har utmaningar med vårt militära försvar, men vi har verkligen utmaningar också när det gäller det civila försvaret. Det har vi haft under lång tid.

Det var därför det första uppdraget som Försvarsberedningen fick för över fem år sedan var att komma med en rapport om hur det civila försvaret ser ut, hur vi ligger till och vad som behöver göras. Därför lade vi fram en rapport på inte mindre än 250 sidor med en rad konkreta förslag på hur man ska stärka tryggheten och förbättra det civila försvaret, herr ålderspresident.

Låt mig ta några exempel. Det här är viktigt för Kristdemokraterna, och det är viktigt för vårt land.

Jag börjar med civilplikten. Vi har värnplikten. Det är bra. Men vi har också civilplikten. Vi lade fram ett förslag om att 800 skulle tas ut varje år. De skulle få i uppgift att hjälpa till med bättre elsäkerhet, så att det inte kan bli sabotage vid exempelvis en krigssituation. Räddningstjänsten skulle få stöd. Och man skulle vara stabsstöd till kommuner. Det skulle göras från och med förra året. Men ingenting har hänt.

Vi har många frivilliga försvarsorganisationer. 350 000 personer är engagerade. Vi pekade på att de behöver få en ökad uppgift. Många har hört av sig nu, i och med denna situation, och vill hjälpa till. Men man måste få pengar för att engagemanget ska kunna kanaliseras. Ingenting har hänt.

Näringslivets roll har påpekats flera gånger här. Det är jätteviktigt. Inte minst i Finland har vi sett att man krokas arm med näringslivet, att man ger dem ersättningar och därmed kan ha högre beredskap och marginaler. Det övas också.

Men trots flera utredningar är det inte igång. Vi sa att de skulle involveras på ett särskilt sätt. Men inte ens ett näringslivsråd är på plats.

Herr ålderspresident! En annan sak är frågan om skyddsrum. De skulle inventeras, och nya skulle börja byggas från 2021. Men ingenting har hänt.

Försvarsberedningen ville att beredskapspolisen skulle återskapas och att den skulle bestå av 5 000 beredskapspoliser. Vid utgången av 2021 skulle 1 000 beredskapspoliser vara på plats. Ingenting har hänt. De skulle vara en extraresurs, vid exempelvis en krissituation på Arlanda, eller på annat sätt kunna avlasta polisen. Det skulle vara viktigt i kriser men förstås också i en krigssituation.

Vi hade tydliga förslag om hur vi skulle säkerställa försörjningen av mat, dricksvatten, el, drivmedel och läkemedel. Men väldigt lite har hänt.

Nyligen kom det fram, efter att Energimyndigheten hade slagit larm, att det inte ens finns pumpar med reservaggregat så att vi kan pumpa upp till exempel drivmedel i tankbilarna. Det har stått på Sveriges Radios

*Civilt försvar och
krisberedskap*

hemsida; det är alltså ingen hemlighet jag avslöjar. Det är ytterligare ett bevis på att det måste bli verkstad. Någonting måste hända.

När det gäller sjukvården har vi redan i dag stora utmaningar. Vi skulle ha väldigt svårt att klara en krissituation. Försvarsberedningen pekade på att det skulle finnas beredskapssjukhus i varje militärregion.

Sedan har vi det som Daniel talade om alldeles nyss: livsmedel. Riksdagen antog en livsmedelsstrategi 2017. Men inte förrän i oktober tre år senare gav man direktiv till berörda myndigheter. Fortfarande har det kommit ut väldigt lite ur den kranen. Här har vi jätteutmaningar. Finland – för att ta dem som exempel igen – har ett annat tänk. De har sett till att de utan att tillföra så mycket som ett riskorn klarar att försörja sin befolkning i sex månader. I Sverige, och här i Stockholm, skulle vi väl klara oss i kanske åtta dagar. Sedan är det tomt på hyllorna.

Det har också med självförsörjningen att göra. I Finland ligger man fortfarande på en självförsörjningsgrad på 80 procent, men i Sverige har den sjunkit steg för steg till att nu ligga under 50 procent. Det är inget man ändrar på en kafferast eller två. Men vi måste se att det inte duger att vi är självförsörjande på morötter, vetemjöl och socker. Det blir en bra morotskaka. Men vi måste se till att ha bättre försörjning.

Det handlar om att bönderna måste få bättre villkor och att ha målsättningen att återskapa en högre självförsörjningsgrad. Det är också en del av försörjningstryggheten, och det är definitivt viktigt i krissituationer. Att vi har vapen är viktigt. Men om vi inte har mat kommer det att få stora konsekvenser.

Jag ska summera. Inte ens ledningssystemet, hur det ska organiseras, är klarlagt. Det har också påpekats att det ligger på olika departement. Det är väldigt olyckligt att det inte är samma departement, som det var förut, före 2014. Man har delat upp det, och det blir inte bra.

Jag vill också skjuta på när det gäller en annan sak om kriser. Vi har haft stora bränder i Sverige. Vi måste lära oss någonting av det. Men Sjöfartsverket har på fem ställen i landet fortfarande sju helikoptrar som är typgodkända för att ha krok och kunna hjälpa till med bekämpningen genom att ha stora kar under sig. Men fortfarande har inget hänt.

Vi är säkra på att det tyvärr kommer att komma nya kriser. Det kommer att komma nya bränder. Då måste vi ha sådana här saker på plats. Det är en skyldighet att se till att vi har bättre beredskap nästa gång det händer.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis vill jag säga någonting om cybersäkerheten. Cybersäkerhet är väldigt viktigt. Sverige är det mest uppkopplade landet i världen. Vi är väldigt digitaliserade. Det är bra. Men vi ser att vi sjunker i mätningarna av cybersäkerhet.

I Sverige har vi delat upp ansvaret på 7 myndigheter. Om man lägger till alla som är ansvariga är vi uppe i 15 stycken. Det blir inte bra. Det faller mellan stolarna. Vi borde göra som flera andra länder och låta en myndighet ha huvudansvaret. Det skulle ge betydligt större trygghet och säkerhet.

Apropå Ukraina ser vi nu hur Ryssland använder massiva cyberattacker. Det har vi också sett i Sverige. FRA pekade för flera år sedan på att det är 10 000 cyberattacker per månad från utländsk makt, märk väl! Vi har anledning att se över detta. När det gäller cybersäkerhetscentret är det alldeles för oklara ansvarsfördelningar. Inte ens plats, en lokal, har färdigställts. Här har vi alltså en bakläxa att göra. Det måste stärkas så att

Sverige kan bli tryggare och så att vi kan vara bättre förberedda vid kriser och i värsta fall krig. Det är ju det det handlar om. Sverige måste vara riggat för att klara kriser. Då har vi också betydligt bättre förutsättningar att klara i värsta fall ett krig.
(Applåder)

Prot. 2021/22:107
4 maj

*Civilt försvar och
krisberedskap*

Anf. 40 ALLAN WIDMAN (L):

Herr ålderspresident! Mina kollegor har så här långt i debatten på ett mycket förtjänstfullt sätt framfört alla de brister och sårbarheter som finns när det gäller såväl krishantering som civilt försvar. Men låt mig inleda med en erinran om att civilt försvar i händelse av krig inte handlar om att leva på det sätt som vi gör i dag, vare sig med avseende på vad vi stoppar i munnen eller vilken sjukvård vi kan tänkas få. I krig handlar civilt försvar om överlevnad och inget annat.

Många har varit inne på uppdelningen av militärt och civilt försvar, att Försvarsdepartementet handhar det militära försvaret och att det civila försvaret ligger under Justitiedepartementet. Jag tillhör de som tycker att det borde ligga under en och samma hatt, nämligen under det departement som i dag har totalförsvarsansvaret: Försvarsdepartementet.

Men jag vill erinra om att även om man samlar det kommer det att återstå väldiga samordningsproblem i Regeringskansliet. Civilt försvar berör nämligen samtliga departement. Det berör dessutom ett stort antal av våra myndigheter.

Herr ålderspresident! Fram till för något år sedan hette det här betänkandet *Samhällets krisberedskap*. Det gjorde det därför att vi efter kalla kriget, när vi minskade volymerna i det militära försvaret, helt avskaffade det civila försvaret. Under lång tid har vi inte haft en planering för hur civilsamhället och för den delen stödet till Försvarsmakten ska redas ut i händelse av krig och konflikt.

Under det kalla kriget såg Sverige mycket annorlunda ut. Vi lever i dag i globaliseringens, just-in-times, digitaliseringens och outsourcingens tidevarv. Det skapar oerhörda utmaningar när återuppbyggnaden av civilt försvar nu tar sin början.

Startpunkten var, som flera har varit inne på, försvarsbeslutet 2015. Det har nu gått sju år. Man kan konstatera att regeringen ännu inte har lyckats få ledning, organisation och ansvarsfördelning på plats. Det finns ingen konstruktion utifrån att bygga ett civilt försvar i den stund som vi nu talar. Enligt uppgifter ska det komma på plats någon gång under hösten. Det är inte en dag för tidigt.

Det ryktas också om att de förslag som regeringen nu går fram med inte innehåller föreskrivningsrätt vare sig för MSB som nationell myndighet eller för de sektorsansvariga myndigheterna inom det civila försvaret. Vi ska alltså fortsätta att samverka i stället för att samordna.

Nu tittar jag på Roger Richthoff, herr ålderspresident, som har gjort detta påpekande ett antal gånger i kammaren, vilket jag instämmer i. Vi måste på både nationell nivå och regional nivå ha myndigheter som faktiskt kan fatta beslut för andra myndigheters räkning. Annars bedömer jag att vi inte kommer att få ett civilt försvar som anstår vårt land.

År 2004 upphörde stöd till civilsamhället att vara en dimensionerande faktor för det militära försvaret. Det var därför, herr ålderspresident, när det brann i skogarna i nedre Norrland för en del år sedan, som de militära helikoptrarna inte var utrustade med krokar för vattenbombning.

När jag senast besökte vårt helikopterförband Kallax i Luleå fick jag veta att trots att man vet att man varje sommar ska ut och släcka skogsbränder får man inte ens semesterplanera för den verksamheten. Då dimensionerar man för stöd till det civila samhället.

Jag tror att alla skattebetalare är helt överens om att de resurser som staten förfogar över bör användas för alla ändamål, militära och civila, i kris och i krig. Allt annat är helt orimligt.

Herr ålderspresident! Med det är min talartid ute. Jag yrkar bifall till reservation 31.
(Applåder)

Anf. 41 KALLE OLSSON (S):

Herr ålderspresident! Bilderna från Ukraina på dödade, skadade och människor som har drivits på flykt lämnar ingen av oss oberörd. Ryssland terrorbombar bostadsområden, köpcenter, kulturinstitutioner, BB:n och sjukvårdsinrättningar. Det är en urskillningslös krigföring där civila ses som legitima måltavlor och där våldtäkter är ett vapen i kriget.

När vi i dag debatterar betänkandet *Civilt försvar och krisberedskap* gör vi det med bilder på döda människor i staden Butja på näthinnan. Det var människor som kallblodigt avrättades, skjutna mitt i steget, på en cykel på gatan eller i sina bilar. Vi gör det med de civila, kanske fortfarande barn, i åtanke som sitter fast under stålverket i Mariupol.

Det verkliga kriget, så som det nu utspelar sig i Ukraina, har få likheter med hur en väpnad konflikt kan te sig på en Powerpointpresentation i ett svalt mötesrum. Det är inte präglad av precision och respekt för krigets lagar. Det är tvärtom fullständigt förödande och i alla avseenden fruktansvärt.

Efter tio veckor av ryskt anfallskrig behövs nog, herr ålderspresident, ingen närmare förklaring till varför det är viktigt med ett civilt försvar och varför skyddet av civila och kritiska samhällsfunktioner är en av hörnstenarna i ett robust totalförsvar.

Kriget i Ukraina påminner oss om att hela samhället måste rusta sig för att möta krigets fasor. Det är ett moraliskt ansvar och en del av samhällskontraktet. Men det är också en viktig aspekt för att upprätthålla motståndsvilja och försvarskamp. Det handlar om att känna att det finns något eller någon att komma hem till, något att kämpa för, vänner, familj och barn.

Att värna civilbefolkningen i händelse av krig är ett av huvudmålen med det civila försvaret så som det har formulerats av riksdagen. Ett annat mål är att upprätthålla nödvändig försörjning. Ett tredje mål är att understödja Försvarsmakten.

Det är alltså inget litet beting vi talar om, särskilt inte som stora delar av det civila försvaret, precis Allan Widman påpekade före mig, avvecklades och nedmonterades efter det kalla krigets slut. I stället blev det den civila krisberedskapen som blev den dimensionerande utgångspunkten för arbetet.

Det är viktigt att ha med sig den förförståelsen. Det är viktigt eftersom det har funnits och fortfarande finns stora utbildningsbehov. Det finns behov av att etablera gemensamma grundsyner mellan alla involverade aktörer. Det finns också behov av att sätta en ändamålsenlig struktur för ledning och styrning. Det är sådant som har präglat de inledande årens arbete med det civila försvaret.

Herr ålderspresident! Vi är just nu inne i den största satsningen på det civila försvaret i modern tid. Under de kommande åren ökar satsningen stegvis i enlighet med vad som har aviserats i propositionen om totalförsvaret.

Totalt handlar det om anslagsförstärkningar på 4,2 miljarder till utgången av 2025. I budgetpropositionen för innevarande år föreslogs dessutom tillskott om ytterligare en halv miljard kronor per år från och med 2024 för det fortsatta arbetet med att stärka försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvården.

I regeringens vårandringsbudget ligger ytterligare förslag om 800 miljoner kronor för att stärka det civila försvaret på kort sikt, det vill säga i år. Här ingår bland annat insatser för befolkningsskyddet som behöver rustas upp, utomhusvarningssystemen som ska förbättras samt mer resurser till kommuner och länsstyrelser, för att nämna några exempel.

Regeringen har därtill gett MSB i uppdrag att inför budgetpropositionen i höst återkomma med förslag på åtgärder. Det är både åtgärder som kan tidigareläggas och också förslag på helt nya åtgärder som kan jobbas in i budgetpropositionen. Det underlaget presenteras redan i nästa vecka den 10 maj.

Ska man därutöver göra några nedslag bland viktigare händelser inom området civilt försvar kan man bland annat nämna inrättandet av ett nytt nationellt cybersäkerhetscenter och inrättandet av en ny myndighet för psykologiskt försvar. Det finns en rad pågående utredningar om befolkningsskydd, livsmedelsförsörjning och samordning av försörjningsberedskapen.

Vi väntas i närtid få de skarpa förslagen till förändringar som föranleds av Barbro Holmbergs utredning om ansvar och ledning av det civila försvaret. Det väntas innebära att Sverige kommer att delas in i civilförsvarsområden igen och med sektorsansvariga myndigheter.

Dessa nedslag säger kanske något om bredden i det civila försvaret och komplexiteten. Till skillnad från det militära försvaret sorterar inte civilt försvar under en myndighet med en generaldirektör, ett regleringsbrev och en uppsättning anställda. Det handlar om att verkligen få med sig hela samhället. Det arbetet måste nu fortsätta med intensifierad kraft.

Herr ålderspresident! Vårt mål ska naturligtvis alltid vara att göra allt vi kan för att kriget inte ska komma. Men om det värsta tänkbara ändå skulle inträffa krävs hela samhällets ansträngningar för att möta krigets fasor. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 42 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr ålderspresident! Det var skönt att höra ledamoten Kalle Olsson avsluta med att arbetet ska intensifieras, för det är någonting som vi verkligen inte sett den här mandatperioden.

Jag tänker på det här med tid, att det har tagit så lång tid. Visst, frågorna är komplexa; det måste jag hålla med om. Men att man ska utreda tre gånger under en mandatperiod huruvida man ska ha ett näringslivsråd för totalförsvaret är för mig obegripligt även om det är en komplex fråga.

Min fråga är om det finns anledning att tro att de här frågorna har begravts i utredningar för att regeringen helt enkelt inte velat komma till skott i frågorna. Man har ju utrett och utrett. Ledamoten Kalle Olsson rabblade upp massor av utredningar. Nu har man också skjutit över på till exempel MSB att komma tillbaka i höst med förslag som man redan borde ha beslutat om. Hur kommer det sig att det tar så lång tid, Kalle Olsson?

Anf. 43 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Det här är kritik som vi ibland hör från oppositionshåll. Jag tycker att det är en märklig och faktiskt närmast ohederlig kritik.

Bara som upplysning: Alla regeringar i alla tider har alltid att utreda och gå till botten med de förslag som man avser att lägga fram. Så gjorde regeringen Reinfeldt på sin tid. Så gjorde regeringen Persson på sin tid, och så gör också den nuvarande regeringen. Det är det som gäller. Det är bara att läsa regeringsformen. Där framgår det att regeringen har det kravet på sig.

När vi pratar om just civilt försvar är det, som vi varit inne på här nu, ett område där vi avvecklade i stort sett allt. Vi tog bort allting. Nu har vi tack och lov bestämt att vi ska bygga upp det igen. Gott så.

Men det har ju hänt någonting under de här 15 åren, herr ålderspresident. Det har hänt någonting sedan 1988 fram till nu, 2022. Det är inte 15 år, jag vet det, men alltså sedan vi hade det stora civila försvaret en gång i tiden. Samhället har förändrats. Några stora trender: digitalisering, internationalisering, privatiseringar. Det är ett helt förändrat samhälle på så många olika sätt.

Det är klart att detta måste utredas. Allt annat vore väl väldigt märkligt.

Anf. 44 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr ålderspresident! Ja, går man inte i takt går man i otakt. Det är oerhört viktigt att vårt militära och vårt civila försvar går i takt.

Försvarsmakten tillstyrker Barbro Holmbergs utredning i mångt och mycket men lyfter fram en hel del saker, bland annat att när det gäller civilt försvar bör det framgå i en författning hur det civila försvaret ska stödja försvarsmakten.

Jag undrar om Socialdemokraterna och regeringen har för avsikt att tydliggöra detta. När det är komplexa frågor handlar det mycket om att tydliggöra ledning och styrning. Ledamoten var själv inne på ändamålsenlig ledning och styrning, vilket vi inte får i dag eftersom vi inte har en tydlig ledning och styrning.

Det kan vi se på beslutet om cybersäkerhetscentret, som inte har en tydlig ledning och styrning. Det är flera myndigheter som ansvarar och inte en tydlig myndighet som har det tydliga ansvaret för att leda och fördela arbetet.

Som jag sa i mitt anförande är det just under kris, när man verkligen behöver en tydlig ledning och struktur, som vi i Sverige har sett att vi inte har det.

Nu när Socialdemokraterna lägger fram det här och slår sig för bröstet för att de faktiskt kommer till skott någon gång efter sju år undrar jag: Hur förbättrar man ledningen och styrningen? Och när det gäller det civila försvaret, kommer man att förtydliga det så att det framgår i en författning att det också ska stödja Försvarsmakten?

Anf. 45 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis viktigt att vi får en struktur satt för ledning och styrning som alla har att arbeta efter.

Barbro Holmbergs utredning kommer nu att materialiseras. Regeringen har aviserat att man i närtid kommer att presentera de skarpa förändringsförslagen. Jag tänker inte kommentera det innan det har presenterats från regeringshåll, men det är något som är väldigt viktigt.

I det handlar mycket om att stärka samordningen mellan den civila verksamheten och försvarets verksamhet och att få inte minst de geografiska förhållandena att matcha varandra bättre.

Anf. 46 ROGER RICHTHOFF (-):

Herr ålderspresident! Då är vi här igen och konstaterar att samhället i stort sett missköts i grunden i många viktiga frågor. Kaos breder ut sig i samhället. Otryggheten ökar.

Vi pratar om civilförsvaret, herr ålderspresident, och om vilken krisberedskap vi ska ha och hur den ska utvecklas.

Ledamoten Allan Widman nämnde globaliseringen här tidigare. Han nämnde också det här med just-in-time för leverans av livsmedel och andra varor. Vi får nog byta ut det mot not at all. Det är så det är i dag. Vi ska vara väldigt glada om det kommer fram någonting alls över huvud taget.

Om man nu inte tycker att det är särskilt mycket oro eller kaos i det här kan man ju gå tillbaka och titta på vad Riksrevisionen sa nyligen. Jag ska bara ta rubrikerna i deras nyligen utkomna rapport, herr ålderspresident.

”Den regionala utvecklingspolitiken – svaga förutsättningar för ett effektivt samlat statligt agerande” – men vad vet väl Riksrevisionen.

”Otydliga roller och ansvar försvårar för politikens genomförande” – har det någon betydelse, herr ålderspresident, för vår krisberedskap? Ja, det tycker jag att det har.

”Styrningen av regioner och myndigheter är ofta kortsiktig och otydlig” – hur kan det då bli rätt när man försöker få ordning i samhället?

Vidare skriver Riksrevisionen: ”Regeringens resultatrapportering har utvecklats men det är svårt att säga vad politiken leder till” – helt otroligt!

”Politikens inriktning har förändrats mer än dess innehåll och väl kända utmaningar består” – det populära ordet utmaning, herr ålderspresident, som används mer och mer i stället för problem. Hur kan det bli fel då?

Sedan finns det massor av rekommendationer. Men den här rapporten från Riksrevisionen som kom nyligen anger ju grunden till att det inte fungerar i samhället.

Jag ska säga några ord om ledamoten Allan Widman. Man kan ju prata om folk med namn om man har något positivt att säga.

Vi har haft många duster här, Allan Widman och jag. Jag ska inte glömma bort att säga att jag anser att Allan Widman är en av de mest kunniga på försvarsområdet. Hans insikt gång efter gång att pengarna och budgeten som anslås inte räcker har varit mycket tidig, förutseende och kompetent. Sedan har vi rykt ihop en del gånger, men jag vill ha det här sagt nu när Allan Widman har sagt att han ska sluta.

Det har jag också sagt – jag sa redan 2018 att det här blir min sista period, och det har jag ju fått stöd för i olika omfattning.

Nåväl! För att få en effektiv satsning för miljarderna som vi nu lägger på det här krävs det några saker som är grundläggande. Vi kan prata om att vi bör satsa här, att vi bör satsa på livsmedel. Javisst, men vad är grundläggande för att det ska fungera?

Enligt min uppfattning är det ledarskapet. Ledarskapet i Sverige måste stärkas. Med ledarskap menar jag kompetens och kunskap och förmåga.

Hur är det då kopplat till de myndigheter vi har? Här måste vi ändra om totalt och sluta tillsätta chefer för myndigheter på grund av partiboken, som man gör nu.

Ett exempel på det här: Läser man grundlagen – vilket vi ju alla gör innan vi somnar på kvällen – ser man att det bland annat står att den mest kompetenta tjänstemannen ska tillsättas. Är det så, herr ålderspresident? Ni behöver inte svara mig. Jag tycker inte att det är så.

Visserligen träffade man väl ganska rätt när det gällde den förra MSB-chefen, kanske man anser. Han var ju också chef för polisen, Migrationsverket och Försäkringskassan. Det är ett lysande exempel på hur man kan utse chefer efter partibok.

Det här måste förändras. Cheferna måste tillsättas efter ledarskap och kompetens, som jag nyss sa, annars kommer det aldrig att fungera på ett bra sätt.

När man gör detta måste man också tänka på MSB:s roll, herr ålderspresident. Fler och fler börjar nu säga att detta måste samordnas. Varje myndighet har sitt stuprör – man har sitt ansvarsområde. Men ingen samordnar verksamheten. Ingen tar befälet och fördelar resurserna som vi nu ska stärka. Detta är de grundläggande och viktigaste sakerna för att få det här samhället på fötter igen.

Förresten, herr ålderspresident, yrkar jag bifall till reservation 2.

Ett annat väldigt viktigt område som jag vill lyfta fram är tilltron till våra myndigheter. Ett EU-förslag som seglar in här, i skuggan av allt annat, kommer enligt min och mångas uppfattning att begränsa och strypa alternativa medier, till exempel Swebb-tv och Nya Tider. Man behöver inte tycka om dem, men vart tar yttrandefriheten vägen? Vi pratar om en bok som bränns – det är yttrandefrihet. Men alternativa medier? Den här lagen måste vi vara uppmärksamma på. Man vill alltså tvinga it-jättar – läs den här! – att ta bort kritik av makthavare, som jag ägnar mig åt nu. Om jag gör det i en tidning eller något annat forum kan jag bli avstängd. Detta är jätteallvarliga saker, som är på väg att segla in från globalisterna. Vi måste reagera. Detta kommer på bordet snart; man har fattat beslut i EU-kommissionen.

När det gäller hatpropaganda och desinformation kan vi ta ett exempel på något som enligt min uppfattning, inte SD:s i det här fallet, utgör desinformation. Det tidigare, om samordning, var den SD-politik som vi har drivit och kommer att driva så länge vi har motioner om detta. Men det här är något annat.

Från Folkhälsomyndigheten säger man så här, utan att det blir någon debatt: Vaccinet mot covid-19 ger – läs det här själva! – ett bra skydd mot allvarlig sjukdom och död. Påfyllnadsdoser är viktiga. Gravida rekommenderas att vaccinera sig eftersom inget tyder på påverkan på vare sig modern eller fostret. Det är ett godkänt vaccin – det är det ju inte; det är en lögn. Detta är synnerligen allvarligt.

Nu har jag ingen här att debattera mot, men de kanske kan återkomma i ett annat forum så vi kan ha en debatt. Det är inte ett godkänt vaccin utan ett villkorat vaccin. Man ska återkomma med resultatet av detta. Det är ett villkor. Läser man den amerikanska motsvarigheten ser man att det är nödgodkänt och ingenting annat.

Det här är jätteallvarligt, tycker jag. Kan vi inte lita på att våra myndigheter ger relevant information om detta så att vi vuxna kan fatta beslut? Jag vaccinerar mig; du gör det inte. Men var är debatten? Var är debattörerna, herr ålderspresident? I statstelevisionen kallar man in en läkemedelsförsäljare som anses vara expert och får prata för vaccinet. Han kan ha rätt, men var är den andra sidan? Det finns hundratals forskare och immunologer, till och med Pfizers egna forskare, som säger nej till detta.

Biverkningarna redovisas ju inte. Det finns hundratusentals i Europa som har allvarliga biverkningar. I Sverige uppgår de väl till tiotusen nu. Men det finns inga kända biverkningar. Mycket märkligt! Detta är allvarligt, tycker jag.

EU-lagen nämnde jag här. Jag ska göra en sammanfattning så jag får med vad vi anser. Nu är jag tillbaka på SD-politiken igen. Jag gjorde en utveckling nyss om vad jag personligen tycker, men nu är jag tillbaka i den politik som framgår av motionerna, herr ålderspresident.

Det handlar om ledarskapet och samordningen. Civilplikten ska införas. Det har vi sagt i många år nu, och det gäller fortfarande. Det handlar om räddningstjänst och ammunitionsröjning – det finns många delar i civilplikten som kan användas. Driftvärnet ska tillbaka, ett driftvärn som kan förstärka resurserna i händelse av skador på elstationer eller vad ni vill. Tidigare hade man kunskap om hur man sätter upp dessa, och den finns kvar – om man nu använder den kunskapen, herr ålderspresident. Den har blivit lite äldre nu, så man kanske tycker att det inte finns så mycket att hämta. All denna kunskap finns att tillgå. Cheferna som ledde dessa verksamheter är kvar, men dem jag pratar med har aldrig någonsin fått frågan: Kan du komma in och berätta hur det var och ta fram din plan som du hade? Detta är också en stor brist; det måste man göra något åt.

Beredskapspoliser har vi talat om sedan 2014, och Mikael Jansson före mig. Detta är också väldigt viktigt.

Tillbaka till de andra frågorna. En person som ni kan läsa är John J. Mearsheimer. Han beskriver detta väldigt väl. Ni kan lyssna på den professorn och analytikern på universitetet i Chicago. Han beskriver dessa frågor lite mer djupgående. Ni kan läsa det.

Jag har tidigare sagt att det största hotet mot vår frihet i Sverige, herr ålderspresident, finns innanför landets gränser. Jag har sagt tidigare att vi

enligt min, inte SD:s, uppfattning befinner oss i ett lågintensivt inbördeskrig. Men jag får väldigt lite kritik nu för tiden, när jag uppprepar det. Jag undrar varför.

Jag kanske ska ta ytterligare ett steg. Det handlar om det största hotet, som sagt. Vem är ansvarig? Ställ er frågan själva. Vem är ansvarig för massvåldtäkterna i Sverige? Vem är ansvarig för de hedersrelaterade brott som sker i Sverige? Jo, de beror på den stora massinvandringen från MENA-länder och Afrika. Så är det ju; det vet varenda polis och varenda människa där ute. Men vad gör ni?

(ÅLDERSPRESIDENTEN: Jag hemställer att den ärade ledamoten håller sig till ämnet.)

Då gör jag det som en avslutning. Det största hotet är faktiskt inte det jag nyss sa, utan det är församlingen här inne. Politikerna är det största hotet mot vår frihet och vårt sätt att leva i Sverige.

Anf. 47 MARGARETA FRANSSON (MP):

Herr ålderspresident! Jag har nu lyssnat på debatten om civilt försvar och krisberedskap. På förekommen anledning vill jag bara påminna om att vi också måste tänka på en annan sorts försvar mot en annan typ av angripare och inte får glömma bort att använda handsprit i alla olika sammanhang, även här i talarstolen.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet har lämnat in en kommittémotion som heter *Det civila försvaret och krisberedskapen*. Det finns mycket som är viktigt att stärka upp inom det civila försvaret och krisberedskapen för att vårt samhälle ska stå mer motståndskraftigt, mer resilient. Vi har pågående klimatförändringar, och det behövs ett skyndsamt arbete med klimatanpassning på många platser i vårt land. Vattenförsörjning och livsmedelsförsörjning är bara två exempel bland många.

För att öka försörjningsförmågan är det nödvändigt att svenskt jordbruk kan drivas utan import av drivmedel och insatsvaror. Hälso- och sjukvården behöver stärkas upp, och sjukvårdsmateriel, läkemedel, reservdelar och bränsle är exempel på varor som behöver finnas i lager för att samhället ska få tid till omställning vid störd handel. Nuvarande lagerhållning är inte tillräckligt omfattande, och ansvarsförhållandena är oklara. En del lagerhållning behöver ske centralt i statlig regi, men lager måste också finnas nära människor och verksamheter. Därför behöver alla delar av offentlig sektor samarbeta med näringslivet om lagerhållning av varor som är kritiska för vår försörjning.

Detta vara bara några nedslag i vår omfattande motion, herr ålderspresident. Miljöpartiet är tydligt med att det är av mycket stor vikt att arbetet med att stärka upp det civila försvaret snabbas på betydligt.

Avslutningsvis står vi självklart bakom alla våra yrkanden, till exempel det om att hantering av smällare, raketer och fyrverkerier bör förbjudas för privatpersoner. Men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation nummer 19.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU24

En fast omsorgskontakt i hemtjänsten (prop. 2021/22:116)
föredrogs.

*En fast omsorgskontakt
i hemtjänsten*

Anf. 48 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr ålderspresident! Socialutskottet har ett stort engagemang i frågor som gäller äldreomsorgen. Vi har medverkat till såväl ökade resurser som krav på att pengarna används till just äldreomsorg. Vi har också, efter regeringens förslag, fattat beslut om att undersköterska ska vara en skyddad yrkestitel. Vidare har utskottet uppmanat regeringen att säkerställa att personal i äldreomsorgen har tillräckliga kunskaper i det svenska språket.

I dag behandlar vi ett nytt förslag från regeringen som har sin grund i den utredning som leddes av riksdagsledamoten Barbro Westerholm. Barbro kommer snart upp i talarstolen, och hade inte riksdagens regler varit som de är borde hon ha varit den första att tala i dag, tycker jag.

Jag är glad över att utredningen kom till stånd och att vi i dag har ett bra förslag att ta ställning till.

Herr ålderspresident! Det handlar om att alla som har hemtjänst ska ha rätt till en fast omsorgskontakt. En undersköterska ska kunna vara den fasta omsorgskontakten till en person som har hemtjänst. Det ger många fördelar, anser vi kristdemokrater, främst för den som har hemtjänst och genom den fasta omsorgskontakten, som förstås måste vara en namngiven person, kan få kontinuitet och helhetssyn. Detta är något som ofta går förlorat när det är stor personalomsättning, inte minst då man behöver hjälp. Förslaget blir också en förbättring för personalen, som får förbättrade arbetsvillkor när de får chansen att ta helhetsansvar, och kontinuitet kan främjas.

Genom förslaget om en fast omsorgskontakt, en namngiven person som kan ha hand om både kvalificerade omsorgskontakter och medicinska uppgifter samt ha ett utökat ansvar för att samordna och planera hemtjänstinsatserna, kan detta innebära ett lyft såväl för den som får hjälp av hemtjänsten som för den personal som arbetar där och är den fasta omsorgskontakten. Det blir alltså bra för den som behöver hemtjänst, och det förbättrar arbetsvillkor och arbetsmiljö om man får chans att vara den fasta omsorgskontakten.

Herr ålderspresident! Som vid alla reformer är det nödvändigt att följa upp besluten: Får alla rätt till en fast omsorgskontakt, och hur fungerar det för personalen? Det är frågor som vi behöver ställa oss om ett tag. Därför vill jag yrka bifall till reservation 7, som handlar om utvärdering av lagstiftningen. Vi gör ju det för sällan. Det har tyvärr varit återkommande att beslut om lagstiftning fattas men sedan inte får någon verkan. Så får det inte bli vare sig denna gång eller någon annan gång. Därför är förslaget om uppföljning och utvärdering angeläget.

Vi kristdemokrater vill att det här ska bli bra, och därför vill vi veta hur det går.

Herr ålderspresident! Äldreomsorgen behöver mer resurser, så att det blir bättre arbetsvillkor och ett bättre medicinskt omhändertagande.

Undersköterskan är basen i äldreomsorgen, och det är nödvändigt att undersköterska nu har blivit en skyddad yrkestitel, så att vi vet att baspersonalen har tillräcklig kompetens. Varje arbetsgivare är också skyldig, menar vi, att se till att personalen får kontinuerlig fortbildning och möjlighet till vidareutbildning. Det stärker kvaliteten och förbättrar arbetsvillkoren.

Utskottet har tidigare uppmanat regeringen att se till att det finns en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun, en MAR. Det är också en viktig pusselbit i äldreomsorgen. Förhoppningsvis kommer Äldreomsorgsutredningen att bidra med förslag som stärker äldreomsorgen. Rätt till en fast omsorgskontakt kommer att vara en viktig pusselbit i en ännu bättre äldreomsorg.

Herr ålderspresident! Det bör påpekas att vi har en bra äldreomsorg. Den är gemensamt finansierad, och äldreomsorgen ser till att människor får hjälp med sådant de själva inte klarar av.

Det beslut som vi kommer att fatta här i kammaren i eftermiddag om rätt till en fast omsorgskontakt kommer att bidra till en bättre och värdig äldreomsorg. Varmt tack, Barbro Westerholm, för ditt arbete med utredningen, som gör att vi i dag fattar ett bra beslut!

Anf. 49 MATS SANDER (M):

Herr ålderspresident! I dag behandlar vi utskottets betänkande om en fast omsorgskontakt i hemtjänsten. Inledningsvis vill jag yrka bifall till vår reservation, nummer 1.

I propositionen föreslås bland annat nya bestämmelser i socialtjänstlagen med krav på att den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt. Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning.

Herr ålderspresident! Vi håller med – till del. När det kommer till regeringens förslag att enbart den som är undersköterska ska kunna utses till fast omsorgskontakt har vi ett bredare och mer konstruktivt förslag. Jag återkommer med det.

Till allas vår glädje blir allt fler människor mer och mer årsrika. Inom den närmaste tioårsperioden kommer personerna över 80 år att bli fler och fler. Alla är dessvärre inte friska utan drabbas av sjukdomar och behöver hjälp och stöd. Samtidigt har väldigt många som är yngre än 65 år också behov av och rätt till insatser från hemtjänsten.

Enligt Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner står hemsjukvården för ungefär hälften av alla vårdängar i landet. Detta sammantaget skapar ett allt större tryck.

Vi moderater prioriterar att stärka människors inflytande över sin egen vård och omsorg. De mest sjuka och sköra behöver en mer sammanhållen och samordnad vård och omsorg. Vi menar att organiseringen ska ske utifrån den drabbade personens perspektiv. Utgångspunkten ska vara trygghet, mänsklighet och empati. Äldre, ibland multisjuka, och personer med kroniska sjukdomar, ska också ha ett tryggt omhändertagande och få en god vård.

Sammantaget leder detta till att mer komplexa behov skapas, och utvecklingen gör att alltmer avancerad sjukvård kan ges i hemmet. Det ställer krav på medarbetarnas kompetens, på större förmåga till ökat samarbete med vårdtagare och på samverkan med andra aktörer runt vårdtagaren. För det är ju så att människor har stor kunskap om sitt liv, sina behov

och sin sjukdomssituation. Det ska värderas och tillvaratas. Här har även närstående en viktig roll, och deras deltagande styrs av vårdtagarens önskemål och de närståendes förmåga.

Behoven av samordning och kontinuitet är omfattande och kommer snarare att öka än att minska.

Herr ålderspresident! Vi kan ibland se medier rapportera att en person med rätt till hemtjänst tvingas möta väldigt många olika personer ur hemtjänsten hemma hos sig. Detta är oftast inte önskvärt och motsatsen till kontinuitet. Vi ser att regeringens förslag inte kommer att räcka till, och vi vill se en förbättring.

Flera tunga remissinstanser, såväl från det offentliga som från det privata, ser inte någon fördel i att i lagstiftning detaljreglera att endast *en* specifik yrkesgrupp och yrkestitel ska kunna utgöra en fast omsorgskontakt i hemtjänsten. Det finns goda exempel på kommuner som lyckats med personkontinuitet och där verksamheten organiserats i exempelvis mångprofessionella team.

Herr ålderspresident! För att det inte ska råda någon tveksamhet: Vi moderater håller undersköterskans roll, ansvar och insatser i vården och omsorgen mycket högt. Det är en viktig befattning. Vi har under de senaste åren på ett kanske extra tydligt vis kunnat ta del av hur betydelsefull den är. Vi ser dock att regeringens förslag innebär en begränsning och en ökad belastning på redan belastade undersköterskor, som det dessutom finns alldeles för få av.

En fast omsorgskontakt är en del av ett framgångsrikt arbete i tvärprofessionella team, som bidrar till att öka kontinuitet och kvalitet.

Vi moderater ser det som naturligt att verksamheterna och professionen bäst avgör detta och fattar detaljbeslut om den mest lämpliga befattningen för den fasta omsorgskontakten i varje enskilt fall. Vi ser också gärna att stöd och vägledning inför beslut utvecklas.

Herr ålderspresident! Eftersom vi moderater vill skapa så goda förutsättningar som möjligt, med hög kvalitet och personkontinuitet så att de som behöver hemtjänst får besök av så få personer som möjligt, anser vi att även de av undersköterskans kollegor som har en reglerad yrkestitel inom hälso- och sjukvård och omsorg ska kunna utses till en fast omsorgskontakt.

Anf. 50 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Herr ålderspresident! Äldreomsorgen är något som har varit väldigt debatterat de senaste åren och tyvärr inte i någon vidare god kontext. Därför välkomnar Sverigedemokraterna till stora delar regeringens proposition om en fast omsorgskontakt i hemtjänsten.

Förslaget är bra av många anledningar. Bland annat kan man med detta komma till rätta med problematiken kring bristande kompetens och kontinuitet vad gäller antalet hemtjänstpersonal som en omsorgstagare möter. Det är hög tid att vi ställer kvalitetskrav på omsorgen om äldre, så att rätten till en värdig ålderdom stärks.

Verksamheten har blivit mer och mer komplex. Alltmer avancerad hälso- och sjukvård utförs av hemtjänsten. Vi är av uppfattningen att en fast omsorgskontakt skulle kunna ge en positiv utveckling vad gäller just omsorgskvaliteten.

Förslaget, som vi tar ställning till i dag, är att den som har hemtjänst också ska erbjudas en fast omsorgskontakt om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Det är just den där sista lilla biten – uppenbart obehövligt – som vi skulle vilja ta bort. Vi anser nämligen att alla ska erbjudas en fast omsorgskontakt. Därför passar jag på att yrka bifall till reservation 2, innan jag glömmer det.

För oss är det en jämlikhetsfråga att alla får samma erbjudande. Det innebär inte per automatik att alla känner ett behov och att alla tackar ja till det erbjudandet. Men alla ska i alla fall ha getts samma förutsättningar. Det tycker vi är bra. Vi tycker också att det är otroligt viktigt. Inte minst ur ett jämlikhetsperspektiv är det fullt rimligt att alla som har hemtjänst också erbjuds en fast omsorgskontakt.

Inspektionen för vård och omsorg är inne på samma linje och menar att samtliga som har beviljats hemtjänst bör erbjudas en fast omsorgskontakt – detta för att främja en jämlik socialtjänst där personer med lika behov garanteras samma erbjudande.

Herr ålderspresident! Vi ser risker i att erbjudandet om en fast omsorgskontakt kan komma att bli en prioriterings- och bedömningsfråga som kan variera över landet, även om Socialstyrelsen ska ta fram vägledningsmaterial. Det är inte ofta, men jag hoppas verkligen att vi har fel den här gången och att huvudregeln blir att man ska erbjudas en fast omsorgskontakt och att utrymmet för avsteg från detta blir väldigt begränsat.

När det gäller frågan om att endast den som har yrkestiteln undersköterska ska kunna utses till en fast omsorgskontakt instämmer vi i det. Om vi vill uppnå ökad kompetens och ökad kvalitet inom hemtjänsten är det nämligen viktigt att vi säkerställer att personal med såväl utbildning som yrkeskompetens ges ambition och motivation att stanna kvar inom yrket och i området. Det behövs således både incitament till kompetensutveckling och lönetrappor, och vi ser att den fasta omsorgskontakten skulle kunna vara ett led i att uppnå detta.

Samtidigt är det, precis som jag inledde med att säga, allt fler äldre som stannar kvar i sina hem längre, vilket inte sällan leder till att alltmer avancerad sjukvård utförs via just hemtjänsten. Det ställer krav på kompetens hos den som utses till omsorgskontakt för att den ska kunna utföra sitt arbete på ett tryggt och säkert sätt. Därför tycker vi att det är viktigt att endast den som har yrkestiteln undersköterska ska kunna utses till omsorgskontakt.

Att utvärdera utfallet av de lagändringar som beslutas är en otroligt viktig åtgärd för att säkerställa att besluten uppfyller sitt syfte. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utreda vilka data och vilken statistik som behövs för att göra en utvärdering, och det uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2023. Men vi vill vara lite mer specifika. Vi anser att Socialstyrelsen bör återkomma med en färdig utvärdering senast tre år efter att lagen har trätt i kraft, så att det senast efter tre år finns en färdig utvärdering på plats gällande hur regelverket och den nya lagen efterlevs och om arbetet med en fast omsorgskontakt har bidragit till kontinuitet, till trygghet, till individanpassad omsorg och till samordning. Fler år bör inte gå mellan ett beslut och en utvärdering.

Sammanfattningsvis kan jag säga att detta är ett bra förslag, som vi i det stora hela ställer oss bakom. Det är, som jag har redogjort för, en del ändringar och tillägg som vi skulle vilja se. Men i det stora hela är vi jättenöjda med detta. Än en gång yrkar jag bifall till reservation 2.

*En fast omsorgskontakt
i hemtjänsten*

Anf. 51 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag tror att jag har kört igenom alla tre titlar under morgonnens debatter. Jag vikarierar i denna debatt i dag om socialutskottets betänkande. Därför blir det ett väldigt kort anförande i detta väldigt viktiga ämne.

Jag vill för Vänsterpartiets räkning yrka bifall till reservation nummer 6.

Vänsterpartiet menar att omsorgen och vården i hemtjänsten bör organiseras så att omsorgstagaren får besök av så få personer som möjligt samtidigt som den medicinska kompetensen kring varje enskild omsorgstagare stärks, likaväl som tillgången till rehabiliteringsinsatser. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till styrning mot tvärprofessionella team runt omsorgstagare som har hemtjänst.

Anf. 52 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Om man ska känna sig trygg när hälsan sviktar eller när man, som äldre, behöver lite hjälp med det dagliga behöver man veta vem man kan ringa eller söka hjälp hos när så behövs och att den som kommer har den rätta kompetensen.

Många anhöriga och personer som behöver hjälp av hemtjänsten vet inte vem hos hemtjänsten de ska kontakta, vem som känner till personens hälsotillstånd eller hjälpbehov. Det är ju så många olika som ofta besöker den som behöver hjälpen. Det är också stora variationer på kompetensen hos dem som hjälper till. Behoven av hemtjänst varierar utifrån varje individ. En del har enbart larm eller bara några enstaka besök per dag eller i veckan. Andra har besök flera gånger varje dag och även på natten.

Fru talman! Nu inför vi en fast omsorgskontakt i sommar. Den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte är uppenbart att personen inte behöver den – men det ska vara undantag. Den fasta omsorgskontakten ska vara namngiven och ska se till den enskildes behov av trygghet, kontinuitet och individanpassad omsorg och ska samordna när hemtjänstinsatserna ska sättas in.

Kravet på fast omsorgskontakt kommer att gälla från och med den 1 juli 2022. Från och med nästa sommar, närmare bestämt den 1 juli 2023, är kravet att den person som utses till fast omsorgskontakt ska ha yrkestiteln undersköterska.

Vi har i riksdagens kammare tidigare fattat ett beslut om att skydda yrkestiteln för undersköterskor. Det beslutet kommer att börja gälla från och med nästa sommar. Det kommer att finnas vissa övergångsregler för den skyddade yrkestiteln undersköterska. Det kommer vidare att finnas en tidsperiod där i dag fast anställda undersköterskor kan jobba vidare till dess intyg finns och eventuell komplettering av utbildning och kunskaper har genomförts. Rätt kompetens är viktigt för att ge hjälp och även se förändringar hos den som har hjälpen.

Fru talman! Socialstyrelsen tog för tio år sedan fram allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre. Där står det klart och tydligt att personalen bör ha kunskaper om och förmågor att hantera kommunikation, regelverk, normalt åldrande, åldrandets sjukdomar, skötsel av hemmet, omsorg i livets slutskede, hälso- och sjukvård med mera. Det är högt ställda krav på kompetens – med all rätt.

När man stannar upp och funderar över dessa råd, som ändå har funnits i tio års tid, blir jag orolig för mina nära och kära som är lite till åren komna. Arbetsgivare och vi politiker har inte arbetat mer med kompetensutveckling och bra personalrekrytering så att all personal har rätt kompetens eller får rätt kompetens. När jag träffar äldreomsorgspersonal vittnar de ofta om att arbetsgivaren ringer in personalen med kort varsel, och de som rings in har inte rätt kompetens för detta viktiga arbete.

Fru talman! Det här är inte riktigt okej. Men jag vidhåller ändå att vi har mycket kompetent personal som gör ett fantastiskt jobb utifrån de förutsättningar de får. Men mycket är på gång för att förbättra och utveckla vården och omsorgen.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram en vägledning som ska säkerställa kompetens, kvalitet och säkerhet i vården och omsorgen för att genomföra reformen. Socialstyrelsen jobbar också med att inrätta det nationella kompetenscentrumet för äldreomsorg, som ska bli ett nav för äldreomsorg. Statens skolverk har fått i uppdrag att tillhandahålla insatser för att förbättra kunskaper i det svenska språket bland anställda inom äldreomsorgen. En utredare har fått i uppdrag att utreda och föreslå en äldreomsorgslag, som ska redovisas i sommar. Under den här mandatperioden har det också gjorts historiska satsningar på välfärden, och äldreomsorgen har fått viktiga och nödvändiga tillskott. Det är oerhört glädjande.

Åren 2015–2018 avsattes 7 miljarder för att öka bemanningen inom äldreomsorgen. Det är drygt 19 000 årsarbetare. Det är cirka 4 800 per år. Vi vet att det inte alltid är tillräckligt eftersom det sker pensionsavgångar och en del är sjuka.

År 2020 infördes satsningen Äldreomsorgslyftet. Ny och befintlig personal ges möjlighet till utbildning på betald arbetstid. Senare utökades satsningen ytterligare till att utbilda första ledets chefer och till annan kompetenshöjande utbildning inom vård och omsorg.

Just nu pågår i Regeringskansliet en beredning av betänkandet *Vilja välja vård och omsorg – En hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre*.

Det är mycket på gång, och det är många satsningar som borde ha gjorts och som skulle vara mycket välkomna. Detta förbättrar för både personalen och för de personer som behöver hjälpen av hemtjänsten.

Fru talman! Vi socialdemokrater yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 53 APHRAM MELKI (C):

Fru talman! Syftet med hemtjänstinsatser är att underlätta och möjliggöra människors dagliga livsföring i det egna hemmet – och i många fall göra det möjligt att bo kvar i det egna hemmet. Behoven hos omsorgstagare med hemtjänst är ofta komplexa och omfattande, vilket ställer särskil-

da krav på kompetensen för att den som utses till en fast omsorgskontakt ska kunna utföra sitt arbete på ett tryggt och säkert sätt.

Samtidigt är bristande personalkontinuitet i dag ett återkommande problem inom hemtjänsten. Därutöver upplever många anhöriga att de behöver ta ett stort ansvar för kontakter med olika yrkesgrupper runt omsorgstagaren.

Fru talman! Centerpartiet står bakom utskottets förslag i betänkandet om att riksdagen ska anta regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen. Förslaget innebär att den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt.

Uttrycket ”uppenbart obehövligt” syftar till att markera huvudregeln, det vill säga att den enskilda ska erbjudas en fast omsorgskontakt och att utrymmet för avsteg från den skyldigheten är mycket begränsat. En fast omsorgskontakt ska även bidra till att bryta isolering och känsla av ensamhet hos omsorgstagaren. Bestämmelsen om att den som har hemtjänst ska erbjudas fast omsorgskontakt ska enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 2022.

Regeringens förslag innebär även att endast den som har bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska ska få utses till fast omsorgskontakt. Genom att införa en skyddad yrkestitel för undersköterska ska kompetensen för yrkesgruppen säkerställas samt kvaliteten och säkerheten i vården och omsorgen upprätthållas.

När det gäller motionsyrkandet om språkkrav i hemtjänsten har Socialstyrelsen nyligen redovisat uppdraget om att inrätta ett kompetenscentrum vid myndigheten för att stödja den fortsatta utvecklingen inom äldreomsorgen. Dessutom har Socialstyrelsen fått i uppdrag att ta fram ett språkbedömningsstöd för verksamheter inom äldreomsorgen. Centerpartiet anser att språket är en otroligt viktig faktor också i hemtjänsten. Därför är vi positiva till att Socialstyrelsen ska titta på frågan.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 54 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Gissa om jag är glad att kunna yrka bifall till förslaget i detta betänkande!

Tack för dina inledande ord, Acko! Detta har känts som en väldigt meningsfull utredning. Jag fick uppdraget att genomföra den tillsammans med Helene Limén, utlånad från riksdagen och just nu närvarande uppe på läktaren, och Sayran Khayati, utlånad från Socialstyrelsen. Jag fick verkliga proffs till stöd för det här arbetet.

Detta är en del av de förbättringar vi gör för äldreomsorgen. Äldreomsorgslyftet har nämnts, och det handlar om att människor som arbetar inom vård och omsorg ska kunna öka sina kunskaper och få bättre kompetens och möjlighet att genomföra de faktiskt väldigt komplicerade och svåra uppgifter som äldreomsorgen innebär.

Vi har också fått en skyddad yrkestitel för undersköterskor – det beslutet har vi ju tagit här i riksdagen – vilket innebär att man får en bättre enhetlighet i utbildningen av undersköterskorna. De får den kompetens som krävs för uppdraget.

En fast omsorgskontakt har funnits i 80 procent av våra kommuner, men i många kommuner har det bara varit en text på ett papper och inte ett verkligt genomförande. Vi gick igenom 20 kommuner på olika håll, av olika storlek och så vidare. Där man hade en fast omsorgskontakt värd namnet fann vi att det blev bättre för omsorgstagaren och för anhöriga – och att det blev väldigt mycket bättre trivsel för omsorgsgivaren, alltså den undersköterska som arbetade inom den här verksamheten.

Det som krävs här är nämligen att man går kontinuerligt till omsorgstagaren, att man även möter anhöriga när sådana finns och att man följer hälsoutvecklingsförloppet. Det handlar om att kunna samverka med andra vårdgivare som är inkopplade på omsorgstagaren. Det kan handla om hemsjukvård, som nu ökar snabbt i Sverige; sjukvården flyttar ut från sjukhusen till omsorgstagarnas sängkammare, kök och vardagsrum. Det kräver ju någonting helt annat än tidigare, då många vårdades på sjukhus. Det är alltså en samverkansfunktion att få detta att fungera så att det stämmer tidsmässigt.

Möjligheten att ha flera yrkesgrupper som arbetar som fast omsorgskontakt har tagits upp. Vi hade långa diskussioner i de referensgrupper vi hade till stöd för vårt arbete, och vi kom fram till att sjuksköterskorna väl ligger närmast till hands. Sådana används för fast omsorgskontakt i Nederländerna – men där har man inte undersköterskor på samma sätt som vi har i Sverige. Vi fann också att den utbildning som undersköterskorna nu kommer att få är väl anpassad till behoven.

Sjuksköterskor har vi brist på inom många områden, och det är därför mer ändamålsenligt att de arbetar som just sjuksköterskor. Det kan hända att en del av dem blir fasta omsorgs- eller sjukvårdskontakter vad det lider, för jag ser att utvecklingen går åt det hållet att vi kan ha samma behov inom sjukvården. Då får den fasta omsorgskontakten i hemtjänsten och i hemsjukvården kroka arm på ett bra sätt.

Frågan har även tagits upp om inte alla ska erbjudas detta. Vi fann i våra diskussioner att en del nästan skulle bli stötta av att bli betraktade som någon som behöver en fast omsorgskontakt. Det handlar om människor som har ren städning. Allt fler tar ju den via rut, så jag ser att antalet som har enbart städning kommer att minska ganska kraftigt på lång sikt.

Sex minuters talartid går fort, men jag vill avsluta med följande: Att arbeta i hemtjänsten är inget enkelt jobb. Det är ett ensamjobb som kräver kompetens, kunskap, förmåga till inkännande och kunskap om vart man ska vända sig om akuta händelser av olika slag inträffar. Man ska kunna kommunicera väl med anhöriga.

Man ska känna att man är en del av en trio, ett lag. Det är omsorgstagaren, omsorgsgivaren – det vill säga undersköterskan – och anhöriga. Det är denna trio som kan göra att alla tre kategorier känner glädje och trygghet och vet vad som kan göras. På det här sättet ska människor våga bli gamla, och på det här sättet ska man uppgradera synen på hemtjänstarbetet. Det är ett kvalificerat jobb.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU18

Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek (prop. 2021/22:108)
föredrogs.

*Tillträdesförbud till
badanläggningar och
bibliotek*

Anf. 55 IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3, så har jag det gjort.

Den här betänkandedebatten handlar alltså om möjligheten att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Det gläder mig att det finns en ganska stor uppslutning bakom detta i riksdagen, fru talman.

Likväl är det viktigt att vara försiktig med att begränsa människors fri- och rättigheter, till exempel rörelsefriheten. Det ska man nämligen inte ta lätt på. Vi föreslår det i just det här fallet, men det är för att vi gör bedömningen att det behövs både för att skydda andra besökares rätt till trygghet och en god upplevelse och för att ge personalen en trygg och god arbetsmiljö, fru talman.

Lagen om tillträdesförbud går i samma linje som den lag som har gällt för butiker i ett års tid. Det har knappt hunnit utvecklas någon praxis utifrån den lagen, och när det väl sker tillsammans med detta kommer vi att behöva göra en bedömning av om möjligheten till tillträdesförbud behöver förändras.

Under tiden är det viktigt att detta får verka och att vi ser till att så långt det är möjligt använda befintliga verktyg. Vi ska se till att detta används så lite som möjligt, för det kan inte ligga i någons intresse att begränsa människors rörelsefrihet. Men där bedömningen ändå görs att de behövs ska man alltså kunna använda det till andra besökares fromma och för personalens skull.

Detta gäller naturligtvis särskilt biblioteken, som ju har en särställning. Biblioteken ska nämligen enligt den gällande bibliotekslagen verka för att det demokratiska samhället ska kunna utvecklas, både genom att bidra till kunskapsförmedling och genom att bidra till den fria åsiktsbildningen. Verksamheten ska också, som man skriver, kunna vara tillgänglig för alla.

Ska verksamheten vara tillgänglig för alla, fru talman, måste man ibland också ha möjlighet att ha ett tillträdesförbud för människor som faktiskt riskerar både att störa verksamheten och att, framför allt, störa andra människors möjlighet att ta del av verksamheten.

Det kan verka hårt för en så viktig verksamhet att det görs en striktare bedömning, fru talman, men det finns ju också möjlighet att, om man nu ändå lär sig sin läxa från det bibliotek där man har tillträdesförbud, besöka andra eller att göra det digitalt.

Fru talman! För att fatta mig kort: Den här lagen behövs. Man ska vara försiktig när det gäller att begränsa människors rörelsefrihet. Det är också viktigt att vara restriktiv, men när – och om – detta behövs ska man kunna göra det.

Vi kommer, som sagt, att följa upp de här förändringarna. Skulle det visa sig att de inte uppnår sitt syfte, fru talman, är vi beredda att göra nödvändiga förändringar.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till reservation 2 och reservation 3.
(Applåder)

Anf. 56 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Låt mig berätta om ett besök jag gjorde i en Icabutik 2015. Icahandlaren heter Per och driver butiken på Sergels torg. Detta är en plats som har varit väldigt brottsutsatt genom åren och som stundtals fortfarande är det, särskilt vissa tider på dygnet. Det är en väldigt bra plats att ha en butik på. Det är många som passerar den varje dag, och det är väldigt praktiskt för många att kunna handla på vägen hem, på väg till jobbet, på väg till skolan eller på väg till andra saker som de passerar Sergels torg för. Det är en central plats i Stockholm.

Sveriges handlare och företagare är oerhört skickliga. De lägger ned mycket jobb på att skapa värde för sig själva, för anställda, för kunder och för leverantörer. De spelar en oerhört viktig roll i hela det svenska samhällsbygget.

Men de hotas av olika saker. Höga skatter kan vara en sak; det har vi diskuterat och debatterat många gånger i den här kammaren.

En annan sak är deras brottsutsatthet. Per visade mig en stor mängd anmälningar – nedlagda anmälningar – om stölden i hans butik som det inte görs någonting åt.

De känner sig maktlösa och rättslösa. De känner att polisen och samhället inte tar deras utsatthet på allvar. Per har annat att göra om dagarna än att brottas med tjuvar som vill stjäla från hans butik.

Detta fick mig att tänka på en hel del policyåtgärder som man skulle kunna utveckla för att komma åt det här. Ett av de förslag som detta besök utmynnade i är någonting som vi delvis berör i dag: tillträdesförbud till butiker.

Jag hade även ett par andra braskande idéer som säkert skulle vara bra men som ännu inte fått majoritet i Sveriges riksdag. En av dessa är att ha ett förenklat bötesföreläggandesystem där handlaren direkt kan utverka ett bötesföreläggande till en tjuv som ertappas på bar gärning och att bötesbeloppet tillfaller handlaren själv, för att det ska vara värt besväret att faktiskt ta tag i det här. Alltför många företagare har inte tid. De gör en krass kalkyl – de har ett jobb att sköta och orkar inte sitta och vänta tills polisen kommer. Möjligheten att de får någon ersättning eller att någon döms för brottet är i princip obefintlig.

Alldeles för många utredningar av de här brotten läggs ned. Därför är det viktigt att gå vidare med tillträdesförbudet i butik, så att de som upprepat och allvarligt missköter sig och missbrukar sin rätt att vara i butiken kan portas.

En tid efter att den här motionen lades fram – det var under riksdagsåret 2016/17, om jag inte minns fel – kom det ett förslag. Det kom alldeles för sent, kan man tycka, men den 1 mars förra året trädde det i kraft. Sedan dess har det här prövats på olika håll i landet. Det har ännu inte fått fungera fullt ut; det behöver säkert etableras en rutin och en vana hos åklagare att hantera den här typen av hemställan. Jag är dock övertygad om att det kommer att utkristalliseras en ordning där fler kommer att meddelas den här typen av kontaktförbud.

Alliansregeringen, som jag var delvis delaktig i, försökte med tillträdesförbud men misslyckades rent tekniskt den gången. Vi kan lära oss någonting av det, fru talman: Det räcker inte att ha en bra idé eller någonting som låter bra, utan man måste också ha en lagteknisk lösning som fungerar. Det här är nämligen inte helt okomplicerad materia.

Rätten att röra sig fritt i samhället är skyddad i grundlagen. Det finns ett starkt skydd; det kan upphävas endast på väldigt goda grunder. Därför kan – eller ska – man inte lättvindigt införa sådana här begränsningar. Vi gör det dock i de här fallen därför att vi tycker att det behövs.

Nu vill vissa gå vidare och ändra på den här lagen redan ett år efter att den infördes. Jag tycker att denna fråga är för tidigt väckt. Naturligtvis ska vi bevaka det här mycket noga och se till att det fungerar. Om det inte fungerar är Centerpartiet och jag absolut beredda att utveckla lagen. En viktig sak för alla rättsvårdande myndigheter är dock att de har långsiktiga förutsättningar att arbeta. Vi kan inte ändra lagen varje år, utan de måste få tid att jobba in nya rutiner efter de nya förutsättningar som finns. Därför tycker jag att frågan är för tidigt väckt.

En annan reservation som finns, som jag ska erkänna att jag i första läget tyckte var ganska intressant, är Vänsterpartiets förslag om att ha socionomer på plats på biblioteken.

Sedan tänkte jag ett varv till, fru talman. Jag tänkte att bibliotek ska vara bibliotek. En av anledningarna till att jag landade i den slutsatsen var ett besök som jag tillsammans med andra centerpartister gjorde i Rinkeby skolan här i Stockholm. Jag fick med mig en viktig insikt därifrån. De var lite trötta på alla som skulle komma in och hjälpa till, så att säga, med att se till att det blev bra ordning och att det fanns en massa olika saker som ungdomen kunde göra.

De vände på steken och frågade sig själva vad som är deras kärnuppdrag. Kärnuppdraget är att lära barn saker. De fokuserade på det, fru talman, och de har lyckats ganska bra med det. De har förbättrat sina resultat något alldeles oerhört, och till på köpet kommer andra positiva bieffekter av detta. Bland annat är detta den kommunala skola i hela Stockholm där eleverna upplever sig som allra tryggast, och detta är i ett område som anses vara utsatt och som vi ofta pratar om i helt andra sammanhang.

Det är imponerande, men det är också en viktig fingervisning om hur oerhört viktigt det är att vara och en fokuserar på den uppgift som är allra viktigast för den.

Det kom en nyhet i dag om att skolresultaten har förbättrats just i de utsatta områdena. Andelen där som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet har ökat från 70 till 77 procent. Det kan tyckas vara en liten ökning, fru talman, men det är en oerhört viktig ökning. Vi vet genom forskningen hur oerhört betydelsefullt det är att lyckas i skolan för att sedan lyckas i livet och, framför allt, för att inte utveckla kriminalitet. Det är en mycket välkommen utveckling, och jag hoppas att detta kan förbättras ytterligare.

Anf. 57 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Regeringen föreslår i sin proposition att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Vi i Vänsterpartiet anser att detta inte är ett bra förslag, eftersom vi tror att det kommer att bli svårt att verkställa förslaget i praktiken och att det kan

innebära en otrygg arbetsmiljö för de anställda på badhusen och biblioteken.

Jag har full förståelse för det obehag som personal och övriga besökare kan uppleva om en person betar sig hotfullt eller trakasserar sin omgivning, och det är inte på något sätt okej att en person tafsar i bubbelpoolen eller betar sig olämpligt i duschen på ett badhus. Begår man ett brott ska det polisanmälas, oavsett vilken plats brottet begås på.

Det finns redan i dag möjlighet att genom praktiska arrangemang, som att ordna bevakning av entrén till en badanläggning, se till att personer inte får tillträde. Det är någonting som även står i propositionen.

Rätten att röra sig fritt är grundlagsskyddad, och för att begränsa en sådan rättighet krävs det mycket starka skäl. Vi i Vänsterpartiet bedömer att det ingrepp i den enskildes rätt att röra sig fritt som ett tillträdesförbud innebär inte står i proportion till de problem som det avser att lösa. Det är även oklart om tillträdesförbudet i praktiken verkligen kommer att öka säkerheten för besökare och göra arbetsmiljön bättre för de anställda.

Förslaget riskerar att göra att personalen blir ännu mer utsatt för trakasserier, hot och våld om man hävdar att en viss person inte är välkommen på grund av att hen är belagd med tillträdesförbud. Det här skapar en problematisk arbetsmiljö, då bibliotekarier och badhusanställda inte är utbildade i att hantera potentiellt våldsamma personer. Avvisning av en person som vill skapa problem kräver att polis eller väktare tillkallas. Det görs också redan i dag.

Fru talman! Ett bibliotek är en speciell plats. Det är också en plats där det pågår en hel del stök. Men det är inte vilken plats som helst. Folkbildningen och folkbiblioteken hör till fundamenten i ett demokratiskt samhälle. Våra folkbibliotek är mötesplatser som är öppna för alla och har ett omfattande aktivitetsutbud. Enligt en enkät från SVT:s *Kulturnyheter*na är en majoritet av bibliotekscheferna på landets största stadsbibliotek skeptiska till regeringens förslag om tillträdesförbud för stökiga besökare.

En stor del av de ordningsstörningar som förekommer på biblioteken är kopplade till social utsatthet. Det handlar om besökare som är hemlösa, personer i missbruk och personer som lider av psykisk ohälsa. Ofta har de en svår livssituation. För att komma åt den problematiken kan man göra som Stockholms stadsbibliotek. Där har man anställt en socionom som har i uppdrag att jobba uppsökande mot de stökiga personer som kommer till biblioteket, handleda och vägleda personal i hur man ska hantera jobbiga och stökiga situationer samt nätverka med andra aktörer, till exempel socialtjänsten och frivilligorganisationer.

Jag välkomnar Johan Hedins och Centerpartiets resonemang. Man har tittat på Vänsterpartiets förslag om socionomer. Jag kan också fullständigt förstå argumenten om att renodling av skola, bibliotek och så vidare är något önskvärt. Men vi vet att biblioteken är platser som väldigt många samlas kring. För att komma vidare och hjälpa personer som besöker bibliotek, ofta för att få stöd och hjälp i livet, tror jag att socionomer skulle göra en bra insats. Det skulle fungera bättre än att införa ett tillträdesförbud, som vi vet kommer att bli ganska svårt att hantera.

Fru talman! Vad som är grundlagsskyddat och inte och hur partierna ställer sig till det är något som skiftar lite. Ett exempel gäller den högerextrema provokatören Paludan, som ansökte om tillstånd att demonstrera. Efter det skedde kravaller under påskhelgen. Moderaternas vice partileda-

re tyckte då att han absolut skulle få tillstånd att demonstrera igen, eftersom han har en grundlagsskyddad rätt att göra det. Men när det kommer till den grundlagsskyddade rätten att röra sig fritt i samhället och att till exempel få vara på biblioteket resonerar Moderaterna på ett helt annat sätt. Man kan säkert göra liknande jämförelser med Vänsterpartiet där vi är lika inkonsekventa. Med det vill jag sammanfattningsvis ha sagt att det inte är så lätt med hur vi ska förhålla oss till grundlagen när det gäller var personer ska få vara och när.

Jag yrkar bifall till reservation 1 från Vänsterpartiet.

Anf. 58 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Simhallar och bibliotek är viktiga mötesplatser där människor möts för motion, kunskap eller en stunds återhämtning. Inte minst är biblioteken viktiga för barn och unga som vill finna en lugn plats för läsläsning och skolarbete utanför hemmet. Att det är tryggt att besöka biblioteket eller simhallen är avgörande för att alla ska känna sig välkomna dit. Dessvärre har rapporterna om ordningsstörningar och sexuella trakasserier i dessa miljöer varit vanliga under senare år.

Brottsförebyggande rådet har kartlagt förekomsten av brott och ordningsstörningar på simhallar och bibliotek. Kartläggningen visar att de flesta bibliotek och simhallar uppger att brott och ordningsstörningar skapar otrygghet och påverkar verksamheten negativt. För många bibliotek och simhallar handlar det om förhållandevis få och lindriga händelser. Men på vissa platser sker störningarna mer frekvent och påverkar personalens arbetsmiljö och besökarnas trivsel negativt.

Fru talman! Även om toleransen inför människors olikheter behöver vara stor kan det inte accepteras att vissa personer allvarligt stör ordningen eller skapar otrygghet för andra besökare. Tillträdesförbud för personer som begår brott, trakasserar eller står för allvarliga ordningsstörningar kan därför tillsammans med andra åtgärder bidra till att simhallar och bibliotek kan vara trygga platser för alla.

I samband med att riksdagen i januari 2021 beslutade om en ny lag om tillträdesförbud till butiker riktade riksdagen återigen ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma med ett förslag som möjliggör beslut om tillträdesförbud även till simhallar och bibliotek. I och med att frågan var utredd och Brottsförebyggande rådet på regeringens uppdrag redan hade genomfört en kartläggning av ordningsstörningar och brott på simhallar och bibliotek förväntade vi oss att regeringen skyndsamt skulle återkomma. Dessvärre har det tagit 15 månader innan vi nu i dag kan ta nästa steg, som möjliggör beslut om tillträdesförbud även till simhallar och bibliotek.

Samtidigt som vi välkomnar att regeringen äntligen återkommer till riksdagen finns det anledning att förvånas över att regeringen inte samtidigt tar tillfället i akt att rätta till de brister som har visat sig vad gäller reglerna om tillträdesförbud till butik. Vad gäller lagen om tillträdesförbud till butik, som nu har varit i kraft i drygt ett år, har det visat sig att åklagare ställer mycket höga krav för att besluta om tillträdesförbud. Lagen har därför inte tillämpats i den utsträckning som många handlare hade förväntat sig. Endast 35 procent av ansökningarna beviljas. Här finns ett systemfel som regeringen borde ha tagit chansen att rätta till i samband med att lagen nu ändras.

Vi moderater har uppmärksammat detta i vår följdmotion, där vi föreslår att regeringen återkommer med förslag till en ordning som gör det möjligt för åklagare att meddela beslut om tillträdesförbud i fler situationer än i dag. Detta har också en majoritet i utskottet ställt sig bakom. Men eftersom partierna till vänster – Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – motsätter sig detta kommer förslaget till tillkännagivande dessvärre troligen att falla i kammaren.

Fru talman! I propositionen föreslås, i likhet med vad som gäller för butiker, att en person ska kunna ges tillträdesförbud till en badanläggning eller ett bibliotek om det på grund av särskilda omständigheter finns risk att han eller hon kommer att begå brott på platsen. Även risken för att en person allvarligt ska trakassera någon på platsen föreslås kunna föranleda ett tillträdesförbud.

För bibliotek föreslås även att tillträdesförbud ska kunna aktualiseras om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att någon väsentligt kommer att störa verksamheten. Personer som ägnar sig åt att störa verksamheten utgör emellertid också ett problem för badanläggningar och butiker. Det kan exempelvis röra sig om personer som upprepat bryter mot ordnings- eller säkerhetsregler på en badanläggning eller upprepat kommer in i butiker och uppträder på ett sådant sätt att det påverkar tryggheten för kunder negativt.

Utöver de negativa effekterna för besökare och kunders trygghet samt de anställdas arbetsmiljö kan störningarna, om de leder till att besökare och kunder skräms bort, också leda till ekonomisk skada för den som bedriver verksamheten. Vi menar därför att reglerna som gäller för bibliotek, att även väsentliga ordningsstörningar ska kunna ligga till grund för beslut om tillträdesförbud, borde gälla också för butiker och badanläggningar. Även detta förslag har stöd av en majoritet i utskottet men riskerar att falla i kammaren.

Fru talman! Det som slutligen förvånar mig är Centerpartiets position. Centerpartiet var, som Johan Hedin inledde med att säga, pådrivande bakom att den nuvarande lagstiftningen om tillträdesförbud till butik kom på plats. Trots att vi nu kan se att lagstiftningen inte fungerar på det sätt som vi hade förväntat oss väljer Centerpartiet att vara passiva i stället för att här och nu ta chansen och rösta för att tillträdesförbudet ska kunna beslutas i fler situationer och att även ordningsstörningar ska kunna ligga till grund för beslut om tillträdesförbud.

Anf. 59 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att Mikael Damsgaards anförande bär prägel av anfall är bästa försvar. Jag känner mig apostroferad och faktiskt lite bekymrad över den lättvindighet med vilken Mikael Damsgaard och Moderaterna resonerar i dessa viktiga frågor. Här står centrala värden mot varandra: den konstitutionellt säkrade rätten till fri rörlighet och behovet av att freda tryggheten på olika platser – och det är därför vi gör detta.

Att Centerpartiet skulle ha bytt position är ett falsarium; det stämmer helt enkelt inte. Lagen kom på plats den 1 mars förra året – alldeles för sent, kan tyckas – och den har ännu inte hunnit verka fullt ut. Det krävs tid för de rättsvärdande myndigheterna att anpassa sin verksamhet till de nya förutsättningarna.

Att skapa en ryckighet där myndigheterna ska ändra sina metoder från år till år ger ineffektivitet och minskar den brottsbekämpande förmågan. Det tror jag verkligen inte att Moderaterna önskar.

Anf. 60 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Fru talman! Vi vet att åklagarna bara beviljar 35 procent av ansökningarna om tillträdesförbud. Även om praxis inte är fullt utvecklad tyder mycket på att åklagarna behöver ställa väldigt höga krav för att kunna tillämpa denna lagstiftning – betydligt högre krav än vad Johan Hedin, undertecknad och handlarna hade förväntat sig. Vi menar därför att det finns anledning för regeringen att redan nu ta initiativ till en översyn av denna lagstiftning så att den ska kunna tillämpas i fler fall.

Johan Hedin kommenterade inte frågan om att kunna tillämpa lagstiftningen om ordningsstörningar även på badanläggningar och butiker. Vi vet att det även där förekommer ordningsstörningar i stor omfattning. Det handlar ju om andra verksamheter än bibliotek, men likväl begränsar det människors frihet och trygghet när andra stör ordningen, lever om och gör platser mindre trivsamma och mer otrygga.

Anf. 61 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Som jag berörde i mitt anförande gjorde alliansregeringen ett försök att införa ett tillträdesförbud för butik, men vi misslyckades. Man kan analysera varför. Kanske var vi alltför politiska och retoriska i vår ansats och för lite fokuserade på att faktiskt hitta en hållbar lagteknisk lösning.

Jag ger inte denna regering särskilt högt betyg med tanke på den långa tid man tog på sig för att ta fram en sådan här lag, men det blev ändå en lag som gick att genomföra.

Genomförbarhet övertrumpar retorisk finess i alla lägen när det gäller att åstadkomma resultat, och det är resultat som Centerpartiet är ute efter.

Anf. 62 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Fru talman! Genomförbarheten är tyvärr det som brister i denna lagstiftning. Endast 35 procent av ansökningarna beviljades. I min hemstad Västerås beviljade åklagarkammaren 2 av 15 ansökningar om tillträdesförbud.

Eftersom vi redan nu ser brister borde regeringen ta initiativ till att se över lagstiftningen, och den borde också kunna omfatta ordningsstörningar i butiker och simhallar. Man borde alltså kunna använda den lagstiftning som redan finns på plats och inkludera även dessa verksamheter.

På detta sätt skulle vi få en lagstiftning som kan tillämpas i fler fall och också skydda människors frihet så att de kan röra sig tryggt utan att bli utsatta för olika former av oreda när de besöker badhus och butiker. Det skulle också skydda dem som driver verksamheten.

Anf. 63 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Svenskt Näringsliv uppskattar att den brottslighet som riktas mot just näringsverksamhet innebär en kostnad för Sveriges företag på ungefär 100 miljarder per år. Det är mycket pengar som näringsidkare i dag tvingas lägga på annat än sin kärnverksamhet, vilket i praktiken inne-

*Tillträdesförbud till
badanläggningar och
bibliotek*

bär att tillväxt och utveckling tvingas stå tillbaka, med uteblivna skatteintäkter och fler arbetslösa än nödvändigt som följd.

Resultatet i företagargruppen Företagarnas rapport från tidigare i år, *Brott mot företagare 2022*, förstärker den redan dystra bilden av hur brottsligheten ligger som en våt filt över det svenska näringslivet. Exempelvis har vartannat företag med anställda utsatts för brott de senaste fem åren, och bara en av fyra företagare anser att polisens närvaro är tillräcklig för att skapa trygghet. Nästan var femte företagare överväger nu att lägga ned sin verksamhet till följd av brottslighet.

Anmälningssbenägenheten minskar också i skrämmande takt, och 70 procent av företagarna har avstått från att polisanmäla brott, huvudsakligen för att de inte ser någon poäng med att anmäla.

Fru talman! Vi talar med andra ord om en situation i Sverige där varannan företagare blivit utsatt för brott och där en stor majoritet av de brottsutsatta känt att det inte är lönt att anmäla brott de utsatts för.

En typ av brottslighet som många näringsidkare till slut ledsnar på att anmäla är de stölder och andra typer av så kallade mängdbrott som drabbar svenska butiksägare.

Jag har själv träffat exempelvis Icahandlare som sedan länge slutat bemöda sig om att anmäla de brott butiken utsatts för. Nu talar vi inte ens om det som sker utöver själva brotten, alltså störande och stökigt beteende med mera som man försökt komma åt med tillträdesförbudet. En handlare uppgav att kostnaden för kriminaliteten och åtgärderna för trygghet och säkerhet som han tvingats investera i för såväl butik som personal uppgick till närmare 10 procent av årsomsättningen, vilket var betydligt mer än vinsten.

Mot denna bakgrund är det inte konstigt att frågan om tillträdesförbud till olika platser har debatterats under ett flertal år i Sveriges riksdag.

Regeringen, med Morgan Johansson i spetsen, har återkommande argumenterat emot tillträdesförbud. Fram till 2019 ville regeringen trots oppositionens tidigare tillkännagivanden inte stödja ett sådant förslag. Givet åren regeringen motsatte sig detta är det onekligen välkommet att både tillträdesförbud till butiker har kommit på plats och att regeringen nu föreslår en utvidgning av förbudet till att gälla även badanläggningar och bibliotek.

Det finns dock skäl att lyfta vissa aspekter som regeringen inte noterat eller lagt fram som förslag till oss. När det gäller tillträdesförbudet till butiker har Svensk Handel med flera framfört att beviljandegraden är förvånande låg och att ungefär tre av fyra ansökningar får avslag.

Åklagarmyndigheten har varit hos justitiekammaren och redogjort för behandlingen av sådana ärenden, och att det ofta blir avslag beror dels på att det är en ny lagstiftning, dels på att rekvisiten för beviljande har tolkats så att det oftast kräver tidigare utdömt straff för brottslighet i den berörda butiken.

Det förefaller som att just risken för brottslighet och störande beteenden inte beaktas i tillräcklig grad. Detta aktualiseras särskilt av dagens proposition eftersom man i den går fram med lägre rekvisit för tillträdesförbud till bibliotek.

Att bibliotek har särpräglade normer om tystnad och att högljutt beteende där går mer emot normerna stämmer. Men även butiker och kanske i synnerhet badanläggningar har också särpräglade normer för acceptabelt

beteende, som alltför ofta bryts. De föreslagna rekvisiten för bibliotek bör enligt oss således omfatta även simhallar och butiker.

När vi vet omfattningen av den kriminalitet som svenska handlare i dag utsätts för samt tillämpningsproblematiken med dagens tillträdesförbud är det en självklarhet för Sverigedemokraterna och en majoritet i utskottet att verka för en förbättring, detta genom att tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om att de strängare regler om tillträdesförbud som föreslås för bibliotek också ska gälla för badanläggningar och butiker. Tillkännagivandet gäller även en översyn av dagens tillämpning.

Fru talman! Tyvärr efterfrågar inte samtliga partier detta, varför utskottets ställningstagande lär falla i kammaren. Jag vill ändå yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 64 INGEMAR KIHLLSTRÖM (KD):

Fru talman! Dagens debatt gäller en fråga som är viktig för många människor. Det gäller handlare som kämpar med att erbjuda en trygg miljö för kunder, anställda och sig själva. Det handlar om personal inom handeln som behöver ha en säker arbetsmiljö. Det handlar också om personal på bibliotek och badanläggningar som ska kunna utföra sitt jobb utan hot och våld. Det handlar om oss vanliga människor som ska kunna handla, bada och låna böcker utan att riskera att dras in i situationer där våld och hot förekommer.

Det är dags att se till att alla dessa människors behov möts fullt ut. Införandet av en möjlighet till tillträdesförbud för butik var ett viktigt första steg. Dagens proposition där möjligheten till tillträdesförbudet utökas till att gälla badanläggningar och bibliotek är också nödvändig, även om den likt mycket annat från den S-märkta regeringen har tagit lång tid att få fram till behandling i riksdagen.

Vi kan konstatera att vi i dagens samhälle har många olika problem relaterade till kriminalitet. Det vi debatterar i dag visar på en vardagsbrottslighet som drabbar både handlare, handelsanställda, bibliotekspersonal och vanliga medborgare. Jag ser tillträdesförbud som en åtgärd för att från samhällets sida ytterligare markera mot oacceptabelt beteende och också som ett sätt att förbättra arbetsmiljön för anställda inom handel, badhus och bibliotek.

Fru talman! I dag finns möjlighet till tillträdesförbud i samband med idrottsarrangemang och till butiker. Det är naturligt att skapa förutsättningar för ett tillträdesförbud även för badanläggningar och bibliotek.

Det ska alltid vara tryggt att besöka biblioteket eller simhallen. Dessvärre har rapporterna om ordningsstörningar och sexuella trakasserier i dessa miljöer varit vanliga under senare år. Brottsförebyggande rådets kartläggning visar att de flesta bibliotek och simhallar uppger att brott och ordningsstörningar skapar otrygghet och påverkar verksamheten negativt.

Här i riksdagen har det gjorts ett antal tillkännagivanden gällande förslag om tillträdesförbud även för badhus och bibliotek, senast under 2021. Som Brås rapport visar finns det problem med ordningsstörningar. Det finns därför ett tydligt behov av ett förstärkt skydd mot brott och allvarliga trakasserier som sker på badanläggningar och bibliotek. Vi kristdemokrater ställer oss därför bakom regeringens förslag att införa en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek.

Fru talman! Vi kan konstatera att även på detta område anser en majoritet av justitieutskottet att det går att göra mer än det som regeringen hittills föreslagit och åstadkommit. Dagens betänkande innehåller därför förslag till två tillkännagivanden som understryker detta faktum.

I våra ögon bör de strängare regler som föreslås för bibliotek gälla också för badanläggningar och butiker. Det faktum att personer ägnar sig åt att störa verksamheten eller orsakar betydande skador utgör ett problem även i badanläggningar och i butiker. Utöver de negativa effekterna för besökares och kunders trygghet samt anställdas arbetsmiljö kan störningarna leda till ekonomisk skada.

Vi anser därför att det finns anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma med förslag om strängare regler enligt vad som gäller för bibliotek och att det också ska gälla för badanläggningar och butiker.

Under den tid som tillträdesförbudet i butik har varit i funktion, det vill säga drygt ett år, har jag och många andra vid flera tillfällen diskuterat med olika handlare om att resultatet inte blivit vad som förväntades när man införde lagen. Det finns också uppgifter om att lagen om tillträdesförbud inte tillämpas i den utsträckning som bland annat handlarna hade förväntat sig. Man upplever också att det är svårt att få till ett gällande tillträdesförbud, och det finns signaler om att besluten inte hanteras på ett likartat sätt i olika delar av Sverige.

Även om lagen har varit i kraft i endast ett år anser vi kristdemokrater därför tillsammans med en majoritet i utskottet att det finns anledning att generellt se över hur den kan tillämpas i större utsträckning än vad som hittills har varit fallet. Det visas också i ett förslag till tillkännagivande från utskottet.

Fru talman! Vi kristdemokrater ställer oss bakom propositionens förslag, men eftersom förslagen från regeringen inte når ända fram stöder vi också de tillkännagivanden som utskottets majoritet har föreslagit.

Anf. 65 JUNO BLOM (L):

Fru talman! ”Som förälder betyder biblioteket en plats där jag och mina barn återigen kan låna böcker, böcker, böcker och med dessa upptäcka nya världar, språk, människor. Men också en möjlighet för mig som förälder att få hjälp av kunniga och engagerade bibliotekarier att navigera i barnlitteraturen och hitta det som passar, som utmanar.”

Det här citatet är hämtat från en undersökning i Stockholms stad om betydelsen av bibliotek och besökares upplevelser.

Biblioteket är och ska vara en frizon för läsning. Böcker är dörren till oändligt många världar, platser och människor. De lär oss om vår historia, vår samtid och vår framtid. Framför allt ger böcker oss de verktyg vi behöver för att förstå och kunna tolka världen omkring oss.

Varje människa ska ha tillgång till denna fantastiska resurs och få hjälp att utnyttja den. För detta är lugna och rustade bibliotek en grundsten.

Bra bibliotek är allra viktigast för barn och unga som inte växer upp med böcker omkring sig, som inte får läsvanor med sig hemifrån och som kanske inte har något lugnt ställe för att plugga eller läsa. Så många av de barn och unga jag mött har uttryckt just detta: bibliotekets betydelse för att få lugn och ro och förutsättningar att läsa, göra läxor eller bara drömma om livet.

Lika sorgligt är det att ta del av barns och ungas berättelser om att de känner otrygghet när de besöker biblioteket för att det är stökigt och bråkigt.

Precis som citatet sätter fingret på är det bibliotekariens viktiga uppgift att få vara kunnig och engagerad och att hjälpa besökare att navigera i den enorma mångfald av böcker som biblioteken kan erbjuda.

Biblioteken ska däremot inte vara en plats där man får bete sig hur som helst. Den som upprepade gånger missköter sig och stör andra måste därför kunna nekas tillträde. Biblioteket får inte bli en plats för att omhänderta sociala problem, även om samhället självklart ska finnas för människor som är hemlösa, människor med missbruk och människor med psykisk ohälsa.

Sociala problem är ett enormt lidande för individen och en viktig uppgift för socialtjänsten. Alla de som vill vara på biblioteket för att läsa och vila och som respekterar andra besökare ska självklart vara lika välkomna som alla andra. Men stör man och skrämmer bort andra är det ett problem. Det kan aldrig vara meningen att socialt stöd ska ges på biblioteken med risk för att barn och unga som är i stort behov av en lugn plats ska känna att de inte kan vara där.

Fru talman! Vi liberaler kommer alltid att kämpa för bibliotekens viktiga roll för folkbildningen. Vi liberaler kommer alltid att kämpa för utsatta människor i det glömda Sverige. Deras utsatthet, maktlöshet och ofrihet är socialkontorens uppgift. Men vi kommer att vara lika tydliga med att det inte är bibliotekens kärnuppgift att fungera som ett socialkontor. Däremot ser vi bibliotekens betydelse för att barn och unga ska klara studier, vilket är en central fråga för att barn och unga ska ges förutsättningar att leva sina drömmar.

När det kommer till badhusen är det oerhört viktigt att prata om den utsatthet som riskerar att uppstå på våra badhus runt omkring i Sverige. Det gäller barn och unga som blir tafsade på, barn och unga som utsätts för övergrepp samt barn och unga som vill ha en rolig lördag men som går hem med en stor klump i magen. Ska jag våga berätta? Vad kan hända? Vad hände egentligen? Vad ska jag göra?

Vi vet att utsatta barn och unga tyvärr inte känner det förtroende för vuxenvärlden som vi skulle önska. Det beror på vuxenvärlden. Det beror på att vi är dåligt rustade för att prata om barns och ungas utsatthet. Det beror på att vi är dåliga på att ställa frågor, dåliga på att läsa av signaler och dåliga på att ta in den verklighet som barn och unga lever med.

Från Liberalernas sida är det självklart att den som begår övergrepp eller av andra anledningar omöjliggör för den som sköter sig att vara trygg på ett badhus med bestämdhet ska kunna förvisas från platsen. Denna möjlighet måste användas varje gång det sker. Och ska vi se till att personal ska vilja se, våga agera och känna stöd i att fatta viktiga beslut är det viktigt att vi visar att vi ger dem vårt stöd.

Det är lika viktigt att vi alla gör vad vi kan för att förebygga och förhindra att övergrepp sker. Vi måste ta in den statistik som visar på att så många barn och unga, och då främst flickor, dagligen utsätts runt omkring i vårt lilla jämställda Sverige.

Jag måste lyfta fram det fantastiska arbete som Kalmar badhus tog sig an. När jag ansvarade för arbetet mot hedersvåld fick jag höra om Kalmars

*Tillträdesförbud till
badanläggningar och
bibliotek*

arbete. I badhuset satt affischer med tydliga budskap uppsatta. På den ena stod det:

Klädlöshet kräver medmänsklighet. I badhuset möts vi avklädda och avskalade. Det är både sällsynt och sällsynt vackert, något som vi ska vårda och vara rädda om. Här säger vi gärna hej, men vi accepterar också ett nej.

På den andra stod det:

I vattnet tar vi hand om varandra. Våra badvärdar finns för allas säkerhet, men agera direkt om du ser någon som är i nöd. Tillsammans är vi badhusets ögon och öron.

Det var ett mycket bra och insiktsfullt initiativ. Så tar vi in verkligheten, och så skapar vi förutsättningar för att förebygga utsatthet likaväl som att skicka tydliga signaler om att ansvariga vill veta vad som händer.

De förvirrade lösningar som har funnits med segregerade badtider för kvinnor och män, segregerad simundervisning för flickor och pojkar och anpassning till föräldrars krav på att små flickor inte ska delta i simundervisningen är enbart ett uttryck för den ängslighet som har fått breda ut sig i vårt Sverige och löser definitivt inga problem.

Att lära sig simma är den billigaste livförsäkringen. Jag säger som Kalmar: Här säger vi hej, men vi accepterar också ett nej.

Att den som utsätter andra på ett badhus ska kunna avvisas och portas ska vara lika glasklart.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Polisfrågor

§ 11 Polisfrågor

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU22

Polisfrågor
föredrogs.

Anf. 66 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera ett betänkande som sammanfattar alla motionsyrkanden om polisfrågor i motioner från allmänna motionstiden hösten 2021.

Men låt mig i mitt anförande ta utgångspunkt i de upplopp som skakade Sverige under påskhelgen. Som statsministern redan tydligt har konstaterat är ett bokbål, vare sig det är heliga skrifter eller andra böcker, en vedervärdig företeelse.

Det här var medvetna aktioner vars syfte var att provocera fram konflikt och öka polariseringen i Sverige. Men hur illa vi än tycker om bokbål har vi långtgående yttrandefrihet i Sverige. Det är samma yttrandefrihet som också ger rätt att genomföra fredliga demonstrationer i protest.

Men det som vi såg var inga protester. Under upploppen i påsk utsattes svensk blåljuspersonal för attacker. Polisbilar sattes i brand, stenar och molotovcocktails kastades och poliser fruktade för sina egna och sina kollegors liv. Vi har i såväl medier som i justitieutskottet fått ta del av fruktansvärda skildringar. Detta var inga politiska handlingar, utan det var kriminella handlingar.

Fru talman! Upploppen hade ett tydligt syfte att skada polisen. Och jag fördömer å det kraftfullaste det våld som riktades mot polisen och mot hela samhället. Detta är inte acceptabelt på något sätt. Det är scener och handlingar som inte är värdiga Sverige.

För att kunna knäcka gängkriminaliteten måste vi fortsätta att skärpa straffen, stärka polisen och bryta den segregation som har lagt grunden till många av de problem som vi ser.

Nu arbetar polisen och rättsväsendet för att alla ansvariga ska gripas och ställas till svars för sina handlingar. Polisen utvärderar också sitt eget arbete för att se vad man kan lära av påskens upplopp.

Polisen ska ha rätt verktyg för att kunna mota våldet. Det är en polisiär fråga vilken beväpning polisen ska ha. Men om eller när de gör bedömningar och kommer med förfrågningar kommer vi att lyssna på dem.

Och jag vill vara tydlig: Polisen ska ha och kommer att få de vapen som de gör bedömningen att de är i behov av. Det är den viktigaste åtgärden på kort sikt.

Fru talman! Utöver det behöver vi fortsätta kampen mot gängen. Vi socialdemokrater är extremt tydliga med att vi ska vända varje sten för att bryta segregationen och bryta våldet. Och jag ser tre viktiga steg framöver. Polisen ska fortsätta att växa och bli fler ute på gator och torg. Polisen ska fortsätta få fler befogenheter, till exempel när det gäller hemlig preventiv avlyssning av gängkriminella. Och vi fortsätter att höja straffen, till exempel för gängkriminella uppgörelser.

Men kampen mot gängbrottslighet handlar inte bara om polis, taktik och utrustning. Det är också av yttersta vikt att vi stoppar rekryteringen av unga. När polisen nu blir effektivare när det gäller att komma åt kriminella måste vi stoppa tillflödet. Utöver att vi förstärker skolan och socialtjänsten ser jag tre viktiga frågor framöver.

Det handlar om att regeringen ser över möjligheten till individuella vistelseförbud för individer som är involverade i gängkriminalitet eller narkotikaförsäljning utan att dessa personer har dömts för brott.

Socialtjänstens befogenheter ska också stärkas med mellantvång, där man kan gå in och göra tydliga och tidiga insatser utan föräldrars samtycke.

Det handlar också om att vi har påbörjat ett arbete med en reform kring en statlig ungdomskriminalitetsnämnd ledd av en domare som ska kunna samla alla relevanta aktörer för insatser kring barn och ungdomar som är på glid – polis, socialtjänst, familj med flera. Nämnden ska kunna sätta in tvingande åtgärder för unga från tio år och uppåt. Det är en plan för att hålla unga borta från kriminalitet och upplopp.

Fru talman! Jag ville börja där eftersom det ändå är där som debatten är i samhället och eftersom det är där som vårt stora fokus finns i utskottet. Det är fråga om att bekämpa brottsligheten, stärka rättsväsendet och bryta nyrekryteringen. Det är frågor som vi debatterar i våra budgetdebatter och i många av de sakdebatter kring de skarpa lagförslag som regeringen lägger fram allteftersom på vårt område.

Det som vi i dag har fokus på är att ta ställning till motioner från allmänna motionstiden. Här finns förslag som vi har valt att avstyrka för att de är direkt dåliga. Många förslag tycker vi i detalj styr vad myndigheten ska göra. Vi menar att det är fel väg att gå. Vi får inte en bättre polismyndighet för att riksdagen varje år i motioner från allmänna motionstiden

pekar och säger exakt på vilka sätt myndigheten och dess enheter ska jobba. Vi har i och med den stora polisreformen sagt att det ska vara en gemensam myndighet och satt ramarna för arbetet. Jag tror att det är det viktiga fokuset att ha.

Men vi har också avstyrkt en rad motionsyrkanden för att arbetet redan pågår. Det finns inget skäl för riksdagen att än en gång säga till regeringen vad den ska göra, inte när regeringen dessutom redan levererar på området.

Man kan ta danstillståndet som exempel. Vi har i enighet i utskottet sagt att det ska avskaffas. Regeringen har sagt att den kommer att avskaffa det men att vissa andra frågor är mer prioriterade.

Eller ta den viktigare frågan om skydd av id-uppgifter, där partier här i dag väljer att slå in öppna dörrar! Utredningen som ni vill ska tillsättas för att belysa frågan är redan tillsatt. Arbetet pågår. Det finns inget skäl att göra detta tillkännagivande.

Det här är ett område med väldigt blandade delar, och jag vill yrka bifall till reservation 32 bland dessa förslag.

(Applåder)

Anf. 67 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! När vi har den här kammardebatten i dag kan vi konstatera att Sverige inte mår bra. Visst bor vi i ett land som på många sätt är fantastiskt, men när det handlar om de frågor som vi ska diskutera nu, nämligen rättsfrågorna och otryggheten, mår Sverige tyvärr allt annat än just bra.

Vi har en regering som inte har legat på latsidan de senaste åren med att ställa ut olika löften till allt och alla om att det ska bli förändring. Vi har gång på gång kunnat höra att skjutningarna ska gå ned, att tryggheten ska öka, att polisrekryteringen ska ta fart – ja, allting ska bli bra igen. Så har det låtit.

Nu, på vårkanten 2022, är vi samtidigt i positionen att vi kan börja utvärdera hur det egentligen har blivit. Det är så här, fru talman: Kriminligheten har bitit sig fast i vårt land. Vi ser skjutningar som ligger kvar på en väldigt hög nivå. Vi ser dödsskjutningar som slår rekord. Aldrig tidigare har så många människor skjutits ihjäl i de gängkriminella miljöerna som i Sverige våren 2022. Vi ser dessutom en nyrekrytering till de kriminella gängerna som även den slår rekord. Det är tusen personer om året, tre om dagen, flera tiotusentals personer i Sverige 2022 som befinner sig i de gängkriminella miljöerna.

Bara för att ha det sagt på en gång: Det här handlar inte om att regeringen inte skulle ha gjort någonting. Där kan vi vara helt överens. Visst har man gjort någonting! Det har varit en massa propositioner och framför allt en väldig massa pressträffar. Jag har tappat räkningen på hur många regeringer har hållit.

Men vi kan samtidigt konstatera någonting annat: Det handlar inte främst om vad man gör, utan det handlar om de resultat som man uppnår – eller kanske i det här fallet, som man inte uppnår. Vi är vid en punkt där vi inte måste göra flest saker utan rätt saker – det som verkligen skulle göra det riktigt, riktigt jobbigt att vara kriminell i Sverige och det som är mönsterbrytande.

Fru talman! En moderatledd regering efter höstens val kommer att genomföra den största offensiv mot de kriminella gängerna som någonsin har

skådats i vår historia. Vi kommer att vända på stenar om det är vad som behövs, och vi kommer att välta berg om det är vad som behövs. Men vi tänker göra vad som krävs. Sverige ska inte få ytterligare åtta förlorade år, utan vi ska se till att hantera problemen. Vi ska trycka tillbaka gängen, ge brottsoffer upprättelse och göra Sverige tryggt och säkert för medborgarna igen.

Här är polisens roll, fru talman, helt avgörande. Vi kan ha vilken lagstiftning som helst och vilka straff som helst, men det spelar inte så stor roll om ingen kriminell blir lagförd. Och för det krävs poliser. Det krävs poliser i tillräckligt antal, poliser med rätt verktyg och poliser som är motiverade för och engagerade i sitt arbete.

Svensk polis gör i dag på många sätt en fantastisk insats. Det är bara synd att de fortfarande är för få och att de inte har tillgång till rätt verktyg. Faktum är att de inte ens får den lagstiftning av regeringen som de själva har bett om. Vi har en regering som säger nej till just de förslag som polisen själva pekar på är vad man behöver för att stoppa gängkriminaliteten. Jag skulle också vilja säga att våra poliser tyvärr fortfarande inte alltid får rätt uppskattning och tillräcklig uppskattning för det oerhört viktiga arbete som de gör.

Fru talman! Jag är glad över att det finns ett stöd i justitieutskottet för att kraftigt öka polistätheten i Sverige. Man brukar säga att i Sverige gör ordningsvakter det arbete som poliser gör i andra länder.

Vi moderater vill att Sverige ska ha en polistäthet på EU-nivå. Det innebär ungefär att gå från dagens cirka 21 000 poliser till drygt 30 000 – 31 000 eller 32 000, lite beroende på hur man räknar. Det kommer att vara väldigt viktigt, och det är vår målsättning att klara av detta till 2028 under förutsättning att den här regeringen levererar på nivå med sitt polismål. Jag är glad att det finns en majoritet för att gå i den riktningen, för det kommer att vara väldigt centralt.

Men det handlar såklart inte bara om att säga att man har ett mål; man måste se till att uppfylla det också. Där kan vi konstatera att vi i dag är i en position där det har varit 13 terminer på raken utan att den här regeringen har lyckats fylla platserna på polisutbildningen – 13 terminer på raken!

Här har vi moderater pekat på vikten av att fortsätta att göra den riktade polislönesatsningen men också av att göra polisutbildningen till vad den en gång var, nämligen betald. Det är ett bra sätt att både rekrytera fler personer till detta viktiga yrke och förhindra att fler lämnar det i förtid.

Vi behöver även se till att använda poliserna på ett resurseffektivt sätt. Ambitionen med vårt förslag är att lägga tonvikten långt ute i lokalpolisområdena, nära medborgarna. Det gör vi för att alla medborgare i hela Sverige ska kunna känna sig trygga och säkra. Men det är också en förutsättning för att få bukt med den typ av kriminalitet som vi just nu ser att vi har en polis som är närvarande, inte minst i våra utsatta områden, inte bara några timmar då och då utan 24 timmar varje dygn, 7 dagar i veckan, 52 veckor om året.

För att lyckas med det, fru talman, har vi också pekat på vikten av att fortsätta att renodla polisens arbetsuppgifter. Det finns i dag ett antal arbetsuppgifter som sköts av polisen och som de lägger tid, kraft och energi på men som vi menar nog egentligen skulle hanteras bättre av någon annan.

Ett aktuellt exempel är passfrågan. Men det finns också andra saker, till exempel vad gäller samspelet med ordningsvakter. Det är en hel del uppgifter som sköts av polisen i dag, inte minst transporter, men som på ett bättre sätt hade kunnat skötas av ordningsvakter. Det skulle frigöra resurser för polisen att kunna arbeta med det som man verkligen vill, nämligen brottsbekämpning. En annan viktig del för att få detta att fungera bra är att ordningsvakterna får bättre möjligheter att verka över lite större geografiska avstånd och större platser än i dag.

Fru talman! Betänkandet heter *Polisfrågor*. Men det handlar inte bara om polisen. Det handlar även om fler saker, och det är jag väldigt glad för. Det här är en kedja av olika aktörer som alla måste arbeta mot samma mål om det ska bli någon effekt.

Ett sådant exempel är tullen. Tullen har en väldigt viktig roll i brottsbekämpningen, men den är tyvärr nedtonad i dag. Här finns mycket att göra för att inte minst stoppa narkotika och vapen från att komma in i landet. Det är mycket enklare att stoppa det vid gränsen än att sedan få bort det när det har spridits ut på gator och torg i vårt avlånga land.

Men det handlar även om att förhindra att stöldgods lämnar Sverige. Nu har våren kommit. Det är högsäsong för stöldligor. Väldigt många människor har redan fått sina tillhörigheter stulna eller kommer tyvärr att riskera att drabbas av dessa stöldligor framöver. Det här måste vi sätta stopp för.

Man kan konstatera att Tullbefogenhetsutredningen nu har fått förlängd tid. Den ska inte vara klar förrän om drygt ett år. Utredningen är också naturligtvis det som är den socialdemokratiska regerings signum: Den är förutsättningslös. Den har inte några skarpa krav att återkomma med författningsändringar, utan det kan bli lite som det blir. När man skriver direktiv på det sättet brukar det också bli ungefär som det redan är. Det brukar inte bli så stora förändringar. Där har vi moderater en annan uppfattning. Vi kommer inte att styra och leda lika tillbakalutat som den här regeringen utan med mer kraft och övertygelse.

Fru talman! Som jag sa: Om vi moderater får chansen kommer vi efter höstens val att genomföra den största offensiv mot brottsligheten som någonsin har skådats i Sverige. Vi kommer att lagföra de kriminella, vi kommer att ge brottsoffer upprättelse och vi kommer att göra samhället tryggt och säkert för människor igen.

Med det vill jag yrka bifall till reservation nummer 10 om fler poliser i yttre tjänst.
(Applåder)

Anf. 68 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag som sagt betänkandet *Polisfrågor*, som innehåller väldigt mycket information. Jag kommer att gå in på några av de punkter som finns med.

En väl fungerande polis är en förutsättning för en trygg rättsstat. Svensk polis har i dag stora utmaningar att fullfölja sitt uppdrag och behöver ökade resurser, både ekonomiskt och lagföringsmässigt. Men det är även en ledningsfråga.

Under lång tid har dåliga löner och arbetsvillkor, men framför allt en alltmer otrygg tillvaro att jobba i, lett till att färre poliser vill arbeta i yttre tjänst. Det har också blivit svårare att rekrytera polisstudenter. Trots sänkta

antagningskrav och ett förenklat ansökningsförfarande fylls inte studieplatserna.

Vid terminsstarten i januari i år stod nästan 40 procent av platserna tomma. Det är den 13:e terminsstarten i rad som inleds med vakanser. Vid varje termin är det cirka 300 platser som inte fylls. Det motsvarar ett normalstort polishus – varje termin!

Regeringens mål om att nå 26 200 poliser till slutet av 2024 kommer inte att nås. För att det ska finnas en chans att nå målet behöver platserna fyllas varje termin, det vill säga 1 000 platser per termin. Kvoten för civilanställda är nådd. Antalet polisanställda har ökat med 20 procent, men antalet utbildade poliser har bara ökat med 3,5 procent.

Polisyret är tufft, och för att lyckas attrahera rätt personer krävs en fortsatt uppvärdering av yrket med riktade lönesatsningar, bättre arbetsförhållanden, fler karriärvägar och betald polisutbildning. En betald polisutbildning kommer att locka till sig fler kompetenta sökande, personer som befinner sig mitt i livet med familj och allt vad det innebär och som inte kan leva på studielån.

Fru talman! Den grova kriminaliteten slukar i dag väldigt mycket resurser från övrig polisiär verksamhet. Utredningar av vardagsbrott får stryka på foten. Många gånger är den enda anledningen för en privatperson att göra en anmälan att kunna få ut ersättning från sitt försäkringsbolag. Vanliga medborgare känner sig utlämnade till ett vardagsvåld där varken polis eller politiker har tid att bry sig om vad som händer. Polisen hänvisar till att det finns mycket grövre brott som kräver deras uppmärksamhet.

Fru talman! Sedan omorganisationen 2015 har polisens budgetram växt med omkring 60 procent. Men trots de stora budgettillskotten fungerar inte polisorganisationen som den borde. De väntade resultaten kommer inte. Svensk polis har en av världens bäst utbildade poliskårer och håller en hög kompetensnivå. Det handlar inte om den enskilda polisen, utan det är en ledningsfråga.

Det finns en ledningskultur inom polisen som hämmar en sund utveckling. Det strategiska och operativa polisarbetet analyseras och utvärderas inte som det borde. De problem som Polismyndigheten har i sitt sätt att bedriva sin verksamhet beror på att ett grundläggande analysarbete saknas. Kritik undertrycks ofta, och projekt utvärderas inte som de borde. Utan ett sunt utvecklingsarbete är det svårt att se att svensk polis har de förutsättningar som krävs för att lyckas förändra sitt arbetssätt och därigenom uppnå förbättrade resultat.

I andra länder där polisen tillämpar problemorienterat polisarbete har de efter ett grundläggande analysarbete snabbt kunnat påverka våldsbrottsligheten inom ett visst område. Det är angeläget att införa ett tydligare ansvar för resultatredovisning och resultatuppföljning inom Polismyndigheten.

Sedan omorganisationen har det pågått arbete med att ta fram en ny uppföljningsmodell, som bland annat ska fånga upp mer kvalitativa faktorer än tidigare. Men sju år efter omorganisationen har det arbetet ännu inte slutförts. En bättre resultatuppföljning som håller hög kvalitet och utgår från ändamålsenliga mått kommer att möjliggöra ett större ansvarsutkrävande av chefer och vara relevant när det gäller resursfördelning inom Polismyndigheten. Regeringen behöver ställa krav på att detta arbete slutförs och tas i bruk så snart som möjligt.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill tillsammans med en majoritet i riksdagen se ett återinförande av beredskapspolisen. Det ökade grova våldet och det förändrade säkerhetspolitiska läget gör att vi måste titta på olika typer av åtgärder, där ett återinförande av beredskapspolisen skulle kunna vara en del. Vid särskilda händelser, som till exempel vid korankravallerna under påskhelgen, hade beredskapspolisen varit en mycket välbehövlig resurs.

Före nedläggningen 2012 utgjorde beredskapspolisen en resurs om cirka 1 500 personer. Dessa kunde med kort varsel sättas in som förstärkning till den ordinarie polisen. I Stockholmsområdet kunde 300 man kallas in på under två timmar. Tyvärr användes inte denna resurs i den omfattning som Polismyndigheten begärde, på grund av att majoriteten av ansökningarna avslogs av den dåvarande Rikspolisstyrelsen.

Polismyndighetens personalresurs är i dag underdimensionerad. Samhället blir alltmer otryggt, den organiserade brottsligheten har ökat och hotet från terrorism är ständigt närvarande. Det finns därför goda anledningar att ompröva beslutet och återinföra beredskapspolisen. Det skulle vara en utomordentlig extra resurs att vid behov kunna kalla in beredskapspolisen för att med kort framförhållning avlasta och förstärka polisen.

Fru talman! Polisen tar hand om samhället när många andra inte är närvarande. Polisen arbetar året runt, dygnet runt, och gör en massa saker som de flesta av oss inte märker eftersom många av uppgifterna inte hamnar i någon statistik.

I dag har polisen väldigt många uppgifter som inte handlar om att bekämpa brott. En rad av dessa uppgifter borde polisen kunna frigöras ifrån. En stor del av polisens tid går åt till administrativt arbete. Civilt anställda skulle kunna avlasta poliser i mycket större omfattning än vad som sker i dag. En betydande del av verksamheten går åt till transporter samt att ta hand om berusade och personer med psykisk ohälsa. Är dessa personer inte våldsamma borde transporter kunna genomföras av en annan yrkesgrupp.

Om vi vill ha en högre polisnärvaro och bättre brottsbekämpning behöver regeringen se över hur resurserna fördelas i samhället och vem som ska ansvara för vilka arbetsuppgifter. Det här är något som polisen har efterfrågat under en längre tid, men ännu har inte regeringen sett till att lösa det.

Fru talman! Ett stort hot mot polisverksamheten är polisens höga utsatthet för påverkansförsök, det vill säga otillåten och otillbörlig påverkan, kartläggning, trakasserier och självcensur.

Av de enkätundersökningar som Polismyndigheten genomfört framgår att 68 procent av ingripandepoliserna, i ett nationellt perspektiv, blivit utsatta för minst ett men oftast fler påverkansförsök under en tolv månadersperiod. Motsvarande utsatthet för poliser i utsatta områden är i vissa fall nästan 100 procent.

Orsaker som angavs till att poliser hamnat i självcensur, det vill säga inte utförde sina arbetsuppgifter som de borde, var rädsla för repressalier, risk att utsättas för våld eller hot, underbemanning i ingripande situationer och risk för eskalerande situationer vid ingripanden.

Normaliseringen av hot och trakasserier ur såväl arbetsmiljöperspektiv som lagföringsmässigt perspektiv har nått en oacceptabel nivå. Denna

utveckling är mycket bekymmersam och riskerar, om den inte redan är det, att bli systemhotande.

Ett sätt att minska risken för att bli utsatt för påverkansförsök är att de poliser som önskar ska få skyddade personuppgifter. Med tanke på den rådande kriminaliteten är det obegripligt att detta ännu inte har genomförts.

Det är även angeläget att rätten till kränkingsersättning för poliser stärks. Ingen ska behöva utstå våld, hot eller kränkningar i sin yrkesutövning. I förlängningen riskerar det att bli ett demokratiproblem om enskilda poliser inte vågar utföra sitt arbete på grund av rädsla för att de själva eller deras anhöriga ska bli utsatta för våld, hot eller trakasserier.

Polisen skyddar medborgarna, och ett angrepp mot polisen är ett angrepp på rättsstaten.

Kränkingsersättningen har utvidgats så att poliser lättare ska få ta del av den. Regeringen gick dock inte hela vägen utan ansåg att poliser fortfarande ska anses tåla lite mer. Sverigedemokraterna anser att poliser självklart ska omfattas av samma skydd som övriga medborgare. Det är förvånande att inte alla partier ser det som viktigt att motverka polisens utsatthet. Tam lagstiftning är detsamma som att inte bry sig om våldet mot poliser.

Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 69 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag inledde mitt anförande i den förra debatten med att berätta om ett besök jag gjorde vid Sergels torg här i Stockholm. Jag ska inleda det här anförandet med att berätta om ett annat besök som jag gjorde ungefär vid samma tid.

Det var i Kronobergs län. Jag hade fått påstötningar från företagare runt om i hela landet som var utsatta för kringresande stöldligor som stal allt möjligt: maskinutrustning, dieselolja och andra saker. Jag berördes särskilt av en av de här företagarnas berättelse.

Han hade drygt ett år tidigare gjort slag i saken och startat eget företag. Han hade tagit lån på sitt hem och köpt en väldigt dyr grävmaskin för att starta sitt entreprenadföretag. Han hade jobbat hårt för att landa nya kunder och hade precis fått ett uppdrag. Han hade ställt dit maskinen och en dieseltank på fredagen och skulle börja jobba på måndagen, men när han kom för att börja jobba hade någon sågat hål på dieseltanken och stulit dieseln.

Med en byråkratisk mätmetod för att se det här brottets värde var det dieselolja för 20 000 kronor som var stulen. Men värdet som han förlorade på det här var mycket mer än så. För det första betydde det oerhört mycket att han inte kunde leverera till den här nya kunden som han hade tjatat på ganska länge på för att få jobba för. För det andra var han tvungen att göra många andra saker än att jobba och tjäna pengar till sitt nystartade företag den veckan.

Man ska också fundera på vad det gör med tilltron när man, som han vittnar om, inte känner sig sedd av rättsväsendet i processen. Han polisanmälde naturligtvis händelsen, men polisen hade inte ens tid att åka dit och titta på det hela. Det visade sig att han inte var ensam, utan det finns många sådana här i historier om människor runt om i landet som utsätts för brott och stölder. Det skapar besvärliga situationer för företagare som är så viktiga för hela landets välfärd, och de känner sig inte sedda av staten och rättsväsendet.

Detta landade i ett policyförslag – i förra debatten berättade jag om policyförslaget som jag lade om tillträdesförbud i butik – efter att vi funderat på varför sådant här inte tas på tillräckligt stort allvar. Då kom vi på att vi ville ha ett brott som gick över brottet stöld av normalgraden och som vi skulle kalla för systematiska stölder. Det blev verklighet under förra året. Det var en alldeles för sen leverans från regeringen, kan man tycka, men det blev i alla fall en leverans sju år senare.

Vi hoppas att den här lagen kan börja verka och hjälpa på marginalen. Men, fru talman, ingenting kommer att hjälpa när det gäller straffvärde om inte brotten utreds. Vi slet vårt hår och frågade oss: Varför utreds inte de här brotten? Man kan bara landa i en slutsats, och den är att det inte finns tillräckliga polisiära muskler. Man har inte tid att åka på allting som man skulle behöva åka på.

Det finns tre prioriteringsdimensioner, kan man säga, för polisen. Den första är det absolut mest akuta som naturligtvis är larm, alltså när någon ringer 112 och behöver hjälp. Den andra är att utreda brotten, och den tredje är att förebygga brotten. I en pressad situation där polisen kanske inte ens hinner åka på alla larm hinner man inte heller utreda, och hinner man inte utreda hinner man än mindre göra det viktiga brottsförebyggande arbetet.

Fru talman! Det handlar alltså om polisiära muskler. Det här är någonting som min partiledare Annie Lööf uppmärksammade i sitt jultal redan 2015 då vi föreslog ett tillskott till polisen med, med den tidens mått, hisnande 1,7 miljarder. Det där ökade för varje vecka som gick när man analyserade detta och det visade sig att musklerna är alltför klena tilltagna för att polisen ska hinna göra allting som den skulle behöva göra.

Vi ser bristande utredningsresultat när det gäller det förhätliga skjutvapenvåldet. Jag hörde på radio häromdagen att endast en fjärdedel av de här brotten leder till någon typ av fällande dom. Det är naturligtvis alldeles otillständigt, fru talman, och det måste vi göra någonting åt. Det är därför glädjande att en enig riksdag har ställt upp bakom målet att vi ska ha 10 000 fler polisanställda 2024 jämfört med 2018. Men det kommer inte att räcka.

Sverige är ett glesbefolkat land, och vi behöver ha en högre polistäthet. Med polistätheten som följer av polisreformen fram till 2024 kommer vi att ligga på ungefär 2,4 poliser per 1 000 invånare. En europeisk standardnivå är ungefär 3,1 poliser per 1 000 invånare. Vi måste upp i minst den nivån.

Fru talman! Det räcker inte med polisiära muskler. Polisen måste också ha en skarp hjärna. Vi måste ha en smart polis som förmår att prioritera på ett bra sätt och bekämpa brott på ett bra sätt. Därför tror vi att det är nödvändigt att vi inför större inslag i Sverige av polisforskning och skapar en grund för den forskningen genom att polisutbildningen efter 2024, när vi har gjort det första steget av utbyggnaden, görs till en riktig akademisk utbildning med en akademisk examen som man kan utgå från och även bedriva vidare forskning.

Polisen behöver också ha ett nervsystem som fungerar. Vi har hört tidigare talare lyfta upp problemen med en bristande ledningskultur hos polisen. Jag minns särskilt ett samtal jag hade med en områdespolis som fångade det så väl. Han sa att rädslan att göra fel är större än viljan att göra

bra saker. Så kan vi inte ha det, fru talman. Polisen måste ha självkänsla och våga, kunna och känna meningsfullhet i det som de gör i sitt arbete.

Fru talman! Jag har min bakgrund i näringslivet, och jag tänker ofta på skillnaden i förhållningssätt mellan statlig förvaltning och näringsliv. Båda har sina fördelar och kanske nackdelar, men någonting som näringslivet är bra på är fokus på resultat och operativitet. Jag blev särskilt påmind om det i förra veckan när jag fick prata med några amerikanska poliser som var experter på skjutvapenvåld från New Jersey och New York och som besökte Sverige. De har lyckats reducera skjutvapenvåldet med 80 procent över några år. Det är väldigt imponerande. De som tog hit dem var Stockholms Handelskammare, och de ska ha stort tack för det arbetet.

Fru talman! Jag tror att om vi ska kunna lösa problemen med otryggheten och vända en utveckling som har varit alldeles för negativ alltför länge måste många olika aktörer i samhället vara med på tåget, inte minst näringslivet. Jag är väldigt tacksam för det arbete som de gör och att de involverar företagen. Det är naturligtvis någonting som är viktigt för företagen själva – att minska riskerna att utsättas för brott och hjälpa till så gott det går.

Fru talman! Företagen är både ett mål och ett medel för tryggheten – ett mål såtillvida att de förtjänar våra insatser för att säkra deras trygghet så att de inte blir utsatta för brott och ett medel för att företag, till exempel en butik, drar ett flöde av vanligt folk till sig, vilket tränger undan kriminalitet. Det är viktigt att de finns på plats.

Någonting annat, på lite längre sikt, är att företagen är de som ser till att det finns löner och anställda, alltså att människor har jobb att gå till och kan tjäna pengar. Vi vet att socialt och ekonomiskt utanförskap är en grund för kriminalitet. Det måste vi adressera, och det är genom företagen som det sker.

Jag har redan lovat SME-kommittén, alltså Svenskt Näringslivs avdelning för små och medelstora företag, att Centerpartiet ska verka för att ta fram mer tillförlitlig statistik när det gäller brott mot företagarna. Vi hörde tidigare i dag, i en annan debatt, att Svenskt Näringsliv uppskattar värdet av företags brottsutsatthet till 100 miljarder årligen. Jag tror, fru talman, att det är en alldeles för liten siffra. Det finns stora mörkertal, framför allt när det gäller ransomware som företag utsätts för men också en hel del andra typer av attacker.

Därför vill jag yrka bifall till vår reservation 38 om just brott mot företag.

Anf. 70 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Efter påskhelgens kravaller har över 300 arbetsskadeanmälningar gjorts av poliser. Polisförbundet, polisens fackförbund, planerar att göra en brottsanmälan om brott mot arbetsmiljölagen i början av juni mot Polismyndigheten för att det fanns stora brister under insatsen under påskhelgen. Det var för få poliser och de kunde inte agera, det rådde brist på ledning och styrning, liksom på skyddsutrustning, och rätt arbetsmetoder användes inte. Det finns ett stort underskott på utrustning, utbildning och ledning, och då hamnar poliser i fara.

Polisledningen borde ha förutsatt att det här kunde hända, enligt det nationella skyddsombudet. Det måste finnas en större helhetsbild och förståelse för vad som kunde ske och vad polisen hade kunnat göra. Det var

oacceptabelt våld som riktades mot poliser. Jag hoppas att många, många utredningar kommer att leda till fällande domar.

Fru talman! Polisförbundet har länge lyft upp utbildningsskulden inom polisen och att det inte alltid handlar om att antalet poliser behöver bli fler. Däremot måste rätt utbildning och utrustning finnas. Då kan färre göra ett bättre jobb när det kommer till just hanteringen av våldsamma grupper.

Många erfarenheter drogs efter EU-toppmötet i Göteborg 2001, men de erfarenheterna verkar nu vara som bortblåsta i Polismyndigheten. Polisen är inte en lärande organisation utan en myndighet som om och om igen uppfinner hjulet.

Trots allt detta, trots bristerna vad gäller antal, planering, styrning, ledning och utbildning, valde rikspolischefen att på justitiekottet lyfta upp att det behövs ännu fler verktyg. Han efterlyste gummikulor och vattenkanoner. Vill han sätta de verktygen i händerna på poliser utan rätt utbildning?

Rikspolischefen nämnde inte med ett ord att poliser i fyra av polisens sju polisregionområden saknar rätt utbildning för att kunna hantera allmänna sammankomster. I polisregion Öst, Bergslagen, Mitt och Nord saknas utbildning i den särskilda polistaktiken. Däremot har många utbildning i AMF, arbete mot folkmassor. Men den särskilda polistaktiken innebär högre kompetens och bättre utrustning och framför allt bättre och mer välstrukturerad ledningsstruktur.

Det behövs dock mer. Polisen måste också ha nya verktyg för att hantera social oro, inte bara allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det finns nämligen verktyg – då talar jag inte om utrustning utan om taktik och arbetssätt – för att minska social oro. Forskningen finns, och erfarenheten finns hos enskilda poliser. Men avsaknaden av ett helhetsgrepp är tyvärr total.

När rätt arbetsmetoder och utbildning inte finns hamnar enskilda poliser i livsfara. Det leder till skador, både fysiskt och mentalt. Det här är livsfarligt.

För att Polismyndigheten ska vara en attraktiv myndighet anser Vänsterpartiet att det bland annat krävs förbättringar av den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. Polisen arbetar under varierande och komplexa förhållanden. Det kan vara både psykiskt och fysiskt väldigt påfrestande. Det är därför viktigt att det finns relevanta och inarbetade säkerhetsrutiner, särskilt när det kommer till polisens arbete i olika utsatta positioner.

Likaså är det viktigt att såväl tekniska som andra fysiska hjälpmedel och arbetsverktyg fungerar och är väl anpassade efter polisens verksamhet. Så ser det inte ut i dag inom Polismyndigheten.

Vi kan kolla på vad polisen lägger tid på: väldigt mycket administration. Om civilanställd personal skulle utföra den administration som det innebär att skriva in anmälningar, registrera beslag, göra efterlysningar och skriva ut inspelade förhör – det är arbete som poliser gör i dag – skulle det motsvara 1 900 poliser mätt i årsarbetskraft. Här måste det ske en förändring.

Fru talman! Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram ett underlag som belyser polisens utsatthet för brott och därefter återkomma med förslag på åtgärder för att göra arbetsmiljön säkrare för poliser i yttre tjänst. Tillkännagivandet är baserat på två motionsyrkanden från Vänsterpartiet. En sådan utredning måste allsidigt be-

lysa polisens utsatthet för brott i tjänsteutövningen. Men regeringen valde att inte gå vidare med förslaget i en proposition. Det är en enorm brist. Det är något som Vänsterpartiet lyfter upp och som Polisförbundet lyfter upp.

Fru talman! Polisen gjorde en stor omorganisation 2015. Alla partier hade olika åsikter om hur väl den genomfördes. Men vi står där vi står i dag. Det är dock mycket som inte blev riktigt som det var tänkt. Därför anser Vänsterpartiet att det behövs en ny polisberedning som tar ett brett och visionärt grepp om myndighetens verksamhetsutveckling. Polismyndigheten måste få i uppdrag att stärka förmågan till strategisk planering, styrning och verksamhetsutveckling samt att utveckla uppföljningen och stärka det lokala polisarbetet.

Fru talman! Jag kommer att yrka bifall till reservation 6. Polisledningen måste se om sitt eget hus innan ytterligare reoveringar kan ske. Det måste finnas utbildad personal innan helt ny utrustning och nya verktyg kan komma in i myndigheten. Ledarskap, planering och fokusering på grunduppdraget vill jag se mer av från Sveriges viktigaste myndighet.

Anf. 71 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige ska vara ett tryggt land att leva i, oavsett om man bor på landsbygden, i en stad eller i en förort. En av statens viktigaste uppgifter är att genom ett väl fungerande rättssystem ge medborgarna trygghet. Men tyvärr är Sverige på väg att tappa greppet om det eskalerande våldet. Och för många av de kriminella har alla spärar släppt.

Kristdemokraterna menar att insatserna för att bekämpa våldet måste intensifieras. Vi måste skydda vitala samhällsfunktioner. Kriminella sätter i system att attackera socialkontor, kommunhus, rättegångssalar med mera, för att försvåra arbetet för dem som arbetar där. Personal inom polis, brandkår och ambulans får utstå oerhört många obegripliga påhopp. Påskupploppen är ett av många exempel på attacker som vi har sett på senare tid.

Vi debatterar här och nu *Polisfrågor*. Det är ett ärende där vi i år hanterar ungefär 500 motionsyrkanden. Polisen är en av de primära faktorerna när det gäller att skapa trygghet i vårt land. Polisen är en viktig resurs för att upprätthålla tryggheten. Det är därför viktigt att samhället tydligt markerar att hot och våld mot poliser inte är acceptabelt och att lagstiftningen tydligt ger polisen rättigheter och möjligheter att upprätthålla sin och andras säkerhet.

Polisen måste fortsätta att rekrytera och anställa i hög takt. Sverige ligger fortfarande lågt jämfört med övriga Europa när det gäller polistäthet. Vi behöver fler poliser, så att polisen kan ha ordentlig närvaro på utsatta platser i hela landet.

Fru talman! Detta betänkande innehåller åtta förslag om tillkännagivanden. Ett av dem handlar just om antalet poliser. Sverige har som sagt för få poliser, och för få av dem är ute på gator och torg. Med dagens antal är det svårt att bekämpa de gäng som har tagit över i vissa utanförskapsområden och samtidigt vara närvarande runt om i vårt land, även på små orter där polisen ibland är nästan helt frånvarande i dag.

Visserligen har antalet poliser ökat något till kanske drygt 21 000 i dag. Men eftersom invånarantalet också har ökat har antalet poliser per invånare visserligen ökat, men det är fortfarande en bit kvar till den nivå som vi låg på 2014 med 205 poliser per 100 000 invånare och till toppnoter-

ingen 2010 på 216 poliser per 100 000 invånare. Vi har också långt kvar till målet om 26 000 poliser till utgången av 2024. I Europa är jämförelsetalet ungefär 300 poliser per 100 000 invånare. Det visar att Sverige har för få poliser.

För att åtgärda detta och för att se till att polisen ska vara närvarande i hela landet föreslår vi kristdemokrater att Sverige ska ha 30 000 poliser så snart det bara är möjligt. Vi vill att det ska anställas 10 000 fler inom polisen. Majoriteten ska bestå av poliser.

Utvecklingen i vissa särskilt brottsutsatta områden beskrivs ibland som näst intill förlorad.

Ett givet sätt att bryta utvecklingen och återta kontrollen är att utöka antalet poliser och att också återställa en närvaro i glesbygden.

Polisen behöver också få möjlighet att utföra sitt jobb genom att vissa arbetsuppgifter utförs av andra, alltså att polisens arbetsuppgifter renodlas. Man behöver också få utrustning och möjligheter att utföra sitt uppdrag enligt det som behövs.

Fru talman! Som tidigare nämnts i debatten är också Tullverket en viktig gren i att bekämpa brottslighet. Det är i dag inte en myndighet som ingår under polisen. Men det har en brottsbekämpande funktion.

Vi har en fri rörlighet inom EU. Men det får inte innebära att svenska gränser står oskyddade. Kristdemokraterna vill stärka tullens brottsbekämpande verksamhet och gränsskyddet.

I dag är man starkt inriktad på att vara en uppbördsmyndighet, att kontrollera införseln av punktskattevaror och att driva in skatt. Tullen har i dag fortfarande för svaga befogenheter. Trots förändringar som gjorts kan man säga att Sverige fortfarande är ett smörgåsbord för internationella stöldligor.

Det gavs visserligen en utökad möjlighet att ingripa mot brott. Men även enligt Tullverket självt innebar det inte någon stor förändring eftersom man bara får göra kontroller i samband med utförsel.

Det är viktigt att tullen får ett riktat uppdrag för att kontrollera utförsel av gods och också att söka efter stöldgods. Det är viktigt för att hindra stöldligornas verksamhet.

Fru talman! En annan sak jag vill lyfta fram i debatten är de brott som begås av djurrättsaktivister. Jägare, näringsidkare och personer verksamma inom de gröna näringarna utsätts i dag allt oftare för brott och trakasserier av djurrättsaktivister.

Det handlar om brott av många olika slag. Det är alltifrån skadegörelse, ofredande, olaga intrång till olaga hot och misshandel. Vi vill att polisens resurser för att bekämpa brott relaterade till djurrättsextremister ska ses över. Det bör klassas som extremism och bli föremål för fler åtgärder från polisens sida på nationell och övergripande nivå.

Eftersom vi ser att det krävs en ambitionshöjning menar vi att en särskild grupp för djurrättsrelaterade brott ska inrättas vid Polismyndigheten och att utredare med särskild kompetens för denna brottstyp ska ingå i samtliga polisregioner. Här delar vi åsikterna tillsammans med Centerpartiet. Jag yrkar därför bifall till reservation 40.

Fru talman! Vi kristdemokrater ställer oss givetvis bakom alla de förslag till tillkännagivanden som görs, våra förslag och de reservationer som vi har. Men jag yrkar som sagt bara bifall till reservation 40.

Anf. 72 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Det är dags för ett omtag av svensk rättspolitik. Liberalernas rättspolitik kommer alltid ha fokus på utsatta barn och kvinnor. Liberalerna kräver ett Sverige som står på brottsoffrens sida.

För en vecka sedan såg vi upplopp i min hemstad Norrköping. Det var poliser som attackerades i området där jag arbetat, området där jag har varit hemma hos kvinnor och barn som misshandlats och behöver hjälp av polisen. Vad händer med rättstryggheten om blåljuspersonal tvekar en endaste stund att åka in i ett visst område? Det är de utsatta barnen och kvinnorna som drabbas.

Sverige är i många avseenden ett annat land än vad det var för 20 år sedan. Vi behöver en politik som står rakryggad och klarsynt inför det vägval som det innebär. Det är en politik som inte hymlar om integrationsutmaningarna och som inte vacklar i försvaret av rättsstaten.

Sverige är på många sätt ett delat land. De våldsamma upploppen i svenska städer visar att Sverige står inför en brytpunkt. Vi har nått kulmen. Antingen vänder vi utvecklingen i våra utsatta områden – då krävs handlingskraft och att vi vågar se verkligheten – eller så vänjer vi oss vid stenkastning och skjutningar. Påskens upplopp är bara toppen av isberget med segregationens och utanförskapets konsekvenser.

En föränderlig omvärld kräver klarsynthet och förmåga till omställning. Det är förmågor som Sverige ofta visat, men där vi nu förlorat både fart och mod. Läget är alarmerande. Där utanförskapet är som störst är det inte sällan kriminella gäng och klaner som styr det offentliga rummet.

För få försörjer sig själva. Alltför många elever går ut grundskolan med brist på kunskaper, livschanser och möjligheten att leva sina drömmar. Så cementeras ett växande utanförskap till en ny generation.

Liberalerna kräver tydliga budgetsatsningar för att stärka polisens förmåga att hantera upplopp och kravaller. Poliser som står längst fram i ledet för att bryta en situation med pågående våld måste ha den bästa utrustningen. Det gäller såväl skyddsutrustning som annan utrustning och utbildning.

Om det är nödvändigt ska polisen kunna använda vattenkanon liksom andra åtgärder för att stoppa våldsverkare och se till att de sedan kan lagföras.

Det bor en halv miljon människor i våra utsatta områden. De allra flesta är vanliga medborgare som vill skapa ett tryggt liv för sig och sina familjer. Trots det har företeelser som aldrig skulle ha accepterats i resten av samhället mötts av slapphet och naivitet. Nu måste vi vända skutan.

Fru talman! Återupprättandet av rättsstaten, som är avgörande för var individs rätt till trygghet och frihet, kommer att kräva omfattande och långsiktiga reformer. Liberalerna kommer att driva på för att alla som bor i Sverige ska få den grundläggande trygghet och frihet från våld och kriminalitet de har rätt till.

Jag har pratat med flera poliser som har jobbat i flera årtionden. Vi kommer inte klara detta om vi inte blir fler, säger de. Bristen på poliser är skriande. När platser på polisprogrammet fortsatt står tomma framstår målet om 10 000 fler polisanställda till 2024 som orealistiskt.

Den enskilt viktigaste satsningen är att stärka polislönerna. Det ska synas i lönekuvertet att samhället uppskattar de insatser som poliser varje

dag uträttar i samhällets tjänst, inte sällan i miljöer och sammanhang där de utsätts för stora risker.

Sverige måste på sikt nå det europeiska snittet, det vill säga cirka 33 000 poliser mot dagens drygt 20 000 poliser. Det behövs ett erkännande av polisens viktiga arbete i yttre tjänst. Polisen behöver bli mer tillgänglig för allmänheten. Polisen ska kunna garantera en viss utryckningstid vid allvarliga brott.

Den grova brottsligheten agerar på olika samhällsarenor och inriktar sig mot den kriminalitet där ekonomisk vinning, men också makt, är bäst. Samverkan mellan myndigheter måste stärkas. Det offentliga utbetalningssystemet måste göras mycket robustare för att motverka att kriminella utnyttjar olika trygghetssystem.

Hemliga tvångsmedel ska kunna användas i större utsträckning än i dag för att komma åt grov organiserad brottslighet. Liberalerna kräver att skyddet för vittnen förbättras, och vittnesskyddsprogrammet bör byggas ut.

Brottsofferperspektivet måste finnas med i hela rättsprocessen, från anmälan till kriminalvården. Det behövs ett systematiskt stöd från polis och åklagare till brottsoffer, och samarbetet mellan polis, socialtjänst och civilsamhälle behöver fördjupas.

Avhopparverksamheten behöver fortsätta att utvecklas, och ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna kriminalitet bakom sig behöver införas. Det ska dock ske först efter avtjänat straff.

Fru talman! Vi är många som är chockerade över det vidriga våldet som en kvinna utsattes för i Norberg. En kvinna utsattes för en våldtäkt och kastades sedan ned i ett gruvhål. Därefter kastade han stenar på henne.

Samhället måste stå upp för brottsoffren. Straffen för våldtäkter är ofta oanständigt låga. Inte minst måste de som begår upprepade våldtäkter få högre straff.

Mäns våld mot kvinnor, unga killars våld mot unga tjejer, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer och alla former av sexualbrott angår hela samhället. Det rör sig ofta om allvarliga brott, och offren är många.

Mäns våld mot kvinnor, unga killars våld mot unga tjejer samt hedersrelaterat våld och förtryck är det mest extrema uttrycket för föreställningen att flickors och kvinnors frihet, värdighet och integritet är underordnad mannens. Det kan vi som liberaler aldrig stå passiva inför.

Det polisanmäls omkring 30 000 fall av misshandel mot flickor och kvinnor varje år, och mörkertalet är stort. Var tredje vecka mördas en kvinna eller flicka i Sverige av en man de har eller har haft en nära relation med. Enligt Brå lever 150 000 barn i Sverige tillsammans med en förälder som blivit misshandlad av den andra föräldern.

Polisers bemötande av flickor och kvinnor som har blivit våldtagna betyder mycket för brottsoffrets möjlighet att bearbeta sina erfarenheter. Poliser som möter våldtäktsoffer vill vara stödjande och empatiska, men många uttrycker att även de saknar nödvändiga förutsättningar för att kunna agera professionellt och stödjande.

Brottsoffrens kritik behöver tas på allvar.

Den ansträngda situationen inom myndigheten gör att polisen inte hinner ta sig an anmälningar ens av de allvarligaste brotten i tillräcklig tid.

Polisen behöver förstärka sin utredningskapacitet. Det är också angeläget att utveckla arbetet med tidig spårsäkring vid sexualbrott.

Att få unga killar att sluta utöva våld mot unga tjejer måste prioriteras högre. Stödet för unga tjejer måste förbättras. Kunskapen om att unga tjejer i så hög grad utsätts för våld i nära relationer måste öka.

Barnfridsbrottet innebär att det sedan den 1 juli 2021 är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar i form av till exempel vålds- och sexualbrott i nära relationer.

Vill vi att barn ska växa upp i trygghet måste ytterligare åtgärder vidtas. Det gäller framför allt vårdnad, boende och umgänge. När en vårdnadshavare, oftast en pappa, väljer att utöva våld mot sin partner, ofta med barnet som vittne, ska det utsatta barnet inte behöva ha kontakt med den förövaren som pappan valt att bli. Barnet är ett brottsoffer. Varje åtgärd ska ses i ljuset av detta. Så förebygger vi att barn och unga dras in i kriminalitet. Så ökar vi förutsättningarna för trygghet.

Liberalerna kommer att fortsätta verka för att rusta Sverige för en ny tid, lyfta svåra frågor, ärligt beskriva de utmaningar som väntar och leverera liberala svar. Det är svar som sällan går att sammanfatta i rubriken på en valaffisch eller ens att helt reda ut i tv-debatternas snabba replikskiften. Vi kommer varken att skönmåla eller att svartmåla. Vi kommer heller inte att låtsas som att det finns enkla lösningar på svåra problem. Men vi kommer alltid att verka för ökad trygghet. Det är bara så vi alla kan uppleva frihet.

Vi ställer oss bakom alla våra reservationer, fru talman, men yrkar bifall endast till reservation 54.

Anf. 73 MARTIN MARMGREN (MP):

Fru talman! Det känns lämpligt att det är just i polisfrågor jag gör min debut i den här talarstolen. Jag kommer från polisverksamheten, från gatan i Rinkeby. Det var visserligen ett par månader sedan, men de här frågorna ligger mig naturligtvis väldigt varmt om hjärtat. Polisycket, att hjälpa, skydda och ställa till rätta, är på många sätt det bästa yrke man kan ha. Det upplever jag fortfarande.

Vår uppgift i den här församlingen är att se till att de poliser som jobbar ute på fältet med ingripande verksamhet, brottsförebyggande arbete och utredningar har rätt förutsättningar för att göra sitt otroligt viktiga jobb. Det har de inte i dag.

Vi är för det första alldeles för få poliser. Det har vi varit länge. Det har funnits tydliga brister inom i princip alla delar av kärnverksamheten. Mängdbrott som skulle kunna utredas läggs på hög. Man hittar ursäkter och anledningar att lägga ned sådant som skulle ha kunnat leda till fällande dom om man hade haft tillräckligt med tid och personal. Det förebyggande arbetet prioriteras bort för att man behöver hantera inkomna larm och inkomna utredningar. Det grova våldet är just nu på en all time high-nivå vad gäller skjutvapen, mord och sprängningar. Alldeles uppenbart har polisen i dag inte de förutsättningar man behöver för att lösa sin uppgift.

Samtidigt står ungefär hälften av platserna på Polishögskolan tomma. Även om vi har en tillväxt på gång går den alldeles för långsamt.

Vi har också flera erfarna poliser som successivt lämnar yrket på grund av brister i lön, brister i arbetsmiljö eller frustration över svårigheter att utföra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Det här är en utveckling som vi måste se till att vända.

En del som ligger Miljöpartiet särskilt varmt om hjärtat är det lokala brottsförebyggande arbetet. Det behövs många fler områdespoliser som har rätt förutsättningar och rätt verktyg för att jobba brottsförebyggande i nära samverkan med sina respektive lokalsamhällen, bygga förtroende, bygga relationer och agera gränssättande.

Här har även Polismyndigheten med den resurs man har en läxa att göra i ledning och styrning. Det finns för stor del av resursen i centrala funktioner och för liten del ute i polisområdena.

Vi har också poliser som är områdespoliser och jobbar brottsförebyggande eller repressivt som sitter i receptioner eller polisens kontaktcenter på grund av brist på pengar. Här har Miljöpartiet lämnat in utskottsinitiativ med syftet att stärka polisen ekonomiskt så att man kan anställa civila för att fylla upp de tjänsterna och på så sätt låta de poliserna ägna sig åt polisarbete.

Det här skulle jag säga är ett minimikrav. Vi skulle kunna anställa många fler civila och effektivisera polisverksamheten i väntan på att också fylla på med poliser. Det tar som bekant lite längre tid att utbilda och stärka den polisiära delen av Polismyndighetens verksamhet. Men det här är akut. Polisen behöver omgående stärka de civila funktioner som går att stärka för att frigöra poliser till polisarbete. Det är också något som bland annat Polisförbundet förordar.

Sedan behöver alla mina kollegor där ute bättre anställningsvillkor och bättre arbetsmiljö. Hot och våld mot poliser ökar dessvärre fortfarande.

Vi behöver som lagstiftande församling se till att det blir så lätt som möjligt för poliser att, såklart med skydd av rättssäkerheten, skydda sina identitetsuppgifter och freda den privata sfären från den professionella.

Vi behöver också ha ett mycket mer systematiskt arbete med arbetsmiljöfrågor. Det gäller inte minst de fruktansvärda kravallerna, där flera poliser kunde ha dödats. Jag skulle säga att det var ren tur att det inte var poliser som avled i de vidriga attackerna som de utsattes för i några av våra städer.

Det här sätter ljuset på brister i polisens arbetsmiljöarbete och polisens ledning och styrning. Att vara polis innebär naturligtvis vissa risker. Det ingår i yrket. Men att myndigheten inte klarar av att förbereda sin organisation för de kravaller som blev, inte i Skäggetorp vid första tillfället men senare i Norrköping och i Örebro, är oacceptabelt. Det är inte godtagbart, och som påpekats i den här talarstolen tidigare i dag har Polisförbundet också anmält detta.

Det är ett exempel på vikten av att poliser har en bra arbetsmiljö. Det är också något som påverkar möjligheten att fylla på och rekrytera poliser.

Det finns också andra frågor. Polisen skulle jag säga är Sveriges viktigaste myndighet, men polisen jobbar inte ensam. Kommunernas brottsförebyggande uppdrag är otroligt viktigt. Det behöver stärkas, naturligtvis i lagstiftning men även i praktik.

Kommuner har normalt sett en mycket större resurs att sätta på att samordna brottsförebyggande arbete. Det vet jag av erfarenhet då jag jobbat med det här i ganska många år. Och kommunerna behöver stegpa upp. Man behöver se till att det finns brottsförebyggande nav lokalt där man knyter till sig polis och olika delar av den kommunala verksamheten men även andra myndigheter, civilsamhälle och företagare och mobiliserar lokalsamhället i det brottsförebyggande arbetet. Inte minst är detta viktigt

när det gäller arbetet för att förhindra insocialisering och nyrekrytering till kriminalitet.

Polisens del i detta är mindre än till exempel skolans och socialtjänstens men nog så viktig, och den samverkan behöver fungera bättre än den gör i dag.

För att frigöra polisiära resurser till polisiära uppgifter, där det relationsskapande brottsförebyggande arbetet är precis lika viktigt som utryckningar och utredningar, behöver polisens arbetsuppgifter fortfarande renodlas. Det finns mycket som polisen gör i dag som andra skulle kunna hantera, till exempel den passhantering som har skapat kaos men också dragit polisiära resurser från polisiär kärnverksamhet.

Sammanfattningsvis är det svårt att överdriva vikten av en fungerande polisverksamhet. Det är helt grundläggande för att upprätthålla samhällskontraktet.

Jag vet också av erfarenhet att en stark polis som är närvarande ute i alla lokalsamhällen också stärker resten av samhället. Man gör skolan bättre. Man gör socialtjänsten bättre. Man gör fritidsverksamheten bättre. Man kan stärka civilsamhället, och man kan stötta företagandet. Så när vi stärker polisen stärker vi också hela samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Unga lagöverträdare

Prot. 2021/22:107
4 maj

Polisfrågor

Unga lagöverträdare

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU27

Unga lagöverträdare
föredrogs.

Anf. 74 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Ett starkt samhälle kan och ska aldrig acceptera den organiserade brottsligheten. Och framför allt ska vi aldrig acceptera att unga människor trillar mellan stolarna och hamnar i ett utanförskap där brottslighet är det enda alternativet – inte i går, inte i dag och inte i morgon.

För mig som socialdemokrat är utgångspunkten tydlig: Sverige står som starkast när vi möter kriser tillsammans, när vi tillsammans kämpar för att göra både och, när vi är stenhårda mot brottsligheten men tillsammans också jobbar förebyggande. Så måste vi såklart också möta den allt grövre kriminalitet som i dag förgiftar vårt samhälle och den segregation som möjliggör nyrekrytering av framför allt unga män till den allt allvarligare brottsligheten.

Fru talman! Vi befinner oss just nu i kammaren för att debattera bland annat justitieutskottets betänkande 27 *Unga lagöverträdare*, ett betänkande med cirka 90 yrkanden från den allmänna motionstiden och ett stort antal tillkännagivanden. Dock ska man vara medveten om att sju av dessa kommer från en falsk utskottsmajoritet som inte kommer att få gehör under voteringen om betänkandet.

Med anledning av de falska majoriteterna måste jag yrka bifall till följande reservationer: nummer 1, 4, 16, 22, 23 och 31 samt reservation 2, där Miljöpartiet muntligt har meddelat ändrat ställningstagande i utskottet.

Efter att ha suttit i ett annat utskott i sju år ser jag justitieutskottets användande av verktyget tillkännagivande som mycket märkligt. Möjligheten för riksdagen att använda sig av tillkännagivanden är ett starkt och viktigt verktyg, och såklart ska riksdagen ha möjligheten att sätta ned foten och välja en annan riktning än den regeringen visar. Men att i ärende efter ärende lägga fram förslag till tillkännagivanden i frågor där det sedan tidigare redan finns tillkännagivanden som inte är slutbehandlande eller där regeringen på olika sätt redan är igång med utredningar eller lagförslag är för mig inget annat än att försöka ge sken av att riksdagen har en annan vilja än regeringen, vilket många gånger inte stämmer.

Polis, kriminalvård, åklagare och domstolar ska självklart ha den personal och de verktyg de behöver för att bekämpa grova brott. Under debatten kommer vi nog att få höra en del av dessa förslag från övriga partier.

Men ibland är det förslag som vi socialdemokrater anser går för långt och som forskningen inte heller stöder. Det är uppenbart att dessa förslag inte räcker – att de bara är halva lösningen och i värsta fall en lösning som enligt forskning kan ge motsatt effekt och i sig leda till grövre brottslighet. Vi vet att annat också måste göras.

Tillsammans måste vi arbeta för att vi inte ska ha några utsatta bostadsområden där ungdomar inte klarar skolan. Tillsammans måste vi se till att det inte finns några delar av samhället där barn inte får se sina föräldrar gå till jobbet för att de inte har lärt sig svenska. Tillsammans måste vi stoppa den negativa utvecklingen i områden där föreningslivet drar sig tillbaka och vuxna förebilder saknas. Tillsammans måste vi lösa bostadskrisen, trångboddheten, narkotikahandeln och statens och myndigheters frånvaro i våra utsatta områden. Tillsammans måste vi se till att samhället bryter människors utanförskap.

Fru talman! Som mamma och politiker men framför allt lärare anser jag att skolan är nyckeln till frihet och ger ett starkare samhälle och en ökad gemenskap. Skolan ger alla barn och unga kunskaper men också möjlighet till positiva livsval. Skolan är en mötesplats för människor med olika bakgrunder och förmedlar och gestaltar människovärdets okränkbarhet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män och solidaritet mellan människor.

Skolan skulle kunna ha en avgörande roll när det gäller att förebygga uppkomsten av unga lagöverträdare. Men tyvärr har den svenska skolan blivit ett marknadsliberalt experiment som motarbetar många av dessa visioner. Det handlar om ett experiment där alltför många elever inte klarar skolan, vilket har lett till ökad segregation och utanförskap, och där elevhälsan får stå tillbaka. Det är ett experiment där våra barn och unga har blivit kunder som skolorna kan sålla bort och där vinstdrivet har blivit viktigare än både kunskapsförmedlingen och värdegrundsarbetet.

Att misslyckas i skolan är för många startskottet för en kriminell bana. Detta är såklart en skam för ett land som Sverige.

Som socialdemokrat är jag därför stolt över att vi som parti inte har tunnelseende utan vågar driva flera frågor samtidigt. Vi ser att skolan, arbetsmarknaden, socialtjänsten, bostadsmarknaden, idrotten och kulturen är lika avgörande för att få bukt med ungdomsbrottsligheten som fler poliser och hårdare straff. Vi gör både och, på riktigt.

Fru talman! Att på morgonen vakna och läsa i tidningen om hur unga skjuter, rånar, förnedrar eller skadar andra människor gör ont. Dock har jag också insett att jag läser dessa artiklar med lite andra ögon.

Låt mig vara tydlig: Brotten jag läser om ska mötas med motstånd och fördömas. Brottningarna som begår dem ska lagföras och dömas. Men i artiklarna letar jag alltid efter den där specifika delen som gör mig mest arg och som jag alltid hoppas inte ska finnas med. Aldrig igen vill jag läsa orden från en granne, en lärare eller en annan vuxen, som i en intervju säger: Jag såg det komma redan när hen var barn. De orden symboliserar nämligen ett samhälle som har misslyckats och vuxna som valt att blunda i stället för ett samhälle som tagit ansvar. Så ska Sverige 2022 inte se ut. Sverige kan bättre.

Fru talman! Samhällets kamp mot kriminaliteten måste vara skoningslös. Även ungas brottslighet är såklart ett hot mot hela det demokratiska samhället och ska bekämpas med alla medel. Rättssamhället ska reagera kraftfullt mot brottslighet. Genom de påföljder ett brott får demonstrerar vi våra värderingar och vad som är rätt och fel. Men barn är barn. De som begår ett brott och är tillräckligt gamla ska dock såklart räkna med kännbara påföljder, samtidigt som vi ser till att andra unga inte hamnar i samma situation.

Allt detta, fru talman, har den socialdemokratiska regeringen också jobbat för. Vi har sedan vi tillträdde 2014 bland annat skärpt straffen för ett sextiototal brott och infört straffet ungdomsövervakning. Vi har avskaffat straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet. Vi har utökat resurserna till skolor och socialtjänst i utsatta områden. Vi har gett polisen utökade resurser och fler kollegor.

Men vi vill också skärpa straffen för rekrytering av unga till kriminalitet. Vi vill öka de sociala insatserna och förbättra tillgängligheten till socialtjänstens verksamheter och fältassistenter på kvällar och helger. Vi vill vända på varje sten för att bryta segregationen. Vi vill stärka socialtjänstens förmåga att agera tidigt. Vi vill förbättra möjligheten att dela information mellan olika kommuners socialtjänst samt mellan polis och socialtjänst. Och vi vill lagstifta om brottsförebyggande ansvar för alla kommuner.

Fru talman! Den grova brottsligheten bland unga är såklart ett stort problem. Men det är när tron på framtiden går förlorad som gängen lyckas rekrytera unga till ett alternativ vi inte vill att de ska hamna i. Vi ska fortsätta bekämpa brotten men också brottens orsaker.

Det effektivaste sättet att hindra unga människor att välja kriminalitet är att erbjuda något bättre: bra utbildning, meningsfull fritid, ett första jobb, möjlighet att flytta hemifrån. En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter tidiga insatser och hela samhällets engagemang. Tillsammans skapar vi ett bättre och tryggare samhälle.

(Applåder)

Anf. 75 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera motionsbetänkandet gällande unga lagöverträdare. Jag börjar med att yrka bifall till reservation nummer 6 om brottsförebyggande åtgärder riktade mot unga kriminella.

Vi ser en samhällsutveckling där brottsligheten kryper längre ned i åldrarna. Tio- till tolvåringar rekryteras av kriminella gäng. Det är alldeles förfärligt. Unga personer begår grövre och grövre brott. Allt fler unga förövare mellan 15 och 17 åtalas och döms för mord, mordförsök och medhjälp till mord. Skjutvapenvåldet har ökat kraftigt bland minderåriga.

En annan brottstyp som ökat kraftigt är ungdomsrån, där unga personer rånar andra barn och unga. Dessa rån innefattar ofta förnedringsinslag, vilket är förfärligt.

Brottsförebyggande rådet presenterade en rapport förra året. Den visade att rånerna blivit grövre och grövre och att det fanns många orsaker till dem. Det vanliga var de handlade om att tvinga till sig pengar eller om en bakomliggande konflikt. Men rapporten visade också att det var vanligt att det handlade om att visa makt och överlägsenhet mot rånoffret, vilket ofta visades genom att man urinerade på offret eller genom andra förnedrande inslag.

Vad är det för fel på dessa människor? En normal människa skulle inte ens komma på tanken att urinera på en annan person. Det är så fel, galet och illa att jag blir upprörd. Hur kan man bara göra så? Jag fattar det inte.

Det behövs effektiva brottsförebyggande åtgärder, där samhället tidigt och kraftfullt markerar mot brott. Ju tidigare samhället reagerar, desto större är chansen att bryta den kriminella banan.

De senaste årens utveckling i utanförskapsområdena har skapat en grund för gäng och organiserad brottslighet att växa sig allt starkare. Unga personer utnyttjas ofta för att sälja och transportera narkotika, och narkotikabrottsligheten genererar pengar som har en dragningskraft på unga. Konsekvenserna för denna grupp av unga är i dag alldeles för mesiga och betydelselösa, helt enkelt.

Arbetet mot ungdomsbrottsligheten måste ske brett och systematiskt. Socialtjänst, polis och andra myndigheter måste samverka för att brottsförebyggande åtgärder ska sättas in tidigt när unga begår brott. I dag kan en ung person gripas för ganska grova brott och vara tillbaka på gatan några timmar senare, trots att risken för återfall är hög. Det skapar otrygghet och skadar människors tillit till samhället. Den grupp av unga personer som gång på gång begår allvarliga brott måste bort från våra gator och torg.

Sverige behöver betydligt tuffare tag mot ungdomsbrottsligheten. Det har gått alldeles för långt utan att samhället har reagerat på ett kraftfullt sätt.

Fru talman! Socialdemokraterna har regerat i åtta år. Under dessa år har brottsligheten blivit grövre och grövre. I förra veckan höll Magdalena Andersson en presskonferens där hon erkände att hennes egen regering hade misslyckats totalt med att bekämpa brottsligheten. Det är bara att konstatera vad som hände under påskkravallerna. Det har sparat ur helt och hållet.

Sverige är ett otryggt land i dag. Skjutningar har blivit vardagsbrott. Oskyldiga människor skjuts till döds. Till och med tolvåringar skjuts till döds, och barn beskjuts på en lekplats. Det är skrämmande. Men äntligen erkänner Andersson att regeringen har misslyckats med sin viktigaste uppgift. Hon har lovat att vända på varje sten för att bekämpa brottsligheten. Men det är inte sant. Det är tomma ord. Bara i det här betänkandet finns

flera förslag som skulle ha effekt på brottsbekämpningen. Men Socialdemokraterna röstar emot.

Fru talman! Vi moderater har många bra förslag som skulle minska ungdomsbrottsligheten. Jag hinner inte nämna alla utan har valt ut två av Moderaternas förslag.

Det första handlar om brottsförebyggande åtgärder riktade mot unga kriminella.

Det finns en ny grupp av unga vuxna på fängelserna som innebär nya utmaningar för kriminalvården men stora problem för samhället. Det rör sig om män från socialt utsatta områden som har lågt förtroende för myndigheter och ofta redan i unga år är tungt kriminellt belastade och har missbruksproblem. Ofta saknas ett intresse för att över huvud taget lämna kriminaliteten. Det ställer nya krav på verkställighetsinnehållet, så att dessa personer ska få stöd att lämna brottsligheten. Moderaterna vill att en utredning tillsätts med uppdrag att, bland annat utifrån erfarenheter i andra länder, ta ett samlat grepp om denna grupp individer och lämna förslag på lämpliga brottsförebyggande åtgärder och verkställighetsinnehåll som skulle få dessa personer att lämna brottsligheten.

Morgan Johansson brukar i nästan varje debatt säga att Moderaterna inte har några brottsförebyggande förslag över huvud taget. Det är ju fel. Vi har ju till exempel det här förslaget, som jag tror skulle göra ganska stor nytta. Men Socialdemokraterna kommer att rösta emot det.

Det andra av Moderaternas förslag som jag vill nämna gäller straffrabatten för unga. I dag särbehandlas unga vuxna i åldern 18–20 år genom en straffrabatt. Vi menar att den som är vuxen och myndig och begår ett brott ska behandlas som vuxen också när det gäller straffen.

I början av året togs straffrabatten bort för brott med minimistraffet ett års fängelse. Detta innebär att en 20-åring även i fortsättningen får straffrabatt då han begår till exempel en misshandel av normalgraden.

Här kan jag ge ett exempel: En man slog en kvinna i ansiktet med en hård sak. Kvinnan fick kraftiga tandskador, en tand slogs ut helt och en annan slogs av på mitten. Mannen dömdes för misshandel av normalgraden med straffvärde tre månaders fängelse av både tingsrätt och hovrätt.

Regeringens lagändring innebär alltså att när en 20-åring slår ut tänderna på sin flickvän får han fortfarande straffrabatt i och med att detta bedöms som misshandel av normalgraden. Hur kan den feministiska regeringen tycka att det är bra? En 20-åring kan slå ut tänderna på sin flickvän och få straffrabatt. Det är verkligen inte feministisk politik. Men sådan är Socialdemokraternas rättspolitik.

Fru talman! Till sist får vi igenom sju förslag till tillkännagivanden i detta ärende. Det gäller till exempel sänkt gräns för häktning av unga, en ny omfattande utredning gällande ungdomsrånen, skärpning av ungdomsövervakningen med mera.

Vi hörde den socialdemokratiska ledamoten här tidigare säga att det är att slå in öppna dörrar att komma med nya tillkännagivanden när det finns gamla. Det är bara så att regeringen är otroligt långsam när det gäller att leverera på tillkännagivanden. Vi måste helt enkelt trycka på så att det blir lite fart på dem. Då måste vi ibland komma med tillkännagivanden, och ibland sätter vi också ett årtal för när det senast ska ske.

Avslutningsvis vill jag återigen säga att jag håller med Magdalena Andersson om att hennes regering har misslyckats totalt med att bekämpa brottsligheten i Sverige. Det är tydligt med tanke på påskkravallerna och med tanke på ungdomsrånen, som har ökat och blivit värre. Skjutningarna slog rekord under första kvartalet i år. I princip skjuts två personer ihjäl varje vecka i Sverige.

Socialdemokraterna har tappat greppet. Vi hörde också att Sverige kan bättre. Ja, Sverige kan bättre, men då måste vi nog ha en annan regering i höst.

(Applåder)

Anf. 76 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet *Unga lagöverträdare*. Nämnas bör att unga lagöverträdare på intet sätt utgör någon homogen grupp. Unga begår olika brott av olika anledningar. Betänkandet är brett, och det återfinns en mängd olika punkter som berör alltifrån organisatoriskt ansvar för unga lagöverträdare till påföljder för unga.

Vad som dock kan konstateras är att unga lagöverträdare i dag begår många brott och i alldeles för hög utsträckning grova brott. Det finns tyvärr alldeles för många exempel på hur barn med flera år kvar till straffmyndighetsåldern inkluderas i gängkriminalitet.

Vi ser hur barn under 15 år får börja sälja narkotika, förvara vapendelar eller springa ärenden åt de äldre i nätverket. Några år senare blir det dags att bruka våld på beställning av de äldre, och innan en del hunnit fylla 18 har de ombetts att, och kanske försökt eller lyckats, mörda någon.

Mot denna dystra bakgrund är det åtminstone positivt att vi i utskottet har lyckats finna en majoritet för att föreslå 13 tillkännagivanden som på riktigt skulle göra skillnad, även om alla av dem inte har majoritet i kamraren. Det är förslag som på olika sätt skulle ha inneburit att vi haft bättre förutsättningar att förhindra ungas kriminalitet, och de skulle ha inneburit rimligare påföljder för unga.

Det rör sig bland annat om sänkt gräns för häktning av unga, så att polisen inte tvingas låta unga återvända direkt till kriminaliteten i de fall det redan finns en skäligen brottsmisstanke.

Det rör sig om att låta Kriminalvården inrätta en enhet som tar över ansvaret för unga lagöverträdare, så att grovt kriminella unga blir statens ansvar och inte kommunernas, och att ansvaret för slutna ungdomsvård flyttas från Sis till Kriminalvården.

Det rör sig om att ungdomsövervakningen ska kunna användas under vardagar och i större utsträckning anpassas individuellt samt att misskötsamhet i högre grad bör leda till att ungdomsövervakningen avslutas och ersätts med omhändertagande enligt LVU eller slutna ungdomsvård.

Det rör sig om ungdomsrån, ett fenomen som engagerat mig i riksdagen och som jag önskar uppehålla mig lite längre vid. De rån som unga utför tillhör sannolikt de mest uppdagade och medialt återgivna brott som unga står för. Detta är inte alls konstigt, givet utvecklingen. Vi har sett en kraftig ökning i närtid samtidigt som råheten blivit allt grövre, något som inte minst uppmärksammades i Brottsförebyggande rådets rapport under hösten.

Mellan åren 2013 och 2019 skedde en 250-procentig ökning av anmälda ungdomsrån – från 1 002 stycken till 2 489 stycken. Pandemin och dess restriktioner resulterade därefter i något av en minskning, men trenden har varit tydlig.

Vi har dessutom alla kunnat läsa om hur rånarna i dag inte alltid nöjer sig med offrets värdesaker, märkeskläder eller andra tillhörigheter. Trots att de inte behöver bruka våld gör de det. Våldet präglas då stundvis av rena förnedringsinslag. Vålds- och förnedringshandlingar filmas ibland och sprids i sociala medier. Förövarna vill säkerställa att så många som möjligt tar del av deras övergrepp. På detta sätt etablerar de dominans och sprider skräck samtidigt som offrens lidande blir än större och förödmjukelsen blir total.

När man läser vittnesmål från, eller själv pratar med, unga som drabbats av förnedringsrån är det helt uppenbart att dagens straff på intet sätt väger upp de gärningar som brottsoffren utsatts för. Det är därför glädjande att utskottet anser att minimistraffet för rån av normalgraden bör höjas till lägst ett år och sex månader samt att alla rån med förnedrande inslag ska bedömas som grova rån och leda till minst fem års fängelse.

De åtgärder mot ungdomsrån som vi i utskottet funnit majoritet för lär dock inte bli verklighet inom en snar framtid, eftersom Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna av olika skäl reserverar sig och kommer att rösta nej i kammaren.

Fru talman! Ungdomsrån såväl som andra grova brott som begås av unga aktualiserar ytterligare en fråga, som vi hanterade i utskottet under hösten, nämligen ungdomsrabatten. Den frågan återaktualiseras nu.

Regeringen vågade i höstas nämligen endast beröra vissa brott begångna av unga myndiga lagöverträdare mellan 18 och 21 år. Man ansåg att 20-åringar fortfarande skulle få en åldersbaserad rabatt på sin påföljd om de misshandlade eller hotade ett vittne, exempelvis. Regeringen blundade även helt för behovet av såväl en sänkt straffmyndighetsålder som en översyn av ungdomsrabatten för de unga lagöverträdarna mellan 15 och 18 år.

Sverigedemokraterna såg dessa brister i regeringens förslag och gick längst i sin följdmotion genom förslag om skarp lagtext för att åtgärda delar av bristerna och tillkännagivanden för att ta itu med andra brister. Tyvärr fick vi inte stöd i utskottet för vårt förslag om att omgående slopa straffreduktion för alla myndiga lagöverträdare samt kraftigt sänka ungdomsrabatten för dem i 15–17-årsåldern. Men vi lyckades åtminstone rikta ett tillkännagivande till regeringen om att slopa straffreduktionen för dem över 18, vilket är en bra början.

I det betänkande vi debatterar i dag återkommer vi delvis i dessa ärenden i reservation 17 om sänkt straffmyndighetsålder och i reservation 21 om straffrabatten för 15–17-åringar.

Fru talman! Jag anser mig ha belagt behovet av dessa åtgärder, vilket är lika stort i dag som i höstas när propositionen hanterades. Jag önskar därför yrka bifall till reservation 21.

Anf. 77 MALIN BJÖRK (C):

Fru talman! I dag debatterar vi här i kammaren betänkandet *Unga lagöverträdare*. Unga lagöverträdare – vilka är det? Ja, det är unga personer som på ett eller annat sätt har överträtt någon straffbestämmelse. Det är

unga människor för vilka det borde vara en självklarhet att se ett helt liv framför sig, ett ordnat och lagligt liv, men så ser det tyvärr inte riktigt ut för alla överallt.

I dag förekommer det att personer så unga som 8–9 år – Ellen Juntti sa 10–12 år; jag har hört 8–9 år – används av kriminella. 8–9-åriga barn lockas in i en värld som i början innehåller uppskattning och någon liten belöning för ett enklare uppdrag. Det är uppdrag som till en början kan te sig rätt harmlösa, i alla fall från barnets perspektiv. Och de äldre som vänder sig till dessa barn – inte sällan söker de aktivt upp dessa barn – vet hur de ska locka och pocka, bekräfta och belöna.

Ja, en ung lagöverträdare är den 9-åriga pojke som springer iväg med ett litet paket i handen som innehåller en mängd otillåtna tabletter och som lämnar det på anvisad plats för att sedan springa hem igen, då med en hundralapp i handen – en belöning för ett väl utfört arbete. Den 9-åringen har faktiskt begått en brottslig handling men inte en straffbar handling. Och straffbar ska den inte vara.

Fru talman! En 9-åring är ett barn. En 9-åring äger inte alls ett utvecklat konsekvenstänk. Ett sådant är fullt utvecklat först i vuxen ålder, framåt 25-årsåldern närmare bestämt. Det är mot den bakgrunden som vi har en särskild lagstiftning för gruppen unga lagöverträdare.

Men den gruppen är förstås inte homogen, långt därifrån. Den rymmer, förutom nyss nämnda 9-åring, den 17-åring som med ett städat yttre och en oskyldig uppsyn säger sig ha lånat ut sitt bankkonto till en ytlig bekant, som en ren tjänst. Hon ser inte alls något konstigt i att det ramlat in stora summor på hennes konto. Pengarna skulle hon ju bara swisha vidare till några personer som den där bekanta sagt skulle ha dem.

Gruppen unga lagöverträdare rymmer också den 15-åring som tillsammans med några jämgamla kamrater konsekvent trakasserat ägaren till närbutik, där de gått in och plockat vad de velat ha och när de inte fått det hotat och kanske plockat fram en kniv. Det är en 15-åring som tar med sig samma kaxiga attityd in i rättsalen och som bemöter den trakasserade butiksägaren, när denne lämnar sin berättelse, med ett hånflin.

Eftersom det inte finns ett typexempel på en ung lagöverträdare – det skiljer sig åt vad gäller ålder, kön och hemförhållanden – måste förstås samhällets åtgärder för att få unga att inte begå fler brott skilja sig åt. Här är det viktigt att vi kan hitta rätt åtgärder, som har effekt för just den aktuella individen, och det så tidigt som möjligt.

Att lyckas få en ung person att inte fortsätta på en kriminell bana eller, allra helst, att aldrig slå in på den är en enorm vinst för många inblandade. Det förhindrar lidande hos brottsoffer som annars skulle komma i den här personens väg liksom lidande hos anhöriga. Och i stället för att ha en kriminell individ som kostar samhället enorma summor får vi en samhällsmedborgare som bidrar.

Fru talman! Det finns flera förslag till tillkännagivanden i detta betänkande som handlar om sådant som redan bereds inom Regeringskansliet. Det är under utredning, som man har varit inne på tidigare här i dag. Tillkännagivandena går ut på att regeringen måste skynda på. Det gäller till exempel ett om utredningar av barn som är under 15 år. Vissa partier menar att det går för långsamt trots att det har lagts fram ett betänkande om bättre åtgärder på detta område.

För egen del föredrar jag att genomarbetade förslag läggs på bordet när det är dags att ta ställning, för om förslagen ska uppnå tänkt effekt behövs det en allsidig genomlysning och noggsamma avvägningar. Men det finns ett område där problembilden är så allvarlig och konsekvenserna av nuvarande brister är så stora att åtgärder faktiskt inte kan vänta, och det gäller verkställighet av påföljden slutna ungdomsvård. Det är en påföljd som döms ut för unga personer som begått riktigt allvarliga brott. Dessa påföljder verkställs i dag på Sis-hem. Vi har tyvärr fått ett antal rapporter om hur säkerheten på dessa hem brister och hur de inte lyckas hantera unga grovt kriminella personer. Här måste ansvaret flyttas över till Kriminalvården så snart som möjligt för att dessa dömda personer ska kunna hanteras på ett godtagbart och rättssäkert sätt.

Fru talman! Jag var i Kalmar häromveckan. Där har kommunen beslutat om en strukturerad så kallad SSPF-samverkan. Det är fråga om samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Syftet är att förebygga ungdomskriminalitet och hitta rätt åtgärder för ungdomar som befinner sig i riskzonen. Detta ska ske genom att tidigt, redan från tioårsåldern, fånga upp unga som uppvisar ett normbrytande beteende, till exempel att den unge skolkar eller rör sig i olämpliga miljöer. Genom att få föräldrarna med på tåget bryts sekretessen mellan de samverkande myndigheterna. Skolpersonalen kan berätta för sin kontakt hos socialkontoret vad man ser när den unge är i skolan, och socialtjänsten kan få in uppgifter från polisen som sett den unge röra sig i "fel" kretsar. Genom att koppla på området fritid vill man hitta andra sammanhang för den unge där det kan finnas meningsfulla aktiviteter, och gärna vuxna förebilder, utanför den närmaste kretsen.

Vi i Centerpartiet anser att kommuner har en helt avgörande roll i det brottsförebyggande arbetet. Men det finns i dag uppgifter som ligger på kommunerna, där det kan diskuteras om de ska ligga kvar där. Vi menar att det finns anledning att se över hur ansvarsfördelningen ser ut och vilka insatser som är mest adekvata när det gäller ungdomar som på grund av eget beteende återkommande blir omhändertagna enligt lagen om vård av unga och då aktualiseras hos kommunens socialtjänst. Detsamma gäller unga personer, under 15 år, som visar ett grovt kriminellt beteende. Dessa unga kan behöva bemötas med rehabiliteringsåtgärder som används för kriminella i stället för med traditionella insatser från socialtjänsten. Vi menar att det behöver ske en ordentlig genomlysning av vilka insatser som är mest verkningsfulla och vem som ska bära huvudmannaskapet för de olika insatserna.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 5 under punkt 5.
(Applåder)

Anf. 78 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Led den unge in på den väg han bör gå, så följer han den även som gammal.

Citatet gäller fortfarande, även om orden är tusenåriga. Budskapet i citatet bör ligga till grund för en av samhällets viktigaste uppgifter, nämligen att medverka till en positiv uppväxt och utveckling för barn och ungdomar.

Människan är i behov av att leva i gemenskap med andra och att ha fungerande relationer med sina medmänniskor för att må bra och kunna utvecklas. Den mest grundläggande formen av gemenskap är familjen, där

människor i olika generationer möts i kärlek och tillit. Trygga och välfungerande familjer är helt enkelt ett måste för att samhället som helhet ska fungera och växa sig starkt.

En förutsättning för ett samhälle byggt på gemenskap och tillit är att människor känner sig trygga i vardagen. Brottslighet måste därför bekämpas och förebyggas. När det kommer till det senare utgör familjen en ovärderlig resurs. Familjens roll i att fostra och leda de unga kan inte nog betonas. Varje människa har visserligen ansvar för sina egna handlingar, men kriminella handlingar kan inte reduceras till att handla om vare sig uppväxt eller social miljö. Men en stödjande familjepolitik är en av de viktigaste insatserna för att minimera riskerna för att en ungdom hamnar i fel kretsar med kriminalitet och brottslighet som följd. Goda normer och värderingar överförs vidare mellan generationer, och därför behöver föräldransvaret stärkas i vårt samhälle.

Fru talman! En majoritet i utskottet ställer sig bakom förslag till 13 tillkännagivanden på området som handlar om unga lagöverträdare. Man kan naturligtvis resonera om dessa tillkännagivanden. Är det så att regeringen under sina två mandatperioder har levererat? Ja, i vissa fall först efter tillkännagivanden. Har då regeringens leveranser bromsat eller motverkat utvecklingen? Nej, det kan vi nog vara ense om. Agerar regeringen skyndsamt efter ett tillkännagivande? Nej, mycket sällan.

I ljuset av detta är det inte konstigt att en majoritet i justitieutskottet ställer sig bakom förslagen till tillkännagivanden. Under förra riksdagsåret var de 101, och vi får se vad vi landar i det här riksdagsåret.

Efter åtta år med en S-ledd regering finns mycket kvar att göra för en M-KD-regering när den tillträder efter den 11 september.

Fru talman! Mycket av det vi debatterar och hanterar i det här ärendet handlar om unga lagöverträdare. I dagens samhälle ser vi tyvärr hur det blir alltmer vanligt med yngre förövare, att de utför ett stort antal och i många fall också mycket grövre brott. Dessa förövare ska dömas till relevanta straff, som innebär att ett brottsligt livsval bryts och att de hittar tillbaka till ett liv utan kriminalitet.

I ljuset av detta behövs en särskild enhet inom Kriminalvården som tar ansvar för unga lagöverträdare som har begått allvarliga våldsbrott eller andra grova brott. Kriminalvården har bred erfarenhet av att hantera personer som har begått brott och kan erbjuda grovt kriminella unga samma rehabiliteringsåtgärder som används för kriminella generellt. Syftet är inte främst att straffa utan att vidta åtgärder som har bättre förutsättningar att lyckas än traditionell socialtjänst. Ungdomsövervakning ska kunna användas i högre grad. Och när det gäller ansvaret för verkställighet av slutna ungdomsvård anser vi kristdemokrater, liksom många andra partier, att en sådan flytt behöver göras från Sis till Kriminalvården.

Det bör också införas ungdomsfängelser där säkerheten är avsevärt mycket högre än på nuvarande ungdomshem. Särskilda ungdomshäkten behöver också inrättas för att anpassas efter ungas behov och förutsättningar. Vidare måste insatser göras för att unga personer som sitter i häkte och fängelse ska kunna studera.

Fru talman! Den slojade straffrabatten för unga myndiga har berörts tidigare i debatten. Det är uppenbart att det behöver göras mycket mer för att komma åt unga kriminella. Straffrabatterna sträcker sig också betydligt längre än myndighetsåldern. Ända tills gärningsmännen fyller 21 får

vederbörande betydande straffrabatter, och vi vill likt andra partier se att ungdomsrabatten avskaffas för personer mellan 18 och 21 år. Men tyvärr räcker inte detta mot bakgrund av den brottsutveckling vi nu ser. Allt yngre personer begår och döms för allt grövre brott, även mord. Det gäller även personer under 18 år.

Det är av yttersta vikt att personer under 18 år som begår grova brott kan dömas till kännbara straff. Utredningen om slopad straffreduktion innehöll också förslag om en betydligt skarpare trappa, och vi anser att det finns ett behov av att minimera straffrabatterna även för dem under 18 år.

Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 20.

Fru talman! Förutom de åtgärder jag har nämnt tidigare behövs det ett antal åtgärder på det sociala området. Socialtjänsten behöver förstärkas. Den samverkansmodell som kallas SSPF, mellan skola, socialkontor, polis och fritid, behöver också stärkas för att förhindra att barn hamnar i eller fortsätter med ett kriminellt beteende eller drogmissbruk.

Socialtjänsten, polisen och andra myndigheter måste kunna samverka så att brottsförebyggande åtgärder sätts in tidigt. För att detta ska kunna ske måste sekretesshinder för att få information om unga undanröjas så att informationen kan delas mellan polis och socialtjänst för att förhindra eller utreda brott som kan leda till fängelse.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att många aktörer behöver samverka i det viktiga arbetet för att skapa ett tryggare Sverige och hitta vägar för att medverka till en positiv uppväxt samt utveckling för alla barn och ungdomar. Det kräver en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö, ett grundligt brottsförebyggande arbete och en offensiv kriminalpolitik.

Vi kristdemokrater ger vårt stöd till de tillkännagivanden som riktas på detta område och naturligtvis också till de förslag som Kristdemokraterna har lagt fram i olika motioner. Men vi yrkar bifall till endast reservation 20.

Anf. 79 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Klippen i musikvideon blixtrar förbi. Det är vapen och sedelbuntar och unga, taniga killar i träningsoveraller som dansar med automatkarbiner framför bilar på tomgång. Versen berättar om ett liv utan gränser, ett liv med pengar, droger och respekt – ett liv där du är någon.

I verkligheten blåser en kall vind upp damm i ett slitet centrum. Vid trappan in till kiosken hänger unga killar i samma jackor och med samma uppsyn som killarna i musikvideon, med huvorna uppfällda och ansiktsmaskerna på, väntande på ännu en köpare och på att sälja ytterligare droger. Här står de varje kväll och långt in på natten.

De flesta är redan dömda för rader av brott. Några har varit på Sis-hem, och alla har redan hunnit sitta på fler orosamtal än de kan minnas. Det är en sorglig vardag, krass och utsiktslös. Det är en sorglig och blek kopia av den livsstil som säljs i alla videor på nätet. Det är nämligen i vanliga, unkna tonårsrum, i någon undangömd skokartong där mamma inte brukar kolla, som pistolen förvaras. Det är i källargången till ett hyreshus som gräset stuvats undan.

I den här världen skiftar lojaliteterna snabbt. I den här världen kan en skuld uppstå ur intet. I den här världen råder otrygghet. Ändå står nya rekryter på kö – barn i hoodies som fostras in i en destruktiv kultur av sitt

umgänge, av musiken och av äldre förebilder. Vissa är uppvuxna i slitna miljonprogram och trångboddhet, andra utan att sakna något. En del har ensamstående föräldrar som inte kan språket, andra har både en och två föräldrar som arbetar.

Det är barn och ungdomar, och de är nästan alltid födda här. De borde ha haft alla förutsättningar att välja en annan väg. Ändå står de där i kväll igen och säljer på torgen och i källargångarna – och ändå ligger de snart där på trottoarerna, skjutna, för att de har förletts av en dröm som säljs överallt och för att ingen på riktigt har kunnat stoppa dem. En ny tids problem har i bästa fall mötts av gårdagens svar, och vissa har inte ens velat erkänna att det har funnits problem.

Ett gäng etablerar sig inte över en natt, utan det växer fram genom en mix av social utsatthet. Jag har mött unga killar som har suttit dömda för allvarliga brott eller som vistas i en kriminell miljö och som gett ett sorgligt svar på frågan ”Vad kan samhället göra för att bryta det destruktiva liv fyllt av allvarlig kriminalitet som du befinner dig i?”. De unga killarna svarar mig att det är för sent: ”Det skulle ha gjorts någonting när jag var barn.”

Det handlar om barn som har levt i hem där pappans våld varit ständigt närvarande under uppväxten. Då reagerade ingen. Det handlar om killar som sedan har utövat våld och som beskriver hur de då har mötts av kraftiga reaktioner. Självklart ska unga killars våldsutövande mötas av kraftfulla reaktioner, men som barn borde de ha mötts av lika kraftfulla åtgärder när de utsattes för och bevittnade våld i hemmet.

Fru talman! Vi måste prata tydligare om föräldrars skyldigheter och ansvar. Den starka föräldrarätten utgör ett hot mot alla utsatta barn, för barn tvingas bevisa så otroligt mycket innan de blir trodda. Det finns utsatta barn som inte får de tidiga insatser de har rätt till och behov av, och det finns våldsutsatta mammor som inte får stöd.

Fru talman! Den kampanj mot socialtjänsten som vill sätta bilden att socialtjänsten kidnappar barn är fruktansvärd. Det hot som riktas mot socialsekreterare måste tas på största allvar. Det handlar om hot för att påverka socialtjänsten att fatta avgörande beslut – hot mot hela vår demokrati.

Samtidigt ser vi barn som är med när mammor och pappor kastar sten på polisen, barn som ligger i barnvagnen när stenarna haglar och barn som cyklar omkring på små cyklar för att hålla koll när föräldrarna hatar och våldför sig på polisen. Det måste få konsekvenser. Valet att bruka våld mot polisen är ett val som måste leda till att barn omhändertas. Valet att bruka våld och hata svensk polis är ett hot mot vår demokrati – punkt.

Socialsekreterare som arbetar i direkt kontakt med enskilda, inte minst i orter och bostadsområden där människor känner varandra, kan vid risk för hot och våld behöva stöd. Det behövs en nationell stödfunktion vid utredning, beslut och verkställande för att bryta gängens makt i de parallellsambädden vi har tillåtit att växa fram. Polisen måste stärkas och relevanta straff införas. Samtidigt måste samhället arbeta tidigt, tydligt och tillsammans. Sekretessen får aldrig bli ett hinder för skydd av barn och unga.

Fru talman! Enligt Brå blir en fjärdedel av grova brott som begås av minderåriga inte utredda. Det är inte rimligt. Barn ska inte straffas, men budskapet till barn och unga blir helt missriktat om de vänjer sig vid att

brott som de begår aldrig blir utredda. Brott som begås av minderåriga ska utredas. Utredningen kan också bidra till att upptäcka vuxna kriminella som utnyttjar barn för att begå brott.

Kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet måste regleras i lagen. Det finns dock ingen viktigare kompensatorisk åtgärd än en bra skola. En lyckad skolgång är ett vaccin som kan utgöra motståndskraften mot ett kriminellt liv.

Ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna kriminaliteten bakom sig efter avtjänat straff behöver också införas.

Dömda ungdomsbrottslingar ska inte sammanblandas med ungdomar som LVU-omhändertagits. Särskilda ungdomsfängelser för åldersgruppen 15–17 år ska drivas i Kriminalvårdens regi. Dessa ska ha stark bemanning av personal som är särskilt utbildad för att hjälpa ungdomarna att bryta med en kriminell livsstil.

Det går inte att debattera unga lagöverträdare utan att belysa det omfattande våld som unga killar utsätter unga tjejer för. Många gånger är det i den första relationen. Här behöver åtgärder vidtas, kunskapen öka och resurser tillsättas.

Vi kan inte låtsas som att det finns enkla lösningar på svåra problem, fru talman. Men vi kommer att fortsätta att verka för ett friare men också mindre blåögt Sverige – för ett land som ser utvecklingen komma och som möter den med pragmatisk politik, inte ett land som gång på gång låter sig överraskas av verkligheten.

Fru talman! Jag måste avsluta med att ta upp det som ledamoten från Socialdemokraterna, Anna Wallentheim, sa om friskolor. Även i detta betänkande tas de upp som något slags skäl, och vi har även hört statsministern uttrycka detta. Jag tycker att det är skrämmande. Jag tycker absolut att det är en debatt som ska tas och att förändringar måste göras, men vi vet att 26 av 28 skolor där barn inte lyckas är kommunala skolor. Att då lägga ansvaret på friskolor ger en förenklad och felaktig debatt.

Att vi inte ska ha tunnelseende håller jag med om. Men principen om barnets bästa, som vi till exempel har stridit hur mycket som helst för i socialutskottet, är ju just den princip som Socialdemokraterna inte vill ställa sig bakom. Jag tror på att se problemet som det är och att diskutera rätt frågor vid rätt tillfälle.

Jag yrkar bifall till reservation 12.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Vapenfrågor

Vapenfrågor

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU28
Vapenfrågor
föredrogs.

Anf. 80 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Vi har i dag att debattera justitieutskottets betänkande 28, som är ett motionsbetänkande. Inledningsvis vill jag yrka bifall till våra reservationer 1 och 2. Där finns det så kallad falsk majoritet – vi kan åt-

minstone anta att majoriteten i kammaren inte speglar utskottets ursprungliga förslag. För tids vinning yrkar jag bifall enbart till dessa två reservationer.

Vapenfrågorna engagerar; det är en sak som är säker. Terrorattentaten i Paris och Bryssel satte oerhört hård press på ansvariga att bättre samordna polisinsatser och få till lagar för att bekämpa terrorismen i EU. Bara terrorattentatet i Paris krävde 130 dödsoffer, och 350 personer skadades.

Europaparlamentet agerade enormt kraftfullt. Det var nödvändigt och bra. I samband med implementeringen har det varit lite knackigt, inte bara i Sverige utan också i andra delar av den europeiska familjen. Man hamnar i ändlösa diskussioner om teknikaliteter och motstående intressen. Detta gäller inte enbart vapenfrågorna, utan det kan också gälla många andra områden.

När det gäller den implementering som vi har haft att hantera under lång tid, och som flera av dessa motioner handlar om, är det alltså 2017 års ändringsdirektiv till vapendirektivet som regeringen vid flera tillfällen har försökt att lämna fram en proposition kring för att få detta genomfört. Riksdagen har dock inte uppfattat att man har klarat att lägga sig på det som är den berömda miniminivån.

Vårt utskott har vridit ut och in på sig för att hitta vägar framåt. Jag anser givetvis att regeringen har gjort så gott man har kunnat. Nu är risken oerhört stor – eller det kanske till och med är ett faktum – att vi ställs inför skranket, och då måste vi gemensamt hitta lösningar.

Min bild är att det i grund och botten finns en genuin vilja bland utskottets ledamöter att hitta en väg framåt och tillsammans med regeringen lösa den här frågan innan mångmiljonbeloppen börjar ticka ut. De pengarna kan vi ha till andra nyttigheter i samhället än att betala böter till EU.

Jag upplever att Centerpartiets initiativ i utskottet var ett väldigt viktigt steg. Jag uppfattar också att andra partier har en konstruktivitet i diskussionerna, åtminstone när medier inte är närvarande.

Jag tror inte att någon i det här rummet anser att vi ska överimplementera direktivet. Det ska inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare, till exempel viltvårdande jägare. Vi har under 2021 och 2022 lagt fram diverse förslag för att underlätta för denna grupp. Vi har lagt fram förslag och tagit beslut om enklare regler när det gäller ljuddämpare. Vi har också haft diskussioner om vapengarderoben och om pipor och slutstycken.

Det är bra att vi som politiker kan gå ut och säga att vi fullt och fast står bakom EU:s vapendirektiv, som röstades igenom med oerhört bred majoritet i Europaparlamentet. En försvagning eller en underminering av det här regelverket vore oerhört olycklig för Sveriges säkerhet. Det skulle innebära en betydligt sämre kontroll över skjutvapnen inom EU och risker för säkerheten både i Sverige och på europeisk nivå.

Med anledning av det överträdelseförfarande som är på gång brinner det i knutarna med att få igång en process. Vi har i vårt tillkännagivande pekat på att vi vill att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning som tar fram förslag som uppfyller direktivets krav och som kan få stöd i riksdagen. Den sista delen – att det ska vara förslag som kan få stöd i riksdagen – är extra viktig. För att säkerställa detta bör utredningen ha en parlamentarisk referensgrupp där samtliga riksdagspartier ingår.

Ambitionen bör vara att ha så stor tidspress på sig att man har något som uppfyller direktivets krav på genomförande på plats före den 1 januari 2023.

Jag vill också, återigen, flagga för Vänsterpartiets initiativ, som var en bra startpunkt för detta.

Fru talman! Vi har ytterligare tillkännagivanden att förhålla oss till. Man behöver, som vi uttrycker i vår andra reservation, kanske se över helheten. Vi har också yttrat där att vi tycker att man behöver se över vapenlagstiftningen som helhet och göra en god och grundlig översyn av den samma. Hantverket, såsom tidsplanen och olika gränssnitt, behöver fortfarande mejslas fram, och detta är naturligtvis regeringens uppdrag.

Utöver de två ärenden där det finns falsk majoritet finns det ytterligare frågor där vi har tillkännagivanden. Jag vill kommentera dem väldigt kort.

Vi anser att Polismyndigheten har fått resurserna för att komma till rätta med att förkorta handläggningstiderna, och det anser de själva också. Därför har vi en avvikande uppfattning när det gäller det tillkännagivandet.

Det är likadant när det gäller var beslut om tillstånd ska fattas. Vi har ett antal tillkännagivanden från riksdagen; det är regeringen väl medveten om och måste hantera. Point taken, som man säger.

Ytterligare ett antal reservationer handlar om tidssatta eller beslutade förändringar som redan är genomförda eller som är under beredning och långt framme i beredningen. I något fall håller vi inte med i sak, och då reserverar vi oss. Det gäller till exempel vapensamlingarna; vi tycker att det är viktigt att ha ordning på dem.

Fru talman! Jag vill påminna om att det i ett europeiskt perspektiv för närvarande finns minst 630 000 vapen som är anmälda som antingen stulna eller försvunna, enligt Schengens informationssystem. Mörkertalet är dessutom enormt; det är troligen flera miljoner handeldvapen som är på vift i Europa. De flesta av dessa vapen har vid någon tidpunkt och i något sammanhang varit eller betraktats som legala. Många av dessa vapen på internationell nivå söker sig via omvägar eller vägar in i vårt land och är några av de brottsverktyg som släcker liv och gör samhället otryggt.

Vi socialdemokrater kommer att göra allt för att vända utvecklingen i den här delen. Vi kommer att vända berg, för att travestera en populär partiledare och statsminister. Hon talar om stenar, men jag vill inte säga den där meningen – då börjar folk skruva på sig.

Vapenfrågorna tillhör de stenar och berg som det ska vändas på. De illegala vapnen måste bort från våra gator, och det måste ske snabbt.

Det finns en del mindre frågor, som hur vi tar kontrollen över konverterade vapen, hur vi hanterar 3D-utskrivna vapen och hur tullen klarar sitt utökade uppdrag, men också större frågor, som hur kriget i Ukraina kommer att påverka vapenflödena i Europa, inte minst med tanke på erfarenheterna från hur det såg ut på Balkan.

Avslutningsvis, fru talman: Vi har gjort mycket. Samhället har kraftsamlat mot det grova våldet och mot vapnen. Vi allokerar resurser. Vi skärper lagar. Vi ger Polismyndigheten och andra rättsvårdande myndigheter de redskap som de kräver. Vi kommer att göra det som krävs ända in i kaklet. Vi kommer dessutom att lyckas, för det starka samhället är alltid starkare än gänget.

I valtider som dessa är det viktigt att poängtera att det starka samhället innehåller en satsning på välfärd. Det handlar om att få en riktig framtidstro hos ungdomen och om att återupprätta samhällskontraktet. Vi löser inte detta med skattesänkningar. Vi löser inte detta genom att peka finger åt samhället olycksbarn. Vi löser inte detta genom att samhället drar sig tillbaka.

(Applåder)

Anf. 81 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Det är nu fjärde gången som vi står här och ska debattera vapenlagstiftningen för landets lagliga jägare, sportskyttar och samlare. Med en gång lyfte Petter Löberg i sitt anförande upp terrorverksamheten i Europa och försökte att sammanblanda den med svensk lagstiftning för Sveriges jägare och skyttar. Det blir ännu lite mer anmärkningsvärt när det är Petter Löberg och Socialdemokraterna som styr det här landet sedan åtta år och som faktiskt har de värsta problemen när det gäller olagliga vapen och skjutningar. Men Socialdemokraternas medicin mot detta är och har alltid varit att trycka åt de lagliga jägarna och sportskyttarna ännu mer, vilket självklart inte ger resultat.

Fru talman! I dag är det 13 nya tillkännagivanden som riktas till regeringen. Riksdagen har nu sammanlagt riktat 35 tillkännagivanden till regeringen med förslag som på något sätt hade underlättat för landets lagliga vapenägare. Men regeringen har trots upprepade tillkännagivanden och beslut konstant vägrat att genomföra riksdagens beslut. Det är allvarligt, faktiskt mycket allvarligt, att vi har en socialdemokratisk regering som inte rättar sig efter riksdagens beslut utan som i debatter helt öppet deklarerar att den inte tänker genomföra riksdagens tillkännagivanden.

Fru talman! Vi har demokrati i detta land, och det är riksdagens beslut som gäller. De beslut som riksdagen tar gäller också för den socialdemokratiska regeringen i Rosenbad och för justitieminister Morgan Johansson.

Fru talman! Regeringen och Morgan Johansson har nu haft fem år på sig att implementera vapendirektivet på en miniminivå. Trots det har man inte gjort det. I stället har man ägnat tiden åt att lägga fram proposition efter proposition för att försöka överimplementera vapendirektivet och ytterligare försämra situationen för landets lagliga jägare och sportskyttar.

Nu vill Socialdemokraterna med flera i utskottet efter fem år tillsätta en ny utredning och en ny referensgrupp för att lösa frågan. Detta riskerar att fördröja frågan ännu mer. Vad den här regeringen borde ha gjort, fru talman, är att ta fram en proposition på miniminivå som har stöd i riksdagen. Detta skulle regeringen ha gjort för över fem år sedan om vi hade haft en handlingskraftig regering som gjort sitt jobb.

Om regeringen nu vill ha hjälp av riksdagen kanske ansvarig minister Morgan Johansson hade kunnat prioritera att vara här i dag i riksdagen och delta i debatten, kan man ju tycka. Men som vi alla ser har Morgan Johansson inte prioriterat den här debatten.

Fru talman! I stället har regeringen använt fem år till att försvåra för landets jägare och skyttar. I varje enskilt fall har man försökt att skylla på vapendirektivet. Man har försökt att licensbelägga magasin. Man har försökt att tvinga vapensamlare att märka upp sina gamla vapen; därmed skulle de förlora sitt kulturhistoriska värde. Man har också försökt att

förstöra för landets sportskyttar så att de inte kan använda rätt magasin vid sin skytteverksamhet.

Regeringen har heller inte prioriterat att ha en dialog med landets jägare och sportskyttar i syfte att lyssna in hur vapendirektivet kan lösas på en miniminivå. I stället har man aktivt jobbat med att försöka skylla de nya pålagorna på EU:s vapendirektiv, vilket självklart inte varit sanningsenligt. Detta drabbar i sin tur landets jägare och skyttar.

Efter fem år reagerar nu EU och kräver att Sverige implementerar vapendirektivet. Det är lite märkligt, fru talman, att EU inte har gjort något åt de EU-länder som ännu inte ens har implementerat 1991 års vapendirektiv. Där kanske EU borde börja sitt arbete. Men nu tänker EU trycka på. Då passar justitieministern, regeringen och Socialdemokraternas företrädare på att skylla detta handhavande på riksdagen, trots att man har ett helt departement med tjänstemän, ministrar och annat som ska lösa de här frågorna.

Fru talman! Nu vill jag vara mycket tydlig: Det är den sittande S-regeringen och ansvarig justitieminister som har det tydliga ansvaret att ta fram en proposition som implementerar EU:s vapendirektiv på en miniminivå och som har stöd i riksdagen. Men, fru talman, detta har inte regeringen eller ministern lyckats med, trots att man haft över fem år på sig. Ingen kan beskylla den här regeringen för att jobba snabbt och effektivt. Regeringens oförmåga att lösa olika problem är ett stort problem för Sverige i allmänhet och för jägare och sportskyttar i synnerhet.

Nu är ju detta inte den enda fråga som regeringen och landets justitieminister har misslyckats med, fru talman. Vi har en ökande gängkriminalitet. Antalet skjutningar ökar, och de sker med insmugglade olagliga vapen. Knarket och brotten härjar. Det drabbar oskyldiga. Det drabbar landets företag. Landets regering har under åtta år försökt att skylla ifrån sig. Vi har en minister och en regering som inte vill ta ansvar, fru talman. En sådan regering ska inte styra Sverige. Den 11 september i år kan vi ändra på detta.

Fru talman! En bred majoritet i justitieutskottet föreslår nu ytterligare åtgärder för att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare. Det handlar bland annat om att göra en total översyn av vapenlagstiftningen i syfte att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare. Vi vill flytta licenshanteringen till den nya viltmyndigheten för att avlasta polisens arbete och för att vi vill ha en expertmyndighet som hanterar jakt- och vapenfrågor. Handläggningstiderna för vapenlicenser måste snabbas upp. Det är inte rimligt att behöva vänta flera månader på handläggning av sin nya licens.

Fru talman! Vi vill ta bort synnerliga skäl i vapenlagstiftningen och ta bort de femåriga licenserna. Vi behöver inte ha en extra kontroll vart femte år av våra sportskyttar när det gäller vissa vapen. Vi har nämligen kontroll på dem varje dag med det system vi har i Sverige.

Fru talman! Vi vill också underlätta licenshanteringen vid byte av vapen. Det ska helt enkelt vara enklare att byta vapen inom sin vapengarde-rob. Vi vill se över kraven för vapenlicens, så att bedömning enbart görs av licenspliktiga vapendelar och inte av hur kolvar och annan utrustning är utformade på vapnet.

Vi vill även utöka vapengarderoben. De som har vapenlicenser och ägnar sig åt jakt och sportskytte behöver ofta fler vapen till sin jakt eller till sin sportutövning. Därför behöver dagens regelverk ses över och underlätta för en ökad vapengarderob. Vi vill se över regelverket för EU-passet i syfte att underlätta för jägare och sportskyttar att kunna ta med sig sina vapen på jakter eller tävlingar utomlands. Vi vill se över handeln med vapen, så att de som endast gör några få transaktioner per år inte missgynnas av lagstiftningen.

Fru talman! Vi vill dessutom flytta tillsynen av våra skjutbanor från polisen till viltmyndigheten, dels för att minska ned på polisens arbetsuppgifter, så att polisen kan ägna sig åt att jaga kriminella och bekämpa brott, dels för att viltmyndigheten kan utveckla den kompetens som kan behövas vid tillsyn av skjutbanor. I dag har polisen skyldighet att kontrollera landets cirka 3 200 skjutbanor. Alla förstår att polisen har viktigare saker att lösa än mätning av skjutvallar och av kornstorleken på sanden i skjutvallarna.

Fru talman! Vi vill skyndsamt göra en översyn av regelverket för landets vapensamlare. Med dagens tolkning av lagstiftningen riskerar vapensamlare som under lång tid med ett mödosamt arbete skapat och kompletterat sina samlingar att tvingas sälja eller förstöra sina vapen. Den här utvecklingen kan inte få fortsätta. Samhället skulle i stället värdesätta dem som jobbar med att bygga upp värdefulla kulturarv och bevarar och underhåller vårt kulturarv.

Fru talman! Regeringen har alltså totalt fått cirka 35 tillkännagivanden som hade underlättat för landets drygt 600 000 lagliga vapenägare – Sveriges jägare, sportskyttar och samlare. Sveriges vapenägare är underställda den hårdaste och mest omfattande kontrollen.

Fru talman! Varje dag kontrolleras landets lagliga vapenägare. Tänk om den här regeringen haft samma kontroll på landets kriminella och deras hantering av olagliga vapen! Men här har regeringen misslyckats helt. Trots dessa 35 tillkännagivanden har Socialdemokraterna valt att nonchallera, förhala och strunta i att genomföra riksdagens i demokratisk ordning fattade beslut.

Fru talman! Jag ska också påminna riksdagen om ett tillkännagivande från 2015, alltså för sju år sedan, om att inrätta en viltmyndighet i Sverige. Det är fortfarande inte ens påbörjat. Regeringens nonchalans mot riksdagens tillkännagivande och beslut är mycket allvarligt.

Fru talman! Petter Löberg noterade alla tillkännagivanden i sitt anförande, men det anmärkningsvärda är att inget görs åt dem. Petter Löberg tog också upp handeldvapen som är på drift och har hamnat i kriminella miljöer. Tio av dessa vapen kommer från Regeringskansliet på Rosenbad där man inte kunde hålla ordning på dem.

Fru talman! Denna regering är nog den mest sportskytte- och jägarfientliga regeringen vi någonsin haft i det här landet. Trots detta kommer säkert företrädare för Socialdemokraterna att inför valet stå på barrikaderna och tala sig varma för landets jägare och skyttar.

Men regeringen har haft åtta år på sig att lösa detta. Man har haft en opposition som har tagit fram förslag som hade kunnat genomföras, men regeringen har struntat totalt i det.

Fru talman! Regeringens justitieminister har dessutom i interpellations- och frågesvar försökt likna landets jägare och sportskyttar vid grovt

kriminella med olagliga vapeninnehav. Detta vittnar inte bara om en låg kunskapsnivå hos ministern, utan han försöker dessutom dra landets lagliga jägare och skyttar i smutsen på ett helt oacceptabelt sätt.

Fru talman! Den 11 september kan vi rösta bort denna jägar- och sport-skyttefientliga regering. Låt oss göra det!

Jag yrkar bifall till reservation 15.
(Applåder)

Anf. 82 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen har onekligen misslyckats med mycket, inte minst inom det rättspolitiska området där vi ser hur gängkriminaliteten tillåts breda ut sig, hur uppklaringsstatistiken lämnar mycket att önska och hur parallellsamhällena cementeras och inom vilka staten saknar kontroll.

Trots detta utgör vapenfrågor ett av regeringens sannolikt största misslyckanden de senaste mandatperioderna. Regeringen blir gång på gång överkörd av riksdagen i dessa frågor, så även i dag.

Den politik som den socialdemokratiska regeringen, och tidigare de socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringarna, vill föra har inte stöd i denna kammare, punkt. Det är därför en skymf mot riksdagen som institution och väljarnas röster att regeringens fanatiska motstånd mot jägare och sportskyttar väger tyngre än de beslut som fattats i det folkvalda parlamentet.

Fru talman! I dag kommer riksdagen att på nytt rikta tillkännagivanden till regeringen i vapenfrågor och ännu en gång tala om för regeringen vad man önskar att den ska göra på området. Det finns i betänkandet 13 stycken tillkännagivanden, men på grund av Centerpartiets rädsla för konflikt med regeringen kommer inte samtliga att ha stöd av en majoritet i kammaren. De flesta kommer dock att ha det.

Fru talman! Jag hinner inte beröra samtliga, men jag vill understryka några som samtliga har vunnit gehör i denna kammare tidigare utan att regeringen bemödat sig med att agera och gå folkviljan till mötes.

De många gånger absurt långa handläggningstiderna för vapenlicenser har länge gjort livet surt för laglydiga vapenägare i Sverige. Jägare som i god tid innan jaktssäsongen hittar och köper ett önskat vapen riskerar ändå att stå utan bössa vid jaktstart, eftersom handläggningstiden kan vara utom rimlighetens gränser. En regering som värnar om våra hundratusentals laglydiga vapenägare i Sverige, mig inkluderad, hade naturligtvis omgående verkat för att lösa detta problem – men inte den socialdemokratiska regeringen, inte.

När regeringen och polisen misslyckats med att förutspå den väldigt väntade tillströmningen av passbokningar efter pandemin utlystes en särskild händelse, och både Polismyndigheten själv och regeringen var snabba med att göra sitt yttersta för att lösa det uppkomna haveriet.

Ett inte så olikt haveri har dock fått råda i många år, nämligen i handläggningstiderna för vapenlicenser, till synes helt utan att vare sig Polismyndigheten eller regeringen brytt sig nog för att åtgärda problemet.

Därför fattade riksdagen så tidigt som 2015 beslut om kortare handläggningstider, ett beslut som upprepats flera gånger sedan dess.

På detta tema har riksdagen även upprepade gånger fattat beslut om att överföra prövningen av vapenlicensfrågor till en viltmyndighet – detta

både för att korta handläggningstiderna och för att avlasta den redan hårt ansatta Polismyndigheten.

Utöver detta har riksdagen även tidigare fattat beslut om exempelvis enklare licenshantering vid vapenbyte och en utökad vapengarderob. Men inte heller här har regeringen inte lyckats få tummen ur.

Fru talman! Detta är bara några av de punkter på vilka vi i dag kommer att rikta nya tillkännagivanden. Man kan tycka att det borde räcka med en gång och att regeringen nöjer sig med *ett* beslut i kammaren för att faktiskt åtgärda de problem som laglydiga vapenägare drabbas av och som riksdagen beslutat om att försöka lösa. Men tydligen inte. Regeringens ovilja att underlätta livet för sportskyttar och jägare är så stark att riksdagsbeslut har föga betydelse.

Sällan blir detta så tydligt som i frågan om tidsbegränsade licenser för helautomatiska vapen och enhandsvapen. Redan 2019 behandlade utskottet motionsyrkanden om tidsbegränsade tillstånd, och utskottet menade då att det dagligen görs automatiska slagningar i belastnings- och misstankeregister, varför det kunde ifrågasättas om systemet med tidsbegränsade licenser fyllde någon egentlig funktion utöver att i onödan försvåra för aktiva och seriösa skyttar.

Därefter har fler tillkännagivanden riktats till regeringen, och till slut fick riksdagen nog och gav regeringen en deadline. Innan den sista december 2021 skulle regeringen återkomma till riksdagen på området. Snart ett halvår senare har regeringen gjort absolut ingenting. Tvärtom har regeringen förklarat att man struntar i de upprepade riksdagsbesluten.

Som om det inte vore nog med att regeringen ignorerar och negligerar det folkvalda parlamentet valde Morgan Johansson även att angripa Sveriges alla sportskyttar. Han insinuerade att alla sportskyttar är potentiella terrorister genom att kalla det idrottsredskap de använder sig av för terrorvapen. Såväl i en debattartikel som vid ett utskottssammanträde blandade han in Anders Behring Breivik för att söka stöd för sin hållning.

Fru talman! Regeringens agerande i vapenfrågor är under all kritik, och Morgan Johanssons retorik är kanske det yttersta exemplet på socialdemokratins förakt mot jägare och sportskyttar. Morgan Johansson nöjer sig inte med att kritisera riksdagens vilja och ha en saklig debatt, utan han eftersträvar att avhumanisera lagliga vapenägare genom att dra paralleller till en fruktansvärd terrorist och till gängkriminella – detta trots att Morgan Johanssons oro snarare borde upptas av de vapen som försvunnit från Regeringskansliet än dem som tryggt förvaras hemma hos seriösa vapenägare runt om i hela vårt land.

Hade regeringen och Morgan Johansson på allvar velat komma åt de potentiella säkerhetsriskerna i vårt land hade de förstärkt och beväpnat den svenska tullen, infört visitationszoner och på riktigt slagit tillbaka mot gängkriminaliteten i Sverige – eller för den delen ytterligare skärpt straffen för vapenbrott, vilket Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna önskar och har en gemensam reservation om i detta betänkande.

Angreppen på sportskyttar och jägare är med andra ord endast ful symbolpolitik från regeringen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 13 om vapenbrott.
(forts. § 16)

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 april

UU6 Internationellt utvecklingsbistånd

Punkt 1 (Övergripande frågor om bistånd)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 6 (L)

Förberedande votering:

59 för res. 1

16 för res. 6

214 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

85 för utskottet

58 för res. 1

146 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S

För res. 1: 58 M

Avstod: 53 SD, 27 C, 20 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 2 (Prioriteringar)

1. utskottet

2. res. 10 (C)

3. res. 11 (V)

4. res. 12 (KD)

5. res. 14 (MP)

Förberedande votering 1:

17 för res. 12

11 för res. 14

261 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Förberedande votering 2:

21 för res. 11
17 för res. 12
250 avstod
61 frånvarande
Kammaren biträdde res. 11.

Förberedande votering 3:

27 för res. 10
21 för res. 11
240 avstod
61 frånvarande
Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

85 för utskottet
27 för res. 10
177 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S
För res. 10: 27 C
Avstod: 58 M, 53 SD, 20 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -
Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 3 (Fokusering och villkor)

1. utskottet
2. res. 16 (SD)

Votering:

149 för utskottet
53 för res. 16
87 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 19 V, 6 L, 11 MP, 1 -
För res. 16: 52 SD, 1 -
Avstod: 58 M, 1 SD, 1 V, 17 KD, 10 L
Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Linda Westerlund Snecker (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Bengt Eliasson, Joar Forssell, Helena Gellerman, Maria Nilsson, Jakob Olofsgård och Allan Widman (alla L) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU19 Socialtjänstens arbete m.m.

Punkt 1 (Socialtjänstens arbete och samarbete med andra aktörer)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

150 för utskottet

21 för res. 3

118 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 11 MP, 1 -

För res. 3: 20 V, 1 -

Avstod: 58 M, 27 C, 17 KD, 16 L

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 2 (Kompetensutveckling inom socialtjänsten)

1. utskottet

2. res. 8 (KD)

3. res. 10 (MP)

Förberedande votering:

17 för res. 8

11 för res. 10

261 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

106 för utskottet

17 för res. 8

166 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 20 V, 1 -

För res. 8: 17 KD

Avstod: 58 M, 53 SD, 27 C, 16 L, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 6 (Bistånd och försörjningsstöd)

1. utskottet

2. res. 15 (M)

Votering:

133 för utskottet

58 för res. 15

98 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 20 V, 1 -

För res. 15: 58 M

Avstod: 53 SD, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 8 (Våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 22 (C)

Votering:

171 för utskottet

27 för res. 22

91 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 17 KD, 11 MP

För res. 22: 27 C

Avstod: 53 SD, 20 V, 16 L, 2 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 10 (Barn i skyddat boende)

1. utskottet

2. res. 27 (S, V)

Votering:

183 för utskottet

106 för res. 27

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 58 M, 53 SD, 27 C, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 27: 85 S, 20 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 11 (Övriga frågor om skyddade boenden)

1. utskottet

2. res. 28 (SD)

Votering:

171 för utskottet

54 för res. 28

64 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 17 KD, 11 MP

För res. 28: 53 SD, 1 -

Avstod: 27 C, 20 V, 16 L, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU6 Kulturarvsfrågor

Punkt 3 (Förutsättningar för museisektorns verksamhet)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

156 för utskottet

21 för res. 7

112 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 17 KD, 16 L, 11 MP

För res. 7: 20 V, 1 -

Avstod: 58 M, 53 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 5 (Hågkomst)

1. utskottet

2. res. 10 (C)

3. res. 11 (L)

Förberedande votering:

34 för res. 10

16 för res. 11

239 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Paula Holmqvist (S) och Maria Gardfjell (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

246 för utskottet

27 för res. 10

16 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 53 SD, 20 V, 17 KD, 11 MP, 2 -

För res. 10: 27 C

Avstod: 16 L

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 7 (Immateriellt kulturarv)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

Votering:

235 för utskottet

54 för res. 14

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 27 C, 20 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 14: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 10 (Kostnadsansvar vid arkeologiska utgrävningar)

1. utskottet
2. res. 17 (M)
3. res. 18 (KD)
Förberedande votering:
58 för res. 17
17 för res. 18
215 avstod
59 frånvarande
Kammaren biträdde res. 17.
Huvudvotering:
199 för utskottet
58 för res. 17
33 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 85 S, 53 SD, 27 C, 21 V, 11 MP, 2 -
För res. 17: 58 M
Avstod: 17 KD, 16 L
Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU9 Kultur och fritid för barn och unga

Punkt 2 (Kulturskola m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (C)
3. res. 4 (KD)
4. res. 5 (L)
Förberedande votering 1:
18 för res. 4
16 för res. 5
256 avstod
59 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.
Gustaf Lantz (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Förberedande votering 2:
29 för res. 3
17 för res. 4
244 avstod
59 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Huvudvotering:
219 för utskottet
27 för res. 3
44 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 53 SD, 21 V, 2 -

För res. 3: 27 C

Avstod: 17 KD, 16 L, 11 MP

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 4 (Hedersförtryck av unga m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (M)

3. res. 9 (SD)

Förberedande votering:

58 för res. 8

55 för res. 9

177 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Kjell Jansson (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Malin Danielsson (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

177 för utskottet

58 för res. 8

55 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 10 MP, 1 -

För res. 8: 58 M

Avstod: 53 SD, 1 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU22 Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU23 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Företag, kapital och fastighet

Punkt 1 (Företagande och investeringar)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 5 (KD)

5. res. 6 (L)

Förberedande votering 1:

17 för res. 5

16 för res. 6

257 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

53 för res. 2

17 för res. 5

220 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

58 för res. 1

54 för res. 2

178 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

96 för utskottet

58 för res. 1

136 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 11 MP

För res. 1: 58 M

Avstod: 53 SD, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 2 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 8 (Boendebeskattning m.m.)

1. utskottet

2. res. 21 (V)

Votering:

170 för utskottet

22 för res. 21

98 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 16 L, 11 MP

För res. 21: 21 V, 1 -

Avstod: 53 SD, 27 C, 17 KD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 10 (Avdrag för sponsring av idrott)

1. utskottet
2. res. 23 (SD, C, V, KD, L)

Votering:

144 för utskottet

146 för res. 23

59 frånvarande

Kammaren biföll res. 23.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 1 -

För res. 23: 53 SD, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU7 Civilt försvar och krisberedskap

Punkt 1 (Krisberedskap och civilt försvar)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

54 för res. 2

17 för res. 4

219 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

123 för utskottet

54 för res. 2

113 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 21 V, 16 L, 1 -

För res. 2: 53 SD, 1 -

Avstod: 58 M, 27 C, 17 KD, 11 MP

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 6 (Beredskapslager)

1. utskottet

2. res. 19 (MP)

Votering:

150 för utskottet

11 för res. 19

129 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 21 V, 16 L, 1 -

För res. 19: 11 MP

Avstod: 58 M, 53 SD, 17 KD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 7 (Livsmedelsförsörjning)

1. utskottet

2. res. 21 (C)

Votering:

140 för utskottet

27 för res. 21

122 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 21 V, 17 KD, 16 L, 1 -

För res. 21: 27 C

Avstod: 57 M, 53 SD, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 13 (Försvarsmaktens stöd vid civila kriser)

1. utskottet

2. res. 31 (M, L)

Votering:

198 för utskottet

74 för res. 31

17 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 27 C, 21 V, 10 MP, 2 -

För res. 31: 58 M, 16 L

Avstod: 17 KD

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 6 MP

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 15 (Näringslivets roll)

1. utskottet

2. res. 36 (M)

Votering:

205 för utskottet

58 för res. 36

27 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -

För res. 36: 58 M

Avstod: 27 C

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 21 (Brandskydd på särskilda boenden m.fl.)

1. utskottet

2. res. 50 (V)

Votering:

186 för utskottet

22 för res. 50

81 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 17 KD, 15 L, 11 MP

För res. 50: 21 V, 1 -

Avstod: 53 SD, 27 C, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 5 L, 5 MP

Robert Hannah (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU24 En fast omsorgskontakt i hemtjänsten

Punkt 1 (Bestämmelse om behörighet att kunna utses till fast omsorgskontakt)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

232 för utskottet

58 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -

För res. 1: 58 M

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 3 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

236 för utskottet

54 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 2: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 5 (Samordning och samverkan)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

210 för utskottet

22 för res. 6

58 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 27 C, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 6: 21 V, 1 -

Avstod: 58 M

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 6 (Utvärdering av lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 7 (M, SD, KD)

Votering:

161 för utskottet

128 för res. 7

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 21 V, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 7: 57 M, 53 SD, 17 KD, 1 -

Avstod: 1 M

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Hans Rothenberg (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU18 Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek

Punkt 1 (Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

269 för utskottet

21 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 53 SD, 27 C, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -

För res. 1: 21 V

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 2 (Risk för andra störningar som grund för tillträdesförbud)

1. utskottet
2. res. 2 (S, C, V, MP)

Votering:

145 för utskottet

145 för res. 2

59 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att rösterna var lika delade och förklarade ärendet bordlagt enligt 11 kap. 12 § riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 58 M, 53 SD, 17 KD, 16 L, 1 -

För res. 2: 85 S, 27 C, 21 V, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

JuU22 Polisfrågor

Punkt 6 (Polisberedning och strategiskt arbete)

1. utskottet
2. res. 6 (V)

Votering:

268 för utskottet

21 för res. 6

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 S, 58 M, 53 SD, 27 C, 17 KD, 16 L, 11 MP, 2 -

För res. 6: 21 V

Frånvarande: 16 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 7 (Ledaransvar)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

236 för utskottet

54 för res. 7

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 27 C, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 7: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 9 (Poliser i yttre tjänst)

1. utskottet
2. res. 10 (M, KD, L)

Votering:

199 för utskottet

91 för res. 10

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 53 SD, 27 C, 21 V, 11 MP, 2 -

För res. 10: 58 M, 17 KD, 16 L

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 27 (Skydd av identitetsuppgifter)

1. utskottet

2. res. 32 (S, C, V)

Votering:

156 för utskottet

134 för res. 32

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 58 M, 53 SD, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 32: 85 S, 27 C, 21 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 32 (Brott mot företag)

1. utskottet

2. res. 38 (C)

Votering:

209 för utskottet

27 för res. 38

54 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 21 V, 17 KD, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 38: 27 C

Avstod: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 34 (Brott av s.k. djurrättsaktivister)

1. utskottet

2. res. 40 (C, KD)

Votering:

246 för utskottet

44 för res. 40

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 53 SD, 21 V, 16 L, 11 MP, 2 -

För res. 40: 27 C, 17 KD

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Punkt 47 (Åtgärder i utsatta områden)

1. utskottet
2. res. 54 (KD, L)

Votering:

258 för utskottet

32 för res. 54

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 58 M, 53 SD, 27 C, 21 V, 1 L, 11 MP, 2 -

För res. 54: 17 KD, 15 L

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

Robert Hannah (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Kvarhållande av barn)

1. utskottet
2. res. 1 (S, C, V, MP)

Votering:

145 för utskottet

145 för res. 1

59 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att rösterna var lika delade och förklarade ärendet bordlagt enligt 11 kap. 12 § riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 58 M, 53 SD, 17 KD, 16 L, 1 -

För res. 1: 85 S, 27 C, 21 V, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 12 M, 8 SD, 4 C, 6 V, 5 KD, 4 L, 5 MP

§ 16 (forts. från § 13) Vapenfrågor (forts. JuU28)

Vapenfrågor

Anf. 83 HANNA WAGENIUS (C):

Fru talman! Vi ska diskutera motionsbetänkandet om en rad vapenfrågor. De allra flesta har varit uppe förut, men regeringen har tyvärr inte levererat utifrån de tillkännagivanden som riksdagen har beslutat om.

En av de största frågorna vi diskuterar är implementeringen av EU:s vapendirektiv. Det är ett direktiv som Centerpartiet röstade nej till redan i Europaparlamentet, men det drevs igenom av bland andra Socialdemokraterna och Moderaterna. Det är beklagligt, men nu är det någonting som vi behöver hantera i den här kammaren.

Riksdagen har redan röstat mot ett förslag till en sådan här implementering, eftersom vi ansåg att det gick för långt i förhållande till direktivet. I morgon hoppas jag att vi i stället kan rösta för att på Centerpartiets initiativ tillsätta en parlamentarisk referensgrupp som kan ta fram nästa förslag i de här frågorna, så att vi kan säkerställa att direktivet verkligen implementeras på en absolut miniminivå.

Problemet är nämligen det som vi insåg redan när det behandlades i parlamentet; det här direktivet lämnar inte våra helt lagliga sportskyttar och jägare i fred. Det drabbar även deras vapenhantering. Därför måste vi vara noga med just implementering på miniminivå.

Vad som är miniminivå finns det dock lite olika uppfattningar om tyvärr. Som med all lagstiftning finns det tolkningsutrymme. Därför blir jag förvånad över Moderaternas motstånd mot att tillsätta den parlamentariska referensgruppen. Den är ju tänkt att säkerställa att ett nytt förslag som läggs fram absolut inte överskrider miniminivån.

Man kan tycka att ett parti som var med och drev igenom lagstiftningen på Europainivå skulle vilja ta ansvar för att lagstiftningen här i Sverige blir så bra som möjligt och inte drabbar jägare och sportskyttar i onödan. Men det verkar de tyvärr inte vara särskilt pigga på. Det kanske beror på att det inte ger riktigt lika vassa talepunkter. Men det hade å andra sidan lett till mycket bättre resultat.

För Centerpartiets del är det just resultaten som är viktiga. Därför är vi med och tar det här initiativet, trots att vi röstade nej till direktivet i EU.

Vi behöver underlätta för våra jägare och sportskyttar i landet. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte har gjort något med alla de tillkännagivanden som har riktats till dem från den här kammaren i dessa frågor. Vi vet nämligen att det inte är jägarnas och sportskyttarnas vapen som är problemet när det kommer till den organiserade brottsligheten. De har en utmärkt vapenhantering. Men de drabbas på samma sätt som alla andra, och kanske hårdare än den illegala vapenhanteringen, av de stärkta kraven. Vi behöver se till att de tillkännagivanden som riksdagen har lämnat till regeringen blir verklighet, så att jägarnas och sportskyttarnas vapenhantering inte ska bli sämre.

Sverigedemokraterna har påstått här i dag att Centerpartiet inte vågar ta en konflikt med regeringen. Men den som läser handlingarna ser att det som vi röstar annorlunda om handlar om just den parlamentariska referensgruppen. Vi vill att den inte bara ska titta på EU-direktivet, utan vi vill också få en översyn av vapenlagstiftningen som helhet. Den här kammaren har ju riktat tillkännagivanden om att det behöver förbättras.

Jag får helt enkelt yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

Anf. 84 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Tyvärr kan vi i dag se att det grova och gängrelaterade våldet tar nya vägar i vårt samhälle. Våldet drabbar hela vårt land. Trenden med ökat dödligt våld genom skjutningar fortsätter. Inledningen av 2022 innebär ett dystert och oroväckande rekord. Denna trend måste brytas. En sådan uppvisning av våld och total avsaknad av respekt för rättsväsendet förtjänar samhällets kraftfulla fördömande.

Vårt samhälle måste kunna garantera säkerheten för våra medborgare. Regeringen är ytterst ansvarig för att utvecklingen har gått åt fel håll efter deras åtta år vid makten. Att Sverige ligger i topp i Europa när det gäller dödligt skjutvapenvåld kan inte ses som annat än ett misslyckande för regeringen. Den eskalerande utvecklingen av kraftigt skjutvapenvåld är inte bruten.

I denna debatt behandlar vi vapenfrågor. Jag kan konstatera att regeringen i stället för att fokusera på att göra det svårare för gängkriminella att begå våldsbrott med illegala vapen i många fall fortfarande riktar udden mot den svenska jakt- och skytterörelsen. Det handlar ofta om att i stället för att förenkla snarare försvåra för dem som laglydigt äger och hanterar ett vapen, trots att det inte är de vapnen vi ser i gängens uppgörelser.

Fru talman! Jag är glad över att en majoritet i utskottet har samlats bakom att föreslå 13 tillkännagivanden till regeringen med anledning av de motionsyrkanden om vapenfrågor som gjorts under detta riksdagsår.

Vi kristdemokrater anser fortfarande att det behövs ytterligare insatser för att komma åt kriminellas innehav av vapen och sprängmedel. Men vi menar att det måste genomföras på ett sådant sätt att det inte skapar problem för vanliga jägare och sportskyttar. Redan i dag omges dagens över 550 000 registrerade vapenägare i Sverige av många regler, och samhället har olika kontrollfunktioner för den som äger ett vapen.

Petter Löberg nämnde i sitt anförande vapenhotet som finns på Europainivå. Men det är inte legala vapen som används vid grova brott. Tidigare års analyser har visat att endast cirka ett vapen per år av dem som används vid grova brott kommer från jakt och sportskytte, alltså en mycket liten, marginell del.

För oss kristdemokrater är det självklart att inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället. En överimplementering av vapendirektiv eller annan onödigt reglering som försvårar för laglydiga vapenägare är inte metoderna för att få stopp på det ökade antalet skjutningar på våra gator och torg.

Hårdare tag mot gängbrottsligheten behöver kraftfulla åtgärder för att säkra tryggheten i vårt samhälle. Men det kan som vi ser det ske utan att försvåra tillvaron för laglydiga och ansvarsfulla vapenägare. Utskottets ställningstagande visar hur vi kan möta jägares och sportskyttars önskemål om förenklingar för vapenägandet utan att samhällets säkerhet blir påverkad.

Fru talman! Jag vill nämna något av det som tas upp i detta ärende. Gällande EU:s vapendirektiv är det ett faktum att en majoritet av de svenska partier som vi har i Sveriges riksdag röstade ja också i EU-parlamentet till EU:s vapendirektiv. Kristdemokraterna var inte ett av de partierna, men vi anser naturligtvis att beslutet måste implementeras.

Riksdagen har vid tidigare tillfällen tillkännaggett för regeringen att genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv i svensk lagstiftning inte ska gå längre än vad direktivet kräver så att det inte riskerar att försämra eller i onödan försvåra för laglydiga jägare och sportskyttar.

Trots det har regeringen försökt att gå fram med förslag som enligt utskottet har inneburit en överimplementering av direktivet. Sedan riksdagen senast tydliggjorde detta genom att rösta nej till regeringens förslag i frågan har regeringen haft över ett år på sig att återkomma med ett nytt förslag på en faktisk miniminivå.

Dock har den S-ledda regeringen hittills inte presenterat ett förslag som en majoritet av riksdagen accepterat, trots att man fått ett antal tillkännagivanden om det. På grund av den uteblivna implementeringen riskerar nu Sverige som land att bötfällas av EU.

Alla partier har i diskussionen i justitieutskottet uttryckt sig villiga att snarast diskutera hur en minimiimplementering av direktivet kan utformas. Men faktum är att det är regeringen som behöver ta ett initiativ.

När vi senast diskuterade detta för en månad sedan angav flera av de socialdemokratiska ledamöterna att de skulle se till att processen kom igång och att vi inte behövde vänta in det initiativ som nu finns med i detta betänkande. Men vi har fortfarande inte sett någon aktivitet eller reaktion från regeringen.

Man kan undra: När blir löftet uppfyllt? Kommer justitieministern att bjuda in till diskussion för att åstadkomma en snabb process till ett beslut som tar bort risken för EU-böter? Eller kände man sig tvungen att invänta riksdagens betänkande? Så lät det inte i utskottet för en månad sedan.

Fru talman! Vi behöver också göra en översyn av vapenlagstiftningen. Riksdagen har efterfrågat en mer generell översyn. Kristdemokraterna anser att det är en avsevärd skillnad mellan dem som handhar ett legalt vapen och dem som handhar ett illegalt vapen. Men den skillnaden görs inte tydlig i lagstiftningen.

Vi anser att det behöver förändras. Det är en väsentlig skillnad på det stränga tillståndssystem för jaktvapen, sportskyttevapen och samlarvapen som redan finns i dag och den illegala import eller tillverkning av vapen som används i kriminella konflikter. Det måste också tydligare avspglas i lagstiftningen.

Fru talman! Vi behöver också se över straffen för vapenbrott. Vi menar att vapenbrott måste innebära ett betydligt strängare straff än vad som är ett faktum i dag. Vi vill se en väsentlig höjning. Maxstraffet för synnerligen grovt vapenbrott borde ta sikte på de absolut grövsta vapenbrotten. Det behöver vara ett högre maxstraff än de sju år som regeringen föreslår. Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 13.

Fru talman! Tidigare i debatten har också nämnts en ny tillståndsmyndighet för vapenlicensärenden. Det har riksdagen sedan länge efterfrågat från regeringen. Men regeringen har hittills vägrat att följa beslutet.

Det är beklagligt. Det är i dag långa handläggningstider. Det är ett problem som drabbar landets vapenägare. Man kan fråga sig om vapenlicensärenden verkligen är en uppgift som Polismyndigheten är bäst lämpad att ansvara för.

Vi kristdemokrater anser att Polismyndigheten ska fokusera på sin polisiära kärnuppgift. Då ser vi att polisens uppgifter behöver renodlas ytterligare. Därför behöver tillkännagivandet som har riktats om ett införande av en ny jaktmyndighet genomföras snarast. Det gäller också förändringar som tas upp i betänkandet gällande tillsyn av skjutbanor och krav för vapenlicens.

Fru talman! Det här ärendet visar att det är möjligt att välja en annan inriktning än den väg som regeringen hittills valt för kontroll och åtgärder vad gäller vapen i vårt land.

Dagens 13 tillkännagivanden som läggs till högen av tidigare tillkännagivanden visar att det finns en majoritet i Sveriges riksdag som vill gå en annan väg. Det är faktiskt dags att regeringen lyssnar till det budskapet.

Jag vill avsluta med att säga att vi kristdemokrater stöder de 13 tillkännagivanden som gjorts och naturligtvis också de reservationer som gjorts i detta betänkande. Men jag väljer att endast yrka bifall till reservation 13.

Anf. 85 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! När man kommer in sist i debatten får man tacka för en god debatt.

Fru talman! Jag tror att många som tittar på den här debatten blir ganska konfunderade. Det verkar som att vissa politiker från vissa partier tror att man kan komma åt gängvåldet genom att ha tuffa regler för sportskyttar och jägare.

Det blir ganska tydligt när man lyssnar på vapendebatten att det är rätt få personer i Sveriges riksdag, om vi ska vara ärliga, som har erfarenhet från de utsatta områden runt om i vårt land som härjas av de brutala gängen som mördar, har ihjäl varandra och sprider skräck i sina områden.

Fru talman! Jag bodde i Tensta i sex år. Det är ett av de områden som vi brukar tala om. Jag såg inte en enda sportskytt eller en enda jägare som var ute och ställde till det i vårt område.

Däremot fick jag höra berättelser från grannar. Jag fick själv höra hur bilar brann. Jag fick själv se platser där det hade varit våldsdåd kvällen eller dagen innan. Man kunde känna i området hur sorgen bredde ut sig och skräcken för gängen och deras våld bredde ut sig.

Fru talman! Man gör inte rätt i den frågan när man från regeringens och vissa partiers sida försöker använda gängvåldet som ett medel för att skruva åt det för helt legala, helt rättskaffens sportskyttar och jägare. Det blir ganska magstarkt, om jag ska vara ärlig.

Fru talman! Det är tur att det inte är jägare och sportskyttar som är med i gängen runt om i vårt land. Då hade vi haft många fler mord, eftersom de vet hur man hanterar vapen. De har absolut farliga vapen. Men det är inte vapnen i sig som är farliga, utan det är människorna som hanterar dem.

Fru talman! Det är därför som det behövs tuffa krav på dem som ska få ha vapen. Det behövs återkommande och tuffa kontroller. Det behövs också hårda påföljder för dem som bryter mot vapenlagar.

Men vi ska inte tro att det är legala vapen som används för att mörda oskyldiga människor i våra utsatta områden eller för den delen någon annanstans. Det är de illegala vapnen som vi ska komma åt.

Det blir bisarrt. Jag hade en vän i Tensta som var på besök hos mig och som skulle på en födelsedagsfest och blev rånad på vägen hem till mig. Han blev rånad av ett ungdomsgäng. De hade inte några skjutvapen, utan de hade kniv.

Det är inte någon som för den sakens skull står här i talarstolen och företräder en linje där vi ska se till att alla kockar i Sverige får en restriktion på hur många knivar de får ha i sin knivarsenal.

Det är inte så att någon på grund av att det sker knivrån tycker att de som har helt lagliga knivar, som visserligen är farliga om man använder dem på fel sätt, ska beläggas med olika restriktioner. Det vore bisarrt.

Lika bisarrt är det om det används illegala vapen till att begå brott och man därför går på de legala vapenägarna som sköter sig och använder sina vapen till helt rimliga saker som att jaga eller ägna sig åt sportskytte.

Jag har tidigare här i talarstolen talat om ett mord i vad jag trodde var ett avsnitt av *Morden i Midsomer*, men jag har sedan dess fått lära mig att det var ett avsnitt av *Mordkommissionen*. Det var någon som hade ihjäl en annan person med en fryst lax som drämdes i huvudet på stackaren och sedan kåkades upp till middag. Och det är ju sanningen, det vill säga att man kan ha ihjäl varandra med precis vad som helst bara man vill det rik-

Vapenfrågor

tigt mycket. Men av det följer ju inte att vi ska reglera alla möjliga saker på alla möjliga hårda sätt, fru talman.

Vi ska i stället se till att de personer som är olämpliga att ha vapen inte ska få tag i ett enda vapen. De som bryter mot vapenlagstiftningen ska inte heller få tag i ett enda vapen, och de ska få hårda påföljder. Men vi ska inte hålla på och jaga dem som ägnar sig åt helt legala och rimliga verksamheter – som dessutom bidrar mycket till Sverige på olika sätt, till exempel genom sportskytte och jakt – på det sätt som politiken alldeles för ofta gör.

Fru talman! Överimplementeringen har debatterats här i kammaren i dag. Det är såklart aldrig bra när vi ägnar oss åt överimplementering här i Sveriges riksdag.

Jag vill sätta fingret på ett exempel på det jag talar om gällande att olämpliga människor inte ska ha tillgång till vapen. Det gäller vår reservation nummer 14, som jag också yrkar bifall till. Våldsbejakande extremister är en typisk sådan kategori; förutom folk som är med i de kriminella gäng vi har debatterat många gånger i Sveriges riksdag är detta en kategori människor som absolut inte, under några som helst omständigheter, ska ha tillgång till vapen. En person som vi vet är våldsbejakande extremist ska inte ha tillgång till vapen, och i dag är Sverige alldeles för slappt på det här området.

Därför har vi lagt fram detta förslag, och jag yrkar alltså bifall till reservation 14. Den handlar om just de personer som vill – uttalat *vill* – utöva våld för att flytta fram positionerna för sin extremistiska politiska hållning och som vill utöva våld mot andra människor i strid med demokratin. Det sker alltså inte bara i strid med människors liv och hälsa, som alltid är fallet om man utövar våld, utan det sker i strid med demokratin och alla de värden som håller upp Sverige.

Dessa människor tycker vi inte ska kunna ha tillgång till vapen under några som helst omständigheter. Det handlar nämligen inte om vad de har i handen utan vad de personerna vill göra med vapnet. Det är det som är det farliga. Det är därför vi måste vara tuffa mot de kriminella gängen, och det är därför vi måste vara tuffa mot de våldsbejakande extremisterna. Det är också därför vi inte i onödan ska jaga de personer som har vapen av helt rimliga skäl.

Fru talman! Med det tackar jag för en god debatt.

Anf. 86 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Forssell svingade lite grann i slutet av den här annars ganska modesta debatten, där jag har uppfattat att det finns en konsensus kring att lösa ut det här med vapendirektivet på ett bra sätt.

Jag vill påpeka för ledamoten att det är många som har erfarenhet av att växa upp och leva i så kallade utanförskapsområden eller underprivilegierade områden. Jag är själv född och har levt hela min uppväxt i ett av de mest drabbade områdena i hela landet, och jag har sett många av mina vänner dö – inte minst av skjutvapenvåld, ska jag säga, redan på 80-talet. Det är alltså många som har erfarenheter av detta, och vi tar i allra högsta grad allvarligt på det trauma som vårt land genomlider.

När det gäller vapendirektivet, vilket blev en huvudpunkt för debatten i dag, kom det som en direkt följd av de fruktansvärda terrorattentat som skedde i Bryssel och Paris. En av mina frågor till ledamoten är om det inte är en korrekt uppgift. Det är den ena delen. Den andra delen är om inte Liberalerna vill att vi ska implementera det vapendirektiv som finns i EU.

Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det är väl klart att det är så: Har man en politisk agenda tar man de händelser som sker i världen och använder dem för att föra fram sin politiska agenda. Det är inget konstigt.

Jag har också sagt mycket tydligt att personer som är olämpliga att ha vapen inte ska ha vapen. Det är jättetydligt. Det behövs tuffa lagar, vilket jag sa. Det behövs tuffa krav, hårda kontroller och tuffa påföljder för dem som inte ska ha vapen.

Terrorister, som du lyfter, Petter Löberg, är såklart ett exempel på detta. Nu lyfte jag våldsbejakande extremister, vilket vi har en reservation om. Den ansluter sig Socialdemokraterna inte till eftersom Socialdemokraterna inte går lika långt som vi för att se till att de våldsbejakande extremisterna inte får tillgång till vapen. Det handlar just om att vara tuffa mot dem. Ett annat exempel är såklart gäng och gängmedlemmar.

Jag tycker dock att det är intressant att få ha ett replikskifte med en socialdemokrat som har den bakgrund som ledamoten beskriver, fru talman. Jag kan nämligen bli väldigt provocerad, och många sportskyttar och jägare med mig, av att höra olika företrädare för bland annat Socialdemokraterna – inte bara, men bland annat – använda det våld som sätter skräck i våra utsatta områden i sin retorik för att göra lagstiftningen tuffare för legala vapenägare. Man använder våldet som skäl att gå på jägare och sportskyttar.

Jag vill därför ställa en fråga till ledamoten Löberg, fru talman. Vad tänker ledamoten Löberg om detta? Blir ledamoten Löberg också provocerad när till exempel socialdemokrater i sin retorik använder våldet, som härjar och orsakar våra utsatta förorter så mycket smärta och sorg, som ett medel för att sätta dit legala vapenägare som inte begår dessa våldsbrott? Blir ledamoten Löberg provocerad av detta, precis som jag?

Anf. 88 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Forssell besvarade inte frågan huruvida man skulle implementera vapendirektivet, men jag utgår naturligtvis från att han tycker det. Jag ser också att han nickar, så jag får ta det för vad det är.

Självklart ska vi inte ha regelverk som försvårar för legala vapenägare som sportskyttar och jägare. Det beskrev jag i mitt anförande. Men problemet med all reglering är att det ibland är svårt att veta var gränserna går. Det är inte alldeles enkelt att veta vem som är brottsling här och nu och vem som är det i framtiden; vi har flera fall med våld i nära relationer och skjutvapen där förövaren har haft licens för vapnet och varit en laglydig vapenägare i hela sitt liv innan denne utövar våld mot sin partner. Vi har också fallet Mangs, till exempel, som ju hade licens för de vapen han använde vid sina seriemord på invandrare i Malmö.

EU ser det vi ser, men i grunden är vi överens. Vi ska se över lagstiftningen, och vi ska se till att den fungerar smidigt för dem som har legitima skäl att ha vapen. Vi ska se till att vi har en politisk konsensus kring de förslag som läggs fram här i kammaren, för nu brådskar det. Vi har inte många månader kvar innan vi måste genomföra direktivet i sig, och därför behöver vi se över en bredare del när det gäller vapenhanteringen generellt sett.

I grunden är vi alltså ganska överens, tror jag, men man måste också förstå att vapen måste ses som en helhet. Det går inte att säga att det finns legala vapen som är helt autonoma från verkligheten, för de kan komma på drift. Det finns 630 000 vapen ute i Europa som är på drift. En gång i tiden har den största delen av dem förmodligen varit legala, men i dag befinner de sig på den illegala marknaden. Det är ett stort problem.

Anf. 89 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Löberg för svaret.

Vad jag vet finns det inga exempel på våld i våra förorter, vilket vi har diskuterat nu, där legala älgstudsare som har kommit på drift har använts av gängkriminella nätverk i uppgörelser. Det finns inga sådana exempel, i alla fall inte som jag känner till. Jag blir säkert rättad på Twitter just nu, medan jag pratar, men jag har aldrig hört något sådant. Det är dock en myt man gärna sprider, alltså att detta skulle vara det stora problemet. Men det stora problemet är de illegala vapnen, och det är dem vi ska komma åt.

Sedan är det som jag säger: Det ska vara tuffa krav, det krävs en hård kontroll och vi ska ha tuffa påföljder när det begås brott. Men då vill jag säga att vi behöver en bred palett för att motverka den här brottsligheten. Det behövs en skola och socialtjänst i samverkan för att folk inte ska hamna i brottslighet från början, och det behövs tuffa, tidiga påföljder om de tyvärr skulle göra det. Det är ju helt rätt.

Sedan ska vi såklart också se till att ha ett fungerande samhälle runt omkring som upptäcker enskilda galningar och ser till att sätta in tidiga, hårda och snabba insatser för att det inte ska gå så långt att det blir ett våldsdåd.

De här sakerna driver vi i Liberalerna, och jag hoppas att vi får med oss Socialdemokraterna.

Ledamoten Löberg ställde en retorisk fråga där han problematiserade. Det är svårt att säga var gränserna går i de här frågorna, för det kan till exempel vara så att ett legalt vapen används till någonting illegalt.

Det finns många exempel, men jag har ett exempel som jag vill lyfta fram där det är tydligt var gränserna går. Det handlar om de våldsbejakande extremisterna. Vi har en reservation där vi säger att våldsbejakande extremister aldrig ska ha vapen på det sätt som de kan ha vapen i dag. Socialdemokraterna har inte anslutit till den linjen. Där tycker jag att det är tydligt att det är en gräns som är passerad. Våldsbejakande extremister ska inte ha tillgång till vapen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 5 maj.)

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU19

Handelspolitik
föredrogs.

Handelspolitik

Anf. 90 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Detta betänkande behandlar, precis som har sagts, motioner från allmänna motionstiden i höstas om handelspolitik.

Det är en underdrift att säga att mycket har förändrat världen sedan dess. I en tidigare debatt har vi debatterat kommissionens meddelande om en översyn av handelspolitiken och hur den ska möta utmaningar som finns globalt med de erfarenheter som har gjorts under coronakrisen och de nya utmaningarna.

Det handlar om globaliseringen, den tekniska utvecklingen, Kinas snabba uppgång, accelererande klimatförändringar, digitalisering och de ekonomiska utsikterna för världen som helhet. Till listan kan läggas geopolitisk instabilitet med ett pågående krig i vår närhet, i Ukraina, som Ryssland invaderat.

Precis som under pandemin finns risker för protektionism, vilket leder till färre investeringar och lägre tillväxt. Därför är det oroande att det nu ropas efter ökad autonomi och självförsörjning inom EU, vilket är fel väg att gå för handeln. Europa behöver fortsatt vara globalt konkurrenskraftigt. Vår styrka ligger i öppenhet och i att knyta relationer med omvärlden.

När världen tappar i tillit måste Europa stå starkt för att motverka tullar och andra handelshinder som stör. Det sistnämnda är ett uttalande som OECD:s före generaldirektör Angel Gurría gjorde vid ett parlamentariskt möte häromåret. Vi vet alla att bristande tillit ger instabilitet och oro. Därför är handelspolitiken så viktig, inte bara för att hålla affärer igång utan också för att det skapas band och dialog mellan länder när de handlar med varandra.

Det tål att påminnas om att EU-samarbetet startade i ruinerna efter andra världskriget med kol- och stålgemenskapen – eller, om man så vill, kol- och stålunionen – 1952 för att inte fler krig utan handel skulle vara vägen framåt. Italien, Frankrike och Tyskland startade tillsammans med Beneluxländerna det gränsöverskridande ekonomiska utbyte i form av handel och investeringar som i dag är EU:s inre marknad.

Här behöver det nu undanröjas hinder för den digitala marknaden och tjänstemarknaden. Förutsättningar för tjänsteexport behöver komma på plats.

Företagare som arbetar i olika länder besitter enorm kunskap om den resa de gjort med regelkrångel, myndigheter med mera. Vi menar att kunskapen måste nyttjas bättre mellan företag. Moderaterna anser därför att Kommerskollegium tillsammans med bland annat Business Sweden och Exportkreditnämnden bör arbeta med frågan om hur man underlättar för små och medelstora företag att börja exportera.

Frihandel och frihandelsavtal har tjänat oss väl. Sverige bör utöver det multilaterala forumet driva på för att EU förhandlar fram nya bilaterala handelsavtal. Aktuellt är exempelvis att slutföra förhandlingarna med Nya Zeeland och Australien. Dessa två länder är viktiga allierade för Sverige och EU.

Även förhandlingar med Indien har potential att skapa nya handelsmöjligheter. Därför bör den svenska regeringen driva på såväl inom EU som gentemot Indien för att dessa förhandlingar startar så snart som möjligt och att de därefter drivs med hög ambition och i ett högt tempo.

Moderaterna vill att Sverige ska verka inom EU för fler ambitiösa frihandelsavtal med omvärlden och länder från världens alla delar. Här kan man läsa in EPA, Economic Partnership Agreements, med länder i Afrika.

Vi ser ett EU som återstartar förhandlingarna om ett frihandelsavtal med USA.

Sverige bör agera kraftfullt i handels- och teknikrådet Trade and Technology Council, TTC, för att säkerställa fria dataflöden mellan EU och USA, för att få ett avtal om artificiell intelligens, AI, på plats samt för att motverka ökad protektionism och digitala skatter.

Handelsavtalen som är färdigförhandlade mellan EU och Mexiko, Chile och de länder som går under benämningen Mercosur, det vill säga Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay och Venezuela, ligger och väntar på att ratificeras antingen hos EU-parlamentet eller hos medlemsländerna. Vi framhåller vikten av att de kommer på plats.

Därtill vill vi att Sveriges regering inom ramen för EU-samarbetet verkar och trycker på för ett frihandelsavtal med Taiwan.

Moderaterna ser det också som angeläget att slutföra förhandlingarna med Nya Zeeland och Australien. Detta är två länder som är allierade med Sverige och EU.

Sverige bör följa upp det handelsavtal mellan EU och Storbritannien, TCA, som trädde i kraft för drygt ett år sedan för att maximera de potentiella effekterna. Det är viktigt att parterna arbetar proaktivt för att motverka nya handelshinder. Samma sak gäller för EU:s handelsavtal med Japan.

Moderaterna anser att det är viktigt att vi arbetar aktivt från svensk sida för att minimera de negativa effekterna av att britterna har trätt ur den inre marknaden och effektivt implementera frihandelsavtalet. Målsättningen för relationen mellan länderna måste vara att svenska och brittiska företag i praktiken inte märker någon större skillnad mot förr. Moderaterna menar därför att det är angeläget för båda länderna att agera handlingskraftigt för att påskynda återhämtningen.

Vi vill också att Sverige och EU gör gemensam sak med Storbritannien för att vara drivande för regellevnad i WTO. Sverige, EU och Storbritannien behöver tillsammans verka med likasinnade länder.

Fru talman! WTO är fortsatt ett viktigt forum för global och regelbaserad handel. Moderaterna har länge sagt att Sverige bör verka för en reformering av WTO:s organisation, som verkligen behöver moderniseras, för upprättelse av den regelbaserade handeln och för att vidareutveckla världshandeln.

Vi ser fram emot att det ska bli en ministerkonferens i juni i år. Även om många allvarliga frågor står på agendan hoppas vi att det blir ett konstruktivt möte som tar frågorna framåt med USA:s nuvarande administration för att lösa upp de blockeringar som finns.

Fru talman! Moderaterna vill uppmärksamma handelns betydelse för att komma till rätta med klimatet och har i sin motion skrivit om vikten av att mäta den globala klimatnyttan av svensk export. Vi har ju i vår livsmedelsstrategi sagt att vi vill öka vår export av produkter som odlats under svenska goda förhållanden. Moderaterna har tagit fasta på Miljömåls-

beredningens förslag att ge Naturvårdsverket i uppdrag att mäta den globala klimatnyttan av svensk export och har med det i sin motion.

Nu har Svenskt Näringsliv tagit fram en studie som visar på att svensk export beräknas bidra med klimatnytta utomlands motsvarande 26 miljoner ton koldioxid. Detta ska motsvara hälften av Sveriges totala utsläpp. Svenska lösningar som är bra för klimatet och miljön bör därför exporteras.

Sist men absolut inte minst: Det är viktigt att bygga handelsrelationer och samtidigt säkerställa att utländska investeringar inte har illvilliga agendor som är orättvisa eller till och med farliga.

Fru talman! Det finns mycket att säga om handel, men jag stannar där.

Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 11.

Anf. 91 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag näringsutskottets betänkande NU19 *Handelspolitik*.

Sverigedemokraterna har i detta betänkande inte mindre än 21 olika reservationer, och ämnena slår brett. Det handlar om handelsrelationer och avtal med enskilda länder och regioner. Det handlar även om livsmedelsexport och lite mindre frågor som exportförbud för snus och en hel del annat.

Jag och vi i Sverigedemokraterna står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinning väljer jag att yrka bifall endast till reservation 67, som heter Granskning av utländska direktinvesteringar.

Fru talman! Jag vill passa på att inleda mitt anförande med Sverigedemokraternas grundläggande syn på handel med andra länder. Vi har nämligen ofta felaktigt beskyllts för att vara emot frihandel och verka protektionistiskt, detta inte minst då vi varit ett tydligt EU-kritiskt parti. Men det ena utesluter faktiskt inte det andra.

Sverigedemokraterna är ett konservativt och nationalistiskt parti som värnar Sveriges suveränitet och självbestämmande. Detta gör att vi reagerar kraftfullt när EU uppvisar federalistiska tendenser, som när man bara nu i dagarna röstade igenom att luckra upp nationsgränserna i fråga om valet till EU-parlamentet, eller för den delen när man plundrade Sverige på miljarder i en så kallad coronafond för att upprätthålla sitt misslyckade valutaprojekt från att krascha.

Att vi är kritiska till federalismen inom EU och omfattningen av de politikområden som EU lagt under sig ska inte sammanblandas med vår syn på frihandel eller för den delen samarbete mellan europeiska länder i andra frågor. Hade EU varit en renodlad frihandelsunion hade Sverigedemokraterna med stor sannolikhet varit väldigt positivt inställda. Men tyvärr är så inte fallet. EU är så mycket mer.

Handel och frihandel gynnar alla parter. Det är ett faktum som Sverigedemokraterna gärna framhåller.

Fru talman! Med det sagt vill jag också lyfta problematiken med när icke-demokratiska stater gör investeringar i Sverige. Vi menar att det är viktigt att vara uppmärksam när krafter som har andra syften än just handel kommer hit och gör investeringar. Vi måste öka kontrollen av de här direktinvesteringarna inom såväl privat som statlig sektor. Vi behöver säker-

ställa att de inte hotar svenska säkerhetsintressen. Vi behöver någon form av granskningsmekanism för hur dessa investeringar görs i Sverige.

En av de stater som skapar oro är Kina. Med sina stora ekonomiska muskler har Kina tillskansat sig stort inflytande och stora utpressningsmöjligheter runt om i världen, kanske främst i övriga Asien och Afrika men också i Europa och Sverige. Genom sina ekonomiska muskler har Kina på en rad sätt satt sig själva i förarsätet genom att man tagit över stora delar av den globala industriella tillverkningen.

Saken har inte gjorts enklare av att Kina målmedvetet skapat sig en monopolliknande ställning i handeln med vissa kritiska mineraler och komponenter som behövs till den europeiska industrin. I dessa avseenden kan man inte säga annat än att västvärlden har misslyckats. Våra liberala principer om frihandel har försatt oss i klorna på diktaturer.

I ett retroperspektiv torde var och en kunna erkänna att USA:s förre president Donald Trump framförde viktiga poänger i sin kritik gällande både Europas beroende av rysk gas och energi och västvärldens handelsunderskott med Kina.

Kina har använt mycket av sina intäkter till att investera utomlands. Det har gällt elproduktion, transportinfrastruktur, informationsinfrastruktur och naturligtvis högteknologisk industri. Totalförsvarets forskningsinstitut har identifierat 65 bolag i Sverige med kinesiska ägare, och kinesiska ägare betyder som bekant kinesiska staten.

Vi vet samtidigt att Kina bedriver cyberspionage för att främja sina ekonomiska och militära intressen, något som Säpo menar har ökat i Sverige de senaste åren. Som ett led i att kunna stävja en farlig utveckling och värna svenska intressen anser vi att effekten av kinesiska direktinvesteringar i Sverige måste utredas noggrant.

Jag vill, fru talman, visa tacksamhet för att jag än så länge kan kalla Kina för diktatur från denna talarstol.
(Applåder)

Anf. 92 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Handelspolitiken är uppe för debatt. Att debattera handelspolitik i en tid när handel i Europa med fredliga produkter används som ett strategiskt vapen är en situation som bara för en tid sedan kändes avlägsen, i alla fall i den här delen av världen. Det innebär att handelsfrågorna, så viktiga de är, är belamrade med stora osäkerheter. Denna kammarbehandling är mer viktig och aktuell än någonsin, när vi ser på allt det som pågår i det Europa vi håller så kärt. Internationellt samarbete är en ödesfråga i att möta den gröna omställningen och värna demokratin och öppenheten.

Från den del av världen som jag kommer från, det vi kallar Småland, finns en långt gången insikt om handelns och företagens betydelse för utvecklingen. Det handlar om dumprar som innehåller den modernaste tekniken och är världsledande, möbelföretag som under decennier växt från postorderföretag till globala jättar som förändrar hela sättet att utrusta ett hem och truckfabriken i Ljungby som har ett toppmodernt innovationscenter för att behålla sin internationella konkurrenskraft. Men jag ser även små och innovativa företag som vågar ta steget ut och möta världen. De företagen skapar tillsammans välstånd och hållbarhet i min del av världen, det jag kallar Småland.

Centerpartiet menar att frihandeln är av avgörande betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft, samtidigt som den ger en möjlighet att förbättra miljö- och arbetsvillkor i andra länder. Vi vill därför att EU ska ställa strikta krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i sina frihandelsavtal. Detta kan göra stor skillnad hos EU:s handelspartner och sätta goda globala standarder som andra anammar för att kunna sälja sina produkter i EU.

Förutom handelsavtal har EU en rad ekonomiska partnerskap med utvecklingsländer. De minst utvecklade länderna har dessutom tullfri tillgång till EU:s marknad för alla varor utom vapen. Till exempel arbetas det för att stärka EU:s relationer med Afrika och att göra det till ett större frihandelsområde. Det bejakar vi som centerpartister.

Globaliseringen och den internationella handeln bidrar till utveckling och ökat välbefinnande. Det är inte genom mindre handel och utebliven ekonomisk tillväxt som människors levnadsstandard förbättras. I stället vill vi se att näringsliv och offentlig sektor inom EU tar ett större ansvar för att säkerställa socialt hållbara produktionskedjor och materialflöden. Svenska och europeiska företag bör göra mer för att säkerställa att de och deras underleverantörer erbjuder goda arbetsvillkor och respekterar mänskliga rättigheter, även i de delar av verksamheten som finns utanför EU. Det samma gäller deras miljö- och klimatpåverkan. Det är viktigt att det finns internationellt erkända definitioner och standarder av social hållbarhet och att certifieringar harmonieras på EU-nivå.

Fru talman! Klimatet räddas inte genom att man blickar bakåt. Det är inte genom att förkasta allt det goda som människans uppfinningsrikedom och tillväxten har gett oss som utsläppen minskar. Tvärtom är det just genom den mänskliga kreativiteten och en grön tillväxt som vi klarar klimatomställningen. Genom hållbar tillväxt skapas också de resurser som behövs för att bekosta omställningen.

Sverige har fantastiska förutsättningar att leverera gröna innovationer som världen efterfrågar i den stora omställning vi är mitt uppe i. Sverige har en tradition av innovativa människor och företag, en välutbildad befolkning och en stor trovärdighet när det gäller grön teknik. När framtidens tekniker utvecklas och produceras i Sverige för att därefter exporteras ger det inte bara fler jobb, företag och ökad tillväxt utan även klimatnytta i form av minskade utsläpp långt bortom Sveriges gränser.

Gröna innovationer kan alltså göra stor skillnad för klimatet samtidigt som de skapar exportintäkter för Sverige. Vi har många små och medelstora företag som ligger i framkant när det gäller att utveckla ny miljöteknik och hitta nya affärsmodeller i den gröna omställningen. För att Sverige ska ta till vara den potential som finns krävs en politik som främjar innovation och företagande. Centerpartiet anser därför att investeringar i grön teknik bör underlättas och att Sverige bör sträva efter att vara en internationell föregångare inom utveckling av den klimatsmarta tekniken. Vi ser det som en självklarhet att de exportfrämjande åtgärder som finns, till exempel exportkrediter, ska gå i linje med Parisavtalet.

Fru talman! Sverige är en exportnation, men fortfarande är det stora företag som står för den största andelen av exporten. Av små och medelstora företag är det bara runt 10–15 procent som bedriver export. Många av företagen i denna kategori är underleverantörer. Enligt en undersökning från Kommerskollegium ser 74 procent av industriföretagen Sverige som

sin huvudsakliga marknad, medan bara 12 procent anser att EU är hemmamarknaden. Med ungefär 10 miljoner potentiella konsumenter är Sverige en ganska begränsad testmarknad för små och medelstora företag för att utveckla egna innovativa produkter. Vi anser att ett logiskt politiskt steg för fler innovationer vore att underlätta steget till export för små och medelstora företag och därigenom skapa en större hemmamarknad för fler företag.

Fru talman! Vi i Centerpartiet står givetvis bakom samtliga av våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 66, Exportfrämjande för små och medelstora företag.

Anf. 93 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Detta är min första mandatperiod, och jag har pratat om handelspolitik under hela denna period. Sanningen är att fyra år utanför den här byggnaden är rätt lång tid, men innanför dessa väggar är tiden ytterst relativ. Det beror på hur mycket medial uppmärksamhet en fråga får, hur många partier som faktiskt är villiga att förändra något och för vissa partier också vem frågan drabbar om det är negativt. Ibland kan jag känna att arbetet med att modernisera handelsavtal tar ganska lång tid. Det intressanta är att det oftast är så att det som drabbar områden och personer som få i de här rummen kan relatera till i slutändan ändå kommer att drabba oss alla.

När vi pratar handelspolitik pratar vi oftast om att Sverige är ett land beroende av utrikeshandel. Sanningen är att mycket av det vi använder dagligen inte skulle finnas här eller kunna produceras här om det inte vore för utrikeshandeln. Så har det också varit historiskt. Handel med omvärlden är därför helt avgörande för Sveriges välbefinnande och utveckling. Många av våra företag är beroende av både import och export. De ingår i globala värdekedjor, och de globala värdekedjorna har stor inverkan på såväl tillväxt som sysselsättning här i Sverige och i andra delar av världen.

Vi har ett ganska stort ansvar att förändra hur dessa värdekedjor och internationella avtal ser ut och att definiera vilken typ av tillväxt vi behöver. Tydligt är i alla fall att vi inte kan fortsätta som vi gör.

Fru talman! Vänsterpartiet vill ha en rättvis handelspolitik som sätter människor, social rättvisa, djur, klimat och miljö främst och som fokuserar på samhällsvinster för alla och inte bara vinster för storföretag. Vi vill ha en rättvis handelspolitik som inte innebär försämringar för medborgarna i de länder som omfattas. Handelspolitiken ska stå för en positiv utveckling.

Vi behöver ett omtänk i handelspolitiken. Problemet är oftast att när vi utvecklar handelspolitiken vidare utestängs de grupper som både påverkas mest och har lösningen till förändringar.

Vi måste vara villiga att erkänna att vår handelspolitik bygger på att gynna storföretag och att sätta Sverige och Europa i främsta rummet, ibland utan att ta in konsekvenserna av detta.

En fråga som vi lyfter i bland annat vår motion om handelspolitik är ett avtal som omfattar allt det jag beskrivit tidigare. Det handlar om Mercosuravtalet, och jag ska ta upp något om avtalets inkonsekvenser och konsekvenser.

Sammanfattningsvis kan man säga att Mercosuravtalets implementering kommer att påskynda miljöförstörelsen och klimatkrisen, öka kränkningarna av mänskliga rättigheter och öka straffriheten för företag.

Småskaliga bönder, urfolk och andra människor som bor på landsbygden i både Mercosurländerna och Europa kommer att drabbas särskilt hårt av den exportorienterade och kemikalieintensiva jordbruksmodellen som gynnas av avtalet.

De stora jordbruksmodellerna och monokulturerna förstör biodiversiteten och ekosystemen. Importen av kött, kyckling och soja till EU väntas öka. En ökad import innebär så klart att produktionen kommer att öka i Mercosurländerna, vilket innebär att växthusgaser ökar och att större areal används till djur, till monokultur.

Den ökade arealen måste ju tas någonstans ifrån. Här får urfolk, småbrukare och regnskog betala priset. För att öppna upp skogarna kommer det att skövlas och brännas, vilket vi redan ser i statistiken. För bara ett par dagar sedan presenterade bland annat Aftonbladet rapporter om det. Det billiga köttet som importeras kommer också att slå hårt mot småbrukarna här i Europa, och transportutsläppen kommer såklart att öka. I stället borde vi uppmuntra till närodlat.

Nej, detta duger inte. Vi behöver handelsavtal som stärker småbrukarna och gynnar den biologiska mångfalden genom tydliga kontrollsystem för miljön och lagkrav på miljöhänsyn och demokrati. Vi behöver handelsavtal som stärker arbetares rättigheter och inte exploatering. Det är inte där vinsten ska läggas. Vi behöver handelsavtal som stärker länders förvaltning av naturresurser och där man delar med sig av teknologi. Vi behöver handelsavtal som tar hänsyn till hur kvinnor påverkas, både ekonomiskt och socialt.

Vi kan inte å ena sidan säga att vi står upp för landsbygd, småbrukare och närodlat här och samtidigt skapa handelsavtal som utarmar möjligheterna att uppnå detta. Vi kan inte å ena sidan säga att vi står upp för klimat och miljö och samtidigt ingå handelsavtal som leder till så mycket avskogning, miljöförstörelse och brand att massiva områden i Amazonas oåterkalleligt förvandlas till en savann med enorm förlust av biologisk mångfald, ökning av koldioxidutsläpp och störningar av nederbördsmonster, vilket påverkar jordbruket, som följd.

Vi kan inte förbjuda bekämpningsmedel i Europa för att de är så pass farliga att de tar död på allt levande och sedan inte använda handelsavtalen till att förbjuda exporten av dessa. Under en tioårsperiod dog 1 800 personer i Brasilien efter att de exponerats för dessa bekämpningsmedel, och under samma period förgiftades inte mindre än 3 750 barn i åldern 0–14 år, alltså mer än 350 barn per år. Bland dessa var fler än 500 spädbarn. Återigen är det urfolken som proportionellt drabbats mest.

Fru talman! På grund av Mercosuravtalets alla konsekvenser väljer jag att yrka bifall till reservation 13.

Jag vill passa på att lyfta upp andra verktyg som är viktiga för en bra progressiv handelspolitik. FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjlighet att få sin sak prövad vid kränkningar.

Vi har länge förespråkat att våra företag ska följa FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och att man använder sig av human rights och environmental due diligence. Det är verktyg som företag kan använda för att analysera riskerna och förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på mänskliga rättigheter, miljö och klimat,

och vi blev glada när EU propagerade för att de skulle skapa en due diligence-lag. Vi hoppades men var ändå lite skeptiska kring att den här lagen skulle hålla måttet.

Tyvärr hade vi rätt i att vara lite skeptiska. Direktivet som kom är ett urholkat förslag och kommer inte att ha den effekt som många av oss förväntar oss. Kritiken från civilsamhället är omfattande. Lagen omfattar bara vissa företag, trots att man vet att även mindre företag kan bryta mot mänskliga rättigheter och skapa stor miljöförstörrelse.

Sanningen är att det här endast omfattar 1 procent av företagen i Europa. Förslaget är att due diligence-processerna endast ska omfatta etablerade affärsrelationer – det är en annan punkt i direktivet – som är eller förväntas bli varaktiga. Detta är ytterligare en urholkning som kommer att innebära att det inte kommer att följa i alla stegen.

Vi önskar verkligen att Sverige ska ta ledartröjan i detta. Vi vill att lagkraven ska gälla alla, och vi vill verkligen att handeln ska kunna användas som ett verktyg för att driva fram samhällena till en bättre utveckling.

Fru talman! Det sista verktyget som jag väljer att lyfta fram är binding treaty. Om due diligence är ett verktyg för att företagen ska kunna förhindra att deras verksamhet får en negativ påverkan på mänskliga rättigheter och miljö är binding treaty ett bindande regelverk för att hålla transnationella företag ansvariga för vad deras företag gör, även när de verkar i andra länder.

Det här har varit ett stort problem, eftersom många av de transnationella företagen delar upp sina verksamheter och företag för att kunna undvika att ta ansvar i dessa frågor. Här skulle vi verkligen vilja se att Sverige tar ett större ansvar och är med på mötena i FN. Det har man tyvärr inte varit i den omfattning man skulle vilja se.

Även små samhällen eller personer ska kunna få rättvisa när stora transnationella företag brister när det gäller avtal och lagar. Moderna handelsavtal bygger på andra premisser än dem vi har i dag. Moderna handelsavtal skulle kunna vara reella verktyg för att främja demokrati, grön teknik, miljö och klimat. Att vi behöver moderna handelsavtal har vi verkligen sett på sistone.

Anf. 94 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga våra 18 reservationer i betänkandet gällande handelspolitiken, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 67.

Handel är i grunden ett väldigt bra verktyg, och vi måste verkligen slå vakt om dess betydelse för vårt välstånd. Men först hade vi en pandemi där handeln inte har kunnat ske på de villkor som vi är vana vid, och nu triggas Rysslands invasion av Ukraina protektionistiska förslag världen över. Det är lätt att förstå, men vi måste stå fast vid frihandels grundtankar. Vi måste ha både hjärta och hjärna med oss, kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt och använda oss av frihandeln så långt det är möjligt.

Men beredskap och trygghet är också viktigt, och även det måste vi väga in i våra ställningstaganden. Jag har ett konkret exempel. Vi har numera endast en jästfabrik i Sverige. Den finns i Rotebro. Några vill lägga ned den för att bygga bostäder där, exempelvis. Men det är ett ganska dåligt beslut. Varför då? Jo, för utan jäst kan vi inte baka. Det är en ganska

nödvändig produkt för våra bagerier. Vi kan använda oss av det där i stället för att importera och handla med den typen av varor.

Vissa delar behöver vi också ha en beredskap för. Vi behöver trygga detta. Med detta menar jag inte att vi är emot livsmedelshandel över gränserna, men det är viktigt att ta de här frågorna på allvar och se vad det är vi behöver trygga själva och vad vi kan göra tillsammans med andra länder.

Fru talman! WTO är en av våra viktigaste delar för global och regelbaserad handel, och som flera andra också har poängterat behöver det reformeras och moderniseras. Här vill jag särskilt lyfta fram digitaliseringen och tjänstehandeln. Vi vill se WTO som ett verktyg för att påverka förhållanden i andra länder, och jag tänker särskilt på Kina.

Handelsavtal har ändå tjänat oss väl, och handel skapar välstånd. Här tycker vi att man ska slutföra de förhandlingar som vi ser med Nya Zeeland och Australien. Vi ser att Indien är ett viktigt land, och vi ska knyta närmare kontakter med Taiwan.

När det gäller relationen med Storbritannien var det olyckligt med brexit. Nu måste vi vårda våra relationer och minimera effekterna utan att bestraffa. Det är viktigt att säkerställa svenskarnas möjligheter att bo och arbeta i Storbritannien. Detta är förstås ömsesidigt länderna emellan.

Vi ser också handeln som en katalysator för den gröna omställningen. Handeln är ett verktyg i klimatarbetet. Protektionism är en återvändsgränd.

Svenskt Näringsliv beräknar att svensk import bidrar till klimatnytta utomlands motsvarande 26 miljoner ton koldioxid. Detta är cirka hälften av Sveriges territoriella utsläpp, men man har glömt ett bolag som jag har tittat lite närmare på och haft förmånen att få besöka för inte så länge sedan, nämligen Westinghouse. 75 procent av deras kärnbränsle går på export – 600 ton uranoxid per år. Det genererar mer el än vad Sverige producerar under ett år, ungefär 120 procent.

Att ta bort 100 miljoner ton kol innebär att fabriken bidrar till att minska koldioxidutsläppen i världen med cirka 200 miljoner ton varje år. Jämför detta med Sverige som släpper ut cirka 50 miljoner ton koldioxid varje år. Det som de producerar och levererar till övriga världen är alltså sammantaget fyra år av våra totala svenska utsläpp. Detta gör klimatnytta på riktigt.

Fru talman! När det gäller utländska direktinvesteringar måste Sverige arbeta för att säkerställa ett fungerande informationsutbyte inom den granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar som har upprättats inom EU. Det är viktigt att vi analyserar de säkerhetspolitiska konsekvenserna när affärer görs. Vår grundläggande uppfattning är att världen vinner på det globala utbudet av varor och tjänster, men det är nödvändigt att vara uppmärksam på krafter som har andra syften än bara handel.

Här är granskning avgörande för att säkerställa rättvis konkurrens, värna äganderätten och motverka korrupcion. Det är viktigt att bygga handelsrelationer och säkerställa att de utländska direktinvesteringarna inte har illvilliga, orättvisa eller till och med farliga agendor. Det är angeläget att öka kontrollerna av just de utländska direktinvesteringarna. Det gäller inom såväl privat som statlig sektor. Det får heller inte hota de svenska säkerhetsintressena.

Vi noterar samtidigt att utredaren Sten Heckscher presenterade sin utredning i november förra året och uppmanar regeringen att nu fortsätta att arbeta med denna komplexa fråga.

Jag vill ändå understryka behovet av att en granskningsmekanism för utländska direktinvesteringar införs i Sverige. Detta är någonting som EU har uttalat sitt stöd för men som regeringen hittills inte har lyckats få på plats. Det är viktigt, och det är viktigt just i spåren av pandemin.

Anf. 95 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Handelspolitiken har kommit i mycket starkt fokus i och med Rysslands aggressiva krigföring mot Ukraina. För varje liter olja och diesel, för varje kilo naturgas och för varje säck handelsgödsel som vi i västvärlden köper från Ryssland göder vi Putins krigskassa.

Vi i Sverige, vi i EU och vi i västvärlden möter Putins krig med ett starkare stöd till Ukraina och med sanktioner mot Ryssland, och vi i Sverige gör det genom att stärka vårt land.

I Sverige behöver vi säga nej till rysk energi. Men vi måste också producera större mängder fossilfri energi för att våra systerländer i EU ska kunna fasa ut den ryska energin som de är ännu mer beroende av än vad vi är.

Fru talman! Handel är samarbete, och handel är nödvändig. Men om handel leder till för stora och större klimatutsläpp eller gör Sverige sårbart måste vi diskutera hur vi moderniserar handeln.

Ett exempel är hur vi nu måste stärka Sveriges och EU:s självförsörjningsgrad och självförsörjningsförmåga när det gäller livsmedel. Ser vi på jordbruket är vi i Sverige i dagsläget mycket beroende av import av livsmedel. Vi skulle inte behöva importera så mycket kött, ost och grönsaker som vi faktiskt gör.

Även om det skulle vara konkurrenskraftigt att producera jäst i någon annan del av världen jämfört med i Sverige – med tanke på vad den förra talaren sa – finns det inget skäl att lägga ned en jästfabrik i Sverige. Det är en säkerhetsfråga.

Men jordbruket är inte bara en fråga där vi är beroende av att importera livsmedel. Vi är också beroende av import av energi, handelsgödsel, foder, utsäde, maskiner och arbetskraft. Fokus måste nu läggas på att det svenska jordbruket i större utsträckning kan utnyttja fossilfri energi och att vi säkrar en kadmiumfri gödseltillgång från cirkulära system från svensk gruvnäring. Fokus måste ligga på att göra jordbruket mindre sårbart och mer klimatsmart.

En annan viktig handelsfråga är frågan om att ställa högre krav på importerat kött och andra animalieprodukter. Sverige ligger i framkant i arbetet med att inte alls använda antibiotika i djurhållningen i förebyggande syfte. Friska djur och djurvälstånd är Sveriges modell. För att övertyga andra länder behövs starkare styrmedel än att bara vara ett föredömligt exempel. Det behövs krav inom handelspolitikens område.

Fru talman! I går presenterade Miljöpartiet en budget för det gröna folkhemmet. Våra prioriteringar är självklara: en rättvis grön omställning, radikalt minskade utsläpp, starkare skydd för biologisk mångfald, stora investeringar för att skydda vår miljö, en tryggad välfärd, ökad jämställdhet och mer rättvisa.

Det är nu som Miljöpartiet behövs i svensk politik. Miljöpartiet vill se en investeringssatsning på 100 miljarder kronor per år i tio år för klimatet. Det är en stor historisk satsning – en investering i vår framtid, i nya gröna jobb och en stärkt grön ekonomi.

Mänskligheten existerar på en enda planet, men vi konsumerar som om vi hade fyra. Ett ökat uttag av naturresurser står för hälften av klimatutsläppen och mer än 90 procent av världens vattenbrist och förlust av biologisk mångfald.

Vi tar små steg framåt. Nu ser vi att andrahandsmarknaden av produkter faktiskt växer. Men branschen domineras fortfarande av affärsmodeller som bygger på en linjär ekonomi.

Enligt en rapport från Naturskyddsföreningen är det lika mycket klimatpåverkan och kilo naturresurser från en ny soffa som från sex begagnade. Miljöpartiet anser att det är nödvändigt att ställa tuffa krav på regeringen att införa stimulanser för att främja en kvalitativ återanvändning och reparation av klimat- och miljöbelastande produktkategorier. Och där finns bland annat möbler.

Fru talman! Sverige bedriver ett omfattande handels- och investeringsfrämjande arbete bland annat via Exportkreditnämnden, Svensk Exportkredit och Business Sweden.

Granskningar som är genomförda av Amnesty, Diakonia och riksdagens utredningstjänst visar på ganska stora brister när det gäller insynen i Exportkreditnämnden och de andra som jag nämnde eftersom de ger stora summor i stöd till investeringar och handel med diktaturer.

Även om regeringen nyligen i ett regleringsbrev har sagt att man vill att Exportkreditnämnden ska säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med – samt informera om – OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact samt FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter anser Miljöpartiet att det återstår ett mycket stort arbete för att dessa skrivningar ska få genomslag i praktiken. Vi anser att det är orimligt att riksdagen inte får ta del av informationen om vilka länder som ett statligt helägt bolag, Svensk Exportkredit, utfärdar krediter till.

Fru talman! Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 48 som handlar om att öka livslängden på olika produkter. Det är fortfarande alldeles för många produkter som är medvetet designade för att ha en kort livslängd. Enda syftet med det är att öka företagets försäljning. Det förekommer också att företag förstör och slänger helt fungerande produkter, till exempel kläder och möbler. Vi menar att detta är ett orimligt resursslöseri och kan konstatera att det är lagligt. Vi vill att det införs krav på produktdesign, produkters livslängd och konsumenters och oberoende reparatörers rätt att reparera.

Inom ramen för EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi, som antogs 2015, rör sig unionen så sakteliga mot en lagstiftning som ska sätta stopp för planerat åldrande och tvinga producenter att ta hänsyn till reparationsmöjligheterna när de utformar sina produkter. Men vi menar att Sverige inte behöver vänta på att EU ska ta alla beslut i den frågan. Sverige kan, liksom Frankrike, gå före. Vi anser att regeringen snarligen ska komma med ett förslag på en lagstiftning som förbjuder planerat åldrande av produkter och reglerar kraven på produktdesign för dessa produkter.

Fru talman! Någonting som är väldigt viktigt för att förbättra produkter som det handlas mycket med är ekodesignkraven. Miljöpartiet har konkreta förslag på hur man kan ställa ekodesignkrav på vattenförbrukande produkter. Vi ser att det är möjligt att minska vattenförbrukningen radikalt, med 50 procent, om man genomför sådana typer av förslag.

Fru talman! Jag inledde med att säga att handelspolitiken är ett av de politikområden som har blivit extremt mycket viktigare genom de händelser som sker i vår omvärld. Och jag hoppas att detta är frågor som verkligen kommer att diskuteras inför nästa val.

Anf. 96 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på samtliga reservationer.

I tider av kris är det rimligt att ompröva en del tidigare ställningstaganden, men det är också viktigt att hålla fast vid andra ställningstaganden, som man vet gynnar Sverige och vår säkerhet.

Jag ska inleda med ett citat, fru talman: "För Sverige som handelsberoende land är en regelbaserad handelspolitik som bygger på öppenhet av yttersta vikt för vårt fortsatta välstånd. Handeln med andra länder är, och har historiskt varit, direkt avgörande för svensk välfärdsutveckling och svenska företags konkurrenskraft.

I tider av geopolitisk instabilitet ropar allt fler inom EU efter mer autonomi och självförsörjning vilket felaktigt likställs med en starkare union. EU:s styrka ligger fortsatt i dess öppenhet och relationer med omvärlden – ett starkt och globalt konkurrenskraftigt Europa är vägen framåt."

Fru talman! Citatet har jag hämtat från organisationen Svenskt Näringsliv. Det är inte alltid som vi socialdemokrater refererar till Svenskt Näringsliv i positiva ordalag här i talarstolen. Men när det gäller synen på en öppen och regelbaserad handel har vi ofta helt samstämmiga åsikter, och då tycker jag att vi ska säga det.

Det var också glädjande att höra i dag att flera partier betonar vikten av en fri, öppen och regelbaserad handel. För ett år sedan tyckte jag att det lät lite annorlunda, men nu var det positiva tongångar. Jag uppskattar det, och jag tycker att det är bra.

Dock finns det partier som glider på det hela. Det finns partier som tycker att vi ska klippa elkablarna till Europa, till exempel. Då blir man svaret skyldig när det gäller vem som ska investera i den svenska elproduktionen, som behöver fördubblas för att vi ska klara klimatomställningen.

Det finns partier som kritiserar den statliga Exportkreditnämnden, som ger lån till affärer med det som vi kallar för svåra länder, alltså auktoritära länder. Och det är svårt; jag ska inte hymla med det. Men det är också så att företag behöver kunna handla även med sådana länder om affären i sig gör gott. Det tycker jag är viktigt att slå fast. Vi behöver klara av att tänka flera saker samtidigt, som någon sa. Även om det är svårt behöver vi kunna ge svenska företag möjlighet att handla med svåra länder om affären i sig bidrar exempelvis till ökad klimatomställning och minskade utsläpp.

Vi socialdemokrater står alltid upp för en regelbaserad och fri handel i alla väder. Men, fru talman, när en auktoritär stat startar ett fullskaligt, illegalt anfallskrig mot en demokrati får det konsekvenser även för vår handel.

Jag är stolt över att Europa och västvärlden har gått samman med sanktionspaketet mot Ryssland, och jag är stolt över att svenska företag dessutom självmant radikalt har minskat sin handel med Ryssland, även när det gäller sådana varor som inte lyder under sanktionerna. Mellan februari och mars i år sjönk importen av varor från Ryssland till Sverige med 57 pro-

cent, och exporten till Ryssland minskade ännu mer. Det är imponerande att svenska företag lyckas ställa om så snabbt.

Fru talman! Att handla med andra är bra, och gör vi det på ett smart sätt kan det bidra till att lyfta människor ur fattigdom och sprida klimatvänliga lösningar. Det vill vi socialdemokrater göra. Med moderna och framåtsyftande handelsavtal kan också steg tas för att länder med auktoritära styren utvecklas i rätt riktning för miljömässig hållbarhet och för arbetstagares rättigheter.

För att lösa dagens och morgondagens problem behövs mer internationellt samarbete och möjligheter till gränsöverskridande ekonomiskt utbyte i form av både handel och av investeringar.

Världshandeln gör skillnad även i Sverige. Vår öppenhet stärker konkurrenskraften och skapar jobb. Jag hoppas att alla vid det här laget vet det som jag säger i varje handelspolitisk debatt varje år: Vart tredje svenskt jobb finns inom exportsektorn, och det är inte mindre än 1,5 miljoner svenska jobb som är beroende av vår utrikeshandel. Utan utrikeshandel – inget svenskt välstånd och inte den välfärd som vi har i dag.

Fru talman! Svensk industri möter dock hård konkurrens från internationella aktörer. Den gröna omställningen har ökat efterfrågan på kritiska råvaror, och dessutom stiger råvarupriserna markant efter Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina.

Vi socialdemokrater föreslår därför i vårändringsbudgeten en råvarugaranti, där EKN kan ställa ut garantier till företag som behöver köpa kritiska mineral för att upprätthålla konkurrenskraften men också sysselsättningsgraden i de regioner i Sverige där vi har den typen av verksamhet. Det är viktigt, och jag hoppas givetvis att vårändringsbudgeten får riksdagens gillande.

Svenska företag handlar framför allt med andra EU-länder, varför en välfungerande inre marknad är jätteviktig för oss. Olika typer av hinder, till exempel orimliga yrkescertifikat och andra typer av olika standarder som finns, måste undanröjas för att främja den inre marknaden.

Vi socialdemokrater vill se fler frihandelsavtal som ställer krav på tillbörlig aktsamhet eller HRDD, som Vänsterpartiet pratade om. Vi driver på för en gränsjusteringsmekanism eller CBAM, som det också kallas för, som bidrar till minskade utsläpp. Vi vill se en handelspolitik som ser till att nyttan av handeln kommer både kvinnor och män till del. Socialt ansvarstagande är superviktigt. Där är Stefan Löfvens initiativ Global Deal, som OECD nu ansvarar för, ett jätteviktigt steg i rätt riktning.

Vi intensifierar arbetet med att stödja små och medelstora företag runt om i landet i att vilja, våga och kunna handla med andra länder. Det görs genom Business Sweden. Det är viktigt för vår handel, för konkurrenskraften och för tillväxt och jobb i hela landet.

Fru talman! Världsutställningen Expo 2020 i Dubai har nyligen stängt. Det är glädjande att vi trots pandemin hade mer än en miljon besök i den svenska paviljongen The Forest. Det är riktigt bra! Det har varit ett fantastiskt lagarbete mellan regeringen, Expokansliet och inte mindre än 145 partnerföretag i Sverige.

Vilken styrka det finns i vårt land, och så många hinder vi har lyckats överkomma när vi arbetar tillsammans! Det är verkligen imponerande. Jag vill passa på att tacka personalen på Expo 2020-kansliet för deras slit och för deras ständiga optimism trots alla utmaningar som vi har varit igenom.

Till detta kommer också den stora investerarkonferens som regeringen och Business Sweden har tagit initiativ till, Join Sweden Summit, som går av stapeln i juni.

Fru talman! Vi har fantastiska företag i Sverige, stora som små, som står sig väl i konkurrensen gällande innovation, kvalitet och hållbarhet. Det kan vi tacka det breda, kostnadsfria utbildningssystemet för, som gör att kompetensnivån i Sverige överlag är hög. Vi kan fortbilda oss hela livet, och vi kan kompetensväxla och därför konkurrera med kunskap, inte med låga löner.

Dessutom har vi vårt robusta trygghetssystem att tacka för att många vågar prova sina vingar, byta jobb, starta eget och förlora tryggheten ett tag.

Inte minst har vi också den generella välfärden, som gör att kvinnor och män kan försörja sig själva, satsa på sina företagsidéer och kommersialisera sina innovationer i stället för att på heltid ta hand om barn och gamla föräldrar.

Dessa grundbultar i den svenska välfärden får vi inte glömma när vi pratar om handel och framgångsrikt företagande, för de gör hela skillnaden.

Fru talman! Vi lever i en komplex värld. Vi måste klara av att bredda perspektivet från en diskussion där valen står mellan villkorlös frihandel och inga handelsavtal alls. Vi socialdemokrater förordar som vanligt den kloka tredje vägens politik, där vi använder handelsavtal och kreditgarantier som påtryckningsmedel för att flytta utvecklingen i riktning mot den verklighet vi önskar. Det är en politik där öppenhet och handel leder till ökat välstånd och trygghet för alla.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Frimert och Mattias Jonsson (båda S).

Anf. 97 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack, Åsa Eriksson, för ditt anförande!

Åsa Eriksson raljerar lite grann över att stärkt konkurrenskraft faktiskt bidrar till Europa och att partier står här och säger att vi behöver öka Sveriges självförsörjningsgrad. Regeringen tog i förra veckan ett initiativ för att stärka livsmedelsberedskapen. Vi har en livsmedelsstrategi som säger att vi ska öka vår produktion av livsmedel i Sverige. Är det då fel att säga att Sverige och EU ska stärka sin självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel?

Vi har också sett den senaste tiden att den svenska maten kanske inte är särskilt svensk. Vi är extremt beroende av import av diesel, handelsgödsel, foder, utsäde och arbetskraft för att bedriva det svenska jordbruket. I händelse av kris och krig har vi problem med livsmedelsberedskapen. Vad anser egentligen regeringen och Socialdemokraterna om den svenska livsmedelsstrategin, som ju faktiskt säger att vi ska öka Sveriges självförsörjningsgrad? Är det någonting som Socialdemokraterna motarbetar?

Jag har också en fråga till Åsa Eriksson om insynen i Exportkreditnämnden och SEK. Amnesty, Diakonia och riksdagens utredningstjänst har kritiserat insynen. Hur vill ni förbättra den?

Anf. 98 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Gardfjell, för de frågorna!

Det är självklart att både jag som socialdemokrat och regeringen vill se en ökad svensk självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel. Det är därför vi har livsmedelsstrategin, och det var därför regeringen tidigare tog det initiativ som Maria Gardfjell nämnde. Men det betyder inte att vi för den sakens skull vill bedriva en protektionistisk politik och sätta upp handelshinder. Det är det jag kritiserar. Jag kritiserar dem som vill klippa el-kablar. Jag kritiserar dem som försöker få det till att vi skulle klara oss bättre utan en fri handel. Det vänder jag mig emot.

Men jag är stolt över svensk livsmedelsproduktion. Jag är stolt över den höga kvalitet vi har. Och ja, vi behöver öka andelen svensk livsmedelsförsörjning. Det håller jag med om. Jag har själv många gånger propagerat till regeringen för att vi till exempel måste ta vara på hästskiten och göra gödsel av den i stället för att importera så mycket som vi gör.

Det finns mycket som vi kan göra bättre, men svaret är inte protektionism och handelshinder. Vi måste kunna handla, för det bidrar till vårt välbefinnande och till andra människors välbefinnande.

När det gäller insyn i Exportkreditnämnden och SEK är det enkla svaret att vi vill se så mycket öppenhet och transparens som är möjligt utan att röja företagshemligheter och utan att omöjliggöra affärer.

Anf. 99 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag hörde inte något av de två partier som pratade om en ökad självförsörjningsgrad vad gäller livsmedel säga ett ord om att försöka införa handelshinder eller protektionistisk politik. Det får stå för Åsa Eriksson i så fall.

Det är inte heller så att Miljöpartiet på något sätt menar att vi ska klippa banden med Europa vad gäller elhandeln, snarare tvärtom. Jag lyfte i mitt anförande upp att vi måste stoppa importen av rysk energi omedelbart och öka vår fossilfria produktion snabbt så att vi också kan hjälpa andra länder i Europa att fasa ut Putins energi.

Jag har en till fråga till Åsa Eriksson. Den handlar om en väldigt viktig exportprodukt för Sverige: skogen och skogsprodukter. Socialdemokraterna har den senaste tiden fört en ganska aggressiv politik i regeringen där man menar att klimatpolitiken inte ska få påverka det svenska skogsbruket. Om man driver en skogsbrukspolitik i Sverige där man säger att klimatpolitiken inte ska få påverka skogsbruket och att man inte ska ta så mycket hänsyn till biologisk mångfald, tror Åsa Eriksson att det kommer att kunna försvåra svensk skogsexport i framtiden?

Anf. 100 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hoppas att ledamoten Gardfjell hörde att jag i mitt anförande berömde flera partier som jag menar nu tydliggör sin politik för öppenhet och frihandel, medan man för ett år sedan och under AMT, i flera motioner som finns, snarare gled åt det protektionistiska hållet. Jag tyckte att det var en positiv förändring som jag ville berömma.

Jag har inte heller någonstans i mitt anförande kritiserat Miljöpartiet.

När det gäller skogen – vad roligt att jag får prata skog i en handelspolitisk debatt; jag tror att det är första gången – har vi socialdemokrater, som jag tror att Maria Gardfjell är mycket väl medveten om, två jämbördiga

mål för vår skogspolitik. Det är produktion, och det är biologisk mångfald. De ligger givetvis fast.

Klimatpolitiken är otroligt viktig. Vi måste använda skogen på allra bästa sätt, och vi kan också använda handel. Jag kommer inte att diskutera det Maria Gardfjell tog upp i sin fråga på slutet – jag kommer faktiskt inte ens ihåg vad det var – men vi ska fortsätta med samma skogspolitik. Det är jätteviktigt att skogen bidrar till klimatomställningen, för där har vi jättestora möjligheter. Jag ser inga problem med detta i den nuvarande handelspolitiken heller. Vi står upp för en regelbaserad, fri och öppen handel även med trävaror.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)

§ 18 Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU20
Mineralpolitik
föredrogs.

Anf. 101 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Vi vet alla att vi lever i en osäker värld, och ingen vet när och hur detta ska sluta. När vi skrev alla våra motioner till detta betänkande var vi mitt uppe i en pandemi. Ingen kunde tänka så långt som att efter pandemin skulle det komma ett krig. De senaste åren har vi lärt oss mycket, och det är därför av stor vikt att vi gör allt vi kan för att bli självförsörjande inom de områden där vi har möjlighet.

Fru talman! Gruvnäringen är en av näringarna som byggt vårt land stort. Vi har brutit malm och framställt metaller i mer än tusen år. Som mest hade vi 3 000 aktiva gruvor i Sverige. I dag finns det 12 gruvor i produktion i Sverige, och samtliga är metallgruvor.

Aldrig under 2000-talet har intresset för att leta mineral varit så litet. År 2021 kom det in 109 ansökningar om gruvprospekteringar, och det är en tydligt nedåtgående trend.

Sverige behöver bli en stark gruvnation igen som skapar nya arbetstillfällena och som tillgodoser behovet av kritiska metaller utan att göra avkall på miljön. Vi måste vidta åtgärder för en mer modern och rättssäker tillståndsprocess och bör stärka och förtydliga minerallagens ställning i miljötillståndsprocesserna.

Moderaterna framhåller att processerna i större gruvärenden måste gå snabbare och bli mer transparenta. Vi förordar därför att en särskild samordnare för större gruvärenden utses. Vi vill att regeringen tar dessa beslut på allvar och återkommer så snart som möjligt med konkreta förslag på förenklade tillståndsprocesser och kortare handläggningstider för gruv- och mineralnäringen.

Fru talman! Sverige har tappat stort när det gäller dess höga position som gruvnation. Av EU:s järnmalmproduktion kommer drygt 90 procent från Sverige, men ändå tappar vi i ranking som ledande gruvnation. En del i förklaringen är kanske den pågående coronapandemin. Pandemin har gjort det svårare för utländska prospektörer att komma hit och även för

dem att få hit sin utrustning. En annan förklaring är den starka gruvdebatten, som pågått i vårt samhälle i över tio år.

De långa handläggningstiderna för tillståndsprövning och de krångliga regelverk som omgärdar gruvnäringen i Sverige gör att länder tittar åt andra håll där det är betydligt enklare att få tillstånd att påbörja provbrytning. Mycket av det investeringskapital som ska flöda in i undersöknings-tillstånd och undersökningsarbetet är utländskt, så bilden av Sverige som en stor gruvnation är betydelsefull.

Sverige liksom övriga världen är beroende av innovationskritiska metaller och mineral om vi ska nå målet om att vara fossilfria 2030. För att förenkla för utländska och även svenska företag skulle Bergsstaten kunna få ett tydligare helhetsansvar genom en så kallad one-stop shop-funktion. En av utmaningarna är att det är många intressen som står mot varandra, och alla har sitt område som de värnar om. Om inte den ena organisationen överklagar gör den andra det. Det gör att tillståndprocesserna och miljöprövningarna drar ut på tiden, och inga pengar kommer in till investerande företag, utan det är bara utgifter.

Fru talman! Vi har ett företag som heter Fäboliden, som bryter guld strax utanför min hemort Lycksele i Västerbotten. De har hållit på i sju år med alla ansökningar, och varje gång de har fått tillbaka sin ansökan står det att de måste göra lite mer. De får inte veta vad de ska göra utan bara att de ska göra lite mer. I februari i år skulle deras prövning upp i domstol, men då beslöt man att skjuta fram detta igen.

Svartliden anrikningsverk arbetar nära Fäboliden, och deras produktion påverkas stort när Fäboliden inte får sina tillstånd klara för att bryta guldfyndigheterna som finns. De står och väntar på tillstånd och har inte intäkter utan endast utgifter.

Sverige bryter i dag en stor andel av den järnmalm som exporteras, och det är positivt. Men vi har en rad innovationskritiska metaller, som litium och kobolt, som vi behöver för att tillverka batterier i vår strävan mot en fossilfri värld. De finns i vår berggrund, men de bryts inte utan vi köper i stället från Kina och Kongo-Kinshasa – länder med tveksam arbetsmiljö. Ska vi nå våra mål måste vi bryta även dessa metaller och dessutom se till att vi har en betydligt större återvinning av dem för att klara denna omställning.

Fru talman! Sverige sitter på många egna mineral, metaller och malm, men vi bryter dem inte. Det beror på vår lagstiftning, våra miljöprövningar och långdragna och krångliga processer.

Vi måste snabba på miljöprövningsprocesserna och ledtiderna för tillståndsprövning så att vi åter kan bli den starka gruvnation som vi har varit. Vi har alla förutsättningar att bli starka igen om vi lyfter blicken och ser till gruvnäringen som en stor näring i vårt land. Vi ska givetvis inte sänka kraven på vår miljölagstiftning eller tillståndsreglering, men vi kan inte förlänga alla koncessionsansökningar med överklaganden och krånglig lagstiftning. Ingen vinner på det.

Jag står bakom vår partimotion och alla våra kommittémotioner och motioner, men för enkelhetens skull yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 102 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! När jag för knappt fem år sedan bestämde mig för att kandidera till riksdagen gjorde jag det med en förhoppning om att jag som

gruvarbetare skulle få vara med och utveckla och driva vårt partis gruv- och mineralpolitik. Så blev det, och det är ett förtroende jag har varit och är oerhört tacksam över.

Inför dagens mineralpolitiska debatt, som är den här mandatperiodens sista, gjorde jag en snabb tillbakablick på tidigare års debatter och konstaterade att det finns mycket kvar att jobba med. Vem hade exempelvis anat, då i mandatperiodens början för snart fyra år sedan, att vi skulle tvingas hantera konsekvenserna av både en pandemi och ett bestialiskt krig i vårt närområde? Trots, eller på grund av, pandemin och Rysslands krig mot Ukraina har påfallande lite hänt på det gruv- och mineralpolitiska området.

I förra årets debatt sammanfattade jag läget genom att beskriva det med de travesterande orden: På gruvfronten intet nytt. Vad har hänt sedan dess? Jo, Sverige har fått en ny näringsminister som säger sig älska gruvor och en ny regering i vilken det gruvfientliga Miljöpartiet inte längre ingår. Därtill har *en* ny bearbetningskoncession på ett green field-område meddelats. Då talar vi naturligtvis om Kallak i min grannkommun Jokkmokk. Jag återkommer till det längre fram i mitt anförande, fru talman.

Efter att den här debatten har avslutats kommer NU25 *Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd* att behandlas. Det är ett betänkande som helt och hållet är en konsekvens av coronapandemin, då det visade sig att utformningen av befintlig lagstiftning riskerade att stjälpa hela prospekteringsbranschen när pandemirestriktionerna infördes. Detta sätter fingret på en av de saker vi från Sverigedemokraternas håll framhållit som viktiga när vi talar om denna för svensk industri så viktiga näring, nämligen att vi behöver säkerställa att den lagstiftning vi har är robust och tål oförutsedda och extraordinära händelser.

Fru talman! Gruvnäringen är viktig. Vi tillverkar inte mobiltelefoner, höftledsprotoser, järnvägar, kullager, flygplan eller kanyler av trä. Utvinning av metaller och mineral är och kommer under överskådlig framtid att vara en förutsättning för att vi ska ha exempelvis en tillverkningsindustri, en byggindustri och en infrastruktur värd namnet. Vad ska företag som Volvo, SKF, Bofors, Sandvik, SSAB med flera syssla med om de inte har tillgång till högkvalitativa råvaror? Hur många arbetstillfällen står på spel längs hela värdekedjan om inte gruv- och mineralpolitiken är funktionell och framåtsyftande?

Centralt i sammanhanget är tillståndprocesserna. De är sannolikt den största stötestenen i sammanhanget, skulle jag vilja påstå. Hur galet det kan bli och hur omfattande konsekvenserna kan bli blev väldigt tydligt i frågan om kalkstensbrytningen i gotländska Slite. Ett nekat miljötillstånd riskerade att leda till nationell brist på insatsvaran cement på ett sätt som skulle ge upphov till närmast oöverblickbara samhällskonsekvenser. Läget var så allvarligt att regeringen tvingades agera. Det var naturligtvis både rätt och riktigt, men det säger någonting om hur våra tillståndprocesser fungerar, eller inte fungerar.

Detta har bland annat lett till att Sveriges anseende som gruvnation har rasat. Mellan åren 2016 och 2020 sjönk Sverige från en 8:e till en 36:e plats på ansedda Fraser Institutes rankning över länder som internationella bolag anser att det är attraktivt att investera i. Jag kan sätta det i ett annat och kanske mer lättbegripligt sammanhang. År 2016 placerade vi oss i samma liga som USA, Australien och Kanada, men fyra år senare hamnade vi, föga smickrande, på ungefär samma nivå som Mali och Ghana.

Det här duger inte. Vi skickar ut fel signaler. Frågan om en gruvetablettering i Kallak har hanterats extremt valhänt, och när bearbetningskoncessionen meddelades efter att ärendet legat på regeringens bord i åratals villkorades bearbetningskoncessionen med inte mindre än tolv villkor. Detta är unikt, och jag är rädd att vi i och med detta ser ett slags paradigmskifte.

För fyra år sedan förbjöds brytning och prospektering av uran, trots att man vet att uran är en markör för flera av de innovationskritiska metaller och mineral som i dag är hett eftertraktade. Nu fyra år senare, då det pågår ett vidrigt krig i Ukraina, och Europa gör allt för att bryta sig ur sitt beroende av rysk olja och gas, går regeringen fram med ett förslag om att förbjuda prospektering efter olja, kol och naturgas. Det kan tyckas vara en icke-fråga då någon sådan utvinning inte sker i Sverige. Men tajmningen är makalöst dålig, och signalerna till omvärlden om att Sverige är ett knepiggt land att göra satsningar i är dessvärre tydliga.

Fru talman! Prospekteringsviljan har nämligen sjunkit. För några månader sedan kunde man läsa i medierna att antalet undersökningstillstånd i Sverige låg på en ny bottennivå. Det gäller trots skyhöga metallpriser och en mycket stor efterfrågan på många av de metaller och mineral som finns i den svenska berggrunden och trots att såväl EU som Sverige nationellt har framhållit att självförsörjningsgraden måste öka.

Jag håller med om den analysen. Självförsörjningsgraden måste öka. Vi har råvarorna bokstavligen under våra fötter, men vi förvaltar inte den vetenskapen särskilt väl. I stället har vi i mångt och mycket gjort oss beroende av råvaror från länder där barnarbete är vanligt förekommande och från Ryssland. Det har sorgligt nog bidragit till att finansiera Putins krig mot Ukraina. Var och en i denna kammare måste fråga sig om denna omständighet är rimlig.

Sverigedemokraterna är tydliga. Vi tycker inte det. Vi tror på en stark inhemsk gruvnäring. Svensk gruvindustri är modern och befinner sig i teknologisk framkant. Den ger inte bara upphov till arbetstillfällena och skatteintäkter lokalt där brytningen sker utan har stor betydelse också för andra delar av samhället.

Svensk gruvnäring har en koppling till exempelvis akademi, fordonsindustri, telekombolag och maskintillverkare som bedriver en del av sin forskning och produktutveckling ute i verksamheten. I vissa fall ger de innovationer och den produktutveckling som sker i Sveriges gruvor upphov till såväl arbetstillfällena som exportintäkter, inte sällan inom områden som gemene man kanske inte har någon större kännedom om.

Till allt detta kommer, som jag tidigare nämnt, den produktion som vi alla förknippar med metaller och mineral: bilar, kullager, järnvägsräls, batterier, elledningar, medicinsk utrustning, byggmaterial och mycket annat.

Låt oss konstatera att om människan inte hade lärt sig att utvinna metaller och mineral och att förädla dessa hade vi i allt väsentligt fortfarande levt som stenåldersmänniskor. Det tror jag att få reflekterar över och att ännu färre vill.

Fru talman! Vad kan då vi i Sverige göra? Hur ska vi vända den nedåtgående trenden? Hur ska vi undvika att hamna i ett läge där riksdagens konstitutionsutskott på nytt riktar kritik mot regeringen för dess hantering av tillståndprocesserna? Hur kan vi tackla de problem som näringen och stora delar av den politiska oppositionen återkommande pekar på?

Låt mig presentera några exempel. Vi skulle kunna börja med att revidera den befintliga mineralstrategin eller ta fram en ny och sedan tillämpa den.

Vi skulle kunna effektivisera tillståndsprövningarna, så att den sökande parten har *en* motpart som sköter statens samlade talan, ett så kallat one-stop shop-förfarande.

Vi skulle kunna tillämpa en ordning där man tidigt i tillståndprocessen fastställer de underlag på vilka prövningen ska ske för att undvika att komplettering efter komplettering begärs in sent i processen.

Vi skulle kunna stärka SGU:s förmåga att utföra ett av de uppdrag myndigheten faktiskt har: att bedriva systematiserad kartläggning av malmpotentiella områden.

Vi skulle också kunna öka incitamenten för berörda kommuner att vilja ha en etablering genom att säkerställa att en större del av de värden som genereras faktiskt återförs dit. Därför föreslår Sverigedemokraterna en modell där fastighetsskatten för industrifastigheter och elproduktionsanläggningar tillfaller berörda regioner som ges i uppdrag att fördela pengarna.

Mycket av detta är sådant som vi har tjatat om här i debatt efter debatt. Om den politiska viljan hade funnits och om regeringen hade haft den genuina viljan att komma framåt hade det alltså varit fullt möjligt att börja utreda våra förslag för flera år sedan eller ännu hellre genomföra dem. Tyvärr ser jag inte att regeringen har den viljan fullt ut.

I höst är det val. Då är det förhoppningsvis dags för Sverige att på allvar skaka av sig det miljöpartistiska ok som den socialdemokratiska regeringen ännu bär på och för en ny, industrivänlig regering att ta vid. Då hoppas jag att vi påbörjar arbetet med att bättre värdesätta denna för landet så viktiga industri och skapar goda förutsättningar för den att växa.

Fru talman! Avslutningsvis står jag naturligtvis bakom Sverigedemokraternas tolv reservationer i betänkandet, men för tids vinnande vid voteringen nöjer jag mig med att yrka bifall endast till reservation nummer 28.

Anf. 103 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Tack alla som lyssnar denna något sena timme! Tillgången till metaller och mineral är en förutsättning för det moderna samhället. Visste ni att det under er livstid kommer att behövas 800 ton mineral och metaller per person?

Nästan allt som man ser omkring sig har en direkt koppling till vår berggrund. Här inne i kammaren kan det vara pelare, glas, datorer och telefoner. Hemma är det tandkrämen, smyckena, vitvarorna, batterierna eller högtalaren. Och när vi kliver ut härifrån riksdagen, när vi går ut på gatan, ser vi fortfarande spår av och produkter som innehåller vår berggrund. Det är bussar, bilar, tåg, broar, lyktstolpar, skyltar och långt mycket mer.

Egentligen skulle man kunna säga att våra moderna liv skulle vara i princip omöjliga utan metaller och mineral. Men de är också helt nödvändiga för att vi ska kunna ta steget in i framtiden. För vindkraftverk, batterier och andra klimateffektiva lösningar som krävs för den gröna omställningen behövs metaller och mineral som vi inte har brutit tidigare. Flera av dem finns också i vår berggrund.

Fru talman! I Sverige har vi en långt mer än tusenårig tradition av att förstå och ta vara på bergets råmaterial. Det är starten på långa, växande värdekedjor och utgör en ryggrad i den svenska ekonomin. Metaller är ju grundämnen. Därför är de återvinningsbara hur många gånger som helst. De passar därför perfekt in i den cirkulära ekonomin och spelar en avgörande roll för det hållbara samhället.

Metaller som bryts i gruvorna kompletteras med återvunnen råvara. Det är bra för både miljön och ekonomin att kombinera primär och återvunnen råvara i förädlingsprocessen. Men endast återvinning, som en del säger, täcker inte dagens och framtidens behov mol allena. En växande befolkning och nya tekniska lösningar för klimatet kräver mer och fler metaller och mineral i det cirkulära flödet.

Fru talman! Världen behöver som sagt mer metaller och mineral. Med vår omställning till ett mer klimatsmart samhälle kommer också en ökad efterfrågan. När det gäller sällsynta jordartsmetaller, som behövs för framställning av exempelvis batterier till elbilar, batterier för vätagaslagring, vindkraft, smartphones och drönare, sker i dag ingen produktion av detta i Sverige eller Europa.

Globalt är Kina den största producenten. Om jag inte missminner mig tror jag att man producerar 80–90 procent av världsproduktionen. Endast ett fåtal procent av den sker i dag genom återvinning. Men gruvbolaget LKAB försöker nu utveckla metoder för att utvinna järn från gruvavfall, vilket är väldigt bra och nödvändigt.

I sammanhanget är det viktigt att säga att det också finns en geopolitisk aspekt av det hela. EU:s blickar riktas därför bland annat mot Sverige för att minska beroendet av exempelvis Kina.

Fru talman! Gruvnäringen är viktig för Sverige och bidrar till tusentals jobb inte minst på landsbygden i norra Sverige, där jag och flera här inne i kammaren bor. Men tyvärr, precis som några har nämnt i sina anföranden, har långa, dyra och oförutsägbara handläggningstider för till exempel miljötillstånd gjort att allt fler gruvföretag drar sig för att investera här.

Det har gjort att vi har blivit mindre attraktiva som gruvland. Det är inte rimligt att ett företag ska behöva vänta uppemot tio år för att få ett besked, som till exempel med Kallak. I Centerpartiet vänder vi oss emot det faktum att olika myndigheter kan överklaga varandras beslut i stället för att tala med en röst. Det skapar en enorm osäkerhet och oförutsägbarhet för företagen.

Vi är också väldigt bekymrade över att tillståndsprocesserna är så olikartade utifrån var man befinner sig i landet och vilken länsstyrelse som man gör sin ansökan hos. Det handlar om hur man bäst kan balansera frågor mellan bevarande av naturområden och hållbar industriutveckling. Det ska ju vara samma i hela landet, kan man tycka.

Fru talman! Dessvärre har inte regeringen under ett flertal år gjort så mycket åt den här frågan om tillståndsprocesser för att få bukt med situationen förrän i fjol, vilket i och för sig är bra.

Som ni känner till var det företaget Boliden som då meddelade att det överväger att lämna Sverige på grund av de utdragna och svåröverblickbara tillståndsprocesserna. Då reagerade Näringsdepartementet. Nu har man också tillsatt en utredning för att underlätta problematiken. Den kommer att vara färdig strax efter valet i år, 2022.

Fru talman! Konsekvensen av att företag som Boliden överväger att lämna Sverige är dels att otroligt många arbetstillfällen kan gå förlorade, dels att Sverige går miste om att ha på sig den ledartröja i den fossilfria, gröna omställningen som regeringen ofta talar om att vi ska ha.

Svensk miljölagstiftning är bland de striktaste i världen. Det vill vi fortsätta att se, även med förenklade tillståndsprocesser. Våra svenska gruvbolag har kommit längre i hållbarhetsarbetet än något annat lands.

Men om de väljer att flytta utomlands finns risken att utvinning och bearbetning sker på ett mindre hållbart sätt. Det gynnar inte miljön och klimatet eller planeten i stort. I dag importerar vi koppar och många andra mineral från länder där miljötänkandet är långt mindre utvecklat och där utvinning sker under väldigt dåliga arbetsvillkor. Samtidigt har vi alla möjligheter att utvinna våra egna fyndigheter på ett miljömässigt hållbart sätt.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis nämna några saker som jag och Centerpartiet tror skulle kunna gynna klimatsmarta investeringar för både gruvbolag och även annan industri.

Vi ser till exempel att miljöbalken skulle behöva ses över och kompletteras med en klimataspekt. Miljöbalken ger i dag inte tillräckligt utrymme för myndigheter och domstolar att väga in ett projekts klimatnytta i sina tillståndsbeslut. Det innebär att en domstol kan behöva ge avslag på en ansökan om en investering på grund av dess negativa effekt på närmiljön, trots att investeringen skulle leda till minskade utsläpp.

Fru talman! Vi behöver också se över hur Sverige implementerar EU-direktiv. Många gånger väljer vi att implementera olika EU-regler på ett väldigt mycket mer strikt sätt än andra EU-länder. Det gäller till exempel ramvattendirektivet. Det är ett utmärkt exempel. Andra är Natura 2000-områden, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Det kan leda till kortsiktiga vinster för lokalmiljön, eftersom många investeringar stoppas. Men det riskerar att skada miljön i ett längre perspektiv om det står i vägen för gröna investeringar som minskar utsläpp av växthusgaser.

Slutligen vill jag och Centerpartiet även trycka på möjligheten att reformera mineralersättningen och omfördela mer skatteintäkter till lokalsamhället. Det hoppas jag att majoriteten i det här rummet också håller med om även när vi sedan ska trycka på knapparna i kammaren.

En ansökan om att bedriva miljöfarlig verksamhet påverkar inte bara företaget som vill göra en investering och myndigheterna som tar ställning till den. Den påverkar också lokalsamhället där investeringen ska äga rum.

För att vi ska nå våra klimatmål måste vi ställa om samhället. För att lyckas med det krävs att omställningen också har stöd bland dem som påverkas av omställningen, det vill säga lokalbefolkningen.

Vi i Centerpartiet tror inte att vägen framåt är via tvång och avskaffandet av det lokala självbestämmandet, utan genom att försvara äganderätten och att lokalsamhället får den ersättning det förtjänar.

Fru talman! Vi vill därför föreslå att vi ska utreda att höja mineralersättningen. Det är en avgift som gruvbolagen betalar utifrån den mängd mineral som bryts. Vi ska utreda hur den bättre kan komma lokalbefolkningen till gagn.

I dag går mineralavgiften endast till de fastighetsägare och rättighetsinnehavare vars fastighet belastas, vilket i många fall är gruvföretaget självt. Vi vill i stället utreda hur den kan omfördelas till lokalbefolkningen i bredare mening.

Vi vill också något annat, vilket inte är någon hemlighet. Nu är det fler som lystrar till budskapet, vilket vi är väldigt tacksamma för. Vi vill skapa ett system med regionaliserade skattebaser.

Där kan skattebasen från elproducerande fastigheter, som till exempel från vattenkraft, gå tillbaka till lokalsamhället och stanna i de regioner och kommuner där verksamheten äger rum. På det sättet ser vi efter lokala intressen och bygger stöd för nödvändiga investeringar.

Anf. 104 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman, kollegor och åhörare! Det är kanske någon därhemma som tittar och lyssnar.

Vi debatterar näringsutskottets bestänkande om mineralpolitik. Vi står givetvis bakom alla våra reservationer. Men jag väljer att bara lyfta fram och yrka bifall till reservation 13, fru talman.

Det som är förändrat sedan två decennier tillbaka är att klimatfrågan blir en ödesfråga för många politikområden. Eller rättare sagt: Vi politiker måste ta hänsyn till olika avvägningar så att vi når klimatmålen, och det i sin tur påverkar våra beslut på många områden.

Mineralpolitik är inget undantag. När vi nu ska gå från fossilsamhället till förnybart och till det gröna, ja då behövs det ingredienser, som en bagare skulle uttrycka det, till att göra helheten. Då krävs det att man blandar in mineral av dessa olika ämnen som förekommer i naturen, liksom deras kemiska sammansättningar och kristallstrukturer.

Det krävs dock en gruva för att komma åt de ämnen som behövs i omställningen, och då blir det, återigen, självklart ett ingrepp i naturen och närmiljön. Här kommer olika intressen att kollidera, eller åtminstone bryta arm, om vems intressen som väger tyngst. Alla inser att mineral behövs, men ofta kommer man till slutsatsen: Ja, bryt – men inte här!

Det kom en verkligt bra nyhet i morse om att LKAB ska bygga en industripark som ska ta vara på biprodukter från järnmalmsbrytningen och utvinna bland annat fosfor och sällsynta jordartsmineral. Det är verkligen framåtsyftande och glädjande för Luleå och Norrbotten, vill jag påstå.

Den 14 december i fjol lämnade statsrådet Karl-Petter Thorwaldsson information till oss i utskottet och svarade på frågor om gruvnäringen i Sverige. Vidare informerade samma statsråd utskottet i år, den 5 april, om bakgrunden till regeringens beslut att tillåta bearbetningskoncession för den planerade järnmalmsgruvan i Kallak.

Jag kommer inte att ägna mitt anförande åt Kallak, men jag konstaterar det som jag brukar säga och som jag ofta har sagt i diskussioner på hemmaplan och i mitt parti: Om en fyndighet som den det rör sig om i fallet Kallak, som ligger i Jokkmokk, hade legat i till exempel Överkalix hade gruvan redan varit igång, vill jag påstå. Gruvan ligger bra till i naturen och geografin, men problemet är att den ligger i Jokkmokk.

Jokkmokk bidrar i dag till aktiebolaget Sverige, om jag kan kalla det så, med över 10 procent av Sveriges elförsörjning. Ändå är kommunen en av de fattigaste i landet. Är det rimligt? Är det konstigt att Jokkmokksborna tvekar när det gäller en gruva? När man skriver Jokkmokk, speciellt

i den här stan och inom miljörörelsen, är det för övrigt ungefär samma sak som att skriva Sápmi. Det förpliktar givetvis också.

Att ta den här striden är alltså ofattbart, om ni frågar mig. Sedan är det ju bra och viktigt att veta att den här fyndigheten finns där, för vem vet – om 200 år kanske ortsbefolkningen som finns där själv hade sökt bearbetningskoncession för en gruva?

I betänkandet lyfts en del reservationer om tillståndsprocesser. Jag tycker inte heller att det är bra när ansökningar tar flera år eller ett decennium, och lika illa är det att en ansökan ligger hos regeringen i årtal. Oavsett vilket beslutet blir är det ju bättre för alla parter att man hostar fram vad man avser att göra.

Att vi ska ha snabbare processer är kanske relevant, men att börja göra om miljöprövningar till att bli lättare eller mindre omfattande kommer bara att leda till mer problem i framtiden. Det är jag övertygad om.

Jag kommer snart att berätta om gruvan i min hemkommun. Jag vill nämna att det när den som öppnade gruvan gick i konkurs första gången fanns 29 miljoner, tror jag att det var, som var till för återställning av allt som man hade åstadkommit och grävt upp. Men alla var överens om att en återställning av området skulle ha kostat minst 290 miljoner. Någonstans finns det alltså anledning att diskutera vad som krävs vad gäller säkerheten för återställning när man vill öppna en gruva.

Nåväl, fru talman! Gruvor behövs, och som jag har försökt berätta är behovet ett annat än för ett tag sen. Det beror på klimataspekten.

Jag kommer ju från en kommun där vi har en gruva, fru talman. Den kom till under solsken och pompa och ståt, och statsministern var där och luktade på malmkoncentratet och konstaterade: Här luktar det pengar. Sedan dröjde det bara en vecka eller två – jag tror att det var två veckor, men jag är osäker – innan gruvan var i konkurs.

Att öppna en gruva kräver stort kapital och långsiktiga investerare. När Northland, som gruvföretaget hette, gick i konkurs fanns det 13 miljarder i skulder – 13 miljarder! Att gruvan är igång i dag är egentligen något av ett mirakel. Man ska ha med sig att några investerare har förlorat mycket pengar och att det är tack vare dem som gruvan i dag finns och är i drift.

Sedan fanns det såklart driftiga personer som av andra orsaker kämpade för att gruvan skulle kunna öppna i stället för att till exempel anrikningsverket skulle monteras ned och säljas utomlands till skrotvärdet. Det skulle ha hamnat i Holland.

Fyndigheterna jag nu pratar om har varit kända i över hundra år. Jag tror att det var i slutet av 1800-talet som man provborrade första gången och visste om att malmkroppen fanns. Ändå krävdes det utveckling i anrikning och annan teknik innan det återigen blev intressant för några investerare.

Jag kommer så väl ihåg alla demonstrationsplakat på första maj på 70-talet, när jag var bara var en grabb. Man såg plakaten där det stod: Bryt Kaunisvaara, annars bryter vi ihop. Det var en valslogan för många partier, för man ville bryta den här malmen. Det har varit ett hopp som byarna runt fyndigheten har haft med sig i decennier och som handlar om att få arbetstillfällen och framtidshopp.

Jag kommer ihåg när gruvan hade öppnats och företaget bjöd på rundvandring i området och i dagbrottet med hjälp av en buss. Min far var då 90 år gammal, men som någon som under hela livet följt turerna kring fyndigheten och kampen för att få till en gruva ville han till vilket pris som helst se gruvan och dagbrottet. Trots att han var 90 år var det inget annat än glädje och hopp han såg när han insåg att det nu var verklighet och att gruvan var igång. Att det sedan blev nedgång och nystart är ju en annan historia.

Att gruvan nästan unisont fick tummen upp av lokalbefolkningen var på grund av nedgång i decennier och kampen som förts – även den i decennier – för att få till arbetstillfällen och hopp via en gruva. Det är nog svaret på varför protesterna inte växte hos oss. Det var några personer som protesterade, men man gav nästan unisont tummen upp för gruvan.

Tillbaka till min reservation som jag yrkade bifall till, fru talman. I dag när gruvan i till exempel min hemkommun är i drift jobbar drygt 500 personer i kedjan för utvinningen. Det är helt fantastiskt och en räddning för vår kommun, vill jag definitivt påstå, samt innebär givetvis ett rejält tillskott till den kommunala ekonomin. Men vad händer om teknikutvecklingen i framtiden leder till att personalbehovet minskar till hälften, eller mindre än så – kanske en tiondel? Då blir det inte samma gynnsamma effekt för närområde och kommun. Kom ihåg det jag berättade om Jokkmokk!

Därför föreslår vi att mineralavgiften ses över, så att det blir mer kvar till regioner och kommuner av de värden som utvinns ur våra naturresurser. Avgiften borde helst vara regressiv, det vill säga att den blir lägre ju mer du förädlar. Vi måste se någonting annat i framtiden. I dag funkar det eftersom vi har en arbetskraftsintensiv produktion som ger pengar till kommunen, men jag varnar!

(Applåder)

Anf. 105 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag måste nog göra ledamoten Lahti lite besviken, för jag begärde bara replik därför att jag glömde att tala om vilken reservation som Centerpartiet och jag vill stödja. Vi stöder reservation 12, som jag yrkar bifall till.

Jag ber om ursäkt för att jag lockade min fina kollega till talarstolen på det här sättet, men jag kan i alla fall säga att jag hade en praktikant här i förra veckan. Hon sa: Jag och mina klasskamrater tror att ni politiker oftast bara bråkar, och speciellt om ni tillhör olika partier. Sedan fick hon träffa många av er här inne, och hon tyckte att vi visade sådan respekt gentemot varandra. Och jag vill verkligen säga till ledamoten Lahti att han alltid, ända sedan den första dagen jag träffade honom, har visat respekt även om vi inte har haft samma åsikt. Det ska ledamoten ha all heder för.

Sedan delar vi åsikten om mineralavgiften, och jag hoppas att detta – samt återföring av vattenkrafts- och vindkraftspengar – kommer de små kommunerna till gagn.

Anf. 106 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Helena Lindahl, för repliken!

Jag tror också att det som är lite unikt i vårt utskott är att vi försöker att hitta samsyn i de frågor där vi har samsyn.

Jag hade hoppats att även Centerpartiet skulle rösta på Vänsterpartiets reservation, som skulle ha lett ett steg närmare en mineralavgift, men det gläder mig att jag hör signaler som tyder på samma sak. Vi vill att mer av värdena som skapas där ute tillfaller regionerna där de utvinns. Som jag sa om Jokkmokk är det inte rimligt att Jokkmokk i dag bidrar med, tror jag, 12–13 procent av energiförsörjningen och ändå är den fattigaste kommunen i hela landet. Det gläder mig att höra sådana signaler.

Anf. 107 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Nu när jag ändå står här kan jag försöka att drista mig till en slutreplik.

Jag håller med. Många av de kommuner som bidrar till dessa stora värden är, som jag sa i mitt anförande, bland de fattigare kommunerna i Sverige. Det handlar om Jokkmokk, Ragunda och många fler. Samtidigt är det så att en större del av de pengar som kommer från det kommunala utjämningsystemet går till storstadsregioner och inte alls till landsbygden, som det var tänkt från början när systemet kom till på 60-talet.

Många kommunalråd som jag har träffat säger att de har så ont i magen innan löpande räkningar ska betalas i slutet av månaden att de inte kan sova. Så ska det ju inte vara.

Jag hoppas och tror att fler partier i den här kammaren kommer att ställa sig bakom exempelvis att fastighetsskatten från energiproducerande fastigheter ska kunna gå tillbaka till de producerande kommunerna och regionerna. Det vore inte mer än rätt.

När jag nu ändå passar på att stå här uppe kan jag också slå ett slag för att norra Sverige inte ska vara en koloni för resten av landet, som jag upplever att det har varit under lång tid. Är det så att vi ska ha ytterligare etableringar ska också lokalsamhällena få ta del av den vinst som genereras på plats.

Anf. 108 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Helena Lindahl, för replikskiftet!

Det pågår givetvis en diskussion om vindkraften. Vi kommer inte att lyckas med vår gröna omställning om vi tror att vi ska ha förnybar elproduktion i de mått vi har om inte kommunerna får en ersättningsmodell som på något sätt tilltalar dem så att de säger ja – annars kommer det kommunala vetot att säga nej. Det gläder mig att många andra också inser detta.

Anf. 109 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, så att jag inte glömmer det nu när vi har fått se ett replikskifte som var i väldigt god anda. Jag kan också hålla med de ledamöter som var här uppe, Helena Lindahl och Birger Lahti, om att vi har en god stämning och försöker att hitta lösningar.

Detta är ju ett ämne som vi har debatterat ganska mycket de senaste åren i samband med olika betänkanden, men det är nog så viktigt. Det bevisar också hur viktig den här frågan är. Den är viktig för den gröna omställningen.

Den som lyssnat har tidigare i kväll fått höra om många olika delar som man inte tänker på där mineral och metaller behövs. Då behöver vi ha gruvor som fungerar och bidra med de råvaror och material som vi har som våra resurser.

Kristdemokraterna tycker att vi måste ta ett helhetsgrepp kring frågan, se hela värdekedjan från start till den färdiga produkten och se vårt ansvar i hur vi ska ta hand om det här.

Fru talman! Det här är inte en ny fråga, men det är en angelägen fråga. Vi var med och riktade ett utskottsinitiativ som det beslutades om att rikta härifrån riksdagen till regeringen. Det handlade om att vidta tydliga åtgärder i de fall där Natura 2000-områden krävs vid prövningen av en bearbetningskoncession och om att göra det i samband med prövningen enligt miljöbalken.

Regeringen har fått det här tillkännagivandet, och man ska återkomma till riksdagen senast den 30 juni i år. Jag ser fram emot att få se regeringen agera i den här frågan, för än så länge har det blivit väldigt mycket ord. Vi har hört den nya näringsministern, Karl-Petter Thorwaldsson, som verkligen har lyft upp gruvnäringen. Vi har dock inte sett något resultat, och vi ser att Sverige som nation går åt fel håll.

Här behöver vi gemensamt hitta lösningar för hur vi ska kunna bidra till omställningen och till att det inte tar så lång tid. Det får inte ta så lång tid; det måste bli enklare processer.

Eftersom vi inte har sett så jättemycket hittills väljer vi att rikta ett förslag. Tyvärr har det inte fått bifall från alla partier, men vi kristdemokrater, tillsammans med Sverigedemokraterna, riktar nu ett förslag om att regeringen ser att det inte skulle behövas något Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession, just för att bidra till en förenklingsresa som ändå behövs.

Fru talman! Jag går även in lite grann på äganderätten. Här ser vi verkligen ett behov av att utveckla markägarens position. Vi ser ett behov av att utreda minerallagen. Äganderättens utsträckning under markytan bör också tittas vidare på.

Vi bör sträva efter att ha en ökad brytning i Sverige för vår egen skull, för EU:s skull och för klimatets skull. Här säger vi också att SGU bör få i uppdrag att göra en kartläggning med just den inriktningen.

Om vi ska bli bättre på att ta till vara Sveriges tillgångar gällande gruv- och mineralnäringen i klimatomställningen behöver brytningen ökas. Vi behöver även titta på återvinningen och få in den i de cirkulära processerna. Båda behövs – vi kan inte tro att det cirkulära kommer att lösa hela omställningen. Vi kommer att behöva nya gruvor, där vi ser de fyndigheter som vi har och tar hand om dem på ett bra sätt. Vi måste göra både och om vi ska kunna leva det liv som vi lever i dag och nyttja de resurser vi har på bästa sätt.

Det handlar alltså inte bara om att vi har stora tillgångar räknat i pengar. Med dessa tillgångar följer ett ansvar att också förvalta och förädla det vi har.

Detta är också en fråga om moral. Vi måste ha ett globalt perspektiv, och vi måste nyttja våra resurser på bästa sätt och ta vårt ansvar med allt vad det innebär.

Det här är viktiga frågor. Detta är inte sista gången vi kommer att debattera den här frågan i den här kammaren, för mycket mer behöver göras.

Anf. 110 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Det är naturligtvis lite frustrerande att vara så långt ned i talarlistan att man inte får ta repliker på kollegorna i riksdagen.

Apropå det som Moderaterna förde fram om den guldgruva som diskuteras i närheten av Lycksele tänker jag på Öreälven, den skogsälv som går från Stöttingfjället ända ned till Bottenhavet och som är en väldigt fin och värdefull älv med flodpärlmusslor och ett rikt fiske.

Problemet med den guldgruva som Moderaterna förespråkar är att den kommer att påverka Öreälven genom metalläckage. Det blir en stor miljöpåverkan på Öreälven, som dessutom är skyddad som Natura 2000-område.

Jag skulle gärna också ha velat säga några ord till Birger Lahti från Vänsterpartiet om detta med Kaunis Iron. Från början var det Northland Resources som fick tillstånd för gruvan. Då gjordes aldrig någon prövning enligt miljöbalken, eftersom det inte var en miljödomstol som gjorde prövningen. Det finns stora risker med en gruva utan riktiga miljötillstånd.

Fru talman! Det går förstås att prata om Sveriges nästan tusenåriga historia av gruvsdrift, som åtminstone några av de borgerliga partierna har gjort här i kammaren. Men Miljöpartiet anser att minerallagen i stället måste lyftas in i framtiden. För vad finns egentligen i vår gruvhistoria? Det finns undanträngda samer och förorenat vatten. Det finns också gruvbolag som gått i konkurs och tvingat staten att gå in och städa upp med skattebetalarnas pengar. Detta finns alltfjämt.

Regeringen har sagt ja till en gruva i Kallak, eller Gållok, som det heter på samiska. Det kommer att leda till allvarliga konsekvenser för miljön och samernas rättigheter. Samtidigt som regeringen hanterade förvaltningsärendet om Kallak utbrast näringsministern att han älskar gruvor. Miljöpartiet har anmält näringsministern för det här. Fakta måste komma upp i ljuset. Många journalister har grävt i och granskat detta. Bland annat har DN visat att det finns risk att saker inte gått rätt till.

Näringsminister Thorwaldsson beskrev fyndigheten som den största outnyttjade järnmalmsfyndigheten i Sverige och lyfte fram malmens höga kvalitet vid den presskonferens som regeringen hade. Formuleringen var nästan direkt hämtad från Beowulf Minings material. Olof Martinsson, doktor i malmeologi vid Luleå tekniska universitet, säger i en intervju i Dagens industri att han inte tror att gruvan kan bli lönsam med de krav som regeringen ställt. Samma forskare har också pekat på att det är en liten fyndighet med låg järnhalt, det vill säga motsatsen till det som näringsministern påstått, samt att inte heller klimatargumentet för gruvan håller, eftersom järnmalmsproduktionen redan är stor i Sverige.

När regeringen tog beslutet om bearbetningskoncessionen i Kallak pekade man på att riksintresset om rennäring och riksintresset om värdefulla mineral var riktiga. I den bedömning man sedan gjorde var järnmalmen uppenbart viktig, medan rennäringen bara var riktig. Rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet och en ekonomisk verksamhet. Därför satte också regeringen upp de punkter som man kallade unika och långtgående villkor. Frågan är vilken juridisk status dessa villkor har. Kan regeringen ensidigt bestämma kring överenskommelser med samebyar

utan att ens komma överens med dem först? Hur rimmar det med konsultationsordningen? Är det att förekomma miljöprövningen?

Fru talman! Härondagen hörde jag en riksdagsledamot från ett parti högerut nämna Cementaaffären och säga något nedlåtande om länsstyrelsernas miljöarbete. Jag vill med anledning av detta säga att det på Gotland finns en rad överhängande problem kopplade till vatten. Det råder sedan länge vattenbrist, som kan förvärras med klimatförändringarna. Det finns en stor risk att saltvatten tränger in i berggrunden och förstör grundvattenresursen. Gruvning och mineralbrytning, som till exempel kalktäckter, påverkar vattenresursen väldigt mycket, vilket till exempel kan påverka förutsättningarna att bruka marken i omgivningarna eller möjligheterna att få dricksvatten i brunnar eller vattentäckter.

Det är mycket allvarligt när vattenresurser står på spel. Det är själva utgångspunkten för att så många gotlänningar och miljövänner har skäl att vara oroliga. Här i Sveriges riksdag satsar vi miljarder på att skydda Gotland militärt. Vi måste också ha större beredskap för att skydda Gotland, dess medborgare och företagare, miljömässigt. Vattentillgången är definitivt en del av det civila försvaret och av totalförsvaret. Högre miljökrav behöver ställas på gruvnäringen.

Innovationskritiska metaller och mineral behövs till elbilar, vindkraftverk och andra produkter för att minska klimatutsläppen. Flera rapporter visar på scenarier med ett kraftigt ökat behov av omställningsmineraler. Det är mineraler som till stor del finns i Kina och Ryssland.

Varje nyöppnad gruva medför mycket stora klimatutsläpp. Tack vare Miljöpartiet har Sverige nu chansen att få ett klimatmål för minskade utsläpp från konsumtion. Detta har stor bäring på mineralpolitiken. Samtidigt är det en enkel matematik att jordens resurser är begränsade. Vi har en planet men konsumerar som om vi hade fyra. De klimatsmartaste åtgärderna är effektivisering, återvinning, återanvändning och – den allra bästa – minskad konsumtion.

Det finns en betydande potential i mineralåtervinning när det gäller metaller. Till skillnad från många andra material behåller metallatomen oftast sin kvalitet och kan cirkuleras många gånger.

Miljöpartiet har tagit initiativ till en forskningsöversikt som riksdagen tagit fram. Rapporten visar att det behövs kraftfulla insatser för en cirkulär ekonomi kopplat till mineralfrågor. Det behövs forskning och teknikutveckling, men också lagstiftning och stimulanser.

Miljöpartiet utesluter inte alls ny gruvverksamhet i Sverige. Men det måste finnas ett bättre – ett fullgott – skydd av miljö, arter och vatten och respekt för samernas rättigheter. I en interpellationsdebatt med näringsministern föreslog jag att man ska utveckla SGU:s verksamhet i Malå för att på ett bättre sätt säkerställa kunskapen om samernas villkor och undvika framtida konflikter. På samma sätt kan man bättre undersöka de förekomster som finns och i ett tidigt skede undvika de sämsta ställena.

Fru talman! Sverige importerar i dag i princip alla innovationskritiska metaller. Det tar tid att minska konsumtionen, öka återvinningen och skärpa kraven på nya gruvverksamheter. Det är därför viktigt att parallellt arbeta för en kraftig skärpning av villkoren för mänskliga rättigheter och miljö vid import av material.

Inom kort kommer riksdagen att ta ställning till en företagslag om mänskliga rättigheter och miljö. Lagen kallas Corporate Sustainable Due

Diligence. De borgerliga politikernas argument för att öppna nya gruvor i Sverige är att vi inte ska importera mineraler från Ryssland, Kina eller Kongo. Nu är det upp till dem om det är ett ärligt argument, för om det är det borde de borgerliga driva på en stenhård linje från Sverige vad gäller just due diligence.

Till lagen anser Miljöpartiet att det måste finnas gottgörelser och sanktioner så att alla företag ska omfattas av lagen. Jag uppmanar verkligen de borgerliga partierna att också kräva det, för det skulle utveckla vår verksamhet här bättre.

Miljöpartiet arbetar också för att EU:s befintliga konfliktmineralförordning ska få ett skarpt genomförande i Sverige och för att Sverige i första hand ska satsa på minskad konsumtion och i andra hand på ökad återanvändning och återvinning, för att skyddet för människor och miljö ska stärkas i Sverige och i andra produktionsländer. Så tar vi mineralpolitiken in i framtiden.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation, nummer 18.

Anf. 111 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag måste ta tillfället i akt när ledamoten Gardfjell nämner min hemort Lycksele och den stora debatten om gruvan i Fäboliden. Den var säkert igång i 15 år och ägdes av ett företag som gick i konkurs. Detta företag hade alla tillstånd som behövdes för att bryta det guld som finns i ganska stora mängder i en guldåder som går genom Lycksele kommun.

Jag har därför väldigt svårt att förstå varför det nya bolaget i Fäboliden, som ägs av en man som heter Josh Stewart, har behövt vänta i sju år på samma tillstånd som det tidigare företaget hade. Ingen påverkan på naturen har inträffat, och inget har hänt sedan den tidigare ägaren bröt guld i ganska stor omfattning.

Ledamoten Gardfjell kan därför vara säker på att Öreälven kommer att ha kvar sina flodpärlmusslor och fortsätta att vara den turistattraktion som den är i dag, vilket vi i Lycksele kommun är stolta över.

Anf. 112 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är riktigt att Lappland Goldminers gick i konkurs, och tyvärr verkar väldigt många oseriösa företag inom detta område.

Guldbrytning orsakar extremt höga utsläpp av koldioxid, och väldigt stora mängder av material ska transporteras till anrikningsverket. Malmen innehåller ungefär två gram guld per ton, så det är enorma mängder som bryts för att ta fram lite guld. Det är svårt att se hur en sådan verksamhet går att förena med klimatmålen.

Hur ser Moderaterna på frågan om guldgruvor och klimatet? Är det verkligen detta vi borde satsa resurser på i Sverige? Eller borde vi satsa på de mer innovationskritiska metallerna i gruvnäringen?

Anf. 113 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det känns fel att kalla Lappland Goldminers för ett oseriöst företag. De startade dessutom upp Svartliden, som ligger i nära anknytning till Fäboliden. Det är det anrikningsverk som tar hand om den malm som Fäboliden tar upp.

Guld är en viktig metall inte bara för oss utan för hela världen, och om man har fått ett Natura 2000-tillstånd och ett koncessionstillstånd redan är

utfärdat ska man inte behöva påbörja en process som tar sju år igen. Även om guld inte är en kritisk metall är den som sagt viktig.

Jag måste också rätta ledamoten Gardfjell. Cementa har tillsammans med Region Gotland tagit fram en lösning som ger Gotland ett stort tillskott av dricksvatten. Man upplåter ett vattenmagasin och bekostar ett vattenverk för att vatten ska kunna lagras på ön mellan säsongerna. Det som ledamoten Gardfjell sa om Cementa är alltså inte riktigt med sanningen överensstämmande.

Anf. 114 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Att prata om sanningen kan vara lite känsligt om man inte riktigt har koll på att det där är ett förslag som inte är verklighet.

Låt oss åter röra oss mot Västerbotten, Öreälven och den gruvbrytning man diskuterar. Det finns risker för metalläckage i Öreälven. Öreälven är ett Natura 2000-område, och man måste ta hänsyn till det. Det finns också stora konflikter med rennäringen.

Jag kan förstå att ledamoten Björnsdotter Rahm tycker att det känns angeläget att det bryts guld i hennes trakter. Kanske kan det bli ett lokalproducerat guldhalsband så småningom, vad vet jag?

Men är det värt att bedriva gruvverksamhet på fel ställen? Är det värt att offra den värdefulla naturen för en guldgruva? Jag skulle i ärlighetens namn kunna ta större ansvar om det var innovationskritiska metaller vi pratade om, men det är det inte. Det är en guldgruva, och i bästa fall blir det några guldhalsband eller guldtackor av detta.

Anf. 115 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Det här är en bra, viktig och intressant debatt om mineralpolitik. Det handlar om inte mindre än 58 motionsyrkanden och 31 motioner. Jag vill inledningsvis vara tydlig med var vi socialdemokrater står i detta, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer.

Fru talman! Sverige som nation utmärker sig som varande ett av världens mest anrika gruv- och mineralländer. Detta är en bidragande faktor till vårt välstånd, och jag känner mig stolt över det. Sverige är ett gruv- och mineralland med stor tillgång på både malm och mineral, vilket som sagt i stor utsträckning har bidragit till dagens välstånd. Det är många arbetstillfällen, det är välfärd och det är också utveckling av samhällets tekniska produkter som är helt beroende av metaller och mineral, något som även tidigare talare har pratat om här i dag. Således är gruv- och mineralnäringen en viktig del i forandet av en hållbar värld med hållbara produkter och hållbara tjänster.

Samtidigt ser vi att våra mineral kommer att betyda väldigt mycket i den gröna omställningen, som vi är mitt inne i just nu, och det kommer att efterfrågas ännu mer. Det gäller inte minst innovationskritiska metaller och mineral som är nödvändiga för att man ska kunna utveckla till exempel nästa generations vindkraftverk, elbilsbatterier och en hel del andra produkter. I vår omställning kommer vi i hög utsträckning att vara beroende av tillgången till just dessa mineral, något som också Helena Lindahl talade om tidigare i sitt anförande.

Svensk gruv- och mineralnäring är framstående och betydelsefull både för Sverige och utanför landets gränser. Sverige är en viktig producent av

flera metaller och mineral redan i dag. Nyindustrialiseringen och elektrifieringen av vårt samhälle kommer att kräva ännu mer metaller och mineral, och Sverige måste ta sitt ansvar för att utvinna dessa mineral och metaller som är så viktiga i den gröna omställningen. Det är ju även där de nya jobben och framtidens företag skapas.

Fru talman! Ett av de mer kända exemplen på den här framgången är samarbetet mellan SSAB, LKAB och Vattenfall i projektet Hybrit, där man nu har tagit fram världens första fossilfria stål – stål utan kol. Det är en banbrytande revolution för industrin, och det kan också skapa en reell positionsförflyttning i positiv riktning för Sverige och svensk industri i ett konkurrensperspektiv.

Det här är åtgärder som politiken har sett till att ge förutsättningar för. Företagen har gjort sina investeringar, och då är det viktigt ur ett ekonomiskt perspektiv men naturligtvis också i högsta grad ur ett klimatperspektiv att vi underlättar för både gruv- och mineralnäringens insatser.

Fru talman! Som har nämnts här i talarstolen finns det en del utredningar som har startats upp och är på gång att presenteras med konkreta förslag så att det kan bli verklighet. En fråga som har diskuterats i flera år är tillståndprocesserna och tiden det tar att få tillstånd. Det är regelverk. Det är ekonomiska perspektiv. Men det är naturligtvis också väldigt viktigt att ha med sig detta ur ett klimatperspektiv.

En översyn av prövningsprocesserna behöver göras. Det är jätteviktigt. Men innan en översyn genomförs är det för tidigt att peka ut vem som ska ansvara för vad och när i processen det ska in. Därför är de här utredningarna väldigt viktiga.

Fru talman! Naturvårdsverket har fått ett regleringsbrev så sent som i år, 2022. I det står det att de har i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningar för att utveckla en myndighetsgemensam vägledning för miljötillståndsprövningen och miljöbedömningsprocessen. Syftet med uppdraget är att möjliggöra en mer enhetlig prövningsprocess nationellt – något som är en del av det vi pratade om tidigare – öka effektiviteten i prövningen samt öka kunskapen och förutsägbarheten när det gäller processens olika steg.

Uppdraget ska genomföras i samråd med Domstolsverket och länsstyrelserna och i samverkan med inte mindre än ytterligare tio myndigheter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2022.

Fru talman! Tillväxtanalys fick i ett regleringsbrev i år i uppdrag att analysera effekterna för näringslivet på kort och medellång sikt av de störningar och chocker som kan uppstå av det krig som i dag pågår mitt i Europa. Det kan få påverkan på marknaderna.

I uppdraget ingår också att analysera effekterna av den ryska invasionen av Ukraina och sanktionerna mot Ryssland och Belarus. Analysen ska ha fokus på handelsflöden, störningar både på insats- och efterfrågesidan och effekter gällande priser som kan stiga till följd av kriget.

Även samhällets ekonomiska konsekvenser ska i stort belysas i detta uppdrag. Man ska också redovisa löpande till regeringen, beroende på hur utvecklingen ser ut framöver.

Fru talman! Jag ska zooma ut och sammanfatta vad jag vill säga här.

Sverige ska vara en stark gruvnation. Vi ska vara stolta över svensk gruvindustri. Vi ska utvinna mineral och metaller på ett hållbart sätt för att klara omställningen på ett bra sätt. Tillståndprocesserna måste bli mer

effektiva och mer förutsägbara. Här är väldigt mycket på gång för att steg för steg få dem mer förutsägbara och mer effektiva.

Den andra delen är som sagt kriget i Ukraina. Det har verkligen satt ljuset på att både vi här i Sverige och EU behöver bli mer självförsörjande på metaller och mineral. Tillväxtanalys har fått i uppdrag att analysera effekterna i näringslivet i Sverige på både kort och medellång sikt av de störningar som kan ske i samband med det fruktansvärda krig som rasar mitt i Europa liksom till följd av det försämrade säkerhetsläget i vårt när-område.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Frimert (S).

Anf. 116 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är en ära att få vara med i näringsutskottets debatter, och jag vill ställa en fråga till Mattias Jonsson som tydligt lyfter upp att utvinning av mineral är så otroligt viktigt för den gröna omställningen.

Inte ett ord nämnde Mattias Jonsson om återvinning, återanvändning och minskad konsumtion, som är de viktigaste strategierna för att just klara utmaningarna framåt. Varför är inte detta längre en prioriterad fråga för regeringen?

En annan fråga som Mattias Jonsson tog upp, som gläder mig väldigt mycket, är frågan om Hybrit, det vill säga LKAB:s, SSAB:s och Vattenfalls satsning på stål utan kol. Vi är ganska många som är medvetna om att den här satsningen inte hade kommit till om det inte hade varit för den viktiga insats som regeringen gjorde med Industrilivet.

Inför förra valet stod jag i många debatter där många, framför allt på den borgerliga sidan, var helt och hållet motståndare till Industrilivet. Nu är det många som säger att det var just de som stod upp bakom den här utvecklingen.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet satt i regeringen tillsammans då, och det är väl ingen hemlighet att det var Miljöpartiet som drev fram Industrilivet. Finns det någon chans att få ett tack från Socialdemokraterna nu?

Anf. 117 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Som jag bedömer det är det två frågor.

Den ena som jag vill bemöta och som jag inte håller med om riktigt är påståendet att Socialdemokraterna inte *längre* lyfter eller driver frågor om cirkulär ekonomi.

En av de viktigare delarna för att klara försörjningen av mineral är just att se till att vi får på plats en bättre cirkulär ekonomi.

Vi måste också jobba med återvinning eftersom det är en stor del av detta. Vi måste ha en kartläggning, som i dag inte finns på ett fullgott sätt, för att kunna göra en bedömning av till exempel hur mycket som går att återvinna.

Våren 2020 beslutade regeringen om en strategi för cirkulär ekonomi. Det är inte så jättelänge sedan. Och i mars 2021 fick SGU tillsammans med Naturvårdsverket i uppdrag att öka möjligheterna för hållbar utvinning av mineral och metaller från sekundära resurser. Det kom en delredo-

visning så sent som i december 2021, och det kommer en slutredovisning 2023. Regeringen jobbar alltså med full kraft med detta, och man har inte glömt bort det.

Sedan är det möjligt att ledamoten inte uppfattade det jag sa i mitt anförande, men det jobbas i dag fullt ut med pågående processer. Det är jätteviktigt.

När det gäller Hybrit är det en del av att vi har fått igång industrin. Det är många industrier i dag som blomstrar på grund av att regeringen, också tillsammans med Miljöpartiet, har fört en aktiv industripolitik som har varit gynnsam. Där har Socialdemokraterna och Miljöpartiet i många delar gått hand i hand.

Anf. 118 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för den passningen.

Jag vill absolut säga att jag tycker att det talade ordet är väldigt viktigt i dessa debatter när det gäller just den cirkulära ekonomin. Och jag är fullt medveten om vad Miljöpartiet drev fram när det gäller den cirkulära ekonomin när vi satt i Miljödepartementet och hade mycket tuffa förhandlingar med näringsministrarna redan då.

Jag vill återkomma till en annan fråga som Mattias Jonsson tog upp i sitt anförande och som jag tycker är viktig. Det gäller frågan om effektiva processer. Här vidtog vi också åtgärder. Och det är en del av klimathandlingsplanen att vi ska se över processerna för att få mer klimatsmarta och mer effektiva processer.

Det som är väldigt viktigt i detta arbete är att man inte minskar kraven på miljön utan att man säkerställer att man får mindre byråkrati och att man snabbar på hanteringen. Då krävs det också resurser hos myndigheterna för att processen ska gå fortare.

När de borgerliga partierna beslutade om budgeten i höstas drogs det bort resurser från bland annat länsstyrelserna för att just arbeta med effektivare processer. Det är pengar som vi inte har sett komma tillbaka från Socialdemokraternas sida. Är det verkligen helhjärtat att man arbetar med effektivare processer när man inte stöder myndigheterna i detta arbete?

Anf. 119 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Om man ska sammanfatta denna debatt upplever jag att det finns ett antal partier mer högerut som vill springa väldigt fort här och som kanske inte fullt ut tar hänsyn till svensk miljölagstiftning så som Miljöpartiet och Socialdemokraterna många gånger hävdar – att vi ska se till att vi har en stark miljölagstiftning i Sverige.

Tidigare i debatten framgick det också att näringsministern har uttryckt att han älskar gruvor. Men i samma mening sa näringsministern att han också älskar svensk miljölagstiftning och att det måste gå hand i hand. Det tycker jag är viktigt att säga.

Vi ska ha effektiva processer. De tar alldeles för lång tid i dag. Men vi måste klara av att göra två saker samtidigt. Vi måste kunna ha effektiva processer men ändå ta hänsyn till svensk miljölagstiftning och de lokala värdena, samernas rättigheter, rennäring och så vidare. Det är jag helt övertygad om att vi kan göra. Men det är inte rimligt att ärenden ligger år efter år eller att man känner att processerna inte är förutsägbara.

Det kan mycket väl vara så att vi också behöver skjuta till ytterligare medel för att vi ska få igång processerna på ett mer effektivt sätt. Men i och med att vi har utredningar på gång som antagligen, med vissa förändringar, kommer att bli verklighet kommer det också att ge svar på vilka ekonomiska medel som behöver skjutas till för att detta ska kunna bli mer effektivt och mer förutsägbart, men som också tar hänsyn till svensk miljölagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)

§ 19 Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU25
Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd (prop.
2021/22:201)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner
med anledning av prop. 2021/22:200 Hårdare regler för nya nikotinprodukter
2021/22:4639 av Karin Rågsjö m.fl. (V)
2021/22:4645 av Sofia Nilsson m.fl. (C)
2021/22:4649 av Clara Aranda m.fl. (SD)
2021/22:4651 av Barbro Westerholm m.fl. (L)
2021/22:4652 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

med anledning av prop. 2021/22:220 Sjukersättning till äldre i förvärvs-
arbetande ålder
2021/22:4691 av Ida Gabrielsson m.fl. (V)
2021/22:4698 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)
2021/22:4700 av Bengt Eliasson m.fl. (L)

med anledning av skr. 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 – krigs-
materiel och produkter med dubbla användningsområden
2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V)
2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD)
2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M)
2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD)

§ 21 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 3 maj

2021/22:475 Åtgärder för att stödja offer för sexuellt våld i Ukraina
av *Alexandra Anstrell* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 maj

2021/22:1522 Sveriges ambassad i Kyjiv

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1523 Finansiering av Ukrainas återuppbyggnad

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1524 Sändebud mot organiserad brottslighet

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1525 Producentansvar för vissa tobaksvaror och filter

av *Martin Kinnunen* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1526 Nationell folkräkning

av *Josef Fransson* (SD)
till statsrådet Ida Karkiainen (S)

2021/22:1527 Arbetet inom Minskgruppen för att få armeniska fångar frisläppta

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1528 Nya parkeringsregler för elsparkcyklar

av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1529 Utländska körkort omvandlade till svenska

av *Markus Wiechel* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1530 Folkräkning

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Ida Karkiainen (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 7 anf. 18 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 9 anf. 50 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 58 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 77 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 85 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 106 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt	2
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU22	2
Anf. 1 EVA-LENA JANSSON (S)	2
Anf. 2 KJELL JANSSON (M)	3
Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S) replik	4
Anf. 4 KJELL JANSSON (M) replik	4
Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S) replik	4
Anf. 6 KJELL JANSSON (M) replik	4
Anf. 7 ANNE OSKARSSON (SD)	4
Anf. 8 HAMPUS HAGMAN (KD)	5
Anf. 9 GULAN AVCI (L)	6
Anf. 10 HANNA WAGENIUS (C)	6
Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S) replik	7
Anf. 12 HANNA WAGENIUS (C) replik	7
Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (S) replik	7
Anf. 14 HANNA WAGENIUS (C) replik	8
(Beslut fattades under § 15.)	8
§ 6 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer	8
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU23	8
(Beslut fattades under § 15.)	8
§ 7 Företag, kapital och fastighet	8
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU14	8
Anf. 15 KJELL JANSSON (M)	8
Anf. 16 JOHNNY SKALIN (SD)	10
Anf. 17 HELENA VILHELMSSON (C)	12
Anf. 18 HANNA GUNNARSSON (V)	15
Anf. 19 HAMPUS HAGMAN (KD)	15
Anf. 20 GULAN AVCI (L)	17
Anf. 21 PATRIK LUNDQVIST (S)	18
Anf. 22 GULAN AVCI (L) replik	21
Anf. 23 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	21
Anf. 24 GULAN AVCI (L) replik	21
Anf. 25 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	22
Anf. 26 HELENA VILHELMSSON (C) replik	22
Anf. 27 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	23
Anf. 28 HELENA VILHELMSSON (C) replik	23
Anf. 29 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	23
Anf. 30 KJELL JANSSON (M) replik	24
Anf. 31 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	24
Anf. 32 KJELL JANSSON (M) replik	25
Anf. 33 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	25
Anf. 34 KJELL JANSSON (M)	26
(Beslut fattades under § 15.)	26

§ 8 Civilt försvar och krisberedskap	26
Försvarskommitténs betänkande 2021/22:FöU7	26
Anf. 35 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	26
Anf. 36 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	28
Anf. 37 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	30
Anf. 38 HANNA GUNNARSSON (V).....	32
Anf. 39 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	35
Anf. 40 ALLAN WIDMAN (L).....	37
Anf. 41 KALLE OLSSON (S)	38
Anf. 42 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	39
Anf. 43 KALLE OLSSON (S) replik	40
Anf. 44 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	40
Anf. 45 KALLE OLSSON (S) replik	41
Anf. 46 ROGER RICHTHOFF (-)	41
Anf. 47 MARGARETA FRANSSON (MP)	44
(Beslut fattades under § 15.).....	44
§ 9 En fast omsorgskontakt i hemtjänsten.....	45
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU24	45
Anf. 48 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	45
Anf. 49 MATS SANDER (M).....	46
Anf. 50 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	47
Anf. 51 HANNA GUNNARSSON (V).....	49
Anf. 52 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	49
Anf. 53 APHRAM MELKI (C).....	50
Anf. 54 BARBRO WESTERHOLM (L).....	51
(Beslut fattades under § 15.).....	52
§ 10 Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek	53
Justitiekommitténs betänkande 2021/22:JuU18	53
Anf. 55 IBRAHIM BAYLAN (S)	53
Anf. 56 JOHAN HEDIN (C)	54
Anf. 57 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	55
Anf. 58 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	57
Anf. 59 JOHAN HEDIN (C) replik.....	58
Anf. 60 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	59
Anf. 61 JOHAN HEDIN (C) replik.....	59
Anf. 62 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	59
Anf. 63 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	59
Anf. 64 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	61
Anf. 65 JUNO BLOM (L)	62
(Beslut fattades under § 15.).....	64
§ 11 Polisfrågor	64
Justitiekommitténs betänkande 2021/22:JuU22	64
Anf. 66 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	64
Anf. 67 JOHAN FORSSELL (M)	66
Anf. 68 KATJA NYBERG (SD)	68
Anf. 69 JOHAN HEDIN (C)	71
Anf. 70 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	73
Anf. 71 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	75
Anf. 72 JUNO BLOM (L)	77
Anf. 73 MARTIN MARMGREN (MP)	79

(Beslut fattades under § 15.)	81
§ 12 Unga lagöverträdare	81
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU27.....	81
Anf. 74 ANNA WALLENTHEIM (S).....	81
Anf. 75 ELLEN JUNTTI (M)	83
Anf. 76 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	86
Anf. 77 MALIN BJÖRK (C).....	87
Anf. 78 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	89
Anf. 79 JUNO BLOM (L).....	91
(Beslut fattades under § 15.)	93
§ 13 Vapenfrågor	93
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU28.....	93
Anf. 80 PETTER LÖBERG (S)	93
Anf. 81 STEN BERGHEDEN (M)	96
Anf. 82 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	99
(forts. § 16).....	100
Ajournering.....	101
Återupptaget sammanträde.....	101
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 april.....	101
UU6 Internationellt utvecklingsbistånd.....	101
SoU19 Socialtjänstens arbete m.m.	103
KrU6 Kulturarvsfrågor	105
KrU9 Kultur och fritid för barn och unga	106
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
SkU22 Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt.....	107
SkU23 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer	107
SkU14 Företag, kapital och fastighet	108
FöU7 Civilt försvar och krisberedskap	109
SoU24 En fast omsorgskontakt i hemtjänsten.....	111
JuU18 Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek.....	112
JuU22 Polisfrågor.....	113
JuU27 Unga lagöverträdare.....	115
§ 16 (forts. från § 13) Vapenfrågor (forts. JuU28).....	115
Anf. 83 HANNA WAGENIUS (C).....	115
Anf. 84 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	116
Anf. 85 JOAR FORSSELL (L)	119
Anf. 86 PETTER LÖBERG (S) replik.....	120
Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik.....	121
Anf. 88 PETTER LÖBERG (S) replik.....	121
Anf. 89 JOAR FORSSELL (L) replik.....	122
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)	122
§ 17 Handelspolitik	123
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU19	123
Anf. 90 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	123
Anf. 91 JOSEF FRANSSON (SD).....	125
Anf. 92 PER SCHÖLDBERG (C)	126

Anf. 93 LORENA DELGADO VARAS (V).....	128
Anf. 94 CAMILLA BRODIN (KD)	130
Anf. 95 MARIA GARDFJELL (MP).....	132
Anf. 96 ÅSA ERIKSSON (S).....	134
Anf. 97 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	136
Anf. 98 ÅSA ERIKSSON (S) replik	137
Anf. 99 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	137
Anf. 100 ÅSA ERIKSSON (S) replik	137
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)	138
§ 18 Mineralpolitik	138
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU20	138
Anf. 101 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	138
Anf. 102 ERIC PALMQVIST (SD)	139
Anf. 103 HELENA LINDAHL (C).....	142
Anf. 104 BIRGER LAHTI (V).....	145
Anf. 105 HELENA LINDAHL (C) replik.....	147
Anf. 106 BIRGER LAHTI (V) replik.....	147
Anf. 107 HELENA LINDAHL (C) replik.....	148
Anf. 108 BIRGER LAHTI (V) replik.....	148
Anf. 109 CAMILLA BRODIN (KD).....	148
Anf. 110 MARIA GARDFJELL (MP).....	150
Anf. 111 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	152
Anf. 112 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	152
Anf. 113 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	152
Anf. 114 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	153
Anf. 115 MATTIAS JONSSON (S).....	153
Anf. 116 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	155
Anf. 117 MATTIAS JONSSON (S) replik.....	155
Anf. 118 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	156
Anf. 119 MATTIAS JONSSON (S) replik.....	156
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)	157
§ 19 Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd	157
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU25	157
(Beslut skulle fattas den 5 maj.)	157
§ 20 Bordläggning.....	157
§ 21 Anmälan om interpellation	158
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	158
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 19.45.....	159